TACVINI SANITATIS

ELLVCHASEM ELI-
MITHAR
Medici de Baldath,

De ſex Rebus non naturalibus, earum naturis, operationi-
bus, & rectificationibus, publico omnium uſui,
conſeruandæ Sanitatis, recens exarati.

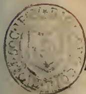
ALBENGNEFIT

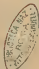
De uirtutibus Medicinarum,
& Ciborum.

IAC. ALKINDVS DE RERVM

GRADIBVS.

*

ARGENTORATI
apud [redacted] Librarium.

¶ Cum prærogatiua Cæſ. Maieſtatis ad
ſexennium. M. D. XXXI.

REVERENDISS. PATRI, ILLVSTRISSI-
mo auitæ Domus Brandenburgeñ. Marchioni, D. ALBERTO,
Principi Electori: Ecclesiæ Rom. TT. S. Petri ad Vincu-
la Presbytero: Cardinali: Moguntinæ, et Magdeburgeñ.
sedium Archiepiscopo, Halberstadieñ. uero Ad-
ministratori: sacri Rom. Imp. Archicancella-
rio, Germaniæ Primati. &c. Domino si-
bi obseruantissimo,

QVOD IN REBVS HVMANIS PRAECIPVVM, & natura quasi compertum, Princeps clementissime, quodque iure quodam nostro, omnes summopere curamus, nimirum id est, ut & Victus, sit ratio, & Vitæ seruetur incolumitas. Neque id abs re: quando etiam sacris literis proditum, quod nemo carnem suam oderit unquam. Et mira CONDITORIS prouidentia factum, ut, pro ea conseruanda, suo quæque ordine, suis quoque fungantur officijs, cum interiora, tum exteriora Hominis membra: indito illi, super hæc, spiritu æthereo, qui rationis ductũ moderetur: ut uere cecinerit Psaltes, DIIS similem factum: qui heroico quodam statu, cæteris creaturis, & dignitate, & iudicio præsit: adstipulante in eam rem ingenioso Poëta,

Pronaque quum spectent Animantia cætera terram,
Os Homini sublime dedit, coelumque uidere
Iussit, & erectos ad sydera tollere uultus.

Cui tametsi, ob lapsum, a cunis etiam, bis mille erumnarum & calamitatum accidant, quas inglorium forte, celsitudini tuæ si recenseam, Lectori quoque plus fastidio, quam uoluptati, infinitis tamen interim Gratiarum donis ornatur, quibus in hoc seculo nequam, diuinum in se numen resplendeat: quo non fucata charitate, uel subiectis iuste dominetur, uel proximi necessitatem benignius ferat. Quæ quum ita se habeant, quisnam inficias ibit, te, ex homine licet, tam clara tamen prognatum stirpe, tanta præcellentem & dignitate, & uirtutum insignijs, ad id muneris a DOMINO uocatum, ut non modo Patriæ Pater, sed & admirandum iusticiæ, legalitatisque, specimen sis unicum toti Germaniæ. Iis accedunt illustriss. D. T. bonarum Artium, Autorumque celebriũ eruditissima censura, cum tam sollicita lectione, inter tot etiam negociorum reip. strepitus, ut Iustinianum non iniuria, si non superes, certe æques: non armis (ut es Princeps paci studiosissimus) uerum Bibliothecæ incomparabili thesauro, & condendarum Legum argutissima animaduersione. Hæc inquam, atque alia uirtutum tuarum monimẽta, adamussim in te perspiciens diuus ille, non intermorituro seculo etiãnum uiuens MAXIMILIANVS (ni me, sed nec fallere potest, integer Iacobi Spiegellij candor, & probata fides) te te, Princeps clarissime, secundum ex multis selegerat, quocum illi principales in arduis deliciæ, cuius mansuetudine, temperãtia, iudicio &

consilijs, olim restituta morũ uetusta integritas, Legum infinitarũ chaos coacta, & demum Turcæ impia tyrannis propulsa, Christianus orbis aliquanto tutior seruaretur. Sed heu, ut est Fati irreuocabile fatum, Heros ille, inuictissimi spiritus Imperator, a DOMINO uocatus, abit, te nobis ad eiuscemodi munia Albo subscriptum, relinquens. Quæ tuæ celsitudini, Princeps maxime, si forte molestius obtrudam, infimi nominis Librarius, at saltem id boni consulas, in morali gloria hijsce nenijs utrosq; dignos, posteris reddidisse, citra omnem Aulæ applausum. Vt uero ad conseruandam VITAE sanitatem, quod præcipuum carnis officium, redeamus, offerimus ecce tuæ celsitudini hosce Authores treis, a situ ueteri, quantum licuit, per exemplar non tam mutilum, q̃ deprauatum, uindicatos: qui & si non Romana polleant eloquentia, at uero quod quæritur absolutissime præstant. Quos ubi sedentario delectu quis uel obiter legerit, mirum q̃ pulcre reddant legentem alacriorem, trahantq; illecebris quibusdam PLVS VLTRO (ut dicitur) pergendum. Suscipe ergo pientiss. Princeps, nec dedignare munus, non quidem offerentis, sed illorum potius monumenta, qui sub inclytissimo nomine tuo, cunctis abhinc seculis reuixerunt: & Schotti in hoc animum, humilima subiectione tuæ celsitudini deuotissimumq; ratus excipe. Protectione diuinæ maiestatis in CHRISTO felicissime ualens. Argentorati. VI. Februarij, Anno M. D. XXXI.

Celsit. T. obsequentiss.

~~Ioannes Schottus, librarius.~~
Argentoratẽ.

¶ ELLVCHASEM ELIMITHAR, filij Hahadum, filij Ducellani, Medici de Baldath,

TACVINI SANITATIS,

De sex Rebus quæ sunt necessariæ cuilibet homini, ad quotidianam conseruationem Sanitatis suæ, cũ suis Rectificationibus & Operationibus.

RIMA SANITATIS CVRA, est præparatio Aeris, qui cor contingit. Secunda, rectificatio Cibi & Potus. Tertia, rectificatio Motus, & Quietis. Quarta, prohibitio Corporis a Somno, & a Vigilijs multis. Quinta, rectificatio laxationis, & constrictionis Humorum. Sexta, Regulatio personæ in moderatione Gaudij, Iræ, Timoris & angustiæ. His enim modis æqualitatis erit conseruatio sanitatis: & remotio istorum sex ab hac æqualitate, facit ægritudinem, Deo permittente glorioso, & altissimo. Et sub quolibet horum genere, sunt plures species, & plurimum necessariæ, quarum dicemus naturas, si Deo placuerit. Dicemus etiam Electiones conuenientes cuilibet, secundũ cõplexionem, & ætatem ipsius. Et hæc omnia ponemus in Tabulis: eo ꝙ multiloquia Sapientũ quandoꝗ fastidiunt auditores, & diuersitas multorum librorum oppositorũ. Homines enim nolunt de scientijs, nisi iuuamenta: non probationes, sed diffiniriones. Ideo intentio nostra in hoc libro est, abbreuiare sermones prolixos, & aggregare modos diuersorũ uerborum. Attamen nostri propositi est, non recedere a consilijs antecessorum ueridicorum. In hoc autem libro, nihil possumus a nobis, nisi ordinationes, compilationes, & Abbreuiationes interrogantium, & inductiones pro bono, ad fortificandam uirtutem uerborum. Nec uolumus sequi uoluntates hominum, secundum diuersitatem intellectus opinionum ipsorum. Inuocamus itaꝗ auxilium Dei, ut rectificet intellectũ nostrum. cum humana natura uix excludatur a fallacijs, & tota uariatio nostra est iuxta moderatam nostram intentionem, Ad quod DOMINVS DEVS nos confortet, & auxilietur iuxta beneplacitum suũ.

Aer. Cibus & Potus. Motus & Quies. Somnus & Vigilia. Humor. Affectus. Libri summa, & ordo. Candida ad Deum inuocatio.

HOMO apud omnes Philosophos in pluribus modis suis, assimilatur dispositionibus Lunę. Quia sicut Luna dispositiones habet, quibus destruitur sua natura apud nos, utpote per Eclypsim: & habet dispositiones quib. cõpletur sua natura, sicut in oppositione, seu plenilunio: & dispositionem quæ ad immutationem procedens, postmodum completur, ut cum egreditur a Coniunctione seu Semilunio, uadens ad Oppositum seu Pleniluniũ: & per aliũ modum, cũ incipit ab Oppositione, & terminatur ad Coniunctionem. Et sic accidit Corpori. Quædam enim ipsum corrumpunt, sicut Venenũ. Quædam regunt ipsum, sicut Cibus. Quæ

Homo Lunæ assimilatur. Adaptatio similitudinis.

dam incipiunt corrumpere, & finaliter iuuant. ſicut Medicina. Et alia incipiunt iuuare, & poſtmodum corrumpunt. ſicut Medicina quæ eſt Cibus. Propterea neceſſarium eſt, ſcire Iuuamenta rerum ad operādum: & Nocumenta, ad præcauendum. Homo enim debet ſibi cauere a re quæ nocuit. Et ob hoc DEVS omnipotens docuit bonam uitam, ad proſequendum, & malam, ad præfugiendum.

Incipio cum DEI auxilio, & compono Tabulas, continentes Cibos et Potus, & alias res neceſſarias circa ipſos: ſicut ordinabo in ſuis circulis: ad hoc, ꝙ ſit compendioſum Regibus, & Dominis, conſpicere in ipſis. Sunt em̄ uſi habere Tacuinos, quibus aſſimilatur hoc opus. Et diuidam Tabulas ipſas per Domos. In prima domo, ponam Numerū, qui eſt in extremo circuli, in quo res illa cōtinetur. In ſecunda domo, Nomen illius rei. In tertia domo, Naturā ſuam. In quarta domo Gradum eius. In quinta, Melius illius ſpeciei. In ſexta, Iuuamentum. In ſeptima Nocumentū. In octaua Remotionem Nocumēti. In nona Humorem qui generatur ex ea. Et conſequenter in alijs quatuor Domib. conuenientias eius, ſecundum Complexiones, AEtates, Tempora anni, et naturas Regionum. In domo. 14. opiniones hominum in ea. In domo uero. 15. Electiones, & proprietates. Deinde faciam loca Simplicium, & Canones uniuerſales in genere illius de quo loquimur. Et in Rubrica primi marginis de genere, ſeu ſpecie illorū, quæ continentur in margine, etiā iuxta quod dixerūt Aſtrologi de illo. Et ante hoc ordinabo Circulum, & aggregabimus omnia, de quibus locuturi ſumus, & ſermones eorum quos uidimus.

Tacuini in gratiam Magnatum compoſiti.

Hæc Domus erit Sextadecima, Tacuinos præcedēs, ſingulis tamē ſuo numero, ſuos ſubordinans Canones.

Primo incipiemus de Cibis ſimpliciter. Deinde de unoquoꝙ genere reliquarum ſex Rerum non Naturalium, ſecundū ordinationem & conſuetudinem Gentium, quibus utuntur in comeſtione, potatione, & alijs, in ſuis cameris. Et reſtituemus numerum Graduum, more Indorum. Et ſcribemus loco & uice nominum Philoſophorum, literam unam æquipollentem toti dictioni. Quæ narrabimus in ultimo Libri huius, cum auxilio ALTISSIMI.

Apparet Autorem fuiſſe Indum.

ORDO ET EXPLICATIO PLANIOR Domorum in Tacuinos ſequentes.

PRIMA Domus cōtinebit Numerum diſtinctionum, & Capita Libri, Regeſto Operis inſeruiens. Secunda, Rerum Nomina quæ deſyderantur. Tertia, earundem Naturas. Quarta, Rerum Gradus. Quinta, Melius ex eiſdem Rebus ſpecifice monſtrat. Sexta, Iuuamentum per eaſdem Res. Septima, Nocumentum earum. Octaua, Nocumenti remotiōem. Nona, Humorem qui ex eis generatur. Decima, Complexiones, quibus Res illæ conueniant. Vndecima, cui nam Aetati. Duodecima, Tempora anni quibus præſtent. Decimatertia, Regiones in quibus, & ubi deligendæ. Decimaquarta, Philoſophorum opiniones circa earum naturas & operationes. Decimaquinta, Electiones & proprietates dictarum Rerum. Adiunctis paſsim Aſtrologorum prognoſticis.

DOMVS uero Sextadecima, quia pugillo claudi non poteſt, Canones habet uniuerſales de generibus & ſpeciebus Rerum quas Lector quærit. Et id quidem copioſius in principio Libri, ante Tacuinorum formationes. Atꝗ hæc Summa Operis.

¶ DOMVS SEXTADECIMA, Tacuinorum omniũ continens CANONES introductorios.

CANON PRIMVS DE SAPORUM & Odorum iudicijs, & Ciborum substantijs.

CANONES, quibus noscuntur naturæ Ciborum, sunt quatuor. Primus est semita Rationis: eo quod Ratio ostendit eorum Numerum, mediantib. Saporibus. Et ex receptione Odorum per membra. Et uelocitate Digestionis. Et ratione ipsorum Substantiæ.

Sapores uero simplices sunt octo. scilicet. Amarus, qui est in fine caliditatis: propter quod abradit linguam, & incendit. Acutus uero est minoris caliditatis, propter quod linguam lauat. Salsus autem est adhuc minoris caliditatis, operans in lingua acuitatem. Stipticus, est in fine frigiditatis, adunans linguam, & exasperans. Ponticus uero minoris frigiditatis, & adunationis. Acetosus autem minoris frigiditatis adhuc, operãs acuitatem linguæ. Dulcis, uniens pure. nec em̃ est calidus separans linguam, nec est frigidus adunans, sed est temperatus: & hoc inest ei accidentaliter, eo ꝙ mediũ inest ei naturaliter per se, propter quod linguæ efficit leuitatem tantum. Vnctuosus est minoris temperantiæ. Et istinc trahuntur Gradus. Nã ea quæ adunant linguã ultima adunatione, sunt in quarto: & quæ econtrario, in primo. Quæ uero media sunt, si propinquiora primo sunt, in secũdo: si quarto, in tertio. Et similiter accidit de ijs, quæ caliditate separant linguã. Odores uero Suaues membra recipiũt, & digerunt: uerum ipsorũ caliditas minor est intensis Aromaticis. Horribiles uero econtrario. Ratione substantię. Nam substantia Cibi, quãdo fuerit spissa, uel grauis, dura, uiscosa, seu grossa, est difficilis digestionis: uerum quando digeritur, nutrit multum, et generat opilationem. Si uero leuis fuerit, laxat: rara, mollis, uel subtilis, econtrario. Verum subtilis, aut est Calida, sicut in Acuto: aut Frigida, sicut in Aceto. Et grossa similiter possibile est ꝙ sit calida & frigida: eo quod nõ est omne subtile calidum, nec omne grossum frigidum.

Sapores octo. Amarus. Acutus. Salsus. Stipticus. Ponticus. Acetosus. Dulcis. Vnctuosus. Gradus. Odores. Cibi substantia.

CANON SECVNDVS DE Qualitatibus Ciborum simplicium.

CANON Secundus, ad demonstrandas Ciborum qualitates simplices, quantitates & uirtutes ipsorum, per experientiam: quæ conuenientior est ratione, eo quod accipitur ab operatione substantiæ cibi in corpore: & maxime, cum Ratio excludat a saporum numero insipidum. Et quilibet cibus intrans corpus, impossibile est quod qualitate careat, quæ operetur. Quæ si in ultimitate fuerit, iudicatur in quarto gradu: et si in oppositione ultimitatis illius, iudicatur in primo. Et quæ est inter utrosq;, si est prope quartum, dicitur tertius: & si est prope primum, dicitur secundus. Igitur quælibet qualitas erit generaliter inter quatuor gradus. Quorum cuilibet distinguitur, Principiũ, Finis, & Medium estimatione. Vel

Ciborum simplicium qualitates.

dicemus, ut multi dixerunt, status esse infinitos. Et in hac distinctione fuerunt multæ diuersitates inter antiquos, in naturis Ciborum iuuantium: eo quod non inuenerunt partem temperatã, cui proportionetur: nec inuenerunt noticiam, seu metam qualitatis assumendam ab illa. quia cibus qui est debilis caliditatis conditur: ex contrario, multam facit operatiõem cibus fortis caliditatis. Et hæc uia subtilis, facilis est ad comprehendendum, si cibus esset simplex. Sed quia plures ciborum sunt compositi, uel naturaliter, sicut compositum est mel ex dulci & acuto: & melongiane ex insipido, amaro & acuto: aut artificialiter, sicut syrupus de speciebus diuersis simplicibus, & nos oportet ad præsens facere Canonem de naturis compositorum.

Cibus dupliter cõpositus.

CANON TERTIVS DE naturis Ciborum Compositorum.

CANON Tertius in noticia naturarum Compositorum, sic perficietur. Postquã peruenimus ad naturas simplicium, & gradus ipsorum cum ratione & experientia, demum ordinabimus naturam caliditatis in oppositum frigiditatis, & humiditatis in oppositum siccitatis. Qui si adæquetur in aliquo, iudicabimus illud temperatũ. sicut Ziribeyti dulcis. alias Ziribelgi dulcis, id est, cibus factus de carnibus, speciebus, & melle, seu saccharo: & dicitur latine Assipitium sine aceto. Fit etiam Assipitium cum prædictis ex aceto. Et si alterum excedat, iudicabimus secundum naturam dominantis. Et si compositum fuerit ex similibus, sicut de duobus calidis, quorum unum fuerit in primo gradu, & reliquum in tertio, iudicabitur oppositum.

Forte, Zibirebergi.

Assipitium.

CANON QVARTVS DE iuuamentis & nocumentis Ciborum.

CANON Quartus ad declaranda Iuuamenta, & Nocumenta Ciborum, & ad auferenda ipsa Nocumenta, ratione & experientia, per ratiocinationẽ. Quia Dulcis inducit sitim sua caliditate, generãs choleram sua conuersione: & laxat mundificatione sua, & facit opilationem multitudine nutrimenti ipsius, cum membra multum ex eo recipiant. Acetosus reprimit choleram, generãs uentositatem frigiditate sua: & nocet neruis, & uisceribus, subtilitate sua. Et ualde penetrat in profundum, et debilius est Pontico in frigiditate, & operatur operatione simili autumno. Salsus mundificat flegma, inducens sitim caliditate sua, & desiccans sua siccitate, & per eas exasperat pectus. & est debilius Amaro, in omnibus operationibus suis. Vnctuosus est plurimi nutrimẽti, corrumpens, uel fastidiens stomachum, faciens lubricam egestionẽ, multa humiditate sua: & est minor Dulci in sua temperantia. Stipticus linguã exasperat, & pectus, uentrem stringit, & confortat appetitum sua frigiditate. Ponticus debilior est eorum in omĩbus operationibus suis. Amarus scindi, & abradit linguã, multa caliditate sua: et est pauci nutrimẽti, sua siccitate, Mollificat naturã, & deponit flegma caliditate & siccitate sua. Acidus cõparatione Amari

Iudicium Ciborum iuxta Sapores.

est debilior in omnibus operationibus suis. Insipidus infrigidat.

CANON QVINTVS, DE rectificatione Nutrimenti, & remotione nocumenti Ciborum.

CERTIFICATIO Nutrimenti, fit unius sapore per aliū. Nam dulce, & acetosum, alter alterius remouet nocumentum. Acetosum enim rectificatur per salsum: & econtrario. Salsum & Vnctuosum unūquodq; per alterum ipsorū rectificatur. Stipticum cum Vnctuoso, siue Dulci rectificatur, & ipsa per Stipticum. Et Amarum aufert opilationē factam ex Dulci: et econtrario. Ex his tamen non complete soluitur dubietas, de remotione nocumenti, sed est necesse declarare huiusmodi per experientiam, quam sensibilis operatio similiter manifestat. Et patet aperte per pulsum, anhelitum, uel tactum: quia caliditatem faciens, calidum est: et econtrario. Et his adhæret Medicus. Philosophus autem consyderat, q; quodlibet animal, & quodlibet uegetabile, uirtute nutritiua priuatū, est mortuum, & mortuum frigidum & siccum: etiamsi stinchus, seu balsamus. Sic & quodlibet aliud, seu uegetabile, in quo inuenitur uirtus illa, est uiuum: & uiuum calidum est & humidum: etiamsi papauer niger sit, seu piscis Bonch, id est, tranula.

CANON SEXTVS, PRINcipia quædam generalia tradit circa Ciborum operationes.

PRINCIPIA ordinata in hoc libro. Primū dicitur esse de cibis qui sunt calidi, quando sunt magis calefacientes corpore temperato: et econuerso in frigidis. Secundū. Consulitur corpori sano, duobus modis conseruando scilicet sanitatē eius, cum similibus, uel * restituendo ipsum ad temperandum cum contrarijs. Tertium. Quando cibus est calidus & humidus, quod generatur ex eo, erit sanguis: & ob hoc erit iuuatiuus cōplexionibus & regionibus frigidis, & ætati decrepitæ, & tempori autumnali, Quartum. Quod temperatum est in caliditate, temperatum est in frigiditate: et similiter, quod temperatum est in siccitate, est temperatū in humiditate. Quintum. Quando excedit cuiusq; caliditas, deficit frigiditas: et econuerso. Sextum. Dicitur res temperata, uel distemperata, quando est in aliqua qualitate temperata, & in aliqua distemperata. et similiter dicitur de iuuamento & inconuenibili. Septimū. Calidum cum sicco est intensius, et cum humido remissius. Octauū. Cibus humidus potest esse siccus, comparatione sui. sicut pisces: et econuerso. Nonū. Temperatū in digestione, temperatū in quantitate. quia scd'm hoc corium porci uidetur esse magis digestibile carne. Decimum. Præparanda calida cum calidis, quando alterū ipsorum debilius est altero, et minoris caliditatis.

* alias, restaurando.

CANON SEPTIMVS, DE Fructibus in genere. Ad Tacuinum 1. 2. 3. 4.

OPORTET nos etiam inuestigare Canones proprios, dicentes: quod fructus omnes generant corrosiones & febres autumnales. Et ace-

tosus ipsorum nocet neruis, extinguens caliditatem sanguinis: & iuuat illos, qui sunt calidæ complexionis: nisi conuertantur. sicut Grisomala. Et stiptici ex eis ante cibum stringunt, & laxant post cibum, sicut Citonia. Et aquatici ex eis prouocant urinam, sicut Melones: & reprimitur ex fructibus dulcibus cum acetoso: & econuerso. Et ex eis qui est maturus & dulcoratus, est melior: & ex eis qui potest conseruari, & non corrumpitur, est melior eo, qui corrumpitur: & ex eis, qui postquam collectus fuerit, morari poterit aliquandiu, donec desiccetur, ad hoc ut elongetur a suis uirtutibus naturalibus, est melior eo, qui comeditur tempore quo colligitur. Et qui uelocis est descensionis, est melior eo, qui tardæ. nam diu morans cum corpore in stomacho, efficit operationem toxici. Et eius qui est tardæ descensionis, sua grossicie & duricie, ultimetur comestio. Et eius qui in stomacho est non mali chimi, aut uelocis descensionis seu conuersionis, econuerso. Et grossus conuenientior est, ut sit hyemali tempore comedendus: quia caliditas in hyeme profundatur in corpore, & econuerso in æstate.

CANON OCTAVVS, DE Frumentis & Seminibus. Ad Tac. 5.

Frumenta.

GALENVS dicit, quod in quibusdam annis, ex malicia temporis, mixtum fuit inuentum Lolium frumento: & accidit, quod cum comedebatur panis factus ex eo, fiebat soda: & in principio æstatis superuenit multus bothor, & accidentia sanguinea. Et propterea debent mundificari grana frumenti, ab omnibus rebus alijs diuersis ab eis. Ex granis autem melius est, quando decoctione sua uelocius ingrossatur, & quorum modica quantitas multum nutrit. Et cognoscitur hoc mensura & pondere ipsius, & ex quantitate farinæ, quæ egreditur post molituram ipsius. Et quodlibet Semen non completum, est humidius completo. Est autem quodlibet semen leuius, calidius, & magis subtiliatiuum planta, uel herba, a qua habet originem. ut semen Papaueris, quod est minoris frigiditatis folijs suis. Et quædam semina comeduntur, exceptis folijs & herba eorum. Et quædam comeduntur cum herba tota. Et quædam econtrario. Et ex granis cum torrefiunt, quod torrefactum fuerit, & exterius superficiale leuius fuerit, est melius reliquo torrefacto. Per torrefactionem aufertur inflatio eius, & uentositas ipsius, & difficilem facit digestionem ipsius, & * multum facit nutrimentum.

Semen.

* alias, nocet nutrimentũ eius.

CANON NONVS TERræ, & uegetabilium comparationem docet.

ET CONSYderandum est, quod terræ ad uegetabilia se habent sicut regiones ad animalia. eo quod non quælibet terra, cuilibet uegetabili conuenit. Et in hoc est, quod inuenitur Balsamum in quodam loco terræ Aegypti, & in alijs contrarijs non. Et spina Aegyptiaca, id est, planta faciens generari, Arabiæ erat comestibilis: & cum ducta fuit in Persidem, & plan-

tata effecta fuit toxicum mortale. Et quidam Medici opinãtur, ꝙ Lolium sit frumentũ, conuersum ex malicia terræ per multos annos.

CANON DECIMVS, DE Leguminibus, & Philosophorum circa Seminum naturas placita. Ad Tacuinum 6.

MELIVS ex Leguminibus est, quod pertransit sex menses, usq; ad annũ: & quod ultra pertransit, est minoris nutrimenti, & facilioris digestionis est: eo quod non pertransit. Et sicut inuestigamus de tẽpore granorũ ipsorum, sic inuestigare uolumus de magnitudine ipsorũ. Nam semina quæ magnitudinẽ naturalem pertranseunt, & sunt humecta & inflata, habent humiditatẽ superfluam: quæ debent conseruari in loco arido, usq; quo arefiant. Verũtamẽ cum superfluũt in uetustate ultima, fit, ꝙ ex uetustate farinæ egrediatur simile: & maxime quando non flat uentus septentrionalis, nec miscentur. Cum miscentur, fiat per res desiccãtes humiditatem, sicut menthastrum. Et philosophi opinantur, ꝙ Semina omnia calida sunt & humida, sicut sperma, et ꝙ sint sicut materiæ, & essentiæ plantarum, quod est principium generationis. Et dicunt pro caussa, ꝙ quædam plantarum sunt multorum seminum: sicut Sesamum est: eo quod sunt debilioris naturæ. Nam illorum quæ sunt debilis naturæ, natura multiplicat numerum seminis: ut sit multiplicatio ipsorum, loco uirtutis: & ob hoc sunt animalibus debilibus multa membra, quibus datæ & ordinatæ fuerunt uirtutes. Et caussa: quod multa semina diuisa sunt in duas partes: ut cum in terra corrumpitur una, altera remaneat. Et ideo fuerunt ordinata quædam membra & organa sensuum duplicia, sicut Oculi, Aures, Testiculi. Et Autores librorum Agriculturæ, dicunt: quod semina uelocius corruptibilia, sunt illa, quæ seminantur die Australi. In alio, Meridionali. Et quod dicitur de noticia seminum saluandorum anno quolibet, habetur ex hoc: quia si semina seminantur in Septembri, & bene pullulant, significatur, quod bene conseruabuntur in illo anno: & econuerso. Et ex Canone generali procedit, quod quodlibet semen quod in sua decoctione non crescit, est malum.

Legumina meliora.

Semina.

CANON VNDECIMVS, DE Panis natura, & uarietate. Ad Tacuinum 7.

PANIS est temperatæ caliditatis: cuius est desyderium, recipere omnes sapores conuenientes cuilibet complexioni. Et melius ex eo est, cuius frumentum bonum existit, & fermentum eius moderatum, cuius aqua & sal sint quantitate conuenienti, & ignis temperatus, agens in superficie & profundo ipsius. Hip. Cum talis fuerit panis, est plurimi nutrimenti, bonæ digestionis, facilis descensionis. Et panis diuersatur. Nam alius est, qui cõficitur cum aqua & farina: & est plurimi nutrimẽti. Alius

Panis natura.

est, in cuius confectione miscetur oleum: qui est difficilior ad digerendum,& peior ad descendendum. Alius est, cui admiscetur papauer: qui ualet ad prouocandum somnum. Alius est, cui admiscetur ciminum magnum,& ciminum cōmune: ad remouendum uentositatem ipsius. Et ex eo alius est, qui comeditur ualde calidus: cuius digestio est ualde uelocior, descensio tardior,& nutrimentum amplius. Et ex eo alius est, qui frigidus comeditur: cuius digestio est tardior, nutrimentū modicum, transitus uelocior: propterea, quia superficies eius infrigidatur & spissatur, & a profundo caliditate sua dissoluitur uapor: qui dum mouetur uersus superficiem, non inueniens transitum, reuertitur: & obuiando alij uapori, cum eo reuertitur: & erit de ipso ratio ut de primo: & sic reuertendo * incedentes, accidit huiusmodi motu uiscositas & inflatio, prohibentes humectationem, nec stomachus poterit ipsum superare. Io. & Ra. uiderunt contrarium huius, laudantes quod comedebatur in fine secundæ diei postquam confectus fuerit,& maxime fermentatus. Et noticia eius habetur ex hoc: quia cum ponitur in aquam, quod descendit inferius, est azimus: & econtrario fermentatus: & si in medio natauerit, erit medium inter azimum & fermentatum. Et caussa in hoc est: quia fermentum est subtile: in quo est acetositas corrupta, quæ induxit in eo parum caliditatis, & multum aëreitatis: propter quod panis factus est spongiosus, & supernatans, cum non habeat in se uerberationes, motus, confricationes, & uiscositates.

alias, incidentes.

CANON DVODECIMVS, De Oleribus. Ad Tacuinum 8. 9.

Olerum natura & operatio.

CAVSSA QVARE præmittantur Olera in comestionibus, est, quia sunt subtiliatiua, sicut fructus: & generant omnia uentositatem,& inflationem, & decrepitis colicam, & malam digestionem. Nisi sit aliquod acutum ex eis, sicut Origanum recens, & Nasturtium, quæ deficiunt ab hac operatione. Et sunt iuuatiua illis quibus dantur pro cibis. Et plurimum ex eis, nutrit nutrimento modico. Sed sanguis, qui generatur ex eis omnibus, est modicus, subtilis, & aquosus, & malus. Et quidam ex antiquis dixerunt, quod ex centum drachmis Olerum, generatur minus decem drachmis sanguinis & carnis: & econuerso. Et frigida & humida ex eis conferunt iuuenibus, & complexionem habentibus calidam. sicut Lactucæ, Scariolæ hortulanæ. Item ex Oleribus, syluestria sunt fortioris siccitatis, & peioris nutrimenti. Et minus mala inter hæc sunt Lactucæ, deinde Molachiæ, & postmodum Atriplices, & de hinc Portulacæ,& Bletones. Et de quibusdam Oleribus plus nutrimenti est in folijs. sicut Lactucæ. Et de quibusdam in radicibus. sicut Radices, seu Raphani, Rapæ, & Bletæ. Et cuiuslibet terræ nascentis, cuius comeditur radix, semen eius impossibile est quod sine periculo comedatur. sicut Lactucæ. Et econuerso: sicut Citrulli, Cucumeres. Et plures ROMANI comedunt Olera, seu herbas

crudas post cibum,& non nocet eis: & hoc aut propter malam consuetudinem in ordinatione ciborum : uel quia fundus stomachi sua caliditate comburit ipsa,& orificium sua infrigidatione digerit.

CANON TREDECIMVS,

De uarijs Speciebus,& earum præparatione ad decoctionem.

Ex SPECIEBVS quędam sunt de Terrænascentibus:quędam ex Animalibus. De terrænascentibus quædā sunt fructus,sicut piper,oliua : quædam flores,sicut crocus. Quædam sunt semina, sicut ciminū & coriandrum. Et quædam olera,sicut Bleta, & Spinachia. Et quædam radices,sicut rapæ, et pastinacæ. Et quædam olea,sicut sesaminum. Et quædam sunt succus, sicut acetum, & succus agrestæ. Et quædam ligna, sicut cinnamomū,& zinziber. Et quædā sunt de superfluitatib. animaliū. sicut mel: * & quædā alia eius generis multa, De istis plurimum dicemus in tractatu fructuum,olerum, & confectorum, cum acetosis,et speciebus ciborum secundę Mensæ,et Chalde,& huiusmodi:& quando dicemus de caseo qui fit ex lacte, dicemus de oliuis: & quando dicemus de carnibus salitis siccis,in secundo capitulo Carnium,dicemus de sale:& quando dicemus de acetosis,dicemus de aceto: & hæc omia ordinata sunt loco suo, quorum partitio uel capitulatio manifeste adparet. Canon in præparatione speciatorum, & adpositione rerum & siccorum fructuum de terrænascentibus ponantur in decoctione prius q̃ dantur, sicut radices. Deinde quæ sunt leuis decoctionis,sicut olera. Et de seminib. aromaticis, quod est ex eis siccū, ponitur in principio decoctionis:& econuerso. Nec multiplicetur in cibis qui comeduntur infrigidantibus: quia exinde corrumpuntur. Et ex succis fructuum præcedant acetosa in decoctione. Dulcia uero & stiptica postponantur:ne cibi amari fiant. Iudicatur enim quodlibet a re uincente in ipso,cum remissione quadam:propter res alias quæ miscentur in ipso, sicut * Alkipitium per acetū,& cibus præparatus cum Muri, ubi ferculum fuerit diuersarum naturarū temperate compositum, sicut zinziber dulce. Et si ferculum fuerit diuersarum naturarū, erit temperatū, sicut * zibergi recens, id est cibus, qui fit cum carnibus & melle. Et hoc totum ordinatum est in Canone Quarto. Et diuiditur. Quia quoddam fit ex aqua piscium, quod inducit humores. Et quoddam fit ex farina similæ,quod fit modicæ caliditatis,bonum efficiens saporem in cibis. Et quoddam fit ex farina ordei, quod est calidum in primo, siccum in secundo,laxatiuum uentris.

Specierum species.

Alias, Et quædam ramę, ut stabes.

Speciatorum admistratio.

Forte Assipitium.

alias, Zibiribergi. supra fol. 8.

CANON QVARTVSDECIMVS, de proprie Acetosis. Ad Tacuinum 10.

ACETATA generaliter obsunt neruis, pectori, intestinis, & coitui, & extinguunt choleram, & sanguinem, & inducunt flegma, & conferunt habentibus complexiones calidas, in temporibus, & regionibus calidis. Et caliditatem eorum cum aceto præparatorum, minuit acetum, & humidorum minuit humiditatem, & grossorum grossiciem. Et grossa

Acetata.

floricũ, & colustra, sunt uniuersaliter multi nutrimenti, & auferunt pruritum, & scabiem siccam, & impinguant corpus, & conferũt pectori. Butyrum crudum, minoris est caliditatis, q̃ butyrum coctũ. Colustra uero, humidior est florico, uel caseo recẽti. Lac coagulatũ, acetosum, & lac simpliciter preparatum cum speciebus & oleribus, remittuntur a natura sua: & melius est lac, quod est intensæ albedinis, boni odoris, et boni saporis, de quo cũ stillatur gutta aliqua, remanet integra comprehensa, nec spargitur in eo. Et caussa est in hoc, quia lac est temperatũ in caliditate, & humiditate: quia est sanguis completæ maturitatis: eo quod mammillæ conuertunt ipsum ad naturã suam: sicut conuertit cerebrum spiritũ uitalem, & testiculi spermatis substantiã. Quia natura quãdoq; facit calidum sanguinem in frigidum conuerti, ut fiat nutrimentum cerebri. Et quandoq; cibum subtilis substantiæ, facit conuerti, ut fit nutrimentũ corporis grossi. sicut fit operatio cum lacte Asinino. Et caussa subtilitatis lactis asinini est: quia asina lactans, propter suam grossiciem, grossum ipsius retinet ad sui nutrimentum: quia conueniens est naturæ suæ, grosso cibo nutriri, sicut asini, & qui nutriuntur * ex eo. Lac autem diuersatur secundum diuersitates, ex natura animalium, ætatum, temporum anni, pascuorum, & appropiationis, seu elongationis a partu. Et lac pascentium in campis, melius est lacte nutritorum in domo: & melius est lac Animalium pascentium herbam Scamoneæ, Glandes, & Sumach. Et lac Veris post partum animalium, mundificatione completa, est subtile: & in Aestate mediocre: deinde ingrossatur usq; ad tempora impregnationis: quibus & deficit lac. Et lac iuuenum animalium, est melius lacte senum. Et lac Vaccarum est grossius, & difficilioris descensionis, et magis naturã stringit, & est nutribilius quolibet lacte. Lac uero Camelarum econtrario se habet. Sed lac Caprarum est mediocre inter utrunq;. Et lac Pecudum est medium inter lac Vaccinum, & Asininum. Et lac Asininum et Equarum, est mediocre inter lac Camelarum, & Caprarum. Lac uero Muliebre, est temperatius quolibet alio lacte: eo quod est superfluitas temperatioris animalis inter cætera. Oua uero recipiunt in se quædam animalia, quorum aliqua uolumus recitare delectationis caussa. Quæritur enĩ. Quare ex omnibus Ouis, quæ uicissitudinarie mas & fœmina cubant, cum pulli fiunt ex eis, non incontinenti cibum ex se recipiunt, sed a patre, & matre cibantur? sicut pulli columbini: & ex omnibus alijs ouis, quæ solũ fœmina cubat, licet sit ipsa debilis, & diminutæ caliditatis, pulli ex eis nascentes, incontinenti comedere incipiunt ex se? sicut pulli gallinacei, & phasianorum. Et quare mares non soli cubant oua, sicut fœminæ solæ inueniuntur cubantes? Et quare omne animal, non habens aures extra eminentes, ouat? & econtrario. Item Isaac dixit, in libro suo de Animalibus, ex uerbo Aristotelis, q̃ oua habentia duo uitella, geminos pullificant. Et dixit uerum: attamen unus est maior altero. Dixerunt etiam quidam, q̃ oua non pullificantia, sunt illa, quę fiunt ex combinatione

Butyrum.
Colustra.
Lac.
Lac asininum subtilius.
alias, ex grosso.
Lac uaccarum.
Lac Muliebre.
Oua.
Solutionẽ horum, uide apud Aristote. in Proble.

gallinarum tantũ:aut quia gallinæ ordinantur ad ouandum in cinere:uel quia acciderunt tonitrua tempore cubationis. Et oua habentia duo uitella, sunt uix pullificantia, & quæ fiunt in defectu lunæ. Et illa sunt ut plurimum pullificantia, quæ carent prædictis impedimentis.

CANON DECIMVSSEPTIMUS, De Carnium natura in genere, & Stomachi caliditate, Deq; Carnibus porcinis. Ad Tac. 14.

CARNES sunt cibi multi nutrimẽti, generantes sanguinẽ unctuosum, & sunt de cibis exercitantiũ, et uirorum fortiũ, et sanorum. Quæ diuersificantur secundũ diuersitatem animaliũ in ætatibus, & temporibus, quibus reperiuntur locis, & eorũ pascuis, modis decoctionum, & assationum ipsarũ, post interfectionẽ, & repositionem ipsarũ. Nam propinquiores infantiæ, sunt humidiores senibus, & domesticę sunt humidiores syluestribus, & uernales humidiores autumnalibus, & carnosæ sunt pluris nutrimenti, & tardioris descensionis pinguibus, et pingues meliores macilentis, & castratæ non castratis sunt * meliores. Et cuiuslibet animalis humidi, masculus est melior ꝙ fœmina: et econtrario. Et animalis cuiuslibet sicci, quanto iuniores, tanto * meliores. sicut uituli: & ecõtrario. sicut arietis. Et carnes, quæ non diu steterũt post interfectionẽ. Et illæ quæ auferuntur ex aquis de piscibus, quæ non peruenerũt ad ultimũ senectutis, uel corruptionis corporis, sunt melioris digestionis, ꝙ recentes, in stomachis præparatis. Et animaliũ statim interfectorũ carnes, sunt magis cõuenientes stomachis calidis, sicut Turcarũ et Sclauorꝝ. Et caliditas stomachi, aut est per naturã, aut secundum naturã: ut stomachis inflãmatis. Aut est secundũ accidens. sicut accidit, quãdo foramen furculi uenĩetis a felle ad stomachũ, est amplius illo quod incedit ad intestinũ duodenũ, propter quod cholera cibũ comburit. Aut ex operatione exteriori. sicut accidit illi, qui imponit stomacho suo, praue inquietans uentrẽ. Aut ex profundatione caliditatis. sicut accidit stomachis in hyeme. Aut propter fundũ stomachi, qui est multæ carnositatis, & fortis caliditatis. Rasis dicit, quod tẽperatiores ex carnib. si esset a Lege statutũ, sunt carnes porcinę. Et Gal. narrauit, ꝙ sunt similiores humanis: eo q̃d quibusdã ministratæ fuerunt carnes humanæ, nec poterunt discernere inter eas, & porcinas diuersitatẽ in odore, seu sapore: propter ipsarũ similitudinẽ. Et ex hoc Canone dicimus, ꝙ meliores ex carnibus sunt, non propinquæ natiuitati: eo q̃d sunt multarum humiditatũ & muscilaginũ: nec longinquæ a natiuitate: quia sunt multæ siccitatis & grossæ. Nam illæ sunt non bonæ, propter uelocitatẽ descensionis, et modicũ nutrimenti ipsarꝝ: et istæ, propter tarditatẽ, et residentiã ipsarum. Sed debent esse mediocres inter has: & maxime cum ipsarũ animal est sanũ in tempore tẽperato, & pascuis affluentibus, & domesticũ, utens motu tẽperato, et motu a loco pascuorꝝ suorꝝ per seipsum reuertatur ad eundẽ. Ex quo cõuincitur, ꝙ non sint herbæ illic necantes. Homo eñ nouit quæ sunt cõuenientes aĩalibus herbæ. Et possibile est,

alias, humidiores.

alias, temperatiores.

Stomachi caliditas.

Lege, Domini per Mosen.

Carnes porcinæ.

ꝙ alicuius natura, alterius naturę cōueniat, & alterius sit probatrix. Sicut Elleborus est conueniens coturnici, Iusquianus passerib. crocus bobus, & hominibus tēperatus panis, & carnes bene coctæ. Nisi famescāt in stomacho ipsorū: quibus tunc cōuenientes carnes Camelinæ, & panis azimus: et hoc propter uehementiā caliditatis ipsius. Quod si acescant in eo, erit propter debilitatem, et frigiditatē ipsius. Sicut accidit Prædicatori cuidam, de quo narrauit G. Ego tamen dico, ꝙ hoc accidit, quod orificium stomachi sit uehementis frigiditatis, & fundus ipsius in ultimo caliditatis naturalis, inducit appetitum magnum, & digestionem bonam, & maxime, cum appetitiua, & digestiua fortes fuerint, & corpus magnum, & ferculorum foramina inter ipsum & fel exeuntia, fuerint larga, et tempus hyemale, & regio septentrionalis: & econuerso.

CANON DECIMVSOCTAuus, De Carnibus syluestrium animalium, grossis, & subtilibus. Ad Tacuinum 15.

DE CARNIbus uenationū quadrupedū, syluestres sunt grossæ multū, et sunt de cibis utentium exercitio. De carnibus uero auium, subtiles ex eis sunt, sicut phasianorum, & sunt de cibis conualescentium & quiescentium. Nec sunt cōuenientes utentibus exercitio, neq; sanis, neq; etiam habentibus stomachum calidum, & maxime habentibus corpora rara. eo quod corpra rara indigent cibo ad densandum: & densa econtra cibis subtilibus ad transeundum: et stomachi calidi indigent grossa substantia, ut non conbinetur in ipsis. Et caussa quare stomachus cum debilitate caliditatis, digerit corpora, quæ mollis, digerere non potest, sicut ossa & cartilagines, est: quia illa non habent digestiuæ proprietatē, cuius caussa corpus cibi per grossiciem eius subijciatur corpori stomachi * debilis, & humidi existentis. Sicut corpus hoīs subijcit̄ uelocius puncturæ scorpionis, q̄ subtilib. perforatorijs: & sicut subijciunt̄ corpora animaliū puncturæ uespar, muscar, et cimicū, cum nutriunt̄ ex eis: sicut locustæ, seu galli operant̄, ut cauda lapidē perforent, ubi semen initiatū conseruandū sit a frigore. Et huius uirtutis nutritiuæ reperitur instrumētum in quibusdam bene completū, taliter, ꝙ unus potest digerere, quantum plures non possunt comedere. sicut dicitur de filio Alleph, & alijs, quor stomachus subijcit̄ cibis, & mollescit in eis: sicut mollescit Adamas plumbo mediante sub mortello. Et operatur istor nutritiua in cibis multum, sicut operatur ignis ex lignis multis, modicū cinerem, quia digerit uelociter. Et quædam partes in uapores soluuntur, exeuntes per mediū pororum: & partes aliæ educuntur per aliquē modum aliū purgationis.

alias, lenis

*

CANON DECIMVSNOnus, De Piscium natura, & digestione. Ad Tac. 17.

GALENVS dicit, ꝙ Pisces sunt generaliter difficilis digestionis, generantes plurimum flegmatis, & sanguinem malum, & maxime illis, qui eis non utuntur, nisi calefactis, & illis qui uino non semper utuntur. Piscū natura.

Diuersantur tamen secundū ipsorum genera, loca, quantitatem & ipsorū cibum, & præparationem ipsorum: & plurimum de his diximus in ipsorum Tacuinorū capitulis. Meliores uero ex piscibus sunt saporosiores, & boni odoris, et modicæ uiscositatis, nutrimenti boni, pulchri coloris, et de quibus pluries reperiuntur in aquis currentibus supra terram lapidosam, quarum motus sunt uersus septentrionem: peiores uero econtrario. Et melius est, non potens eos digerere, ut quo comeduntur die, procuretur uomitus: & peius, cum comeduntur, & deinde potatur aqua niuosa. Et utilius quod fit, ad sitim mitigandam ex ipsorum comestione inductam, quæ fit ex eorum unctuositate uiscosa poris stomachi inuiscata, hoc est, quod studeat bibere antea modicum uinum purum: ut ad fundum stomachi descendant: deinde multoties utatur potu ipsius, ut uelox sit eorum descensio. Et illis qui non adhærent huic curæ, est utile peludith mellitum: post quorum comestionem non debet dormire, nisi digerantur. Et dixerunt quidam, ꝙ caussa, quare pisces sitim faciant, est, quia frigidi sunt & humidi: & omne simile, simile adpetit: & propter hoc aquam adpetit, unde prouenit sitis. Quia si res taliter se habet, ꝙ scilicet frigidum & humidum appetunt sibi simile, sicut aqua niuem, & lactuca res abscindentes naturaliter sitim, erunt naturaliter prouocantes sitim, & nulli erit in hoc appetitus stomacha ratio, nec prodesset uinum in huiusmodi siti mitiganda.

Piscium delectus.

*

CANON VICESIMVS,
De Carnibus membrorum Animalium, exteriorum & interiorum. Ad Tacuinum 18. 19.

MEMBRA Animalium, assimilantur animalibus, quorum sunt membra, & diuersantur iuxta diuersitates animalium ipsorum, & specierum earū. Et propterea capita arietum, humidiora sunt capitibus caprarum: & capita caprarum, humidiora sunt cerebris capreolorum. Et sic diuersant̄, secundū plus & minus, unūquodq; tamen conuenit suo generi, Quia etiā corda diuersantur: quę generaliter calida sunt & sicca: eo quod sunt radix caloris naturalis in animalibus. Propter quod omnia membra propinqua cordi, sunt temperatiora, leuiora, digestibiliora alijs quæ elongantur ab eo: quia nutriunt sanguinē quem cor & hepar decoxerunt. Et econuerso, membra quæ sunt a medietate umbilici, usq; ad caudam. Et secundum hoc proportio erit. Quia membra quæ sunt dextri lateris, sunt meliora sinistris: eo quod sunt propinquiora hepati. Et mēbra quæ sunt propinquiora dorso, per ipsorum motum, sunt meliora propinquis uentri, propter quietem ipsorum. Et membra, quæ sunt propinquiora superficiei corporis, quia proxima sunt aperturæ pororum, meliora sunt propinquis parti interioris corporis. Et carnes quæ adhærent ossibus, sunt saporosiores carnibus elongatis ab eis. Et medietas cartilaginum, melior est ipsarum extremitatibus. Ruffus dixit. Laudo sanitatem illius

Membrorum qualitates.

corporis, cuius sensus nouit discernere inter hæc membra bonū a malo.

Coci distinguunt inter hæc membra: licet ignorent caput esse locatum ad hoc, ut sit custos corporis; eo quod in ipso sunt quinque sensus, quibus per intellectum deliberatur inter bonum & malum. Et cor locatum est in medio corporis, ut aërem adtrahat sibi propinquiorem, obtemperans frigiditate ipsius caliditatem propriam, faciens eius subtilem spiritum, per quem distinguat quinque sensus, & ex eius grosso actus loquelæ, & uocis. Instrumenta uero nutrimenti locata sunt sub eo, ut sua caliditate iuuet ea ad digerendum, & festinet digestionem, & adiuuet gignitiuam, & ad educendum foetum, & ad expellendum superfluitates. Manus autem & pedes sunt instrumenta ad adquirendum, & ad fugiendum, & sunt arma ad pugnandum. Dentes uero deputati sunt ad incidendum cibos, molares ad molandum, lingua ad loquendum, isophagus ad descendendum, uenter ad digerendum, intestina ad stercus. Meseraycæ uero sunt uiæ, ad deferendum hepati substantiam a stomacho ad hepar. Postquam autem decoquitur, conuertitur in quatuor substantias, sanguinem uidelicet, humorem aquosum, choleram, & melancholiam: ex qua Fel attrahit spumosum ipsius: Splen melancholiam residentem: Renes trahunt aquositatem cum ea commixtam. Demum remanet sanguis purus, qui reseruatur, ut corpus nutriat: cuius melius assimilant sibi testiculi. Benedicatur ergo DEVS, qui glorificauit hominem, statuens animalia uiua ad seruiendum ei, & mortua ad nutrimentum, & exaltauit illum inter alias creaturas, propter rationem ipsius: & ex pluribus non secuti sunt mandata DEI, nisi pauci, qui inspicientes mundum nihil esse, dimiserunt ipsum, & secuti sunt alium. ›› ››

Ministeria membrorū hominis.

CANON VICESIMVS primus, De officio Coci, & ferculorum uaria præparatione, totiusque Culinæ, cura: Ad Tacuinum 20.

ORDINATIONES, quas ordinauerūt Coci, dixerunt, quod salita & stiptica, debent prius elixari cum aqua dulci, & deinde præparentur. Amara uero, & acuta præparantur cum aceto: & acetosa cum salitis, & econuerso. Et insipida præparentur cū speciebus calidis & sale. Et carnes macræ cum unctuosis: quæ carnes macræ debēt prius elixari, quàm præparari ad usum. Et assandas carnes ungere debes prius: quibus in assatione submitti debet uas, continens aquā recentem. Et si humidæ fuerint carnes, sic assentur, quod humiditates propriæ remaneant in eis: quod si siccæ fuerint, tamdiu assentur donec desiccentur. Sit tamē cautela, quod uasa non cooperiantur, quibus præparātur carnes syluestres. Nec occidenda sunt animalia ipso die, quo comederint allia, siue cepas: & si ferculum præparatum seruari debet in olla, lutetur creta coopertorium cum orificio ollæ. Debent etiā mundificari carnes a suis superfluitatibus antequā coquantur. Magni gladij taliter præparentur, quod in rumpēdis ossibus frusta non

Assata.

fiant minuta: parui uero acuantur, ut incidendo carnes non deuastentur. Tabulæ uero ubi carnes & herbæ inciduntur, bene radantur. Habeatur etiam cultellus singularis, quo cepæ incidantur: nec cum cultello ipso, quo cepæ inciduntur, sed cum alio pulchro, & mundo panem incidas minutim, qui ponendus est in brodium. Quælibet etiam olla habere debet suum coclear, & coopertorium suum: & spumetur olla iugiter, & mundificentur labia seu latera ollæ ipsius, nec in eis fiat aliqua combustio: & si aliquid in eadem olla combustum appareat, charta bombicina madefacta applicetur loco prædicto. Et si oportuerit aquam addere, in ipsam ollā aspergatur, & non subito infundatur. Madefiant etiā labia ollæ assidue. Species, & Amigdalæ non pistentur in mortario unctuoso. Herbæ etiam non pistentur in ruginoso mortario, a quibus debet haberi succus: & non ponantur in scutella. Fercula, nisi postquam sedabitur feruor ebullitionis ipsorum. Et lauet minister manus suas, priusquā scutellet cibum ipsum, fumigans manus suas post ablutionem cum fumo sandalorum: ut remoueatur odor ceparum. Nec obliuiscatur, ante decoctionem ferculorum suffrixare carnes, cum speciebus & cepis. Et in hoc est totum negocium coquinę. Dimittas etiam carnes grossas una nocte manere ante decoctionem: deinde elixa eas cum aqua & sale, ad subtiliandum eas. Nec decoquas carnes post occisionem statim, nisi prius infrigidentur. Prohibetur etiam ferculorum decoctio cum lignis uiridibus: & est conueniens ignem efficere ex lignis, quæ non sunt malæ qualitatis. Et si uolueris celeriter excoqui carnes, Boracem in carum coctu ram apponas, & in illis cera mittatur: ponantur in hæc uirgæ ficuum, & cortices melonum.

Lotio manuū coci.

Ligna.

CANON VICESIMVS SEcundus, Qua cura cibus sumendus, & quæ fercula, quibusq; de caussis fugienda. Ad Tacuinum 21.

Prohibita ferculorum mixtio.

ORDINATIONES meliorū de meliorib. rebus, est non cōmiscere in comestione unius diei duo fercula calida, sicut pullos colūbinos assos, & allia. Nec duo fercula frigida, sicut madira. i. carnes præparatas cum lacte acetoso, & massia. i. carnes p̄paratas cū sero. Nec etiā duo fercula uiscosa, sicut caseum, & pisces recentes. Nec duo cibaria cōuertibilia, sicut grisomala, & melones. Nec duo cibaria inflatiua, sicut sunt olera & fructus. Nec duo fercula stiptica, sicut agrestia & fumachia. Nec duo cibaria grossa, sicut carnes salitas, & caseum ueterem. Nec etiam duo fluxibilia, sicut pinguedinem, & medullam. cuncta enī quæ diximus mala sunt, maxime quando non successiue comedunt, eadem comestione, & simul miscent. Nec acetū sumatur post cibaria confecta de granozizo. Nec lac cum aceto, siue cum radicibus. Nec cepæ cum allijs. Nec carnes gallinæ præparatæ cum lacte acetoso. Nec granata post frumentū paratum cū carnibus. Nec aqua dulcis, seu calida sumenda est post stidibog, id est, carnes præparatas cum ouis, speciebus & aqua, aut salsa cibaria. Nec aqua frigida.

post fructus, sed cibaria calida, & chalde, nec carnes assatę cũ lignis laud'. & assatæ cum lignis ficuum, & similib. Prohibetur etiam comestio aceti uel olei, quę reposita fuerint in uase æneo. Nec cibus calidus repositus nõ cte una sub uase æneo comedendus est: nec in loco seu camera humecta: & præcipue si sunt pisces assati cum oleo, uel aliquod assum, & in mantili calidum inuolutũ. Nec cibus, nec uinum, in quibus ceciderint formicæ, maltæ, seu alij uermes. Abstinendũ est etiam a corruptis fructibus. Nec cibus qui amisit suũ saporem & odorẽ, comedendus est. Et uniuersaliter abstinendũ est a quolibet cibo, in quo humanus non delectatur animus, nec sensus. Nec bibas in comestione, nec comedas supra potũ. Cœna etiã minuenda est, si uis leuis * mane consurgere. Dimoueas etiã mensam, appetitu remanente comedendi. Prohibeas etiam cibos stipticos, colicam patientibus & senibus: & cõualescentibus grossas carnes: quas concedes iuuenibus & exercitantibus. Scire etiã conuenit, ꝙ licet ex omnib. cibis prædictis, protinus non sentiatur læsio, sentietur tamen in futuro: et præcipue si senes, aut alij frigidæ complexionis existentes, utantur his cibis frigidis: & econuerso. Nam uidi quosdam, qui comederunt miscentes duo diuersa stiptica, quibus accidit colica in hora comestionis. Et * Ra. dixit, quod uidit quosdã comedentes allia, & cepas, & accidit in oculis eorum debilitas uisus. Et alius dixit, quod inter nos sunt duo fercula, quibus utimur, quæ non est hominum consuetudo miscere. nam si miscerentur, interficerent comedentes. Propter ipsa duo cibaria uoluit hoc docere filium suum.

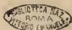
alias, manere.

alias, Ru.

CANON VICESIMVS TERtius, De Ciborũ diuersitate, & uaria eorũ operatione. Ad Tac. 121

CIBORVM partitio diuersificatur, Aut ratione sui. Et hoc est, aut ratione substantiæ suæ, quæ est cõueniens ad digerendum. sicut sunt carnes agnorũ animaliũ. Aut inconueniens. ut fungi. Et si ratione suæ quantitatis, non multũ replet, et modicum desiccat. Et si ratione qualitatis, aut per oppositũ, ut si calidus sit, replet cerebrum uaporibus, & stomachum humiditatibus: si frigidus, calorem extinguit. Aut per uirtutem, & operationẽ. ut sit cibus morbis contrarius, & sanitati consimilis. Si ratione temporis: ut tardetur ciborum assumptio, donec choleræ fundantur ad stomachum: nec festinetur prius ꝙ cibis stomachus mundificetur, sed assumatur primo cibo digesto, & stomacho mũdificato. Aut prolixitate temporis comestionis. et tunc primus cibus descendet primum, prius ꝙ compleatur digestio. Et in his cibi stiptici primo sunt assumendi. Aut ratione ordinis, cum subtiles cibos, grossi præcedunt. Aut rõne mixtionis ipsorum. ut non sint diuersarum substantiarum, et saporum: tunc enim ab eis stomachus fatigatur. Et si est ratione appetitus: appetitiuum magis est * delectabile non appetitiuo. Cæterum si sit non appetitiuũ, minus iuuatiuũ est, tanꝗ abominabile. Et si fuerit ratione stomachi. sicut stomachus prauus (alias, paruus) impotens erit in digestione: et frigidus efficit

alias, diligibile.

humorem crudum: & calidus stomachus cibum comburit. Et si ratione potus: qui paulatim assumendus sit: eo ꝙ multus potus cibum crudificat, & paruus comburit. Et si ratione comedentis: ante cibum consyderet ipsum ratione complexionis, curationis, aetatis, figurae, regionis, officij, & consuetudinis. Nam cibi iuuenum habentium complexiones calidas, habentium membra magna, & poros apertos, laboriosi officij, in hyeme & regionibus frigidis omnes esse debent spissi & grossi: & econuerso. Et si post cibum: si ratione motus comedentis. Qui motus est duplex. Aut uitalis. ut ira, & timor: quae duo cibum corrūpunt. Vel animalis. sicut obuiatio maris & foeminae: unde accidit arthetica. Et motus, & deambulatio post cibum, cibum erudificant, & descendere faciunt. Quies uero, sicut est dormire super lectum calidum, carbunculos accidere facit: & si in cameris calidis, sitim accidere facit: & si in locis claris, & mali odoris, & multi clamoris, impedit dormitationem.

CANON VICESIMVSquartus, De signis Digestionis bonae & malae, & Ciborum temperamento. Ad Tac. 23.

Digestionis signa.

SIGNA Digestionis sunt, quando sentiuntur utraꝗ latera leuia, & umbilicus. Et quando dormitur supino corpore, stomachus manet depositus, & eructuatio accidit absꝗ sapore, & appetitus cibi festinat, et ardere non desinit, & pulsus minuitur, et urina citrinatur, & aromatizatur sensus odoratus, somnus sedatur, saliua minuitur, et sitis efficitur: et quando haec erunt, completae sunt digestiones tres. Et si haec memorata in diebus aestiuis acciderint mane, & in hyemalibus diebus in meridie, erit bonum. Alioqui ingenietur quod sit. Si uero hominis ingenio permutatio haec ex toto fieri non possit, saltem fiat secundum similitudinem aliquam conuersio aestatis in hyemem, infrigidando locum, & alterando aërem, cum pannis raris & madefactis aqua frigida, & uentilatis uentilando, & alijs similibus. Per haec enim confortabitur stomachus senum & decrepitorum, in tantum, ꝙ fiet in digestione similis stomacho iuuenum: & cum huiusmodi rebus, & sibi similibus, poterunt senes digerere grossos cibos, in regionibus meridionalibus, & temporibus calidis. Et per Canonem patet, ꝙ cibi temperati sunt, in duobus temporibus temperatis, hominibus temperatis. In hyeme sunt grossi, propter occultationem caliditatis ipsius: et sunt calidi, propter frigiditatem contrariam temporis. Et in aestate sunt subtiles, propter debilitatem caliditatis: et sunt frigidi, propter contrarietatem caliditatis temporis. eo quod aër dominans corpori tēperato in hyeme, facit quod digeritur uirtute caliditatis flegmaticum: et in aestate debilitate ipsius caliditatis, et effusione caloris exterius, facit quod digertiur cholericū. Nam aër caliditate sua in aestate, non sufficit cor infrigidare: nec aqua calida sufficit uires sedare sitis. Et caussa in hoc est: ꝙ iuuamentum, quod in hoc aër praestat, est ex ea frigiditate unde est sua substantia. Terrae enim caliditate,

Stomachi Senum fortificatio.

ficut Aethiopiæ,homines calidi funt, apti nati ad frigiditatem interiorum: nec eft aliqua uia rectificatoribus, id eft, curatoribus,ad auertendum eos ab illa natura, nec hyems ipforum habet potentiam permutandi eos ab illa natura:unde cibum calidum recipiunt loco medicinæ in eorum ftomacho. Et etiam ad mundificandum ftomachum ipforũ, Sclaui recipiunt res calidas in cibis: eo quod fimiles funt in eorum complexionibus.

CANON VICESIMUS quintus, De naturis Afsatorum, & Elixatorum. Ad Tacuinum 24.

IN ASSATO duplex eft modus confiderationis. Vnus in compofitione fuiipfius. & huiufmodi Affum nutrit nutrimento forti, & tardo. Alius modus eft in comparatione ad Elixatum. et fecundum hunc modum eft humidius elixato. quia elixati diffoluta eft humiditas naturalis in brodio:et illud cuius humiditas naturalis eft diffoluta,eft ficcum: Affatorum uero in igne humiditas,non poteft diffolui, fpiffitudine fuperficiei fuæ: & illud cuius humiditas remanet, magis eft humidum, ꝙ illud cuius humiditas refoluitur. Vnde fi duo membra inter fe fimilia tollantur,quorũ unum exiftens elixum, et illud eadem hora fublatum de brodio,et aliud etiam affatum illa eadem hora fublatum ab igne,reponantur ambo nocte una:mane fequenti inuenies colorem affati fplendidũ: cuius fplendor eft ex fuperfluitate caliditatis & humiditatis, & aereitatis. ficut acciditiuuenibus in comparatione decrepitorũ.Saporem cuius etiã affati reperies delectabiliorem: delectatio enim in fenfu guftus eft ab humido:et elixatum inuenies deficcatum,& denigratum,et diminutũ a fapore fuo delectabili:eo quod in eo non exiftit fua humiditas naturalis: et brodium ipfius,et ex quo fit res fe habet in eis. Affum ergo humidius eft Elixo. Dixit. PP. Medicus. Pulli affati ethicis largiuntur, ut conferuetur ipforum humiditas, cum fuperflua humiditate pullorum ipforum. Nec eft dicendum ab aliquo, ꝙ elixata habent humiditatem ab humiditate aquæ,loco naturalis humiditatis,ab eo per elixaturam fublatæ: quia cum fit accidentalis, non debet denominari ab ea: illa uero, humiditas quæ eft ab ea per elixaturam fublata, eft fua forma. Et nullus debet credere, ꝙ forma elixatorum fit brodium: imo brodium eft forma elixationis, & non elixatorum. ficut funt carnes. Diuifio enim eft inter elixum, et elixaturam,et Affatum & Affaturam,et hoc propter diuerfitatem fimplicium ipfarum:quarum noticia,in tertio Canone eft,quem diximus.

Affata. Elixata. Affatum humidius elixato. Elixum. Elixatura. Affatum. Affatura.

CANON VICESIMUS fextus, De Chalde cibo dulci, fimplici & compofito. Ad Tacuinum 25.

CHALDE eft cibus,feu materia dulcis: & mundificat os a ciborum unctuofitate: & recipitur ab hepate & uifceribus, & per membra diffunditur, quæ multum nutrit, opilationem faciens. Et Chalde huiufmodi di-

enim sunt non iuuatiua: eo quod dentes mobilitant, & ætates minuunt. Ad abstergendū uero unctuositates ciborum, necessariæ sunt res abstersionem habentes. sicut sunt usuen, zaccharum, et fabæ. Horobi uero farina est multū iuuatiua ad abscindendum horribilem odorem piscium salitorum, & sibi similiū. Et lac dulce abscindit odorem, qui fit ex cibo, qui dicitur Dakerirata, & sibi similibus. Et hæc omnia obsunt dentibus, & laxant gingiuas: nisi abscidatur eorum nocumentum cum rebus aromaticis & stipticis, sicut sunt ciperi, et sandali. Et operatio cum oleis: sicut lauatio facta cum eis quæ sunt boni odoris, prodest ante cibū: quia non permittit res mali odoris poros subintrare, quos iā impleuit. Et lauatio post cibū cum aliquo oleo, sicut amigdalarū, prodest: eo quod ipsum oleū poros subintrat, & superfluitates contentas expellit, & aër circumstans dissoluit horribilem odorem factum ex putredine corruptionis.

Dentibus nociua.

*

CANON VICESIMVS octauus, De Aquarū delectu & frugi potu. Ad Tac. 27.

AQVAE sunt delatrices ciborum: eo quod per eas feruntur cibi per extrema corporis. Meliores tamen ex eis sunt, quæ fluunt uehemēter uersus austrum, in oppositum septentrionis, super lapillos, non incedentes per loca plana, & sunt dulces, lucidæ, claræ, & leues pondere, nullum habentes odorem, nec saporem, & calefiunt uelociter oriente sole, & infrigidantur uelociter occidente sole. Descendētes ad stomachū uelociter leuigant grossos cibos in stomacho: & quantitas moderata ex eis, cibum subtiliat, deferens ipsum per membra: per quam aquam cōseruatur humiditas membrorum radicalium, & acquisita, seu rationalis: & cōseruatur etiam caliditas innata, & acquisita, seu influens. Nimiū potata, corporis putredinem efficit, & carnis mollitiem. & teneritatem: & multiplicatus potus ipsius, facit tremorem, stuporem & obliuionem, et sitis debilitat appetitum, & corpus desiccat, uisum obtenebrat. Aquæ uero diuidunť. Quædam est frigida: quę appetitum confortat, coloris pulchritudinem efficit: digerit accidentaliter: quia aggregat partem stomachi supra digestionem cibi: modicū tamen ex ea sufficit ad sitim sedandam: prohibet sanguinem a corpore, & uapores adscendere ad cerebrum: sanitatē conseruat, & præseruat a febribus, maxime in corporibus & complexionibus calidis: & obest catarris, reumatibus & apostematibus non digestis. Quædā est calida: quæ sitim non mitigat, nec a membris recipitur: propter quod non oportet, ut multoties utantur potu. nam assumpta multoties complexionem corrumpit, molles inflatiōes efficiens: cerebrum uaporibus implet, qui fluentes ad stomachū mediantibus neruis, laxant eum, propter quod non digerit. Vnde plures uidimus de gentibus aquam bibentibus calidam, colorem habentes compositum ex uiridi & citrino, & splenem, & hepar habentes inflata, et lepram patientes. Nec cadit in nos reprehensio super eo, ꝙ Christiani utentes ea, non offenduntur ab ea, nec accidūt eis incōmoda super dicta: cum ipsi bibant eam uino commixtam. & tunc

Aquæ meliores.

Aqua frigida.

Calida.

non operatur in membris, nisi infrigidationem, & humectationem. Aqua salsa sitim prouocat, calefacit, & desiccat. Aufertur uero salsedo ipsius per sublimationem cum cucurbitis, & alijs uasis conuenientibus. uelut cum fit uas cæreum, & ponitur in aqua salsa, & per subtiliationem, & resudationem aqua subintrat ab exteriori, & efficitur dulcis: & aquæ bullire debent, usque ad consumationem tertiæ partis: deinde potentur. Nec sit aqua in uasis orificiorum strictorum. nam hæc aqua, replet corpus uentositatibus cum sugitur. sicut est operario uasorum, in quibus reponitur foca. Nam hæc uasa quando cum eis bibitur, replent corpus uentositate. Et de melioribus uasis ad bibendum, sunt uasa de corio Tayf. Et aqua niui admixta, creditur inducere sitim: eo quod cum maxima auiditate recipitur, propter frigiditatem ipsius, & maxime habentibus complexiones calidas. Et quando aquam bibere uolueris, bibas medietatem quantitatis totius quam existimas sufficere ad sitim mitigandam, quam habes. Nam ex hoc aqua efficitur magis sana corpori, & fortior stomacho, & urinam non multiplicat, & est magis cibi digestiua.

Aqua salsa. * Niualis.

CANON VICESIMVS nonus, De Vini natura, quæ meliora, quomodo, & quibus cōmode bibenda. Ad Tacuinum 25.

Vini uirtus.

VINVM CALEFACIT corpus, digestionem meliorat, membra humectat, syncopim & sitim aufert, quando lymphatum fuerit, urinam prouocat, uentrem laxat, animum lætificat, solatium, libertatem, & prudentiam efficit, maxime corporibus temperatis. Et hæ sunt operationes suæ, quando bibitur moderate. Cum uero immoderate bibitur, uigilias facit, & inflationes hepatis: appetitum, coitum & nutrimentum minuit. Lethargiam, malum odorem oris, tremorem corporis, agitationem, epilepsiam, debilitatem neruorum, & uisus inducit: febres efficit, & sensus permixtionem, malum intellectum, paralysim oris, & subitaneam mortem inducit. eo quod uinum cerebrum replet, & calorem suffocat: sicut oleum abundans, lucernæ flammam extinguit. Et si aliquis inquirere uoluerit, inueniet decem uini iuuamenta: quinque ex parte corporis, & quinque ex parte animæ. Nam digestionem efficit meliorem, prouocat urinam, pulchrum reddit colorem, bonum odorem efficit, roborat coitum, animum lætificat, bene sperare facit, & audaciam reddit, & pulchrificat dispositiones corporis, et auariciam compescit. Et melius inter uina ad generandum sanguinem temperatū in complexionibus temperatis, est uinum rubicundum, bene lymphatum, odoriferum, mediocre inter nouitatem, et uetustatem. Et habentes complexiones calidas, bibant uinum lymphatum, infundentes in eo panem similaceum, & frusta citoniorum, et poma. Quandoque bibatur etiam post comestionem amigdalinum. Quod si uinum clarum quis uoluerit facere, terat amigdalas, & linguam bouinam misceat, et colat. Hoc etiam taliter præpara-

Vinum rubeum.

Vinum clarum.

tum cor confortat. Recipiatur tamẽ post hoc sorbitio una aquæ frigidæ. Habentes uero complexiones frigidas, non indigent. Vinum etiam non est bibendum a famelico, & repleto cibis salsis, acutis, & acetosis: nec post assumptionem lactis, nec post cibum: ne forte opilationem & hydropisim incurrat: sed post duas horas uel tres bibendum est uinum. Cauendum est etiam, ne in bibendo diuersa uina misceantur. Nec bibendum est post balneum, nec post exercitium: nec per diuersas uices unius potus diuidatur in potionibus. Conueniens est, suffumigationibus uti. A colloquio duro, uel taciturnitate est abstinendum, a somno, ebrietate, & a potu supra nauim quæ uelociter uehatur, a nimio motu, & ab aspectu uini quod uasa continent: nam hæc omnia potum minuunt, & ebrietatem faciunt. Si uero sit numerus uasorum continentium libram unam, secundum numerum quatuor humorum, hoc appetitum inducit, & somnum tranquillum facit, et cibi digestionem.

Vinum quo modo, & a quibus bibendum.

CANON TRICESIMVS,
De Odoriferis, & eorum usu per singulos anni menses. Ad Tacuinum 29.

AROMATICA, & alia redolentia in cameris reposita, aerem rectificant, et cerebrũ confortant, adeo, ꝗ uapores uini non recipiũt, ipsum corrumpentes: et hoc fit cum aromaticis frigidis. Faciunt etiam redolentia prædicta, delectationem sensus odoratus, et complent delectationem sensuum reliquorũ. Et hæc aromata diuersantur, secundum diuersitatem temporũ. Nam quædam reperiuntur mense Septembri: sicut sunt limones, lemoncelli, uiolæ, narcissi, maiorana: in Nouembri, sicut arangia, & sodula: in Decẽbri, sicut residui fructus: in Ianuario, sicut nabech: in Februario incipiunt apparere rosæ, & omnes arborum flores: in Martio, sicut Bahar, et eodem mense frondescunt arbores: in Aprili, sicut sambuci, et flores mandragoræ: in Maio sunt melones aliquantulum redolentes odore fructus, & nenufar: in Iunio sunt mala, & melones bene redolentes: in Iulio sunt citonia, & persica: in Augusto sunt citra immatura, & omnes alij fructus. Verum omnes hi fructus festinant in regionibus calidis, et retardant in frigidis. Et sermo noster in hoc non est, ut comedantur, sed ut odorentur. Caussa tamen diuersitatis inter colorem, & odorem ipsorum, est propter diuersitatem complexionis ipsorum in calido, frigido, sicco, & humido. Et caussa quare quidam conseruant fructus, quos alij non conseruant, est assimilatio, quæ est in complexione inter fructus, & illos qui ipsos conseruant: eo quod simile delectetur simili: & ob hoc habentes temperatas complexiones, delectantur in uiridi complexione: quia res uiridis coloris sunt temperatæ: & habentes melancholiam, libenter uolunt morari in locis obscuris: & plures sunt qui gaudent in contrarijs: eo quod cœperunt deuiare a sanitate modicum. sicut calefacti gaudent in frigiditate, & habentes in cerebro grossos uapores, in odoribus calidis, sicut in naphta, et pice. Nec est mirandum

Quibus aromaticis per singulos menses utendum.

de hac diuersitate: quia plures sunt qui gaudentes submittunt se musicæ melodijs, & plures alij, qui recedunt ab ea, audire nolentes: et simile his reperitur in saporibus. nam quidam appetunt aliquem saporem, quem alij abhorrent.

CANON TRICESIMVS primus, Quæ secundæ mensæ conueniant, uel disconueniant. Ad Tacuinum 30.

OPERATIONES rerum, quæ ueniunt in secunda mensa, id est, in fine prandij, uel cœnæ, sunt uel ad reprimendũ, uel ad sedandum uapores ex uino, & mitigandum abominationes: sicut operatur calefactis rabes, mala, lactuca, papauera. Vel ad prohibendum anxietates, quæ accidunt ex potu uini: sicut operantur limoncelli, cum suguntur post uinum, & caules præparati cum speciebus. Vel ad conseruandum uocem: sicut Canna mellis, uel Candi. Vel propter fastidium stomachi: sicut cum recipitur bolus, & res salitæ. Vel propter frigiditatem, & debilitatem stomachi: sicut Ciperi, teneritates palmarum, id est, Cephaliones palmarum. Vel propter coitum: sicut decrepiti, cum assumunt zinziber, seu citrum conditum, & * cannam mellis elixam. Vel propter stomachũ dissipantẽ caliditate sua in eo contenta: sicut cum assumitur bismagnard, & ramalæ factæ cum carnibus. Ista tamen prohibentur habentibus stomachum frigidum. Et de melioribus secundæ mensæ, sunt illæ, quarum assumptione non fatigatur anhelitus, nec stomachus dissensionem sentit ipsarum: contrariæ uero corrumperent cibos prius assumptos, & exirent indigesti cum uino tunc assumpto: propter quod assumentes hæc & bibentes, efficiuntur propinquiores ebrietati, cõmorantes diu in anxietatibus & stupore ipsius ebrietatis: & efficiunt lassitudinem, & turbationem in sensibus. Et de deterioribus secundæ mensæ, est comedere infra potus, & maxime Chalde. Nec debet quis decipi super consuetudine, quod non offendatur ab his, qui usus fuerit prædictis. Nam uirtus prohibet quidem quantum potest aliquo tempore, uel ætate, demum autem desistet, seu fatigabitur aliquo tempore, & apparebit postmodum nocumentum, consuetudine non obstante.

alias, grana mellis elixa.

Meliora secundæ mẽsæ.

Et de melioribus rebus secundæ mensæ, sunt omnes res mundificantes, & uelociter transeuntes, & quæ uapores ascendentes prohibent: sicut papauera, & zaccharum cum aqua rosarum, et sorbere aquam frigidam, sicut fit in secunda mensa.

CANON TRICESIMVS secundus, De Musicæ usu & operatione, animæq; accidentibus. Ad Tacuinum 31.

Musicæ operatio.

MVSICAE INSTRVMENTA sunt iuuatiua ad conseruandam sanitatem, & restituendam amissam, iuxta diuersitates complexionum hominum. Nam & antiquitus ordinata erat hæc ars, ad retrahendum animos ad salutiferos mores: & deinde Medici exercitati, uel

scisscitati sunt ad curandū per ea corpora ægra. Igitur sic se habent toni ad ægros, sicut medicinæ ad corpora ægra. Et operatio musicæ ad animos, est manifesta in incessu camelorum, quando ductores ducunt eos oneratos, & cantant: quia confortantur ex hoc: et in pueris, qui etiam delectantur in cantu. Et cantus etiam habilitatem operatur & delectationē, et confert ad orationes prorogandas, et locutiones: & medici utuntur eo, ad mitigandū dolores: eodē modo faciunt ferentes grauia onera, qui ut facilia, & leuia uideantur, cantant. Et de Cantibus melior est, qui se habet in æquali proportione, ad sonos instrumentorū, ad chordas, & ipsorum intensiones, & ad sonitum fistulæ aptatum, iuxta ordinationem proportionis uocis. Vnde pulsatio, est motus uocis, temporibus proporcionatis. Et melior inter ipsas, magis adæquata in se ipsa: & si egredietur ab hac uia, ordinandū est, quod iterum redeat ad eam: & si naturaliter non potest ad uiam ipsam redire, ingeniandum est ut redeat. Et accidentium Animæ sunt quinq; ordines, scilicet Ira, Gaudium, Verecundia, Angustia, & Timor. Et caussa in hoc est: quia cor aut mouetur uersus partes pectoris, aut uersus partes dorsi, aut utrobiq;. In quolibet istorum modorum mouetur cor, uel impetuose, & repente, uel paulatim, & successiue. Si impetuose, uersus pectus, operatur Iram: si paulatim, Gaudium. Si impetuose uersus dorsum, Timorē operatur: si paulatim, Angustiam: si utrobiq;, operatur Verecundiam, & Tristiciam. Et hæc uocantur accidentia Animæ. Sunt & uitales caussæ deferentes, qui sunt Sensus, & Cogitatio. Sensus uidelicet deferunt ad cor delectabilia, & non delectabilia: & Cogitatio etiam eodem modo. Et Angustiæ sunt de rebus præteritis, et Tristiciæ de rebus compositis ex spe & desperatione.

Cantus musicus.

Accidentia Aniæ quinq;

CANON TRICESIMUSTERTIUS, De Somni operationibus & caussis. Ad Tacuinum 31.

SOMNVS NATVRALIS, fit ex uaporibus humidis resolutis ex cibis, cerebrum ascendentibus, & replentibus, faciens quiescere sensus ab exercitio uigiliarum: & facit etiam corpus quiescere a labore, & sollicitudinibus, præparans cogitationes & rationes, humectans corpus, cibum digerens, ex reditu caloris naturalis ad interiora: exteriora tamen corporis infrigidat, propter quod dormientes cōoperimento indigent: & ideo digestiones quæ fiunt in hyeme, sunt meliores, quamuis cibus sit multus: eo quod caliditas * adurat interius, & noctes sunt prolixiores & frigidiores. Et si forte cibus digeri non ualeat, sed corrumpitur, uapores calidi ab eo resoluti, cerebrum ascendunt, propter quod uigiliæ accidunt. Indiget enim propter hoc confabulationibus, quibus somnus prouocetur. eo quod non dormire, corpus desiccat, membris & cerebro nocet, sensus permiscet, acutas ægritudines commouet: qua de caussa præcipiunt Medici, habentibus corda frigida, recitare coram eis, historias iracundiam prouocantes: & habenti-

Somni operatio.

* alias, aduratur.

Vigiliæ.

bus corda calida, historias misericordiam continentes: ut obtemperentur complexiones ipsorum. Et caussa in hoc est, quod confabulationes somnum prouocant: eo quod auditus recipit absque motu naturali qualitates sensibilium, & quia auditus recipit delectabilius ipsorum, uel eorum quae audit, & imaginationi transmittit: imaginatio uero rationi: ratio uero admiratur de praesentatis, donec fatigetur ex admiratione praedicta, ita quod ex multiplicata admiratione imaginabilium receptorum, quibus intenta est, uirtus ipsa audibilis, audibilia non praesentat: propter quod quiescit instrumētum auditus ab apprehensione sensibilium, cum alijs sensibus: unde prouocatur somnus, ipsis sensibus quiescentibus ab apprehensionibus in uigilijs factis: licet cogitatio seu ratio remaneat, distinguens sensus a sensibus praesentatis eidem: propter quod accidit, quod plurimi dormientium uident in somnis, quae in uigilijs uidebant. Sermones ergo qui recitantur, delectabiles debent esse ornatu uerborum, ut somni prolixi fiant, & dormientes non uideant somnia timorosa. Nam timorosa somnia male digerere faciunt, conturbant sensus, spiritus, & sanguinem. Somnus uero fit, quando cerebrum repletur uaporibus resolutis ex cibis. Fit etiam ex diminutione spirituum, facta ex nutrimenti defectu: quod mediantibus sensibus percipitur. Fit etiam ex motu: eo quod per ipsum motum uapores humiditatū cerebrum ascendunt, somnum prouocantes, sicut accidit infantibus cum nauiculis deducuntur. Et aliquoties ex motu uapores calidi ascendunt, timores facientes, sicut accidit decrepitis a somno expergefactis. Et consilium est ad hoc, ut somnus prouocetur, & deambuletur post comestionem aliquibus passibus, ut cibus descendat ad fundum stomachi. Deinde, quod dormire studeat, primo super latus dextrum, ultimo super sinistrum, postmodum uero assurgere a somno ipso. Leuitas uero, alacritas, & magnanimitas, quae accidit in expergefactis, accidit ex bona digestione, & mundificatione spirituum, a uaporibus malis: & econuerso.

Somniorum caussae.

Somnia timorosa.

CANON TRICESIMVS quartus, De uarijs Purgationibus, & Coitu. Ad Tac. 19.

Minutio.

PVRGATIO est uaria. Nam quaedam est per Minutionem: & haec fieri debet, quando leuitas corporis est diminuta, & multiplicatur constipatio, seu extensio corporis, cumque rubescit facies, urina & pulsus magnificabitur, & uenae ingrossabuntur: & possibile est, quod sentiatur aliquis pruritus in loco minutionis, & dolor in renibus: uel sentiatur sapor sanguinis in gustu eius: quando haec signa apparuerint, in phlebotomatione uenae Cephalicae trahatur sanguis ex capite, & collo. Et phlebotomatio Basilicae, & Titillaris est conueniens aegritudinibus quae accidunt a renibus usque ad pedes: phlebotomatio uero superioris fit ad opus uentris & hepatis. Et uena Mediana, seu Purpurea, seu Antimonialis, aperitur generaliter ad totius corporis opus. Aperiatur attamen uena ictu phlebotomi facientis foramen amplum, a quo sanguis cum intermissio-

nibus permittatur exire, multoties digitum superponendo loco minuto, consyderantes, ætatem, uirtutem, consuetudinem, & aëris complexionem. Et quædam per Purgationem uentris, seu membrorum urinalium. Quæ si medicinæ beneficio fieri debeat, fiat, cum signa repletionis humorum apparuerunt: quod si non appareant signa prædicta, caueas, ne laxes, seu constipes, sano sic corpore existente: eo quod ex purgatione tali accidit dysenteria. Et ex retentione superfluitatis accidit ruptura, & colica: ex urinæ retentione, accidit apostema, & syncopis: ex urinæ fluxu, sitis accidit & desiccatio: & ex longa mora & premitu in cella, accidunt hemorrhoidę. Si uero purgatio beneficio Medicinæ fieri debeat decem attendenda sunt præcepta. Nam fieri debet ante somnum, non post, & ante exercitium, coitum, er balneum, ante minutionem, ante scarificationem, ante cibum, & potum, ante nauigationem, & equitationem. Quod si purgatio per Coitum fieri debeat, uel sibi simile, sicut diximus in libro nostro de coitu: uel per res multiplicantes sperma ab interioribus sumptas: uel per res exteriores. sicut per rem conuenientem, & appetitum, Coitum prouocantem. Sperma enim multiplicatur, aut natura, aut arte. Medicinæ uero Coitus sunt duorum modorum. Aliæ sunt calidæ, & humidæ, sperma generantes, sicut Oua, mediocriter semiassa, & sorbilia, & Testiculi gallorum. Aut inflationes generantes, & uirilia extendentes, sicut cepæ, & erucæ syluestres. Et habentibus complexiones calidas, & siccas, si coëant, nocet eis uinum, & iuuantur per frigida & humida, sicut pisces recentes, lac dulce, & lactucas. Et habentibus complexiones frigidas & humidas, conferunt pisces, qui dicuntur sicca racori: & carnes assatæ, cum synapio supra tegulam: & secatia, & semina heleni. Non est tamen coëundum, nisi uentre leuigato: nam hoc erit salubrius, & certius ad generandum. Non etiam coëundum, nisi primo cum muliere ludatur, & fricando plantas manus ipsius mulieris, & capiendo & stringendo leniter capita mammillarum: ut ambo prouocati, simul spermata emittant, ad hoc quod misceantur. Cognoscitur tamen appetitus mulieris in oculis ipsius. Et inclinetur ad latus dextrum, ut masculus generetur. Deinde post coitum bibatur Dauit prumæ. Cauendum, ne masculus conuertatur ad iterum coëundum, nisi præcedat lauatio, & urinæ emissio: eo quod nisi talia obseruentur, oculi natorum erunt nisi coloris cœlestis.

Purgatio Medicinalis.

Coitus.

CANON TRICESIMVS QVINtus, De Exercitio & Motu corporis multiplici: & Quiete. Ad Tacuinum 14.

FINIS EXERCITII est in principio lassitudinis, & frequentia anhelitus, & sudor fluens * consuetis: & principium corporis exercitij, est post digestionem completam, longum somnum, & urinæ tincturam. Et motus ante cibum est ualde utilis, & post cibum ualde nociuus. Nisi cibus propter delectationem stomachi, natet in orificio stomachi: &

alias, consuetus.

tunc utendum est exercitio moderato:ad hoc,quod cibus descendens resideat in stomachi fundo. Et quicunque a somno grauis & piger surrexerit,iterum ad somnum redeat,faciens tangi, & fricari corpus suum,quousque urina citrinetur,& egrediantur superfluitates secessus & urinæ,et alleuiabitur uenter. Deinde exercitetur paululum ieiunus. Cauendum est etiam in utendo exercitio, ne membrum patiens exercitetur: sicut podagra laborantes insideant sellis equitando, & non laborando pedibus.

Exercitia uaria.

Exercitium autem diuiditur. Nam aliud est cõmouens totum corpus. Et huiusmodi, Aut conuenit corporibus fortibus, continentibus superfluitates. sicut exercitium luctationis & saltationis supra scaphas,et etiam supra pilas. Aut conuenit corporibus debilibus. sicut equitatio equorum. Aut partim corporibus mediocribus,sicut ambulatio. Aut est particularis, pertinens particularibus membris. Si manibus: sicut plaudere cum eis,aut mouere chordas lutinæ. Si pedibus:sicut calcatio in torcularibus. Si in pectore:sicut cantus,et fistulatio. Et si est infantum, sicut pueri motu cunarum: & si adulescentum, sicut saltus in planicie, exercitium cum instrumento pilæ. Et hæc diuersificantur ad se inuicem ratione quantitatis:nam quædam sunt diuturna,& quædam breuia. Aut ratione qualitatis: nam aut fortia sunt, aut debilia,aut mediocria. Aut ratione motus:& erunt,aut uelocia, aut tarda, aut mediocria. Et quando hæc combinaueris, fient. 17. combinationes. Et si bene imaginaueris, inuenies aliquod membrum prædictæ diuisionis æquipollere alteri: sicut motum uelocis operationis,efficit motus fortis. Et hæ sunt diuisiones motus exercitationis.

Quies.

Et ex quiete superflua,accidit opilatio,& repletio corporis, ex humoribus:cum corrupti fuerint:propter quorũ corruptionem febris accidit.

CANON TRICESIMVS sextus, De Balnei iuuamentis & nocumentis. Ad Tacuinum 15.

Balnei operationes.

IVVAMENTA Balnei sunt hæc. Nam Balneum aperit poros, educit superfluitates, uentositatẽs dissoluit, urinã fluere facit, stringit uentrem ex indigestiõe, et abstergit sordes sudoris, delet pruritũ & scabiem, aufert lassitudinem, corpus humectat, uentris digestionem prouocat, corpus pręparat ad recipiendum nutrimentũ, membra desiccata ex paralysi lenit, digerit reuma cerebri, et catarrum, cõferens febri ephimeræ, & ethicæ, quartanę, et quotidianæ, post digestionem. Et hæc omnia probantur a probis Medicis. Nocumenta uero Balnei sunt hæc. Nam ex eo leniter fluunt superfluitates ad membra debilia, corporis lassitudinem efficit, debilitat calorẽ naturalem, & membra neruosa, aufert cibi appetitum, coitum minuit. Et tempus introitus ad balneum, est post exercitium moderatum, et ante cibum. Nisi corpora sint habentia poros apertos, aut laxa fuerint, aut multorũ cholericorum humorũ, aut fuerint impinguari uolentia. Amplius, Balneum corpus permutat tribus de caussis, ratione aëris, aquæ, et operatiõis ipsius. Aër uidelicet iuxta camerarũ naturam. A-

qua uel dulcis, uel non dulcis. Et si dulcis, calida, uel frigida: non dulcis, salsa, uel non salsa, uel aluminosa, & ferrea, et similes. Similiter ab operatione ipsius. Nam aut fit balneatio cum fricatione, aut sine fricatione: fricatio uero, aut fit cum inunctione olei, aut sine: et inunctio olei etiã quandoq; fit cum flamine, quandoq; sine: et hæ oẽs fricationes, aut leues sunt, aut fortes, I.e. dixit. Caueas ne ingrediaris balneũ, et egrediaris calefactus, sed in unaquaq; camera modicum cõmoreris. Laua etiã caput tuũ, qualibet septimana, si uolueris, φ pili barbæ nõ cadant. Absterge etiã capillos a sudore in eo, cum modico salis: et pectina multoties caput. quia uisionem confortat, corpus alleuiat. Faciem uero laua cũ farina fabarũ septem diebus in uentre melonũ, et sępius permutata per eos. Deinde reponatur in lacte: quod sæpius permutetur: quæ farina sic imbibita, postmodũ desiccetur, & misceatur cũ radicib. croci, alcannæ, et boraginis, & de quolibet ana, partẽ unam. Deinde balneatus gradatim cameras egrediatur, et induat camisiam suffumigatã. Abstinens a mulieribus die una & nocte. Lotio, abstersio, & pectinatio capitis.

CANON TRICESIMVS septimus, De figuris Balneorum, deq; uaria Pilorum artificio. Ad Tacuinum 16.

INVENIANTVR in Balneo figuræ, quæ commoueant appetitiuam, seu desyderatiuam uirtutem. sicut figurę conuiuij, seu nuptiarum: at figuræ quæ cõmouent uirtutem irascibilem, sicut figuræ præliorum, uel declarantes prælia, non inueniantur, sed figuræ quę commouent uirtutem sensitiuam, sicut figuræ laudabilium philosophorum. Et hæc causa est, quod appetitus, & ira sequuntur complexiones, quæ sunt latrices uirtutum: & cum tales debilitentur in balneo, aspectus istarum duarum figurarum, remouebit nocumentum prædictum. Et quando pulchrius egit humana discretio iuxta huiusmodi proportiones, inuenies artes scacorum, & taxillorum: & facies has res similes euenientibus in hoc mundo, scilicet euentum, et præuisionem. Nam Scaci assimilantur rebus, quæ sunt iuxta discretiuam pręuisionem: et Taxilli assimilantur rebus prouenientibus a casu, et fortuna. Et Alfarabius dicit, quod figuræ & statuæ fuerunt magnæ artis: quibus non utuntur moderni. Iam locuti fuimus de diuisionibus Balneorũ, remansit nobis loqui de Pilis. Augent pilos hæc. Accipe emblici, & draganti, & gumi, æquali pondere, uitrioli dimidiam partem boracis, & hæc omnia misceantur, & informentur succo bletæ, et felle uno uaccino, & utatur. Et medicinæ quæ crescere faciunt ipsos, oleum de Alchanna, & oleum de Myrtha. Secundo de his, quæ nigrificant. Accipe Litargyrium asperũ, æris combusti, & partem calcis, luti uiridis partes duas, & formẽtur cum aqua saporis. & utatur. Aut nuces combustæ cum corticibus suis, tingunt ipsos per se. Papaueres rubei, quando mittũtur in ampullã, et sub eis, & super eos aureum unũ æris combusti, & deinde ponatur sub fimo recenti. 20. diebus, tingent eos eadẽ hora. Aut lima eos cũ folijs indici, et post limatione alchannę. Tertio de his qui uo-

Scaci. Taxilli. Pilorum tinctura.

acetosæ, syrupus ille incidit, & subtiliat moderate: sicut syrupus acetosus simplex. Et cum conficitur ex amaris stipticis, aperit opilationes, & subtiliat. sicut syrupus qui fit de radicibus feniculi, & capparis. Et cum aggregatur ex rebus uiscosis stipticis, et dulcibus, laxat. sicut est syrupus de uiolis, & rosis confectus. Et syrupi stiptici, & aromatici confortant cerebrum & hepar. sicut syrupus de sandalis.

CANON TRICESIMVSNONVS,

De Syruporũ administratiõe, & Habitaculi præparatiõe. Ad Tac. 38.

DE NECESSItate prohiberi debent acetosa, stiptica in syrupis illorũ, qui patiuntur pectoris ægritudines, & tussim. Prohibent̃ et dulces res patientibus dysenteriã & lienteriam. Imo assidue exhiberi debent stiptica, ad stringendũ, et dulcia, ad lubricandũ, et acetosa ad subtiliandum, aperiendũ, et incidendum, et frigida ad ingrossandũ. In confectione uero stipticorũ non conficiat̃ syrupus cum stipticis, nisi in uase lapideo, despumãdo ipsum cũ cocleari ligneo: ut extrahat̃ succus fructuũ ipsorum post contritionẽ ipsorum in mortario ligneo, uel lapideo: et non trahat̃ succus post collectiõem fructuũ incontinenti, imo dimittant̃ prius per noctem unã. Et de uiolis auferant̃ stipites, et capita, seu botri. Et de rosis auferãtur capita seu botri, et semĩa. Nenufaris solũ flores et folia: teneant̃ ad usum. Radices uero, et oẽs res siccæ, infundant̃ in aqua, & diu morent̃, prius q̃ decoquant̃. Recentes tamẽ, hora qua colligunt̃ in decoctionẽ mittantur. Res quæ transmutari debent, sicut rosæ, mittantur in aquã, de quibus fit aqua rosarũ rubea: transmutent̃ reuoluendo, tritis prius: & syrupi decoquant̃, adeo despumãdo ipsos, donec mundificent̃, et clarescant. Syrupi uero, qui cum acetosis conficiunt̃, decoquant̃ adeo, donec ad quãtitatem zacchari reducant̃. Syrupi qui fiunt cũ dulcibus, adeo decoquant̃, donec a corruptione seruent̃. Albugines uero ouorũ cum aqua & zaccharo ductæ, cõmisce ante cocturã syruporũ. Quod si necesse fuerit, aquam & spẽs miscere syrupis, non misceant̃, nisi prope finẽ decoctionis ipsorũ. Ignis uero, quo decoqui debent, sit suauis circa latus unũ rosis submissus, ad hoc, quod spuma cadat circa latus idem. Narratio uero quã de Cameris fecimus, fuit, quia loca sunt cõuenientia spiritui animali, et uitali, quarũ inspiratus aër fit uacuus omnibus malis, & corruptis humoribus & qualitatibus; præparatus cum odorib. aromaticis. Et æstate pateant ostia, & fenestræ uentis septentrionalibus, ad alterandas corruptiones ipsarũ. In hyeme uero pateant, ut solis dispõnatur ingressui, qui subtiliet aerem, & uapores ipsarũ. Quãplures uero affectant, ut Cameræ depictę sint, de picturis, figuris, et statuis: quod sensus odoratus, & uisus delectationẽ percipiant. Nam propter assiduũ ad figuras aspectũ, prouocabitur somnus, sicut prouocatur cum historiæ audiuntur, in quibus animus delectatur.

Syruporum confectiones uariæ.

Præparatio Cameræ.

CANON QVADRAGESIMVS,

De Aëre temperato, & distemperato. Ad Tacuinum 39.

AER ALIVS temperatus, alius distemperatus. Temperatus est,

Aër temperatus. qui est subtilis, de uaporibus, delectabilis odoris, quo nec sudant corpora, nec frigescunt, uelocis mutationis ad caliditatem & frigiditatem: In solis ortu & occasu confortat uirtutes, obtemperans complexiones, & mundificans humores, & clarificans spiritus, et meliorans digestionem.

Distemperatus. Distemperatus uero, in tota substantia sua est sicut aër epidimitus. Qui accidit duobus modis. Vno, ex mixtione uapor͡ū corrumpentium aërem inspiratum, resolutorum ex lacubus circumiacentibus ciuitatibus, uel ex cadaueribus accidentibus ex interitu bestiarū, uel occisione in prælijs accidente: propter quæ accidunt periculosę ægritudines. Alio, ex mutatione aëris ex anni temporibus accidente. sicut hyems cum fuerit calida, & non pluuiosa: & æstas econtrario. Et si in qualitate sua: scilicet cum erit calidior, aut frigidior tēperato: & hoc quinq; modis. Primo caussa temporum anni. Secundo ex ortu, & occasu magnarum stellarum, & elongatione seu appropinquatione ipsarū ad solem. sicut Alhabor, et Cauda ursi.

Ventorum operatio. Tertio caussa uentorū. Nam Septentrio prolongat uitam, et decorat corpora, sicut est uidere in Sclauis. Meridionalis uero econuerso, Orientalis est tēperatus, similis ueri, Occidentalis uariatur, sicut Autumnus. Quarto caussa regionum: quæ diuiditur quinq; modis. Primo ratione uentorum, sicut diximus. Secundo ex situ ciuitatum, uel terrarum. Nam terrarum altarum, aër & aqua sunt clari, & colores incolarū pulchri: imarum uero econtrario. Tertio ex uicinitate montiū: quia quędam regiones sunt habentes montes interpositos, & obstantes uentis meridionalibus, sicut incolę regionum septentrionalium. Quarto ex uicinitate Marium. Nam quando fuerint maria ex parte meridionali, erit meridionalis. Quinto ex mobili superficie terræ. Nam terra saxosa est frigida, & sicca, & aqua eius frigidior aquæ terræ limosæ & lutosæ, lapillosa, calida. Quinto ex permutatione in qualitate aëris proueniente ex ascensione uaporum, & non in substantia eius: sicut diximus de aëre epidimito. Et est possibile, quod regio sit duarum naturarum, uel trium: quæ permutabunt dispositiones, figuras, & anni tempora secundum se.

CANON QVADRAGESIMVS primus, De habitatoribus Conuallium, & discrimine Aëris. Ad Tacuinum 40.

QVANDO acciderit, q; in montanis regionibus, habitationes fuerint in conuallibus, pluuiæ hyemales suffocant eas, et caliditas æstiualis eas comburit. Quorum habitantium corpora, propter siccitatem sunt subtilia, et artifices subtiliū artium: & figuræ & dispositiones eorum pulchræ: et propter humiditatē assuescunt habere ægritudines autumnales: et remissio in his est manifesta, & intensio et remissio horum apparebit propter effectus prædictos, scd'm q; quodlibet ex eis simplicium naturam habet manifestam. Nam aer calidus efficit corpus macilentum, et citrinum: sitim prouocat, famem debilitat, cor calefacit, sanguinem corrumpit, febrem inducit, sanguinem de naribus prouocat, et menstrua: debili-

Aër calidus.

tat uirtutes, poros aperit, laxat corpus, & digestionem impedit. Prodest uero habentibus catarrũ, & reuma, paralysi uniuersaliter, & particulariter, quæ fit ex humiditate. Aër uero frigidus econuerso. Sed Aër humidus, conseruat corpus humiditate, & prodest macilentis, & humectat coriũ & carnẽ, præstans corpori aquositatẽ, & pulchrũ colorem. Et aër siccus econtrario. Obuiatur in his quæ fiunt ex aëre calido, præparãdo hoc modo. Inueniunt Criptæ, uel Domus subterraneæ, in quibus morandũ est: quæ domus uel criptæ, sunt inuestitæ, seu incortinatæ pãnis, seu cortinis subtilibus, & raris: & aqua frigida potanda est. Aëri uero frigido obstatur, morando in locis calidis, & induendo bonas uestes, & calefaciendo per ignem. Aëri uero Sicco, morando in loco delectabili, bibendo aquam frigidam. Aeri uero humido, morando in domibus altis, quas sol ortu suo repercutiat. Et sciendum est, quod iuuamentum accidens ex aëre, & ex sua frigiditate, non est ex sua substãtia: & propter hoc suffocari uidemur in aere balnei. Aere uerumtamen egemus magis aqua: eo quod famelicus, & siticulosus, si strangulari iubeatur, eo dissoluto, uel liberato prius quam per strangulationem pereat, uelocius cursrit, ad aerem recipiendum, quam ad aquam, uel ad cibum. Est etiam possibile, quod homo longiori tẽpore uiuat, præter potũ aquæ, quam præter aeris attractionem. Et aer est unũ ex elementis: & aqua est uapor resolutus ex terra rorida, propter solis incessum per zenith loci illius: & natura uaporis, est sicut natura terræ a qua resoluitur. Et hoc est ultimum de narratione sex Rerum non naturalium. Remanet tamen dicere caussam, quare sint sex. Et diximus, quod caussa in hoc est, quia huiusmodi uirtutes sequuntur, quæ sunt tres: scilicet Naturalis: quam sequuntur Cibi & Potus, Purgationes, & Constipationes. Vitalis: quam consequũtur accidentia Animæ, et Aer circũstans. Animalis: quam sequuntur Motus, & Quies, Somnus & Vigiliæ.

Aër frigidus. Humidus. Siccus. Quare sex res nõ naturales.

D

De Fructibus recentibus & Speciebus ipsorum. Iuuamenta Rationabilia.

A	1	Ficus.	G.cal.ext.Arch. cali. & hu.	Cal.in 1. & hu.	Albæ, excorticatæ, et a putrido mundatæ.	Mūdificāt arenā de renib. et subtiliāt: præseruāt a toxico.	Faciunt inflationem.	Cum muri, & syrupo acetoso.	Nutrimē. lauda.	Frigidis.	Senectuti.	Autumno.	Temperatis.
B	2	Vuæ.	In.cal. & hu. lo. temperate G.	Cal.in 1. & hu.	Maturæ, aquosæ, subtilium corticum.	Laxant uentrem, & accelerant pinguedinem.	Sitim inducunt, & nocent uesicæ.	Cum Granato aceto-so.	Sang. bonus.	Frigidis.	Decrepitis.	Autumno.	Septentriona.
C	3	Persica.	G. & lo. frigi. & humida.	Fri.in 1. hu.in 2.	Odorifera.	Febribus adurentibus.	Humorem corrumpunt.	Cum uino odorifero.	Natura subtilis.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionalib.
D	4	Pruna.	G.lr. lo. fr. & h. Ma.si. et mal.h.	Fri.in 1.h.in 2.	Damascena dulcia.	Educunt choleram.	Impediméto sunt stomacho.	Cum zaccharo ros.	Humor aqlus.	Cholericis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
E	5	Pira.	G. fr. lo. frigida & sicca.	Fri.in 1.h.in 1.	Dulcia, matura, & non lapidosa.	Stomachis debilibus.	Colicæ.	Cum aliis primo ipsa comesta.	Sang. frigi.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionalib.
F	6	Granata dulcia.	Mal.cal. & hu. cū tēperantia.	Ca. in 1.h.in 2.	Grossa, & excorticabilia leuiter.	Tussi, & colitui.	Faciūt inflationem.	Cum Granatis aceto sis.	Nutri. laudabi.	Tempe. in cali.	Senectuti.	Autumno.	Temperatis.
G	7	Gran. acetosa.	Mal.fr. subtilis. stipticitatis.	Fran.in oc.	Mulsæ succositatis.	Epati calido.	Pectori, & uoci.	Cum chalce mellito.	Chimus modi.	Flegmaticis.	Iuuenibus.	Aestati.	Cali. & humi.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
	1 2	3	4		5	6	7	8	9	10	11	12	13

Ra. Ficus. Eligunt albæ, magis nigris: ꝓpter earū subtilitatē, & tēperantiā caliditatis earū: & diffi
G. cultatē corruptionis ipsarū. Et Ficus uniuersaliter expellunt sordiciem sub cute generantē pe-
D. diculos. Verum quia ipsarū naturæ expellūt superfluitates ad cutem propter q̃d fiunt pediculi
sordes, hic pes grauidosus febris & sudoris q̃n corrūpunt. Conferunt attamen pectori, dorso,
maciei, renibus, et coitui, & malo odoranti, accidēte ex caliditate stomachi. Delet grossiciē sple-
nis. Et q̃n miscent cū aceto, & cū emplastat ex eis splen, dissoluūt eū. Et R. dixit, ꝙ sunt subtilia-
tiuæ sua cali. & ingrossatiuæ sua uiscositate. Cū aceto bibitę ꝑparte, remouet eaꝝ nocumentū.

Elīgitur usus Cibariorum, quando ascendens, & signū nutrimentu ad augentur.

H. Vua. Eliguntur interiora uuarum magis granis, & corticibus: eo quod indigestibilia sunt
grana & cortices. Et prohibetur potus aquæ, in qua dissoluta est nix, post ipsas: quia facit in-
flationem stomachi, & maxime patientibus Colicam. Albæ ex eis, laxant magis nigris: &
G. quanto dulciores fuerint, tanto calidiores. G. Sunt iuuamento pectori, & pulmoni, & no-
Ie. ciuæ epati & spleni. Ie. Cortices ipsarum frigidi sunt, & sicci, & medullæ cali.
& humi. & aquositas ipsarum cali. & humi. in primo, & grana
ipsarum frigid. & sicc. in secundo.

G. Persica. Eliguntur magis chrysomelis: propter minorem conuersionem & corruptionem
D. ipsorum: & quia grossiora sunt, ideo inducunt febres tardius, uidelicet post mensem uel u-
Io. num, uel duos: & sunt conuenientiora stomacho, & saporosiora chrysomelis. Aliæ uero dis-
positiones ipsorum sunt similes dispositionibus ipsorum. Et meliora, & di-
gestibiliora ex Persicis sunt ea ex quibus facilius egre-
diuntur ossa. Alia uero contra.

G. Pruna. Eliguntur in febribus: eo quod extinguunt sitim, & educunt choleram. Prohiben-
D. tur decrepitis, nisi biberint uinum uetus post ipsa. Sicca ex eis remouent appetitum
M. cibi. Gal. Cum decoquitur aqua ipsarum cum melle, & abstine-
Io. bit a cibo, post hæc erit magis laxatiuum. Dio. Dul-
cia recentia sunt nociua stomacho, & mul-
tæ laxationis: & stiptica uete-
ra econtrario.

Io. Pira. Eliguntur ad remouendum abhominationem, per stipticitatem, & aromaticitatem
ipsorum: & prohibentur decrepitis, nisi comedant post ipsa zinziber conditum. Et im-
G. matura sunt difficilis digestionis. Gal. Sunt nutribiliora inter alios fructus. H. Im-
H. matura infrigidant uentrem, & stringunt: & matura dulcia econtrario. Dios-
D. cori. Si pira decoquantur cum fungis, aufertur nocu-
mentum a fungis. Et grana pirorum
interficiunt uermes.

Mas. Granata dulcia. Eliguntur contra asperitatem pectoris, & tussim (in alio, grossiciem) & nō
Io. cent propterea, quia generant colicam (in alio, prohibentur: quia generant choleram) Et nu-
dei ipsorum bulliti (in alio, torrefacti) uentrem stringunt: & in uza conferunt pulsatio-
ni cordis. Et cum granata comprimuntur, succus per compreſsionē educit chole-
Tha. ram, & sunt confortatiua stomachi, & epatis calidi. Tha. Vidi enim di-
xit, quod si quis comederit tres summitates malorum grana-
torum, præseruabitur uno anno ab ophthalmia.

Maf. Granata acetosa. Prohibentur post cibum, quia faciunt descendere cibum indigestum. Præ-
Maf. ter quam in complexionibus calidis. Et est de melioribus cibis secundæ mensæ, quibus ute
H. bantur calefacti post uinum. Et si decrepiti eis indiguerint, post eorum comestionem
accipiatur dyacitron: & sunt iuuamenta doloris orificij stomachi. H. Quæ-
dam mulier patiebatur hanc ægritudinem, & curata est cum sauich &
succo granatorum. Nam sedabat uomitum & dolorem cum
extinctione & humectatione.

Apta huc quoq; supra Canone. 7. fol. 9. & 10.

D 2

Ficus. Vuæ. Persica. Pruna. Pira. Granata dulcia. Gran. acetosa.

Opiniones Philoſophorum. Electiones, & Proprietates.

G. Cydonea. Eliguntur contra fluxum ſanguinis, ante cibum: quia ſtiptica ſunt: & conſtipa- Eligitur horũ
Io. tis, poſt cibum: quia comprimunt. Nocent neruis: niſi poſt comeſtionem ipſorum inungan- comeſtio Lu-
Ioh. tur oleo in balneo. Et ſua proprietate prouocant urinæ fluxum. G. Sedant uomitum ſucco, na exiſtente in
& odore ſuo, nec corrumpuntur in ſtomachis ægrorum, quanto minus ſanorum. B. Et ſuc- ſigno terræna
cus eius magis conſeruatur, quam ſuccus pomorum: eo quod ſuccus ſcentiũ, & iun
pomorum aceſcit citius, aquoſitate cta Fortunæ.
ſua & ſubtilitate.

Ioh. Mala dulcia. Eliguntur poma Hieroſolymitana dulcia ad faciendum Rob, & ſyrupos: pro- Plinius lib. 15. cap. 6.
Tho. pterea quod temperatiora ſunt omnibus alijs pomis. Et poſt hæc poma Seheſtem. Et poſt
G. hæc Fotani, & Malni. Et poma conſortant cor, & aromatizant ſtomachum, & me-
H. liorant digeſtionem, & lætificant animum, & decorant continentiam. Et de-
D. lent ſyncopin, quando maſticantur infuſa aqua roſacea: quorum ſy-
rupus confert fluxui, & colicæ. Sed di-
geruntur grauiter.

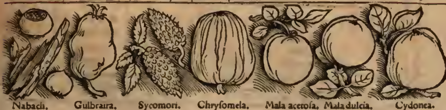
Mala Acetoſa. Syrupus qui fit de pomis immaturis, eſt iuuamentum Toxicatis toxico a-
nimalium quæ uocantur Caruc (in alio, Carruc) & maxime contra alios modos toxico-
rum. Et hunc ſyrupum inuenerunt nouiter homines Indyſabarion, id eſt, de regione illa: eo
quod illi inuenerunt de eis in exercitu Mutten. Et eſt utilis contra choleram, & contra
ægritudinem quæ dicitur Meſchier, & Chite, & omnibus inflationibus (In
alio, inflammationibus) & corpus eius facit uentoſitatem, & dolorem
ſtomachi, & ſtringit uentrem, & nocet neruis.

Ra. Chryſomela. Prohibentur habentibus ſtomachum calidum: quia ſuccus eorum conuerti-
G. tur cum recentia ſunt: & cum antiquantur, conuertuntur in medicinam. quia ſuccus eorum
Io. deſiccatur: & ualet contra choleram. ſicut thamarindi, & ſibi ſimilia. Et
corpus ipſorum eſt generaliter peſsimum, & eorum ſuccus uelo-
cioris conuerſionis. Et ſi comeduntur poſt cibum,
corrumpuntur, & ſupernatant in ori-
ficio ſtomachi.

Sycomori. Prohibentur de eis immatura, quia inflationem faciunt: & Rob qui fit ex eis, di-
G. cemus in capi. de Rob. G. Matura ex eis laxant cum frigiditate ſua, & immatura conſtipant:
Io. & conueniens eſt, ut antequam comedantur, lauentur, ut aſsumentes efficiantur ſecuri a no-
Ioh. cumento, quod efficiunt in ſtomacho & capite: & bibatur poſt comeſtionem ipſorum ſyru-
D. pus acetoſus. Et immaturorum prohibetur malicia, cum quibuſdam rebus ſubtiliatiuis. ſic-
G. ut triſera, & ſibi ſimilia. Alia non nominauit G. quia non inueniuntur in re-
gione ſua. Et dulcia ex eis ſunt calida, & acetoſa frigida.

G. Gulbraira. G. Gulbraira omnia ſaporoſiora ſunt Zarolis, quæ ſunt ſimiliora medicinis
R. quam cibis, & ob hoc non debet plurimum ex eis comedi. Ruffus dixit, quia ſedant
G. uomitum, & ſtringunt uentrem, & urinam multiplicant. Et zarolæ ſunt ſti-
Io. pticiores Gulbrairis, & conuenientiores uentri, licet Gulbrairæ
ſint ſaporoſiores. Et Gulbraira eſt cibus conueniens, plus con
temperans naturas ipſorum, quando exhibentur
eis ad comedendum cum lacte.

Io. Nabach. Eſt magis odoriferum Gulbraira. Et ſauich quod fit ex eo, conſortat ſtoma-
G. chum, & eſt iuuamentum fluxui. Et Darriæ, Zarolæ ſicut ſpecies Gulbrairæ. Et
D. quando ponuntur contuſæ in aqua, ingroſſant aquam, ex uiſcoſitate
H. ſua: & decoctio ipſarum commixta aceto, ſortificat ipſum:
& ceraſa alterant choleram acetoſitate ſua: & gra-
na mirtillorum ſtringunt uentrem frigidi-
tate, & ſtipticitate ipſorum.

Nabach. Gulbraira. Sycomori. Chryſomela. Mala acetoſa. Mala dulcia. Cydonea.

De Fructibus, & Manetiebus ipsorum. Iuuamenta rationabilia.

A	15	Melones dul.	h.c.& h.le.f.h.	Fr.in 2.et h.in 1.	Samaracandi.	Frangunt lapidem, mundificant cutem.	Laxant uentrem.	Cum syrupo acetoso permixto.	Sang. modicum.	Flegmaticis.	Senectuti.	Autumno.	Temperatis.
B	16	Melones inuti, & insipidi.	G.fri.& humi.	Fri.& hu.in 2.	Maturi.	Prouocant urinam.	Faciunt dolorem in uentre.	Cũ post ipsas assumuntur cibus.	Modicũ.nutrimentum.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Septentrionalibus.
C	17	Melo. Indi, id est, Palestini.	G.fri.& hu.ni.	Fri.& hu.in 2.	Dulces, aquosi.	In ægritudinibus acutis.	Digestioni.	Cum Penidijs zuccharinis.	Sang.aquosus.	Cholericis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionalib.
D	18	Dactyli syluestres.	h.trig.& sicc.	Fri.in 1.sic.in 2. in alio fri.et hu.	Dulces, recentes.	Confortant ulcera.	Pectori, & gutturi.	Cum dactylis, & fauo mellis.	Humor gross.	Cali.& humi.	Iuuenibus.	In fine æstatis.	Septentriona.
E	19	Bussuri, dactyli cũ incipi.dulcesc.	C.et h.calitio t.	Calid.sicc.in 2.	Quod nõ est tupricum.	Lubricat ægestiones.	Dentibus, & [illegible]on.	Cum syrupo acetoso simplici.	Sang. moderatæ quantitatis	Temperatis.	Omnibus.	Autũ.et hyeme	Temperatis.
F	20	Musæ, poma paradisi.	lt.c.& h.lo.f.h.	Cal.humi.in 1.	Magnæ, maturæ, dulces.	Cõmouent coitum.	In stomacho.	Cum zaccharo.	Sang.flegmaticus.	Calidis.	Iuuenibus.	In quolibet.	Meridionalib.
G	21	Nux Indæ.	Calid.humi.	Cali.humi.in 1.	Recens, dulcis.	Cõfert strangurie, et acuit intellectũ.	Tarde descendit.	Cum Penidijs zuccharinis.	Sang.multus, & acutus.	Frig.& sicc.	Senectuti.	In autumno.	Meridionalib.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generatur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

G. **Melones.** Prohibentur ualde maturi & dulces, propter caliditatem ipsorum, & uelocem
Ie. conuersionem in uenis: & propterea, quia generant febres adurentes. Et non est hæc species
Io. Melonum, quam dixit G. frigidæ naturæ, cuius opinionem in hoc secutum est uulgus: quia
R. non inueniebantur in regionibus suis. Et Io. etiam in hoc peccauit, dicens post comestionem illorum Melonum debere potari uinum, ad alterandum eos, et remouendum maliciam eorũ. Et tunc maius nocumentũ affertur, cũ comeditur a multũ famelico, et maxime cũ post assumptionẽ dormit super latus dextrũ. Post quorũ assumptionẽ deambulatio bona est.

Eligitur ipsorum comestio existẽte ascendẽte in signo igneo, uel aqueo.

G. **Melones insuli, et insipidi.** Eliguntur hæ duæ species temperatis complexionibus: quia diu-
M. reticæ sunt: uenas mundificant, & renes, frangentes lapidem. Et quia in eis est absterfio, in-
Ie. frigidationes cutis abstergunt, & Morpheam. Et semina sunt fortiora in substantia ipsorum. G. Cum corrumpuntur, fiunt similes toxico. Et propter hoc si tales assumantur, uomendi. Melones qui sunt de Cucumeribus, assimilantur his, deficientes ab eis modicum: qui comedi debent infra duo fercula, uel mixti cum alio cibo. Verumtamen Filius Mes. dixit, quod sunt calidi (in alio, acuti) licet minoris dulcedinis.

R. **Melones Indi, id est, Palestini.** Eliguntur in febribus adurentibus, & ægritudinibus, &
G. complexionibus calidis. Et cum assumitur aqua eius cum zuccharo, uel aliquo acetoso, prouocat urinam & uesicam, & renes lauat: & sunt nociui decrepitis: & humores crudificant (in alio, mundificant.) Nocent hepati & spleni, et stomacho, quando in eis est apostema (in alio, inflammatio) & multiplicatio assiduitatis eius, facit fluxum, & male digerere.

G. **Cassallationes.** Eliguntur ad confortandum stomachum debilem, et ad curandam dysenteriam intestinorum. Et sunt dactyli uiridis coloris, immutari. Et similiter operantur Bufsu-
Filius ri, id est, dactyli aliquantulum dulces, recentes. Et syrupus eius est iuuatiuus ad sistendum mo-
Mes. tum choleræ, et sanguinis G. Dixit, quod capsula, quæ paruos dactylos clausos continet inclusos in ea, totaliter composita est ex duabus substantijs. Vna substantia est frigida, et aquosa, et dulcis. Et altera stiptica & grossa. Et cum uincit aquosa in ea, digeritur: et quando uincit grossa, non digeritur.

G. **Bufsuri.** Omne quod est de fructibus dactylorũ maturum, sicut Rutal, est calidũ & humi-
Io. dum, generatiuũ opilationum, et est uelocis conuersionis (in alio, corruptionis) mollificans
R. uentrem, et addit in spermate. Et illud quod est ex eis stipticũ, sicut Bufsuri, ad frigiditatem, et siccitatẽ declinat: & cum sit tardæ digestionis, abscindit fluxũ, confortat stomachũ, et generat uentositatẽ (in alio, uiscositatem) Et secundũ quod declinat ad caliditatẽ, minuitur operatio ipsius. Elfasf, id est, dactyli sicci, sunt temperatæ caliditatis, stringunt uentrẽ: et Rutal sunt maioris nocumẽti q̃ dactyli cõpleti et maturi. Rutal, id est, dactyli propinqui maturati.

Musæ. Prohibetur multitudo assumptionis eorum, cum indigestionem faciant: et sunt nutritiuæ magis alijs fructibus, et minoris superfluitatis: et habent se in omnibus operationibus suis sicut Melones, qui sunt temperatæ dulcedinis. Et quando comeduntur cum zaccharo, uel fauo mellis, iuuant digestionem: maxime quando sunt maturæ, et bene mundatæ a corticibus: et bibatur post comestionem ipsius uinum odoriferum: quia aufert nocumentum, et maliciam eius.

Si indigeatur huius comestione, existente infortunata coniũctione, iuefriget quãdo Luna fuerit mota ab eis 12. grad.

Ma. **Nux Indiæ.** Eliguntur maturæ ex eis: quia addunt in spermate, et iuuant dolorem an-
Io. tiquum dorsi. Et senibus non oportet auferre nocumentum ipsorum, sed iuuenibus, cum quibusdam rebus sanguinem extinguentibus. Et antiquæ ex eis, sunt fortioris caliditatis et siccitatis: & naturam stringunt: et cum corrumpuntur, nocent dentibus.

Nux Indiæ. Musæ. Bufsuri. Cassalationes. Melones Palestini. Musi, & Insipidi. Melones.

De Fructibus, & Rebus auferentibus stupefactionem Dentium. — Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	22	Rural, id est, dactyli maturi.	Fil. diuersarũ naturarum. Ior. cali. & humi.	Cal. & hu. in 1.	Ex omnibus speciebus Rural.	Stomachis frigidis.	Gutturi, & uoci.	Cum sauich de papauere.	Sang. cholericũ.	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
B	23	Passulæ.	Carnes earum cal. & hum. regenerata econtrario.	Io. ca. et h. in 1.	Corasenç, magnæ.	Dolori intestinorum.	Comburit sanguinem.	Cum curulis recentibus.	Sang. acutus.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
C	24	Ficus siccæ.	Arch. sunt cali. subtilitatē prouenit. ca. sic. in 1.	Cali. sicc. in 1.	Gartarosæ, rotundæ.	Pectori, et p̄seruant a toxico.	Opilationem faciunt uiscenribus.	Cũ nucibus, & amigdalis dulcibus.	Medio. nutri.	Frigidis.	Senectuti.	Veri.	Temperatis.
D	25	Carrubii.	G. frigi. & sicc. Io. cali. et sicc.	Cal. & sicc. in 2.	Recens, dulce.	Sæpe surgen n ad sellam.	Tarde digeruntur.	Cum penidijs.	Medio. nutri.	Calidis.	Iuuentuti.	Hyemi.	Frigidis.
E	26	Glandes.	G. sicc. et moderæ calid. Macer. fr. sic. The. c. sic.	Fri. in 2. sic. in 1.	Recentes, magnæ, et completæ.	Confortant retentamen.	Abscindunt menstrua.	Cum assatæ comeduntur cũ zucch.	Medicu Nutri.	Cali. & humi.	Iuuentuti.	Hyemi.	Septentriona.
F	27	Iuiubæ.	Io. calid. & humi.	Cali. humi. in 1.	Iurianæ, non corrosæ.	Extinguũt acuitatem sanguinis.	Generant inflationem.	Cum passulis enucleatis, propter subtilitatem eius.	Sang. flegma.	Calid et sicc.	Adolescentib.	Aestati.	Calidis.
G	28	Nuces.	Ori. cali. et sicc. Theo. cal. & hu	Theo. ca. h. in 2.	Quæ uelociter enucleantur.	Stupefactioni dentium, & toxico.	Generãt bothor in ore & gutture, et linguam aggrauant.	Cum seminibus (ali. pauens,) & amigdalis.	Sang. calidus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Montuosis.
H													

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones & Proprietas.

Iudæus. [illegible]. Cum antiquum est, minus humidum est: quando uero est recens, plus caliditatis habet, & magis generatiuum spermatis: & inducit sodam. Et quando decoquitur cum melle, & croco, multiplicatur caliditas, & siccitas eius, & additur malicia: quæ remouetur cum oleo. Loco nuclei eius ponuntur amigdalæ, & comeduntur cum papauere, & aqua rosa. & etiam post eas comeduntur lactucæ cum aceto.

Repudiatur hic Cibus, Luna in signo existente igneo, uel aqueo, & maxime cum Fortunæ fuerint in angulis.

Ic. Pasulæ. Eliguntur carnosæ & puræ dulcedinis, ratione suæ caliditatis, & multi nutri-
Io. menti ipsius: & quia mundificant humiditates, & laxant: & maxime cum remo-
G. uentur nuclei. Et si accipiuntur ex aqua earum cocta, laxabunt sicut uuæ;
R. Et stipticæ ex eis, quæ sunt minus carnosæ, sunt minoris caliditatis, confortant stomachum, stringunt uentrem. Et illæ quæ naturaliter carent nucleis, sunt subtiliores, quam carnes uuarum dulcium.

G. Ficus siccæ. Prohibentur, quia nocent spleni, & hepati sua grossicie: quia hæc duo mem-
Pau. bra naturaliter appetunt dulcia, quæ attrahunt stomacho, & quæ sunt sibi similia in na-
Io. tura: quæ attractione opilant uias, & sic addunt in grossicie ipsorum. G. Signum autem in hoc est, quia uidemus grossiciem in hepatibus animalium, quæ solent comedere Ficus. Et bonus sapor ipsarum & grossicies est, quia sunt multum nutritiuæ. Ipsæ etiam mundificant pectus, & pulchrum efficiunt colorem.

G. Karrubli. G. Vtinam non ducerentur ad nos de Hierosolymitanis regionibus: quia eorum
Io. nocumentum est nobis apparens, & magis quam in locis unde portantur: eo quod facit fluxum recens. Et quando desiccatur, stringit: quia deperditur humiditas eius, &
D. remanet substantia terrestris. D. Recens est mala stomacho, & laxat uen-
H. trem: & sicca econtrario. quæ diuretica sunt, & maxime quando bulliuntur in musto, & fit condimentum ex eis. Et ex immaturis, quando fricantur uerrucæ, delet eas.

The Glandes. Frigidæ sunt in primo, & siccæ in tertio, grossæ, stipticæ, difficilis digestionis,
G. Naturam stringunt, & sanguinem menstruorum: & cum digeruntur, plurimum nu-
Ma. triunt. Et Castaneæ sunt meliores & dulciores, minoris siccitatis & stipticitatis. Et nutrimentum ipsarum, melius nutrimento Glandium. Et complexio ipsarum temperata, inter caliditatem & siccitatem: tamen dicitur, quod sunt calidæ in primo gradu.

Io. Iulubæ. G. dicit, quod non inuenitur in eis operatio magna in conseruatione sanitatis, sed
G. inuenit ipsas difficilis digestionis, generantes flegma, & modici nutrimenti, & malas stomacho. Et miror de ijs, qui contendunt quod sint dulces cum acumine: cum extinguunt acuitatem sanguinis. Et utuntur eis ad prouocanda menstrua. Et nisi attribuatur dictæ proprietati earum, manerent grossæ. unde
Ma. hic sermo earum attribuitur proprietati. Ma. dicit, quod sunt temperatæ.

H. Nuces. Multociens accidit ex comestione ciborum acetosorum immaturorum stupefactio
Mes. dentium: propter quod non permittuntur masticari cibi, unde digestio corrumpitur.
Gal. Et curatio stupefactionum dentium fit cum rebus uiscosis, quæ inducunt, quod absterserunt acetosa, de uiscositate dentium, sicut portulaca, nuces, & farina sesamina, & pheludichi, & omnia unctuosa, uiscosa, & calida: etiam aptans frigiditatem complexionis neruorum dentium, per acetosa inductam. sicut sal.

Dactyli maturi. Pasulæ. Ficus siccæ. Karrubli. Glandes. Iuiubæ. Nuces.

De Granis, & Victualibus, quæ ex eis fiunt, | Iuuamenta rationabilia.

A	9	Frumentum.	G.Cal.&hu.	Cali.&hu.in 2.	Pinguæ, ponderosum.	Aperit apostemata.	Facit opilationes.	Quando bene operatur.	Sang. bonus.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Temperatis.
B	10	Amylum.	G.Frigi.sicc.	Frig.&sic.in 2.	Album, frangibile.	Pituitam sedat choleræ.	Tardæ digestionis.	Cum rebus dulcibus.	Melancholia.	Cali.&humi.	Iuuentuti.	Hyemi.	Septentriona.
C	11	Sauich Tritici.	Th.cal.sic.lo.	Cali. sicc.in 2.	Temperate torrefactum.	Visceribus humidis.	Exasperat pectus.	Cum lauatur aquą calida.	Sang. tẽperat.	Temperatis.	Senectuti.	Ver. (ali. Hyẽ)	Calidis.
D	12	Hordeum.	Mal.f.h.lo.f.li.	Frigi.sicc.in 2.	Nouum, magnum, & album.	Cõfortat expulsiuam, & descendit uelociter.	Dolorem inducit debilem.	Torrefactum.	Humor laudi.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Calidis.
E	13	Sauich eius, & Sauich frumẽti.	Frigi.& sicc.	Frigi.sicc.in 1.	Temperate torrefactum.	Fluxui Cholerico.	Generat inflationem.	Cum Zacch. rosa.	Nutri. bonum.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Calidis.
F	14	Aquaeeius.	H.et oẽs alij f.h.	Frigi.sicc.in 2.	Complete cocta, leuis.	Epati calido.	Visceribus frigidis.	Cum Zaccharo.	Sang. tempe.	Cali.&sicc.	Iuuentuti.	Aestati.	Meridiona.
G	15	Triticum.	H.cal.& humi.	Cali.hu.in 1.	Complete operatum.	Pectori, & gutturi.	Visceribus debilibus.	Cum penidijs.	Pluri. nutri.	Stomach. cal.	Iuuentuti.	Hyemi.	Meridiona.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Ic. **Frumentum.** Eligitur rubeum, uiscosum, ponderosum, & quod dentibus facile frangitur, eo Repudiat pro
Io. quod est multum nutritiuum, & est magis conueniens inter alia grana corpori temperato. Et nutrimēto, qñ
R. quidam de Aethiopibus nutriuntur cum aliis: sicut nutriuntur Indi cum grano Rizon, eū ascēdēs Do
& Turcæ cum Milio. Vel quia distant a locis temperatis, uel quia non tem- mus ægritudi
peratur in illis partibus frumentum. Et frumenti maneries diuersatur nis illius, p ꝙ
secundum diuersa genera ipsorum, terras, & complexiones eligit, licet sit
anni, & ætates, & recentiam seu uetustatem ipsius. signum terræ

G. **Amylum.** Eligitur, quando solum decoquitur, uel cum lacte patientibus fluxum choleri- nascendum.
H. cum & dysenteriam. Quia quando præparatur cum Zacch. & oleo amigdalino, est Plinius lib. 18.
Theo. iuuamentum tussi, asperitati pectoris, & reumati. L. Debent tamen appo- cap. 7. prope
ni pro qualibet ʒ Amyli, tria rotula aquæ. & decoquatur donec redeat finem.
sicut succus, & postmodum recipiatur. Hoc tamen est minoris nu-
trimenti inter omnia quæ fiunt de frumento: facit tam-
en opilationem uiscositate sua.

Io. **Sauich Tritici.** Illud quod fit ex infusione sauich frumenti infrigidat, caliditatem extinguit,
Ma. & sitim mitigat, quando bibitur cum aqua frigida, postquam lotum fuerit mul-
Ra. toties cum aqua calida, ad remouendum ex eo uentositates, & infla-
tiones. Et quod fit ex frumento elixo, est minoris uentosi-
tatis, & pluris caliditatis & nutrimenti, ꝗ quod ex
infusione sauich non elixi. Rasis tamen dicit, ꝙ ma-
gis infrigidat, ꝗ sauich Hordei: eo quod plus aquæ imbibit.

Io. **Hordeum.** Eligitur ex eo, ꝙd est subtilioris corticis, & multæ medullæ, nouū, spissum, uisco-
sum, & ponderosum. Et hoc est de quo mādauit Hippocrates, fieri succum Kiski Hordei. i. e. fa Kisk, uel
M rina Hordei, cum lacte: & ꝙd est generatū in corpore ex eo, fortificat, & mundificat. Et diuersat Kilchar,
Ie secundum diuersos modos confectionum ipsius. Quoniam quando ex eo fit sauich, desiccat:
& quando decoquitur cum aqua, humectat: & quando panis ex eo efficitur, neq; humectat,
neq; desiccat. Et nouum ex eo, est minoris frigiditatis. Vetus & excorticatum, est ualde nu-
tritiuum: cuius proprietas est, cito descendere ad stomachum.

R. **Sauich eius.** Eligitur ex eo, quod est temperate torrefactum, modici furfuris, & multæ me-
dullæ, & lotum cum aqua dulci frigida: quod bibitur, ad infrigidandum, ante in-
troitum balnei duabus horis, in Aestate cum Zacch. & stringit naturam,
H. cum syrupo constrictiuo. Hippocra. Si bibitur hora qua cum
G. aqua frigida infunditur, stringit: post aliquod tem-
pus laxat, humiditate aquæ. Et est de cibis quiescentium,
& calefactorum: sed nutrimentū eius, est minus nutrimēto sauich frumenti.

H. **Aqua eius.** Eligitur, quæ fit ex Hordeo nouo, pingui, & ponderoso. Cum infunditur, ex-
G. corticatur, & teritur: & ponunt pro qualibet mensura Hordei. 14. aquæ: deinde deco-
D. quitur, deducitur, & despumatur. Et tunc laxat naturam, sua uiscositate, &
urinam prouocat, & sedat sitim sua humiditate, & aperit opilationes
sua abstersione, & nutrit sua substantia, & uincit caliditatem fe
bris sua qualitate. Et si immisceatur cum constipatiua,
uel subtiliatiua, erit subtilians, uel constipans.

H. **Triticum.** Prohibetur quando fit ex azymo: propter hoc, quia est difficilis ad digerendum.
S. i. Et cum supponitur ei Zucch. uel oleum Amigdalinum, confert ægritudinibus pe-
Eidis. ctoris. Et quando decoquitur cum portulaca, & lingua arietis, con-
fert sputo sanguinis. Et cum digeritur, plurimum nutrimen- Apta huic ꝗ
tum generatur. Et quando sanus uult sibi cauere supra fol. 10.
a nocumento ipsius, accipit post ipsum uinum antiquum, & in Canone
miscet cum eo piper: & ex hoc expellitur eius nocumentum. Octauo.

Triticum. Aqua hordei. Sauich hordei. Hordeum. Sauich Tritici. Amylum. Frumentum.

A	36	Rizon.	le.c.sic.G.sic.	cali.& sicc.in 1.	Margaritinū, quod crescit in coctura.	Ardori sto-machi.	Patientibus Colicam.	Cum oleo & lacte.	Lauda.Nutri.	C[illegible]dis & hu.	Omnibus.	Hyemi.	Om[illegible]us.
B	37	Faba.	Io.frig.& sicc.	fr.in 1.sicc.in 2.	Clara, munda & integra.	Vigiliis,& sodæ.	Hebetat sen-sus.	Cum sale & origano.	Sang. no m[illegible]l.	C[illegible] & [illegible].	[illegible]n.	A[illegible]ti.	C[illegible]
C	38	Melch.	Io.fri.spa.hu.	fri.in 2.spa.hu.	Recentes, grandes.	Tussientibus cum febri.	Debilitad dentium.	Cum decoquitur cum oleo Amigdalino.	Bonū Nutri.	Cal & hu. sicc.	Iuuentuti.	Aestati.	Calidis.
D	39	Phaseoli.	Or.fr.si.lo.c.si.	cali.& hu.in 1.	Rubei,non corrosi.	Prouocāt urinam,& impinguant corpus.	Faciunt nausеam, & somnia mala.	Cum oleo, muri,& synapi.	Sang.grosl.ite.	Frig. & sicc.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
E	40	Lentes.	G.rē.c.le.fr.si.	fri.& sicc.in 2.	Quæ in aqua mersæ,cito tamen siccantur.	Sedant acuitatem sanguinis,& confortāt stomachū.	Melancholię, coitui, & uisui.	Cum bletis, & atriplicibus.	Sang. [illegible].	Sanguineis	Iuuentuti.	Aestati.	Cal[illegible].
F	41	Lupini.	Io.Cali.Sicc	cali.sicc.in 1.	Albi,& ponderosi.	Lūbricos pellunt,purgant a scabie et malis humorib.	Difficile digeritur & descendit.	Qñ dimittit in eo amaritudo, & comeditur cū aceto & muri.	Melhorlan.lēub.	Flegmaticis.	[illegible].	Hyemi.	S[illegible].
G	42	Fru.elixum.	Vin.Fi.c.& h.	cal.& hu.in 1.	Viscosum, pōdrrosum, plenum & squallens.	Corporibus laxis.	Tardę digestionis, generās humores uiscosos.	Cum multo sale.	Lac & sperma.	Calid. & sic.	Iuuentuti.	Hyemi.	Frigi[illegible].
H	Numerus.	N[illegible]ina.	N[illegible]ra.	G[illegible]dus	MELIVS EX REipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Io. Rizon. Est cibus temperatus, leuis ad digerendũ, & conuertens naturam ad constipationẽ:
G. maxime, quod ex eo est rubeum: & albũ, quando decoquitur cũ oleo amigdalino, uel sesami-
Ie. no, aut butyro cocto, non stringit uentrẽ, & mitigat morsurã stomachi & intestinorũ. Et quãdo
G. fit cum lacte recenter mulso, generat opilationes. Verũtamen aufert siccitatem eius, & impin-
guat corpus. Et quando præparaĩ cum oleo de carcamo, non generat opilationes, & laxat. Et
dixerunt quidam, quod in ipso est aliqua caliditas. G. dixit, quod addat in sperma-
te, & minuit urinam, egestionem, & uentositatem.

G. Faba. Prohibetur, quia facit inflationẽ, & molliciem carniũ, & somnum, & lassitudinem. Et
Hi. siccæ sunt minoris nutrimẽti q̃ recentes. Et excorticatæ coctæ cũ oleo amigdalino, sunt mino-
D. ris nocumẽti (in alio, nutrimẽti) q̃ coctæ non excorticatæ. Et medulla earũ abstergit. Et corti-
Ie. ces earũ sunt stipticæ: & ideo quidã Medici, temperatã fabam cũ aceto decoxerunt, & dederunt
G. ad comedendũ patientib. apostema intestinorũ et fluxũ. Et melius est, q decoquanĩ, uel torresi
ant cũ oleo amigdalino, postquã elixanĩ multotiens: qa tunc erũt iuuamentũ pectori (in alio,
exscreantibus) Aufert maliciã earũ Origanũ, & sal. G. dixit, q conseruãt sanitatẽ.

G. Mesch. In complexione sua propinqua est fabæ, & propterea in comparatione est pro-
Io. pinqua. Et est tardæ digestionis in stomacho: sed cum digeritur, generat hu-
Ra. morem laudabilem. Et est bona febricitantibus. Et laxat, cum mi-
Ma. scentur cum ea quædam olera. sicut spinachiæ. Et prodest
cordi (alias pectori) quando præpara-
tur cum oleo amigdalino.

R. Phasioli. Quidam Phasiolorum sunt albi, frigidi & sicci: & quidam rubei, caliditatem ha-
Ma. bentes, & inflationem: modicum tamen inflant, & plurimum nutriunt. Est &
Io. minoris inflationis faba, cuius humiditas est excedens. Et rubei ex
G. eis habent subtilitatem, per quam descendunt menstrua.
Et debent comedi præparati cum oleo, muri, &
sinapi, & carui, & origano: & per hæc ex-
pellitur eorum malicia.

Ra. Lentes. Prohibentur habentibus complexiones melancholicas: quia inducunt in eis ali-
Ma. enationes, & febres quartanas, & lepram. Et quæ ex eis non sunt excorticatæ, lubricant e-
Io. gestiones. Et quandoq; in decoctione, prima aqua ejicitur, postmodum stringit. Et quan-
G. do ex aqua earum fit garus, prodest squinantiæ, & lubricat uentrem. Et sunt iuuatiuæ ma-
gis quando comeduntur cum spinachijs, bletis, cum multo oleo: & peiores sunt, quando
comeduntur cum Themesich, id est, carnibus siccis, salitis. Ma. Habent in cor-
tice suo acuitatem, cum qua laxant. Et earum medullæ stringunt.

G. Lupini. Quando coquuntur donec truncat amaritudo ipsorum, fiunt difficilis digestio-
Hi. nis, & non laxant uentrem: & amaritudo earum facit eos uelocis descensionis, cum qua in-
D. terficiunt uermes, & digeruntur, & nutriunt nutrimento conuenienti hepati. Et uniuer-
Io. saliter urinam prouocant amaritudine, & sanguinem menstruosum, & foetum e-
ducunt, & aperiunt opilationem splenis, hepatis, & pulmonis. Quorum
aqua melius operatur, q̃ eorum substantia. G. Sanguis generatus
ex eis, non est malus. Io. Generant humorẽ grossum, & malũ.

Ma. Frumentum elixum. Est tardæ digestionis & descensionis, generans humores uiscosos, si
Di. non descenderit. Et generat lumbricos, & cucurbitinos. Et succus qui fit ex farina eius, & a-
D. qua Kaski, quæ fit ex eo, prosunt tussi, & ægritudini pectoris, & apostemati pulmonis. Et Adde quæ su-
cum debet decoqui, cooperiatur bene hyeme cum pasta, quæ fit inter coopertori- pra fol. 1. cu
um, & ollam: & decoquatur lento igne bene: nec discooperiatur, donec Canone. 10.
perfecte sit coctum: post eius perfectam
decoctionem agitetur.

Rizon. Faba. Mesch. Phasioli. Lentes. Lupini. Frumentum elixum.

Opiniones Philosophorum. | Electiones, & Proprietates.

Ra. **Panis de Simila.** Detestatur: quia propter generationẽ uiscositatis opilat, & inducit dolores
Hip. articulorum, & lapidem: & hoc sita uiscositate, & quia tarde digeritur. Et est nutribilior inter
G. alios panes. Et ut amoueatur malicia eius, comedatur brodium quod fit cum carnibus, ouis, et speciebus, et aqua compositum: et Tobeget, id est, cibus frixatus de carnib9 & speciebus, ubi sint salita cum Prehidebergit, & Raberigit. Et qui fit ex farina proximo molita stringit uentrẽ, et habet in se de ignea caliditate. Et panis ex longinquo molitus econtrario. Et panes magni & grossi, sunt meliores uel nutribiliores, & ueclociores ad descendendum.

R. **Panis Opirus.** Eligitur habentibus colicam, & frigidis complexionibus: quia est uelocis de-
G. scensionis (alias nutrimenti) & habet aliquid de surfure: quia abstergit intestina, & ob hoc est minoris nutrimenti. Et desiccat: & ad remouendum eius siccitatem, et ad augendum eius nutrimentum, ualet, si comedatur cum unctuosis, & cibis coctis cum lacte dulci. Et calidus ex eo est pluris nutrimenti, & uelocioris descensionis (alias nutrimenti) quam frigidus: & ille qui fit e grossa farina, sicut tarde mollescit infusus aqua cum conficitur, sic se habet huius esse in stomacho.

Ru. **Panis Azymus.** Azymi nutrimentum uiscosum, tardum, grossum: & nutrimentum eius
Ra. multum, quando descendit a stomacho. Verumtamen generat lapidem, opilat splenem, et
Io. hepar. Et est de cibis utentium labore graui. Et cum necessarium fuerit comedere ipsum, accipiatur post zinziber, seu trifera. Deinde bibatur aqua mellis. Et addatur his post hoc exercitium, balneum, fricationes cum eis, et longus somnus. Et multi inter eos qui comedunt, incidunt in pessimas ægritudines, & moriuntur ante senium.

Ga. **Panis Rizon.** Detestatur, propter siccitatem eius adquisitam per ignem, quæ additur siccitati
I. naturali: ob quam est tardæ digestionis, faciens uentositatẽ, et colicam, quæ propterea præ-
Iudæus. paratur cum quibusdam rebus subeliatiuis. Et modus quo melius comeditur ad mollificandum pectus, est brodium rumicis, cum oleo amigdalino, et cum Rahib, id est, lacte acetoso, facto ad mitigandam caliditatem, & cum alijs stipticis stringentibus. Et Rizon colorem faciei efficit bonum, et uidere bona somnia facit, et impinguat corpus.

Io. **Panis de furno, uel focularío.** Detestatur, propter combustionem superficiei, & semiple-
Ie. nam cocturam profundi. Et diximus multotiens, quod panis Azymus, & non co-
Ga. ctus, est de cibis exercitantium, & fatigantium: et quiescentibus multum obest: & uteɾ.tes eo sentiunt de nocumento ipsius tractu temporis. Sed ad remouendum nocumentum eius, desiccetur & torrefiat, & misceatur cum aqua & zuccharo.

Ga. **Panis in testis factus.** Panis qui coquitur in testa, est malus: maxime, quando miscetur cum
Hip. oleo. quia naturam stringit, generat opilationes, & humores malos, crudos in corpore. Et
Ia. qui indiget comestione ipsius, multiplicet eum, frumentando salem (in alijs, bene fermentando salem) & faciat eum bene decoqui. Et licet oleum opilet poros, & prohibeat ingressum ignis decoquentis in eum, ideo companagium melius cum quo sumitur, est cibus qui fit ex speciebus aromaticis (in alio, acutis.) &c.

G. **Panis de gastellis.** Panis gastellaceus est, qui fit super paruis lapillis igneis: sicut fit in
H. uillis. In quo pane hæc tria sunt mala: quia combustus in superficie, semicrudus interius, &
R. mixtus cineri: propter quod est peior pane decocto in furno. Et quando comeditur
Io. cum carnibus unctuosis coctis, abscinditur aliquid maliciæ ipsius. Et melius quod fit post comestionem ipsius est, cum bibitur uinum purum: & consequenter moueatur motu laborioso: quia ex hoc remouetur nocumentum eius.

Apta hæc quæ supra fol. 11. Canone. 11.

Panis de Simila. Opirus. Azymus. Panis Rizon. De Furno. In testa coctus. Gastellaceus.

De Herbis, siue Oleribus, & proprietatibus ipsorum. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quod generant.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	10	Lactucæ	lo. fri. & humi.	Fri. & hu. in 2.	Amplæ, & citrinæ.	Vigilias, & gomorreas sedant.	Coitui, & uisui.	Cum misceantur cum apiis.	Nutr. ipsis ang.	Calid. & frigi.	Iuuenud.	Omnibus.	Calidis.
B	11	Scariola.	Ori. et G. fr. et h.	Frida 1. sic. in 2.	Recens, & dulcis.	Infrigidat hepar calidum.	Retardat digestionem.	Cum nasturcio.	Nutri. modicu.	Calidis.	Iuuengud.	Aestati.	Calidis.
C	12	Apium.	G. cali. & sicc.	Cali. & sicc. in 1.	Hortulanum.	Aperit oppilationes.	Efficit fœdam.	Cum lactucis: & econuerso.	Nutri. modicu.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
D	13	Tuacon, id est, herba Piretri.	Lor. cali. & sic.	Cali. & hu. in 2.	Hortulanũ, recens, & tenerum.	Saporat frigida fercula.	Sitim facit, & moratur diu.	Cum apiis.	Nutri. acutum.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
E	14	Eruca, & Nasturtium.	Lor. cali. & hu.	Ca. in 2. hu. in 1.	Quod minoris est acuitatis.	Addit in sperniate, & coitu.	Nocet hemigraneæ.	Cum fasiolis, & aceto.	Nutri. acutus	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Septentrionã.
F	15	Radharrinidq.	Ori. Theo. lo. cali. & humi.	Ca. in 2. sic. in 1.	Odoriferum.	Substantia stringit, siccum laxat.	Obtenebrat uisum.	Cum folio faitio, id est, Portulaca.	Nutri. mediocri	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrionã.
G	16	Portulaca. Citraria.	Frigi. & humi.	Fri. in 3. hu. in 2.	Amplior foliorum, & tenerorum.	Stupefactioni dentiũ, & delet porros.	Spermati, & coitui.	Cum Erucis syluestribus.	Nutri. modicũ.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Meridionalib.

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

G.Ior. Lactucæ. Ior. G. Sanguis generatus ex Lactucis, est melior generato ex alijs oleribus, &
Ma. amplioris nutrimenti, & melioris descensionis, & neq; stringit, neq; laxat: quia in ea
Ori. non est stipticitas, neq; salsedo. Et eligitur ex eis illa, quæ non habet lac: quia fri-
gidior alijs: & est conueniens puncturæ stomachi. Quando autem ablui-
Io. tur aqua, debilitat uisum, & mitigat sitim. Io. Fri-
gida & humida in primo, prodest pe-
ctori, & nocet stomacho.

Ma. Scariola. Licet sit frigida & humida temperate, nihilominus præstatur sibi de aliorum na-
Io. turis. quia fit in æstate calida accidentaliter, cum fiat amara: & in autumno sicca,
H. & propterea ingrossat & exasperat: & sec͞dm hoc in hyeme & uere, cum ama-
ritudine sua aperit opilationes splenis & hepatis. Et ex eis syluestris for-
tior est in hac operatione, & confortat stomachum. Et succus eius
confert inflammationibus calidis. Et elixata bene, strin-
git uentrem, præparata cum speciebus.

G. Apium. Eligitur ad prouocanda menstrua, & urinam, expellit uentositates, aperit opila-
R. tiones, & confert stomacho. Crudum & coctum tarde digeritur, & propterea debet eum
Io. præcedere cibus, cum quo misceatur. Et folia ipsius purgant urinam, magis quam
laxant: & radices suæ econuerso. Ru. Dicit, quod prouocat urinam, &
stringit uentrem. Et consulendum est, quod non comedatur tem
pore, quo mouentur animalia uenenosa: eo quod aperit uias, & iuuat ad
transeundũ uenena interius. Et est duorũ modorum, Napticum, & Romanũ.

H. Thachon. Moris est Medicorum præcipere, ut masticetur ante potum medicinarũ. Horribi-
G. lis saporis: quia stupefacit instrumentum gustus. Et modico ex eo assumpto, confert ad dige-
Ys. rendum & descendendum. Mentha G. calida & sicca in tertio gradu, conferens nauseæ. Et
generat uentositatẽ. Et modicum ex ea, digerit sua caliditate naturali: & multum ex ea, crudi-
ficat humiditate superflua, quæ est in ea. Et aromatizat stomachum, digerit, & appetere fa-
cit. Et quando sola comeditur, inducit pruritum in cute. Et addit in coitu, &
appetitu ciborum, & necat uermes.

Io. Eruca, & Nasturcium. Eligitur utentibus coitu: quia emittit uentositatem facientem uir-
H. gam erigere, & generat sperma, & laxat uentrem, & urinam prouocat. Et calefa-
G. cit calefactione manifesta, & subtiliat: & propterea debet misceri cum ali-
quo prohibente fumositatem ascendere ad cerebrum. Et Nastur-
cium calidum & siccum, necat uermes, obest stomacho,
& uesicæ, & inducit stranguriam, resoluit
uentositates, & incidit flegma.

Radharuchi, id est, Ocimum. Prohibetur a stomacho: quia est tardæ digestionis, & con-
uertitur in choleram, & commouet uentositatem. Et ingreditur numerum ciborum subtilia-
tiuorum, mundificat humiditatem pectoris, & stringit, & laxat uentrem. Et non mirentur
de hoc sermone nostro, cum dixerimus de una re, quia stringit & laxat: eo quod possibile est
habere in se duas uirtutes diuersas. sicut caulis: quarum altera fortificata secundum na-
turam materiæ conuenienter operatur. Et possibile est, quod ipse cibus sit sic-
cus naturaliter, & humidus accidentaliter.

Portulaca, & Citraria. Dissonum uidetur, quod res acetosa remouet stupefactionem den-
tium: nisi accideret ex uiscositate sua: & quia stiptica est, confert excoriationi intestinorum, Apta hue quæ
& dysenteriæ, & fluxui sanguinis mulierum, & sputo sanguinis. Et sedat uomitum, & cum supra fol. 12.
suá frigiditate extinguit choleram, & abscindit appetitum coitus, & mitigat arsu- .Canone. 22.
ram uesicæ, & renum, & delet porros. Citraria, seu herba Apum, cali- notantur.
da & sicca in primo, confortat cor, & hepar, & lætificat animam,
& purificat (in alio, uiuificat) mentem, & dissoluit melancholiam.

Lactuca. Scariola. Apium. Thachon. Eruca, & Nasturtium. Ocimum. Portulaca.

De Herbis. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Natura.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generatur.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	7	Cicera.	Ori. lo. cal. & h. in ali. cal. & sic.	Cal. & hu. in 1. in al. fr. & h. in 1.	Grossa, non corrosa.	Adducunt in spermate.	Apostemati renum, & uesicæ.	Cum seminibus papaueris.	Sperma, & lac.	Frigi. & siccis.	Senectuti.	Autumno.	Septentriona.
B	5	Sinapis.	Omnes calid. & sicc.	Ca. & sic. in 3. in al. ca. in 4. si. in 3.	Recens, rubea, & hortulana.	Podagræ, & dissoluit duriciem.	Cerebro.	Præparatum cum amigdalis, & aceto.	Humor acutus.	Frigi. & humi.	Decrepitus.	Hyemi.	Montuosis.
C	10	Anetum.	The. c. et si. rec. mest mino. calr.	Cali. & sic. in 3. Ori. in 1.	Viride, recens, & tenerum.	Prodest stomacho cum succo suo.	Reub. & abominationē stomachi, sua substantia.	Cum lemoncellis.	Nutri. modicū.	Frigidis.	Decrepitus.	Hyemi.	Frigidis.
D	60	P[illegible] nap[illegible].	Omnes calid. & sic.	Cal. in 3. sic. in 3.	Napticum acutum.	Prouocat urinam, & addit in coitu.	Cerebro, & sensibus.	Cū oleo sesamino, sesaminis nō excorticatis.	Cholera acuta.	Frigidis.	Senectuti.	Autumno.	Septentriona.
E	[illegible]	Galanga.	lo. cal. & sicc.	Cal. in 3. sic. in 3.	Grossum ex eis.	Venæ sciaticæ, & coitui, & odorē aromatizat oris.	Cordi.	Cum ferculis unctuosis.	Humor acutus.	Humidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
F	[illegible]	Oleū amigda.	lo. Temperatū.	Temperatū in 2. humi. in 1.	Recens, dulce.	Pectori, tussi, & stomacho.	Visceribus debilibus.	Cum mastice.	Humor temp[illegible].	Temperatis.	Adolescentib.	Veri.	Orientalibus.
G	[illegible]	Aure[illegible].	Paul. lo. frigi. & [illegible]c.	Fri. in 3. hu. in 1.	Recens, & purus.	Visceribus cholericis.	Pectori, & neruis.	Cum unctuosis, & dulcibus.	Nutri. modicū.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Meridionalib.
H													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

G. H. Io. Cicera. Ru. dicit, quod operatur in carne, sicut fermentum in pasta, & acetum in terra. Et nigrum ex eis frangit lapidem, & prouocat urinam, & menstrua, & embrionem eijcere facit. Et album ex eis habet in se absterfionem: quia mundificat splenem, renes, & hepar. Sunt in eis etiam substantiae duae, salsa, & dulcis. Salsa laxat uentrem, & dulcis urinam prouocat. Semen Nasturcij deficit a Sinapi modicum.

G. R. Io. Sinapis. Piper, calid. & sicc. in quarto gradu, calefacit interiora frigida, & subtiliat cibos grossos, & modicum ex eo prouocat urinam, & multum laxat. De Cimino nigro, melius est ponderosius, & est calid. & sicc. in tertio gradu, subtiliatiuum, & resolutiuum uentositatum frigidarum. Semen Papaueris albi frigid. est in tertio gradu, & somnoriferum. Oleum Sesaminum calid. in primo, humid. in secundo, & fastidiens. Carui siccum in totum, resoluit uentositates, prouocat urinam, interficit uermes, Ciminum commune, & Napticum, id est, montanũ, est siccum sicut Carui: quo cum iniungit cutis, facit citrinũ colorem.

G. D. Io. Aberelim. (in alio, Ke...) Aberelim, id est, semen Ferulae, est sicut Ciminũ: & melius ex eo est citrinum quod assimulatur folijs Alue. Et ex Altie melior surculus, paruorum foliorum, est & calid. & sicc. & acutum. Origani duo sunt modi. Vnus ex eo est longorum foliorum, & est certioris operationis. Et aliud rotundorum foliorum, & est calid. & sicc. facit digerere, & adpetere cibum, & resoluit uentositatem. Sumach, melius ex eo est rubeum, retinens fluxum choleticum. Ruta calid. & sicc. in tertio gradu. Dio. Confert toxicatis G. prodest uisui, & nocet coitui. Origanum.

H. G. Io. Porri. Minoris sunt operationis, quam Napticum, id est, Montanum: minoris uero eis sunt in subtiliatione & mundificatione: & conferũt sanguini Hemorrhoidarum. Ruta uiridis calid. & sicc. in tertio gradu, conferens Epilentiae. Coriandrum, Hip. dicit, quod est calid. cum stipticitate: & generaliter, aliqui frigidum dicunt. Crocus calid. & sicc. confortans membra interiora, & aperit opilationes, & facit transire cibum, cor laetificat. Flos Cartami calid. & sicc. inducens bonum saporem in cibis, & facit excoqui carnes grossas: & in eo est stipticitas.

Ru. D. G. Folia Asae. Calida & sicca, conferunt digestioni. Ex Asa melior est, quae est boni saporis. Melior est Carmeni, quae est calid. & sicc. in quarto gradu, fortis subtiliationis & dissolutionis. Digerit, & appetere facit cibum, augens foetorem secessus. Piper longum calid. & sicc. est, impinguat stomachum, & mundificat ipsum, & caput. Spica aromatica, calid. est & sic. Zinziber, calid. & humid. (in alio, sicc.) Darsini calid. est in secundo gradu, sicc. in tertio: de quo melius est odoriferum, leue. Prouocat urinam, & menstrua, & nocet uesicae.

G. H. Io. Ma. Oleum Sesaminũ. Confert grossiciei pectoris, & pulmõis, gutturis & gulae, obtpans uentrẽ, contrariũ toxicis, laxat stomachũ, auferẽs malũ saporem cibor, qñ ex eo condiunt. Oleũ de nucibus, fortis est caliditatis, dissolutiuũ, & iuuamentũ complexionib. frigidis. Oleum recens, quod fit ex cõtusione oliuar uiridiũ, est frigi. et quod fit ex nigris antiquauis cal. est. Et Reblebi dicit oleum, quod defertur sub bardis camelorũ. Olcum Omphacinũ, quod fit de oliuis recen tibus, quo utuntur seruitores in negocijs suis. Oleum Carraminum calid. est, et fastidiosum. Et Sabutinũ (in alio, & Rasu.) cali. est & humi. grossum, & fastidiosum.

Agrestae succus. Eligitur ex ea, & ex succo uuae, quod uindemiat tempore suo, & terit non cum cortice. Et eligit de lemonceilor succo, qui fit ex decorticatis, et cuius auferunt grana: deinde premunt. Et de succo Sumach eligit, quod decolat per terebellũ, manibus nõ cõtusum. Et de succo granator eligit, qd tritũ fuerit in mortario uitreo, uel marmoreo. Et inter succos fructuum melius est clarũ, odoriferum, non horribilis uel mali saporis: et quę non permutant, nec in malis uasis reconduntur, imo uasa uitrea, quibus recondi debent, lauentur cum uitro trito, & folijs Scariolae. uel folijs Persicorum, seu cum harena, sale, & cinere. Apta huc quę supra fol. 11. Canone. 11. & fol. 11. notantur.

E 2

Succus Agrestae. Olea uaria. Galanga. Porri. Anetum. Sinapis. Cicera.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	64	Acetum, & Acetata.	G. compositum ex cal. & sic. subtilis uincēs fri. & sic. H. fri. & sic.	Fri. in [illegible] in 3.	Quod fit ex uino.	Cholerae, & gingiuis, & appetitui.	Neruis.	Cum aqua, & zuccharo.	Num. modicū.	Cholericis.	Iuuenibus.	Aestati.	Semper calidis.
B	65	Sergara, radix alae, uel ferulae.	Ori. cal. & sic.	Cal. & sic. in 3.	Recens & alba, et non perforata.	Abstergit stomachū, & prouocat uomitū, & q̄rtanā ex adusto flegmate pellit.	Cerebro, & neruis.	Cum aceto.	Humor melāc.	Frigidis.	Senio.	Hyemi.	Septentriona.
C	66	Cucumeres, & Citrulli.	Io. in. & humu.	Fri. & hu. in 3.	Nisaburus completus.	Febribus adurentibus, & urinam prouocant.	Faciunt Iliorum dolorē, & stomachi.	Cum melle, & oleo.	Sang. laudab.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Frigidis.
D	67	Melongiana.	Calid. & sicc. grosse. (alias frigidae & siccae.	Cal. in 2. sic. in 1.	Recēs, cuius dulce internus.	Hemorrhoigiae, stōacho, sanguinis uomitui, & unicuilibet accidēti ex debilitate stōachi.	Vaporib. melancho. capiti, et efficit Bochor in ore.	Cum unctosis, et multitudine aceti.	Melancholia.	Frigidis.	Senectuti.	Autumno.	Frigidis.
E	68	Raisen, id est, Enula.	Al. calida & humida, ergenerat calidum & siccum.	Cal. in 3. sic. in 2.	Tenera, recens.	Minuit urinam.	Minuit sanguinem, & sperma multum.	Cum aceto.	Nutri. malum.	Frigidis.	Senio.	Hyemi.	Frigidis.
F	69	Cepae.	Kal. calida & sicca uniuersaliter calida, & humida.	Cal. in 4. h. in 3.	Albū, aquosum, lucidum.	Adducit in coitu, eo q̄d ante rār nocumentū q̄d fieri posset ex permutatione aquarū.	Facit dolorē in capite.	Cum aceto, & lacte.	[illegible]	Frigidis.	Senio.	Hyemi.	Septentriona.
G	70	Allia.	Generaliter calida & sicca.	Cal. in 4. sic. in 3.	Nodosa bulbis.	Toxicis.	Expulsiuae, cerebro, & uisui.	Cum acetosis, & oleis.	Humor gros. et acut.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Mo[illegible]is.

Opiniones Philosophorum. — Electiones, & Proprietates.

G. **Acetum, & Acetata.** G. Opiniones Philosophorum conueniunt in siccitate ipsius, & discre-
D. pant in caliditate & frigiditate. Nam quidam dixerunt, quod est frigidū: eo quod cholerā miti-
Ior. gat. Et aliȷ dixerunt, quod est calidū: eo quod super petram sparsum bullit, & frangit lapidem.
Ioh Et melius quod de eo dicitur, est quod sit calidū potentia, & frigidum actu: & iudicare rem per
G. actū, seu per formā, est rationabilius q̃ per potentiā G. Licet forte habeat aliquā caliditatem,
tamē stringit cū sua siccitate naturā: et cum melle est incisiuū, et subtiliatiuū, conferens tussi fle-
gmaticæ. Et quidā medici consueuerūt cum eo curare sputū sanguinis.

Io. **Radix plantæ Asæ, seu Stringar: & est radix Amadehon.** Eligitur ad faciendum com-
Ma. positum cum aceto: quia generat acuitatem in eo, per quam humores subtiliat,
& superflua incidit, appetitum conferens, ad transeundum, & dige-
rendum cibaria grossa; utpote capita, hepata, renes, & his
similia. Et quando præparatur cum brodio, uel
salsamento, frigidis cum aceto forti, erit
cibus fortis: & dicitur acutus.

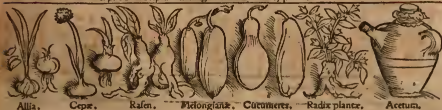
G. **Cucumeres.** Eliguntur longi, ut Citrulli: quia urinam prouocant, & naturam mollificant,
D. & mitigant sitim. Sed Citrulli sunt frigidiores, & subtiliores: propter quandam amaritudinē,
quæ in eis est. Et in eis est etiam modicum stipticitatis. Et accidit comedentibus ipsos recentes
sitis, maxime in quorum stomacho est cholera: eo quod cōuertuntur. Rapæ calidæ sunt & hu
midæ, nutrientes multum, & generātes sperma. Vrinam prouocant, & neq; laxant, neq; strin-
gunt, & faciunt appetere cibos. G. Quando elixantur bis in aqua, & postmodum præparantur
cum aceto & sinapi, aqua ipsarū confert Surnæ (in alio, Surriæ.)

Melongianæ. Diuersantur in complexione, propter uetustatem, & recentiam, dulcedinem,
& amaritudinem. Nam ueteres amaræ, calidæ sunt & siccæ, facientes bothor oris. Et recen-
tes dulces, frigidæ & siccæ sunt: quæ crudæ existentes, sunt difficiles ad digerendum: & coctæ
econtrario. Sed temperatæ cum aceto & carne, addunt in appetitu ciborum: quia confortant
orificium stomachi. Verum elixari debent antequam præparantur, cum aqua &
sale, & sunt cibi assueti, nec earum nocumentum adparet ualociter: &
peiori modo quo comeduntur, sunt assatæ.

G. **Rasen.** Eligitur, eo quod cibos digerit, & aperit opilationes splenis, & hepatis, con-
D ferens stomacho, & transitui per Intestina, & mitigat uentositates, frangens maliciam ace-
Io. ti, & acuitatem ipsius. Cappares calidi sunt & sicci in tertio gradu. Qui præparati cum a-
Ior. ceto, aperiunt opilationes splenis & hepatis, mollificantes duriciem ipsorum: & extenuant
humorem melancholicum: uentrem mollificant, & abstergunt flegma stomachi.
H. Capparis est cibus medicinalis. G. dicit, quod est iuuatiuus spleni,
iuuamento quo Absinthium hepati confert.

H. **Cepæ.** Eliguntur, ut humores subtilient, appetitum reparent. Ventrem mollificant, u-
G. rinam prouocant, sed uisum hebetant, bonum efficientes colorem. Tamen prohibetur co-
D. mestio ipsorum, ab illis, quorum corpus est fluxile, aut temperatum, sed comedant ipsum
Ior. habentes dura corpora. Et longum, rubeum ex eis plus habet acuitatis, quam rotun-
dum, album & siccum. Crudum melius est molli cocto. Et generaliter omnes uen-
tositatem faciunt, & chimum malum: & nocet infirmis,
cum multiplicatur eorum comestio.

Allia. Eliguntur, quia humores incidunt, corpus laxant, urinam prouocant, aperiunt
opilationes, & educunt uermes cucurbitiuos: clarificant uocem, & auferunt tussim, ex
frigiditate. Et prohibentur, quia nocent oculis, capiti, renibus, & pulmoni, & siti: & — Apta huc qu
quia ualociter retrahunt temperatas complexiones, a temperatura. Et cum de- — supra fol. 11.
coquuntur, quousq; remoueatur eius acuitas, frangitur uirtus eius: & — Canone. 14.
maxime, quando infunduntur in aceto, & comeduntur cum lacte
& piscibus. Et ipsum est magis Medicinæ simile, q̃ cibo.

Allia. Cepæ. Rasen. Melongianæ. Cucumeres. Radix plantæ. Acetum.

H	Numerus.	Nomina.	Natura.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	71	Spargus.	G.tpat.Ru.cal. tpa.lo.ca.& h.	Calid.in 1.	Recens, & cuius sumitates decliues respiciunt terram.	Addit in coitu, & aperit opilationes.	Villis stomachi.	Elixatus, deinde præparatus cũ Muri.	Nutri.bonum.	Frig.& sicc.	De[illegible]pitis.	Veri.	Qu[illegible]b. repiunt.
B	72	Spinachiæ.	Io.fri.Ori.cali. & humi.tpate.	Frigid. in 1.	Pluuia infusæ.	Tussi, & pectori.	Digestionem impediunt.	Suffrixatæ cum Muri.	Nutri.modicũ.	Cholericis.	Iuuenibus.	Qñ reperiunt.	Omnib[illegible].
C	73	Bleteæ.	Ori.ca.& hu.& acute.lo.c.et si.	Cali.& sic.in 1.	Quę sunt dulcis saporis.	Succus earũ aufert furfures.	Comburunt sanguinem.	Cum aceto, & sinapi.	Humor acutus.	Visceribus sicc.	Senio.	Hyemi.	Siccis.
D	74	Pastinacæ.	Vniuersaliter calid.& humi.	Ca.in 2.hu.in 1.in alio, c.et h.in 1.	Rubeæ, dulces, & hyemales.	Excitant coitum.	Retardant digestionem.	Cum multa decoctione.	Sãg.et sperma.	Frigi.& humi.	Senectuti.	Hyemi.	O[illegible]nibus.
E	75	Terra tufali.	Mey.& G.frig. & humi.multũ.	Fri.& hu.in 2.	Melongiani, & magni.alt. Calangæ magni.	Quia recipiũt omnes sapores.	Morbis melancholicis.	Cum pipere, oleo, & sale.	Fleg.grossum.	Cõplex inflam.	Iuuenibus.	Hyemi.	Calidis.
F	76	Cucurbitæ.	G.frigi.& humi.lo.cal.hu.	Fri.& hu.in 2.	Recentes, uirides.	Sitim mitigant.	Conuertunt, descendentes uelociter.	Cum Muri, & sinapi.	Nut.modi.hu.	Cholericis.	Iuuenibus.	Aestati.	Omn[illegible]s.
G	77	Caules ouati.	Assimilant caul.sed sũ difficil. et tardę descẽsio. a stõa.ca.& sic.	Ca.in 1.sic.in 2.	Recentes, citrini.	Aperiũt opilationes.	Visceribus.	Cum multo oleo.	Sang.malus.	Cerebro calido.	Iuuenibus.	Qñ reperiũtur.	Omnibus.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

G. Ra. Ior. Ru.
Spargus. Eligitur, quia est conueniens stomacho: & quia inter olera multum nutrit: maxime hortulanus, quia humidior est syluestri. Et qui oritur infra lapides, mundificat absq; fordi calefactione, & infrigidatione: & decoctus, mollificat uentrem. & prouocat urinam. Et syluestris cum terra in principio ueris aduritur. Nascitur in principio autumni. Et Cardones Lactanli calidi sunt & humidi; quia addentes in coitu, sudorem faciunt redolere. Nocent cerebro. Et Cardones Asinini assimilatur spargit in natura.

Ior. Io. Ro.
Spinachiæ. Eliguntur ad mollificandum uentrem, propter uelocitatem suæ descensionis. Et qui est frigidæ complexionis, comedat ipsas cum Muri, Darsini, & Pipere: & qui est calidæ, cum Coriandro, & oleo Amigdalino. Et Atriplices deponunt choleram, & mollificant uentrem: quia in se humiditatem habent. Et Atriplices. & Bletæ paruæ, frigidæ sunt, & propterea conferunt adurenti febri, & ictericiæ. Neq; stringunt, neq; laxant, nisi præparentur cum oleo, & muri: quia tunc laxant & prosunt stomacho.

G. Ior. Ori.
Bletæ. Prohibentur ratione stomachi, propter humiditatem, quæ est in eis: per quam humiditatem laxant in colica, & exopilant, & resoluunt grossiciem splenis. Et radix eius generat flegma. Et succus eius laxat. Et substancia eius constipat. Verumtamen radix eius magis laxat. Porri minus allijs, & cepis habent caliditatis, & siccitatis, & acuitatis: & sunt iuuatiuæ uentositatibus, quæ sunt in intestinis, & hemorrhoidibus præparati cum oleo, & etiam crudi: & acetosi frigi. & sicc. confortant uiscera, & uentrem stringunt.

G. D.
Pastinacæ. Comeduntur crudæ & coctæ: quarum nutrimentum est minus nutrimento raparum, uerum ipsæ calefaciunt, laxant, & subtiliant, & urinam prouocant, et inflant, & commouent coitum, et generant sanguinem habentem aliquantulum corruptionis & maliciæ. Et in quibusdam regionibus inueniuntur boni odoris. Et sunt difficilis digestionis, et maxime quando recentes, seu inueteratæ fuerint in terris earum. Et prohibitio prædictæ maliciæ, fit cum Acero, Muri, & Sinapi.

G. Io. Ru.
Terratufuli. G. Non est in Terratufuli sapor apparens, propter quod recipiunt omnes sapores. Vnde cum commiscentur cum eis species calidæ, efficiuntur calidi: et econuerso. Et sanguis generatus ex eis, est grossior temperato. Et ipsi generant ægritudines melancholicas, & anhelitum oris corrumpunt. Et melior modus quo comeduntur, est cum multo oleo, & carnibus pinguibus. Fungi sunt eiusdem speciei: et sunt interficientes: propter quod nolumus narrationem facere de eis. Terratufuli diuersificantur secundum diuersitatem terrarum ipsarum.

D. G. Ie.
Cucurbitæ. Eliguntur pro cibis contra tussim, & febrem: quia si reperiantur (in alio, retinentur) in stomacho, humores conuertuntur ad eas: et propterea debent præparari cum acetosis. G. Corruptio accidit eis ratione decoctionis ipsarum: itẽ accidit eis ex permutatione ipsarum ad humorem quem inueniunt, uel propter moram longam ipsarum in stomacho: & sunt propter insipiditatem ipsarum mora recipientes omnes sapores ciborum, qui præparandi sunt cum rebus conuenientibus unicuiq; complexioni. Et laxant uentrem, & prouocant urinam. Et quando fit ex eis Chabis, conferunt habentibus complexionem calidam, Chabis, est cibus, qui fit cũ Cucurbitis prius coctis, et postea præparatis cũ farina & melle.

H. I. G.
Caules ouati. Similantur Caulibus, tamen sunt minoris deliccationis. Qui elixari & præparari debent cum oleo multo, & muri: quia ipsorum elixatio cum aqua & sale obest stomacho: & ipsi prouocant urinam, & maxime oua ipsorum, quando sunt recentia: & præseruant ab ebrietate, & ebrios curant.

Apta huc quæ supra fol. 12. Canone. 12.

Spargus. Spinachia. Bleta. Pastinaca. Tubera. Cucurbitæ. Caules ouati.

De Lacte, & Condimentis alijs. De Ferculis suffrixatis, & postmodum infrigidatis, & Lacte acetoso, & Caseo, & Oliua. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus	Nomina	Naturæ	Gradus	Melius ex re ipsa quam quæris	Iuuamentum eius	Nocumentum eius	Remotio Nocumenti eius	Quid generat	Complexion	Aetates	Tempora	Regiones
A	78	Suffrixata.	Calid. & delicata.	0	Bene cocta, et humilia.	Subtiliat flegma.	Sitim excitant.	Cum sit ex eis prius snullus.	Sang. acutus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
B	79	Galatina.	Frigi. & sicc.	0	Præparata cũ pullis columbarum.	Choleræ.	Neruis, et melancholiæ.	Cum uino ueteri, & odorifero.	Sang. frigidior temperato.	Cal. & humi.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionalib.
C	80	Lac dulce.	Tempe. & Cal.	0	Pecudum iuuenum.	Pectori, & pulmoni.	Febribus.	Cum passulis, & uenustas.	Nutrimentum bonum.	Temperatis.	Adulescentib.	Aestati, al. Veri.	Meridionalib. in alio, spatio.
D	81	Lac acetosum.	Frigi. & humi.	0	Qd' est multi butyri.	Mitigat sitim.	Gingiuis, & dentibus.	Cum gargarismo hydromellis.	Humor laudabilis.	Temperatis.	Adulescentib.	Aestati.	Meridionalib.
E	82	Caseus recens.	Frigi. & humi.	0	Temperati lactis, et alijs cõuenientibus.	Mollificat corpus, & impinguat.	Opilat.	Cum nucibus amigdalis, & melle.	Nut. mult. gros. non malum.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.
F	83	Caseus uetus.	Cal. cali. et sicc.	0	Vnctuosi saporis (alias, unctuosus, saporosus.)	Sedat fluxũ alius.	Lapidi, et renibus.	Cum comeditur inter duo fercula.	Multiplicat nutrimentum.	Exercitantibus.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.
G	84	Oliuæ nigræ.	G. ca. tẽp. cũ modica siccitate.	0	Quæ sunt de Coqui, id est, de regiõe illa.	Excitat appetitum.	Sodæ, & uigilijs.	Cum comeduntur infra fercula.	Humor melancholicus.	Frigidis.	Senibus.	Hyemi.	Frigidis.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexion.	Aetates.	Tempora.	Regiones.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Iudæus. **Suffrixata.** (alias, Suffrixa.) Eliguntur habentibus flegma in stomacho: eo quod ignis consumpsit humiditatem eorum. Quapropter siccitate ipsorum desiccantur humiditates stomachi, & stringunt orificium fundi ipsius stomachi, & nutriunt corpus nutrimento calido & sicco. Et quod ex eis fit cum speciebus calidis, erit duræ digestionis: & propter hoc species non debent adponi in ferculis his infrigidatis.

Ra. **Gelatina, & Sulcius.** Eliguntur habentibus complexiones flegmaticas, (alias, inflammatas) & prohibentur frigidis. Conferunt coitui. Nocent autem podagræ, & neruis: nisi consequatur comestionem ipsorum, comestio chalce mellis. Et hi cibi de extremitatibus gressibilium, sunt meliores, quam facti de piscibus, uel carnibus albis, & teneris, & carnibus Vaccinis. Et coci procurant, ut geletur acetum, ad faciendum Gelatinam, cum modis zarolarum, amylo, & extremitatibus Hedorum lactentium. Helem est brodium Askipicij infrigidatum, et colatum ab unctuositate ipsius: quod est simile Gelatinæ & Sulcio.

H. G. D. **Lac.** Compositum est ex tribus substantijs. Ex Sero, quod est calidum & acutum, subtilians humores: & laxat. Et ex caseo, qui est factus constipans, & generans humores grossos, & opilationes, & lapides in renibus. Et ex unctuoso, seu butyro, quod est calidum & humidum. Et diuersantur partes istæ. Nam quædam ipsarum augentur: & quædam minuuntur, iuxta animalium diuersitates. Et lac Asininum confert consumptis. Et lac Camelinum confert Hydropicis, quando miscetur cum urina ipsorum.

G. D. Ru. **Lac acetosum.** Eligitur post quadragesimum diem partus, & diuersatur secundum modos præparationis. Nam coctum cum rizo, uel frumento, est tardæ digestionis. Et illud cui amotum est butyrum, et factum est acre, propter ductionem, conueniens est habentibus complexiones calidas. Et illud cui ablatũ est butyrum, & serum, & dicitur Daug (in alijs Dausum) confert stomacho calido. Et cum lapides torrefacti ponuntur in eo, et dimittuntur donec consummatur aquositas eius, cõfert fluxui. Et illud, a quo separatum est grossum per coagulum, cum syrupo acetoso (alias, sinapi) sumptum, confert pruritui.

G. D. Ior. **Caseus recens.** Qui est propinquior caseus nouitati, est melior: & quanto longinquior, est pluris sitis, & difficilioris digestionis. Qui diuersatur secundũ animalia quorum est. Et Colustrum est frigidum & humidum, & impinguat corpus: & aqua eius mundificat uenas, & confert cõplexionibus hepatis calidi, & corporibus temperatæ caliditatis. Saufi. (alias, Laui,) id est, Floricum, quod fit de sero bullito cum lacte, est mediocre inter caseum recentem, & colustrum. Et aqua lactis acetosi, frigida est & sicca in secundo gradu. & lac non multum acetosum cum speciebus, est cali. & sicc.

H. D. Ie. **Caseus uetus.** Detestatur, quia est difficilis digestionis, faciens sitim, & malum nutrimẽtum: & quanto est acutior, & asperior, tanto peior: eo quod coagulum præstat sibi acuitatem. Et consumptio aquositatis ipsius, præstat sibi desiccationem. Et propter uiscositatem etiam ipsius generat lapidem, & maxime in corporibus inflammatis. Et elixatus prius, et postmodum expressus, et assatus, stringit: et cum comeditur cum rebus calidis & siccis, sicut sale, & oliuis, est maioris desiccationis.

G. H. D. Io. **Oliuæ.** Sunt Oliuæ duobus modis. Oleaginæ: quę sunt multi nutrimenti. Et unctuosæ, in aqua seruatæ: quæ sunt stipticæ, & ex stipticitate sua confortant appetitum, & stomachum, & maxime quando comeduntur cum aceto. Et maturæ ex eis calidæ, & immaturæ frigidæ. Et de rubeis generatur humor uitellinus. Et Oliuæ nigræ sunt pluris olei, quam cæterorum modi oliuarum: & sunt magis propinquæ ad generandum choleram: ita quod possibile est, quod fiat propterea fluxus. Acetum tamen frangit maliciam ipsarum.

Apta huc quę supra fol. 14. Canone. 16.

F

Suffrixata. Gelatina, Sulcius. Lac dulce. Lac acetosum. Caseus recens. Caseus uetus. Oliuæ.

De Lacte, & his quæ sunt ex lacte, et modis ipsorū, et condimentis, et ouis. Iuuamenta rationabilia.

H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quod generant.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	25	Butyrū recens.	Ior. call. & hu.	o	De lacte pecorino.	Educit superfluitates pulmonis, generat ꝑ frigiditatē, & siccitatem.	Humectat stomachū.	Cum rebus stypticis.	Sang. optimus.	Siccis.	Decrepitis.	Hyemi.	Meridianis.
B	26	Kemach.	Hæ cōplexiōes corū ex quibus fit.	o	Temperata in acuitate, & uehementi ca liditate.	Prouocat eructū, et appetitū, mūdificat stomachum.	Sitim excitat.	Cum acetosis, unctuosis.	Flegma. falsum.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
C	27	Chures cum olleribus.	Hæ cōplexiōes corū ex quibus fit.	o	Quod fit cū multo uino, & sinapi, & lacte.	Appetitum excitat.	Digestioni.	Cum comeditur cū multis cibis bonis.	Humor acutus.	Frigidis.	Senectuti.	Veri.	Temperatis.
D	28	Oua cum heparibus.	Calida, & humida.	o	De Iohantchot regione sic dicta.	Exercitantibus.	Ructuositatem fumosam.	Cum uino ueteri.	Nutri. ualidum.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentrionalibus.
E	29	Oua Gallinacea.	Albugo fri. et hu. Citrinū ca. et h.	o	Recentia, magna.	Addunt in coitu.	Retardant digestionē, generant lentigines.	Comedatur solum citrinum.	Humor laudab.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentrionalibus.
F	30	Oua Perdicum.	Subtiliora ouis Gallinarum.	o	Frixa, rotunda.	Conualescentibus.	Exercitantibus.	Cum uino rubeo.	Nutri. modicū.	Temperatis.	Adol. et decrep.	Veri.	Temperatis.
G	31	Oua Anserum.	Tēpata in caliditate, & grossa.	o	Semiassa.	Exercitantibus.	Colicæ, uentositati, et uertigini.	Cum origano, & sale.	Sang. multum.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentrionalibus.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

G. D. Io. Butyrum. Effectus Butyri recentis, est sicut olei recentis, conferens habentibus superfluitates in pectore & pulmone, & indigentibus maturatione & mundificatione ipsorum: & maxime cum comeduntur cum melle, uel zuccharo. Et natura Butyri cocti, sicut natura recentis Butyri. Verumtamen est uelocioris caliditatis, propter salis admixtionem. Quod etiam quanto plus antiquatur, tanto uehementius calidum, & mundificatum est.

Ra. Kemach, id est, compositum. Immutata & integra, per se ipsa non dentur pro companagio: imo comedantur, cum cibaria grossa & unctuosa multiplicantur in prandijs, ad remouendum fastidia ipsorum. Et ipsa faciunt descendere cibum uelociter, & sitim concitant: & splenem ingrossant, & maxime in complexionibus calidis: & diliguntur ad comedendum cum assatis super carbones, & cardigene: & cum cibis infrigidatis. Nam & ipsorum comestione, sentitur permutatio melior saporis unius cibi, ad saporem alterius. Kemach, condimentum.

Io. Iudæus. Chures cum oleribus. Præparatum cum Origano, expellit uentositates generatas ex lacte. Et præparatum cum sinapi, subtiliat grossiciem ipsius. Et cum præparatur eum Apio, & Mentha & cum herba Charione, id est, piretri (alias Chaidos, id est, piretro) efficitur boni saporis. Et cucurbitæ præparatæ cum lacte, sunt iuuatiuæ stomachi calidi: & frangit maliciam ipsorum sinapis, & ciminum magnum cum oleo.

Filius Mûd. Oua cum Hepatibus. Dicam naturas quoque Hepatis uniuscuiusque per se. Nam cum fuerint permixta, sunt grossæ substantiæ, & difficilis digestionis: & postquam digeruntur, corpori multum nutrimentum præstant. Et sanguis generatus ex eis, laudabilis est. Hepata etiam in seipsa sunt saporita, & præcipue cum fuerint hepata anserum, uel gallinarum pingulum: quæ non debent multiplicari in cibis, & maxime quadrupedum.

H. G. Oua Gallinarum. Meliora ex Ouis, sunt Oua Gallinarum, & calidiora, cum sunt recentia. Et calefacta, & complete decocta, eo quod dura, uel fastidiunt, uel uelociter non descendunt: uerum cum digeruntur, multum nutriunt. Et semilassata nutriunt uelociter nutrimento multo. Et elixa in aceto, uentrem stringunt. Et quæ sorbentur ex eis, cum rebus subtiliatiuis, eijciunt reuma e pulmone & pectore. Et cum sorbentur simpliciter, conferunt calefactioni hysophagi, stomacho, uesicæ, & sputo sanguinis, & uocem clarificant. Et magis iuuatiua ex elixis sunt, quæ proijciuntur in aqua bulliente ad coquendum.

G. R. Io. Oua Perdicū. Sūt subtiliora Ouis gallinarū, & minoris nutrimēti. Et melior pparatio Ouorū est uniuersaliter. Ponanť ad elixandū in aqua bulliente cū sale & aceto, sic ut cū aqua proportionenť cōueniēter, ita quod supficies aquę, æqueť extremæ superficiei Ouorū. Et similis pparatio pdictis in bonitate, est, qn̄ agitanť cū oleo, muri, & modico uino: & ponunť in uase, qd uas suspendať in caldario continente aquā calidam: deinde cooperiať, et accendať ignis de subtus, usque ad decoctionem perfectam. Et frixa & suffrixa in oleo sunt mala. generant enim lapidem, & faciunt fastidium, & Colicam. Et præparata in aquis, sunt digestibiliora.

Oua Anserū, & Anatum, et Strutionū. Sunt hæc uniuersaliter grossa, & tardæ digestionis: diligens tn̄ comedere ea, comedat citrinū ipsorum. Et scias, quod citrinū ouorū omniū subtilius est albo, & albū est humidius citrino. Et nutribiliora ex ouis, & subtiliora, sunt oua habentia duo uitellia. Minoris nutrimenti sunt oua gallinarū sine gallo. Ex quibus duobus prædictis non generanť animalia. Et similiter nec oua generata in defectu Lunæ. Sed plurimū sunt generantia: eo quod oua a nouilunio usque ad plenilunū, & replentur, & humectanť, & sunt laudabilia ad generationem. Et econuerso, quæ generantur a plenilunio usque ad nouilunium. Apta hic quoque supra Canone.18.fol.v.

Butyrum. Condimentum. Chures cū oleribus. Oua cū hepatib. Oua Gallinarū. Perdicū. Anserū, Anatū. &c.

De Carnibus Animaliū, & naturis ipsarū, & de recentibus, & salsis. Iuuamenta rationabilia.

Numerus.		Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	[illegible]	Car. Arietum.	Ie. cali. & hu. in comparatione Caprarum.	Cal. & hu. in 1.	Animales, pingues.	Stomacho tēperato.	Cōfuetis pa-ti nauseam, & abomina-tionem.	Cum brodijs, supticis.	Flegma.	Appingūs tpanni.	In fine iuuētutis.	Veri.	Orientalibus.
B	[illegible]	Car.a. Hedorū.	Io. minoris cali. in humi. quā carnes agnorū, et faciloris digestio.	Tpate cal. in 2.	Hedorū ru-beorū, ad bru nū tendētes, a sex mēsib. i-fra, ppigores natiuitati.	Velocis de-scensiōis, seu digestionis.	Colicæ, quā-do sunt lalite.	Cum chalce mellino.	Nutri. deficiens a temperato.	Temperatis.	Iuuenibus.	Veri.	Temperatis.
C	94	Vitulorum.	G. Meliores sunt carnib. Arietū, & Vaccarum.	Tempe. cal. in 1.	Propinquio-res natiui-tati.	Vētribus ex-ercitio.	Splenetidis.	Cum motu, & balneo.	Nutrimentum multum.	Calidis.	Iuuenibus.	Veri.	Meridianis.
D	[illegible]	Vaccinę. Carne.	Ie. frigi. & sicc. in comparatio-ne Caprarum.	Cal. & sic. in 1.	Iuuenes exer citantes.	Exercitantib. & fluxū cho-lericum pati-entibus.	Aegritudini-bus mulus.	Cum zinzi-bere, & pi-pere.	Nutri. flegma-ticum.	Choleris.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
E	96	Sal.	Io. calidum, & siccum.	Ca. in 1. sic. in 2. ali. cal. & si. in 2.	Adriatici ma ris.	Cibum dige rere facit, & descendere.	Cerebro, & uisui.	Lotus, & tor refactus.	Pruritum in cute.	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
F	97	Car. falitæ, sic.	Cali. & sicc.	Ca. in 1. sic. in 2.	Pingues, hu-midæ.	Luctantibus	Colicæ.	Cum deco-quūtur cum oleo, & lacte.	Sang. Melan-cholicus.	Calid. & humi.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
G	[illegible]	Missile.	Minoris sunt ca lidiatis, quā car-nes siccæ.	Cal. temp. in 1.	De animali-bus humi-dis.	Corporibus præstāt uires.	Faciunt pru-ritum.	Cum specie-bus frigidis, & humidis.	Melancholia.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
1	2	3		4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones & Proprietates.

Ori. Carnes Arietum. Prohibentur carnes pecudum, quia malum sanguinem generant. Et Agni faciunt nutrimentum multum, calidum & humidum. Verum flegma generant. Et Arietes annales temperatiores sunt minoribus se. Et istæ carnes sunt in uere meliores, ꝙ in alijs temporibus: quæ præparantur indigentibus infrigidatione cum aceto, & indigentibus descensione cum muri: postquas bibitur uinum album subtile: deinde accipitur Calche zuccarinum.

H. Carnes Caprarū, & propriè Hedorum. Eliguntur carnes Hedinæ, propter bonū nutrimentum quod præstant: & prohibentur ex eis carnes fœminarum, seu mariū plurium annorum:
Io. quia sunt difficilis digestionis, & mali chimi. Et carnes Caprinæ uniuersaliter, conferunt pustu
R. las patientibus & Bothor: & præparandæ sunt in uino rubeo, dulci. Et Hedinæ carnes in hyeme malæ sunt, in æstate bonæ, & in alijs temporibus mediocres. Vocantur uero Hedi, usq; ad sex menses, & annales post annum, & duorum annorum post duos annos. quia quanto antiquiores, tanto peiores.

G. Carnes Vitulorum. Quorumlibet siccorum animalium carnes iuniores, temperantiores
Ma. sunt in humiditate & siccitate: propter additionem humiditatis nutrimentalis, & siccita-
R. tis naturalis. sicut Vitulus. Et carnes quorumlibet animalium humidorum seniores, sunt temperatiores iunioribus. sicut Arietes, qui sunt conuenientiores corpori temperato, carnibus Vaccinis. Et ab autumno, usq; ad medietatem ueris, sunt mali: & in æstate tota boni.

R. Carnes Vaccinæ, & Camelinæ. Eligitur brodium Asfipiꝗ infrigidatum, & colatum, & uo
G. catur Helem, habentibus epar calidum, & ictericis, & his similibus. Verum habentes frigidas complexiones, comedant cum allijs, pipere, Darsim & Mentha (in alio, Ruta.) Et carnes Camelinæ, sunt conferentes patientibus ueràm sciaticam, & molestiam febris quartanæ. Expellitur autem nocumentum ab eis, cum extenuantibus ipsorum grossiciem. sicut zinziber conditum, & siccum (in alio, sal.)

Io. Sal. Eligitur ad præparandos cibos insipidos, & faciendum ipsos transire per membra: &
Ra. est desiccatiuum corporum: rectificatur tamen cum sisamo: eo quod humectat eius acuitatem, unctuositate sua, & impinguat corpus sua substantia. Et semina papaueris temperant caliditatem Salis, cum frigiditate ipsorum: & semen Canabis, licet sit calidum. & desiccatiuum spermatis, est tamen subtiliatiuum, & prouocatiuum urinæ. Et Origanum expellit unctuositates, uentositates, uenenositates. Et herba Asæ facit adpetere cibum. Et diximus de residuis speciebus, quando locuti fuimus de Speciebus. Vide supra fol. 14. can. 11

Iudæus. Carnes salitæ, Siccatæ, & Misiske. Comparantur carnibus recentibus ex quibus fiunt. Sal tamen addit in eis caliditatem, & siccitatem, & minuit nutrimentum eius: propterea debent præparari cum lacte, uel brodio facto cum ouis, butyro, uel oleo sisami, & cum pinguedinibus recentibus. Et meliores quæ saliuntur de carnibus sunt quæ duræ, & pingues, quibus conueniet desiccatio salis. Et sunt conferentes flegmaticis, & humidis, quando ex eis recipitur modicum.

Misiske. Id est, carnes incisæ, subtiles & longæ, salitæ, & desiccatæ in sole, quod & Ma
Ys. chamar dicitur. Recipiunt qualitates specierum, quæ ponuntur in eis. sicut ameos, piperis, cardamomi, & coriandri. quæ bonæ sunt Hydropicis, & inflatis: & maxime quæ positæ fuerunt in aceto: eo quod minus sunt siticulosæ. Auferunt etiam fastidium factum ex cibis unctuosis, & sedant sitim quæ accidit Ebrijs. Huc apta canonem. 17. supra fol. 16.

Carnes Misiske. Salitæ, & siccatæ. Sal. Vaccinæ, & Camelinæ. Vitulorum. Caprarū, & Hedorū. Arietū.

De Carnibus animalium, syluestrium, quadrupedum & auium. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generatur.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	99	Car. Gazelarū	Ra.ca.et sic.sunt meliores iter cap nes uenationū.	Cal.& sic.in 2.	Iuniores.	Colicæ,& paralysi,& corporibus multæ superfluitatum.	Neruos desiccant.	Cum oleis, & acetosis.	Sang. acutus.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
B	100	Leporinæ.	H.ca.& sic.uentre stringētes,& urinā prouocātes.	Cal.& sic.in 2.	Capti per uenatores canes.	Superatis a pinguedine.	Vigilare faciunt.	Cum speciebus subtili- auuis.	Melancholia.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
C	101	Grues.	Th.tri.& uc.lo. calid.& sicc.ue unctuosæ.	Cal.& sic.in 2.	Captæ cum falcone aucupatione.	Ventribus exercitio.	Faciunt male digerere.	Cum præparantur cū speciebus calidis bonis, & bene coctis.	Sang. grossus.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.
D	102	Bistardi.	G.c.& h.multū. Mas.int gallinas uel anseres, erra- nares i grossicie.	Cal.& hu.in 2.	Remanētes in nido, & faugatæ ante interfectionem.	Mitigat uentositates.	Arteticæ,& Colicæ.	Cum darsini oleo, & aceto.	Sang. flegma.	Frigidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
E	103	Pauones.	Io.ante digeru. G.assimilāt cordicib.cel.sitiō.lo. male cōplexiōi.	Cal.& hu.in 2.	Iuuenes.	Stomachis calidis.	Difficilis digestionis.	Cum suspensione ipsorū per collū, & appēsiōe lapidis ad pedes.	Chimus grosso.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
F	104	Anates, an [illegible]	Io.multæ caliditatis, et humidi. H.hūidiores au[illegible] h[illegible] domesticis.	Cal.& hu.in 2.	Remanētes in nido, post a- bos pullos in bonitate.	Impinguant macilentum.	Replent corpus superfluitate.	Cum insufflatione boracis in gula ipsorū ante interfectionem.	Humor fleg.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
G	105	Sturnæ.	Io.tempe. calidæ.	Ru.cali.in 2.	Pingues, humidæ.	Conualescentibus.	Ventribus frigidis ponderat grossa.	Cum præparantur cū fermento.	Sang. tēpera.	Temperatis.	Pueris.	Veri.	Orientalibus.
H													

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones & Proprietates.

Ior. Carnes Gazelorum. Carnes syluestres omnes malæ sunt. generant enim sanguinem grossum, & melancholicum. Gazelorum tamen minoris sunt maliciæ inter alias. Post quas Leporinæ sunt iuuatiuæ decrepitis, & habentibus complexiones frigidas, & maxi-
Ra. me senes ex eis. Iuuenibus tamen non sunt conuenientes: qui si comedere appetant ex eis, reponant ipsas una nocte in succo Granatorum, & aceto. Lactentes uero, & exeuntes a lacte, dum dicimus, intelliguntur adolescentuli Gazelorum.

H. Carnes Leporinæ. Eligitur cerebrum ipsorum assum, contra tremorem, cum comeditur
G. cum pipere: quod confert indigentibus cura desiccatiua, nec est bonum indigen-
Ori. tibus cura subtiliatiua. Ipsum etiam stringit naturam, & urinam prouo-
la. cat: & quia pascua sua in campis assumit; factum est siccæ naturæ. Nam omnia, quæ pascuntur in campis, sunt particiora pascentibus in domo. Et carnes Ceruorum & Arietum montanorum sunt omnes malæ & nociuæ.

Ior. Grues. Eliguntur ita, ut assumatur post comestionem ipsarum chalce mellitum, & uinum
lo. bibatur croceum, citrinum, & res quæ procurent exitum ipsarum uelociter: eo quod sunt neruosæ, & grossæ pinguedinis, & propterea comedi debent post interfectionem ipsarum, cum dimittuntur uno die, uel duobus, & ligatis lapidibus in pedibus suspendatur: ut teneræ fiant carnes ipsarum: & decoquantur bene in earum decoctione, ut facilius digerantur cum comeduntur. Et taliter fit omnibus, quæ sunt de huius natura.

Gar. Bistardi. Prohibentur, quia grossæ sunt carnes, & duræ ad digerendum: & meliores sunt
Filius. ad comedendum, postquam interfectæ fuerunt uno die. Infigantur pectoribus
Mūd. & coxis ipsarum alliorum frusta multa, cum pipere, & etiam cum speciebus. Et quando digeruntur, nutriunt multum, & quæ reperiuntur in nidis, laudabiliores sunt senibus. Verumtamen accipiatur post eas chalce mellitum, & uinum bonum uetus, cum zinzibere conditum.

G. Pauonum carnes. Odiuntur, quia sunt magis lactosæ carnibus aliarum auium, & ma-
Ior. gis difficiles ad digerendum, & magis similes corticibus cephalionum. Debent autem ipsi Pauones post interfectionem morando per unam noctem, suspensi cum pondere, bene decoqui. Prohibetur autem comestio illorum his, qui utuntur quiete & statu: eo quod sunt de cibis exercitantium, & motu utentium. Vinum tamen uetus bonum, facit eos digerere.

H. Anates, & Anseres. Eliguntur cum assantur, & inunguntur cum oleo, ad auferendum horribilem odorem ipsarum. Et in præparatione ipsarum, ponantur multæ species calidæ, ad re-
lo. mouendum ipsarum grossiciem, & odorem prædictum: eo quod carnes ipsarum malæ sunt, duræ, & non conuenientes stomacho, propter difficultatem digestionis ipsarum. H. Humidiores inter carnes auium domesticarum, sunt carnes Anserum: & humidiores inter carnes auium lacualium, sunt carnes Anatum: quæ quia superfluitates multiplicant, febres generant cum uelocitate.

The. Perdices paruæ, seu Sturnæ. Sturni, Phasiani sunt in natura propinqui. Et secundum
G. ordinem se habent in temperantia & subtilitate. Nam Sturni principaliter: conse-
M. quenter Phasiani: ultimo Perdices, propter desiccationem ipsorum. Qui non sunt cibi quibus uti debet sanus, & maxime motu utentes. Et meliores inter carnes Phasianorum, Coturnicum, & Turturum sunt, cum comeduntur in autumno.

Apta huc quę supra fol. 17. Canq. 18.

Car. Gazelorum. Leporinæ. Gruium. Bistardorum. Pauonum. Anserum, Anatum. Sturnorū.

De Auibus. — Iuuamenta rationabilia.

A	105	Coturnices.	Ind. cal. & sicc.	cali. & sicc. in 2.	Nidasii, & humidi.	Artetice, & frigidis.	Epati ca- lido.	Cum corian dro, & a- ceto.	Sang. calidus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Montanis.
B	107	Auiculę Cirzar.	G.c. & si. lo. du- riores carne gal- linarum.	cal. & sicc. in 1.	Assatæ, & pingues.	Addunt in spermate, & coitu.	Humidita- tibus pri- mis.	Cum oleo a- migdalino.	Humor choler.	Frigidis.	Decrepitis.	Frigidis.	Septentriona.
C	108	Nigred. Merulę	le. cal. & sic. & malæ, & maci- mentaelenti.	cal. & sicc. in 2.	Captæ cum laqueis.	Addunt in e- rectione ur- gæ.	Cerebro.	Cum brodijs humidis.	Humor acutus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
D	109	Gallinæ.	Med. tempera- te calid.	tpate cali. in 2.	Pascétes de In- dia: in regio- ne nostra, ui- ridibus, & li- bero campo.	Addunt in ce rebro, & sper mate.	Vrentibus motu.	Cum bono uino, odo- rifero.	Nutri. temperá.	Temperatis.	Pueris.	Veri.	Temperatis.
E	110	Galli.	Med. cal. & sicc. cum tempera- mento.	cal. & sicc. in 2.	Quæ sunt té- perate uocis.	Patientibus colicam.	Stoma- chis.	Cum fatiga- tione ante in- terfectionem.	Nutri. illaudá.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrioná.
F	111	Pulli colũbini.	G. cal. & multæ hu. so. hu. co- rum superflua-	cali. & hu. in 2.	Adquirentes iam sibi cibũ bifsarii.	Paralysi ex frigidi- tate.	Cerebro, & uigilijs.	Cum aceto, & corian- dro.	Sang. laudabilis cal.	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Niuosis.
G	112	Castrata ex aial.	Frigidiora sunt multo castrato, non castratis.	Diuersantur.	Annale, hyr- cinum.	Velocis dige stionis.	Laxant sto- machum.	Cum succo fructuum.	Sang. téperat.	Tempera. in cal.	Iuuenibus.	Hyemi.	Occidentalib.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MEDI- VS EX RE ipsa quam quęris.	IVVA- MEN- TVM eius.	NOCV- MEN- TVM eius.	REMO- tio Nocu- menti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Veri.	Regiones.

4 6 7 8 9 10 11 12. 13

Opiniones Philosophorum. | Electiones, & Proprietates.

Ru. Ra. **Coturnices.** Odiuntur assatæ: quia siccæ sunt, & maxime nutritæ cum elleboro. Et Turtures calidæ sunt, & siccæ. Verumtamen earum siccitas est fortis: propter quod non comedantur ex eis nisi pulli ipsarum, & ultimo remanentes in nidis. Et Sturni, & Alchata habent in se superfluitates, & sunt malæ digestionis, & mali nutrimenti: & sanguis ex eis generatus, calidus est, & siccus: Et Alchata est siccior, & unctuosa ualde, obtemperans eas.

G. Ie. Io. **Auiculæ, & Cuzardi.** Prohibentur: quia dum modicum ex ossibus eorum commiscetur comedendo ipsos, accidit hysophago, & in intestinis excoriatio. Et quando fit ex pullis eorum frosa cum ouis, & cepis, addunt in coitu. Et ipsorum brodia laxant, & carnes stringunt, maxime quando macri sunt. Et peiores ex eis sunt, qui impinguantur in domibus. Et Cuzardi sistunt uentrem, & ipsorum brodium confert Colicæ.

G. Mb. Ru. **Nigreci, siue Merulæ.** Odiuntur: quia comedunt uermes, & locustas: propter quod habent carnium acuitatem, & odores horribiles, & non bonos colores, & sunt peiores carnibus Cuzardorum. Rufus ponit in auibus tres ordines dicens. Quod meliores ex auibus syluestribus sunt Calandrellæ, & Sachar (in alio, Sathur pingues.) Deinde sturni, phasiani, perdices, turtures, pulli columbini, palumbæ syluestres, & filacotonæ. Et post has coturnices, & Cuzardi: licet Cuzardi magis attribuitur medicinæ, quam cibo. Auium syluestrium ordines.

G. Ra. Io. **Gallinæ.** Sunt cibus temperatus: quia nec sunt calidæ, conuertibiles ad choleram: nec frigidæ, generatiuæ flegmatis. Et ignoramus qualiter uulgus, & quidam Medici dixerunt, quod sint malæ podagricis, inducentes podagram. Et dicentes hoc, non credimus habere aliquam aliam probationem, nisi proprietatem tantum: nec hoc inuenitur notatum in libris. Verum ipsæ pulchrum efficiunt colorem. Et ipsarum cerebella addunt in cerebro, & sensibus. Et sunt de cibis conualescentium, & quiescentium, & maxime priusquam ouerint.

G. Ru. Ioh. **Galli.** Ex Gallis ueteribus resultat uirtus borachia in coctura, qua laxatur uenter: & confert Arteticis, tremori, & febri diuturnæ, peryodali: & maxime quando præparantur cum aqua, sale, & caulibus, & medulla cartami, & polypodio. Et Gallicellorum nutrimentum, conueniens est cum uociferare incipiunt, cunctis hominibus: & gallinarum, prius quam ouent: quibus uti debetur ad comedendum quotidie, uel in maiori parte.

G. Theo. H. **Pulli Columbini, Turtures, & Filacotonæ.** Sunt propinquæ in naturis suis: Verum pulli Columbini sunt nocituri cerebro, & oculis, & maxime, quando fuerint assati. Et sunt multarum superfluitatum. Et sanguis ipsorum est uelocis corruptionis, generans ægritudines sanguineas: & cibi facti cum distillatione humidatum horum pullorum assatorum. In quibus etiam si apponeretur pinguedo inuenta in eis, adderent in coitu, & renibus prodessent. Turtures uero comedi debent, residentes post interfectionē ipsarū uno die. Verūtamen postquā annū transierint, non debent comedi.

M. Io. **Castrata Animalia.** Cum pinguia fuerint, sunt boni saporis, & humida naturam laxantia & tarde descendentia. Macra uero, econtrario sunt: quia sunt uelocis descensionis. Et meliores ex earum carnibus sunt illæ, quæ sunt mediocres inter maciem & pinguedinem, conuenientes iuuenibus exercitantibus. Et meliores etiam ex earum carnibus sunt Arietinæ ultimæ iuuentutis: & Vaccinæ non peruenientes ad ultimum iuuentutis: & castrati Capuli. Et illis qui modico motu utuntur, carnes Vitulinæ, & Hedinæ sunt meliores.

Coturnix. Auiculæ, & Cuzardi. Nigreti, & Merulæ, Gallina, Gallus, Pulli colūbini, & Turtures. Capo.

De Piſcibus recentibus, & Salitis. — Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipſa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	113	Piſces.	Frig. & humi.	[illegible]	Petroſi, ſubtilis corporis, & parui.	Ingroſſans corpora.	Faciunt ſitim.	Cum uino, & paſſulis.	Humor flegma.	Calidis.	Iuuenibus.	Aeſtati.	Calidis.
B	114	Præparati in Aſchipiſio.	Fri. & hu. in hu. mi. temperata.	Frig. & hu. in 2.	Quorum magnitudo eſt a brachio uſq; ad palmum.	Hepati cholerico.	Viſui.	Cum phelu-dichi.	Fleg. acetoſum.	Calidis.	Iuuenib us.	Incemu. æſtati.	M.[illegible]nis.
C	115	Saliti.	Cal. & ſicc.	Cal. et ſic. in 2.	Saliti ex longinquo.	Liquefaciunt flegma.	Faciunt Morphæam nigram.	Cum uino rubeo mellito.	Impetigo, & ſcabies.	Fri[illegible]d. & hu.	S[illegible]tuti.	Hyemi.	Meridianis.
D	116	Frixi, & infuſi aceto, et herbis.	Frigi. & ſicc.	Fri. & ſicc. in 2.	Humidi, pingues.	Excitant appetitum.	Sciaticæ.	Cum dyacitron.	Sang. Melancholicus.	Humidis.	Decrepitis.	Veri.	Maritimis.
E	117	Thareth.	Calid. & ſicc.	Cal. & ſicc. in 2.	Nō diu in ſale ſtantes.	Laxant uentrem.	Splenſ, & ſtomacho.	Cū froſa ouorum tremula.	Nium. malum.	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
F	118	Sachne.	Calid. & ſicc.	C. in 2. et ſi. in 2.	Boni odoris.	Malo odoris, prouenientes a ſtomacho.	Sitim inducunt.	Cum medullis lactucarum.	Sang. malæ qualitatis.	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
G	119	Vrbien.	Calid. & ſicc.	Cal. & ſic. in 2.	Citrini, recentes.	Addunt in coitu.	Dormitioni.	Cum roſa de oleo amigdalino.	Sang. groſſus.	Frigidis.	Senectuti.	Veri.	Septentriona.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

H. G. D. **Pisces.** Species Piscium multæ sunt. Odiuntur tamen ex omnibus magni, & iacuales, & qui nutriuntur ex limo: quia sunt nociui stomacho, & laxantes uentrem. Et Pisces fluuiales sunt multarum spinarum subtilium, & multarum humiditatum: & marini econuerso. Et Anguillæ sunt multi nutrimenti, lubricantes uentrem, & mundificantes cannam pulmonis: & uocem clarificant, & addunt in spermate: & fastidiuntur, illæ tamen quæ sunt magni corporis, & multi nutrimenti: & multarum superfluitatum.

Ior. G. Ru. **Asfipicium Piscium unius palmi usq; ad brachium, qui dicuntur Elocte (alias, Efecie.)** Iuuamentum est ictericiæ, & febrium cholericarum. Et brodium piscium in quo apponitur uinum, laxat uentrem. Et Alfipicium ex piscibus, est melius frixis, & maxime cum farina fluolutis. Et præparati in aceto, sunt meliores ipsis: prius tamen bullienda est aqua, deinde sunt decoquendi pisces in ea, ut remaneat sapor eorum, & delectabilis fiant saporositatis: & taliter non deuastabuntur in coquendo. Sunt autem decoquendi aliquanto spacio post piscationem, quo corrumpi non possint.

G. Su. Ru. **Saliti.** Eliguntur ad saliendum pisces, illi qui sunt duriorum carnium, & iuniores: & illi qui sunt tenerarum carnium maiores, etiam in ætate prouecti. Caueri autem debet, ne sint de aquis quibus fimus est mixtus, uel limus positus ad calidum, uel de illis quibus miscentur aquæ balneorũ, coquinarũ, uel alueorum qui discurrunt a ciuitatibus magnis ad flumina modicũ fluenda. Quod si oportet ipsis uti, piscentur eos in superiori loco fluminis, antequã ad ciuitatẽ perueniant: deinde saliant: et comedant postquã in sale desiccent, cũ multo oleo. Et cum hoc toto pisces illi sunt conferẽtes, et consentientes actionibus, quas longũ esset enarrare.

Di. Ior. **Frixi, cocti, & in aceto depositi.** Sunt sitim minus inducentes, quam saliti, & recentes cum oleo frixi: propter alterationem, quam recipiunt ex frigiditate aceti. Et sunt uelocioris digestionis & subtiliationis, propter admixtionem rerum & specierum in ipsis. Et sunt mali patientibus melancholiam: quia sanguinem melancholicum generant. Et est sciendum, quod cauda piscium, propter motum ipsius, est melior dorso eius, & dorsum melius uentre ipsius. Et oua Piscium sunt difficiliora ad digerendum ipsorum carnibus.

Ru. Ie. **Tharet.** Eligitur modicum ex eo: quia est medicina subtiliatiua melancholiæ, & febris quartanæ. G. Narrauit in Epistola ad Glauconem. Non tamen est bibendum post assumptionem ipsius uinum, nec aliæ res calidæ assumendæ: & similiter in piscibus salitis: eo quod adderent cum eis corpori caliditatem & siccitatem. Et sunt mali stomacho: uerum sunt subtiliatiui. & corpus laxantes calide. Et Curchach similis est ei in omnibus modis suis.

G. The. Ra. **Sachne.** Eligitur pro illo, cui accidit malus odor ex flegmate corrupto in stomacho: & ad stomachum fastiditum ex humiditatibus: eo quod in ipsa est incisio, subtiliatio, & mundificatio. & hoc propter salem qui reperitur in ea: propter quod sitim inducit, & facit sodam: & corpus desiccat. Et confecta ex propinquo, & liquida præprata cum piscibus pinguibus, est minoris nocumenti.

Ru. Io. **Vrbien, & Bubulichi, & Cancri saliti.** Sunt difficilis digestionis, uentrem laxantes. Et omnes qui sunt paucæ salsedinis, sunt difficilioris digestionis. Marini, sicci, saliti in sale conseruati, & carnes Cancrorum fluuialium in brodio præparatorum, conferunt Ethicæ: & sputo sanguinis. Et quando comburuntur in uase terreo, lutato luto sapientiæ, in fornace continente lentum ignem, & bibitur cinis ipsorum cum syrupo facto de papaueribus, confert sputo sanguis. Gambari calidiores sunt Vrbien. Apta huc quæ supra fol. 17. Canone. 19.

Pisces. Asfipicium. Pisces salid. Frixi, cocti in aceto. Tharet. Sachne. Vrbien.

De Carnibus membrorum Animalium, & naturis ipsorum: & de recentibus, & salsis, Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quæras quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	110	Capita.	Cal. grossa, et h.	Cal. et hu. in 1.	Quæ sunt ex animali temperato.	Ventrem laxant, et prouocant urinam.	Leuia faciunt ponderosa.	Cum dactilis, & pipere.	Humor cōpos.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Montanis.
B	111	Cerebra.	Frigi. & humi.	Fri. & hu. in 1.	Ex animali complecto.	Addunt in cerebro, prouocant uomitū cum oleo.	Corpus grauant.	Cum sale, sinapi, & origano.	Sang. flegmati.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyē, uel autū.	Frigidis.
C	112	Oculi.	Cal. & humi.	Cali. & hu. in 1.	Mediocriter eminentes.	Addunt in spermate.	Abominationem faciunt.	Cum herba asæ, & origano.	Sang. flegma.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyē, uel autū.	Frigidis.
D	113	Pedes, cum tibiis.	Temperati.	Tēpe. cali. in 1.	Agnorum, et Hedorum.	Consolidant ossa fracta.	Colicæ.	Cum aceto, & croco.	Nutri. bonum.	Temperatis.	Pueris leni. macul. ē in al. cōual.	Veri, et Aestati.	Temperatis.
E	114	Corda.	Cali. & humi.	Cal. & hu in 1.	Animalis lactantis.	Exercitandibus conueniunt.	Organis digestionis.	Cum aceto, & herba Asæ.	Nutri. ualidum.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentrionali.
F	115	Vbera.	Cali. & humi.	Cal. & hu. in 1.	De animali temperato.	Multiplicant lac.	Tarde descensionis.	Cum origano, & aceto.	Sāg. melā. et lac.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Montanis.
G	116	Testiculi.	Cali. et humi.	Cal. et hu. in 1.	Pinguium Gallorum.	Addunt in spermate.	Difficilis digestionis.	Cū Pulegio montano, & sale.	Sang. et sperma.	Frigidis.	Senibus.	Hyemi.	Frigidis.
H	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

H. Capita. Carnes Capitum multi sunt nutrimenti, addentes in spermate, & digestionem re-
Io. tardantes. Nocent stomacho: eo quod laborat in digerendis ipsis: cum sint naturarum di-
Ru. uersarum, & mali transitus: unde ructuat recipiens de sapore ipsorum longo tempore post comestionem. Quæ ructuatio sedatur, si prius eis comedatur Cortana. Et sunt de cibis exercitantium. Quorum proprietas est, inducere fœtorem in urina: quæ remouetur ex masticatione Masticis, & ex mistione in brodio ipsorum. Cuius Masticis proprium est, facere redolere urinã, sicut redolere oleum rosaceum.

G. Cerebra. Cuiuslibet Cerebri nutrimentum est flegmaticum, tardæ descensionis, & dif-
R. ficilis digestionis, habens in se causam fastidų, & uiscositatis, quibus etiam festinat cor-
Ie. ruptio. Et est stomachi nocitiuum, procurans fastidium, & uomitum: maxime quando comeduntur post cibum cum multo oleo: & magis nocitiuum, non potentibus ipsum digerere, & habentibus defectum appetitus in cibis. Propter quod præparandum est cum sale, aceto, origano, pulegio montano, & cum alųs speciebus calefactiuis, & subtiliatiuis.

Io. Oculi. Eliguntur Oculi, quia sunt naturæ & substantiæ diuersarum. Debent tamen co-
Ru. medi ex eis, musculi, & pinguedo: musculi tamen sunt uelociores descensionis inter omnia quæ comeduntur ex animalibus, & pinguedo natat in orificio stomachi: & ex membris animalium musculi sunt laudabiliores. Ex eis tamen melius est ipsius medium: eo quod extremitates ipsorum musculorum sunt neruosæ. Et linguarum carnes sunt temperatæ, quarum nutrimentum mediocre in quantitate. Aures uero sunt cartilaginosæ: quarum extremitates sunt comedendæ.

H. Pedes cum Tibijs. Eliguntur ex tibųs anteriores: eo quod digestibiliores sunt posterioribus.
Filius. Et ex eis partes domesticæ sunt digestibiliores partibus extrinsecis: quia motus in ipsis tibųs
Mūd. est a parte domestica, seu intrinseca magis: quæ sunt pauci nutrimenti, propter earum maciem: & sunt uelociores descensionis, propter uiscositatem eorum. Sanguis uero qui generatur ex eis, est laudabilis qualitatis. Colla tamen parum ab his deficiunt in bonitate, propter cerebri superfluitatem, & destillationem tibiarum. Et carnes prædictæ meliores sunt rostris, siue maxillis animalium. Rostra uero, seu labia, meliora sunt auribus.

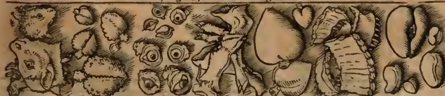
D. Corda. Sunt ualde difficilis digestionis. Et illa quæ sunt temperati animalis, comedun-
Io. tur cum muri, pipere, & cimino: post recipiatur zinziber conditum: quæ cum dige-
Ru. sta fuerint, nutriunt nutrimento multo. Pulmones calidi sunt & sicci. Qui sunt iuuatiui lente febricitantibus, & adulescentibus: quia sunt leuis, & facilis digestionis. Et sunt nocitiui exercitantibus: quoniam ipsorum nutrimentum est modicum, flegmaticum, constipans uentrem.

Io. Vbera. Carnes horum membrorum, similes sunt carnibus glandulosis, quarum sapor
Ru. est dulcis, & sapidus: & complexio ipsarum humida est, declinans ad frigiditatem: & hoc est propter similitudinem ipsarum cum substantia spermatis. Et sanguis generatus ex eis, est bonus: & cum digeruntur, nutriunt, nutrimento multo. Et cum sunt ex animalibus iunioribus sunt meliores, quam quæ sunt ex senibus: quarum bonitas, & malicia est secundum bonitatem, & maliciam animalis cuius sunt. Et dicunt quidam, quod bene decoctæ & comestæ, conferunt ad generandum sperma.

Testiculorum. Substantiæ & complexiones, similes sunt substantųs, & complexionibus Mammillarum: sed declinant magis mammillis ad caliditatem: quia sperma generant. Et sanguis generatus ex eis, est minoris bonitatis, quam sanguis generatus ex mammillis: & sunt insipidi. Et qui sunt ex animalibus decrepitis, sunt tardæ digestionis. Et Testiculi inter cibaria uniuersa sunt, quorum quantitas modica, multum nutrit. Debent autem comedi cum sale, origano, & salsamentis digestiuis.

Apta huc quoque supra fol. 10. Canone. 14. notantur.

G

Capita. Cerebra. Oculi. Pedes cum Tibijs. Corda. Vbera. Testiculi.

De Membris animaliu interioribus, & eorũ partibus extremis. | Iuuamenta rationabilia.

A	[illegible]	Hepata.	Cali.& humi.	Cal.& hu.in 1.	Anserum pinguium.	Non uidentibus de nocte: & præcipue hepar Caprarum.	Stomachum fatigant.	Cum oleo, & sale.	Sang. mundus.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
B	[illegible]	Splenes.	Calid.& sicc.	Ca. sic. in 2 al. in	Ex pinguibus animalibus.	Ad ingrossandum complexionem.	Patientibus melancholiam.	Cum pinguedine, & oleo multo.	Melancholia.	Calid & humi.	Iuuenibus.	Hyemi.	M[illegible]s.
C	[illegible]	Viscera, citrest.	Fri.& neruosa.	Fri.& sicc. in 2.	Animalium Arietum.	Quibus cib. feruescit (ali. fumescit) in stomacho.	Varicibus.	Cũ Asfipido præparato cũ galanga & pipere.	Flegma.	Calid & siccis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Montanis.
D	[illegible]	A[illegible]ps, Pinguia.	Cali.& humi.	Cal.& hu. in [illegible]	De animali temperato (alias, perfecto.)	Coitui.	Vertuntur in fumũ, sanant & laxant abominationẽ.	Cum usuen, aceto, & zinzibere.	Nutri. laudab.	Frigi & sicc.	Senibus.	Hyemi.	Septentriona.
E	[illegible]	Alæ, & Colla.	Tẽperate cali.	Tparate cal. in 1.	De optimis gallinis.	Conualescentibus.	Corporibus fortibus.	Bene coctæ cum oleo.	Sang. modicus.	Temperans.	Pueris.	Vere.	Temperatis.
F	[illegible]	Coria. Cutes.	Fri. sic. in ppor-done carnium.	Frig. sicc. in 2.	Corium auis humidæ, seu lactantis animalis.	Quibus cholera fluit ad stomachum.	Generat opilationem, & malam digestionem.	Cum aceto, & speciebus, & bona coctura.	Sag. modi. et [illegible]	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
G	[illegible]	Ventres.	Grossæ substantiæ.	o.	Cum Anseribus pinguibus, iuuenibus.	Exercitantibus.	Tardæ digestionis.	Si bene coquantur cum sale.	N[illegible] mediocre.	Cali[illegible]s.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quam quæris.	IVVAMENTVM	NOCVMENTVM	REMOtio Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

G. Ru. Ior. **Hepata.** Eligitur hepar Caprarum assatum, patientibus debilitatem uisus. Et hepar est difficlis digestionis, generans grossum sanguinem, Hepar Asininum, quando assatum comeditur ieiuno stomacho, confert patiennbus Epilentiam. Et si hepar Caprinum assatum comederit patiens Epilentiam, capietur ab ea: & maxime hepar Hyrcinum. Sapidius inter hepata est hepar Anserum pinguium Impinguatorum cum pasta, & lacte. Et hepar pinguium Gallinarum. Deinde hepar Porcorum impinguatorum cum ficubus.

G. Ru. Ior. **Splenes.** Splen non est sapidus: eo quod continet quantitatem aliquam stipticitatis. Et sanguis qui generatur ex eo, est uehementis maliciæ: quia decliuis est ad melancholiam. Sed qui est pecorum & animalium humidorum, recentium, & tenerorū, econtra. Renes uero sunt calidi, & difficilis digestionis, & mali nutrimenti: eo quod aliquid de qualitate urinæ patet in eis: stringentes naturam. Et præparari debent cum muri & aceto: ut sint facilis digestionis, & uelocis descensionis.

G. Io. Ru. **Viscera, & Intestina.** Odiuntur, quia neruosa sunt, & difficilis digestionis: & licet bene cocta fuerint, sanguis tamen generatus ex eis. est modicus ualde. Et etiam uasa sunt superfluitatum, quas natura expellit, & sunt remota a corde, & non sunt in motu continuo, nec aliquid ex eis resoluitur. Et si quis ea comedere uoluerit, faciat ipsa elixari prius: deinde præparari & decoqui cum aceto, & speciebus, ad hoc ut sint digestionis facilioris.

G. Ior. Paulo. **Adeps, et Pinguedo.** Adeps est minoris caliditatis & humiditatis Pinguedine: & propterea post liquefactionem ipsorum ciborum, coagulatur adeps: & hoc hebetat stomachum. Pinguedo uero uertitur in choleram. Et diuersatur secundum diuersitatem animalium quorum est. Adeps igitur Vaccarum est siccior. Et secundum ætates etiam. quia iuuenum est humidior adeps. Secundum recentiam, & uetustatem: & sexum masculi, seu fœminæ. Sunt tamen hæc utilia ad præparationem carnium. Quando uero solæ comeduntur: generant flegma, & opilationes, & corrumpunt cibum: & maxime dulcem.

Ie. Io. **Alæ, & Collum.** Eliguntur Alæ conualescentibus, propter debilitatem caliditatis ipsarum: & quia sunt uelocioris digestionis inter membra auium, & paucarum superfluitatum, & nutrimenti pauci, propter motum ipsarum. Et laudabiliores ex eis sunt Alæ paruarum auium impinguatarum. Et similiter se habent Colla. Et quæ sunt ex auibus procedentibus in ætate, tam Colla, quam Alæ ipsarum sunt tardæ digestionis, & malæ, nec aliquid boni existit in eis.

G. Iudæus. **Coria, & Cutes.** Auium sunt laudabiliores cibi inter omnia Coria aliorum animalium, & sunt subtiliora, & uelocioris digestionis in proportione aliorum animalium. Et in comparatione auium, membra ipsarum sunt meliora & deteriora secundum modos auium quarum sunt membra: & secundum genus ipsarum, grossiciem, ætatem, pascua, loca, tempora, & secundum alios modos, quos de auibus diximus. Et scias, quod natura non statuit Coria animalibus, ut digerantur, seu non digerantur, sed statuit ea ad expellendum superfluitates, & ad defensionem corporis, & ad sentiendum.

G. Iudæus. **Giserij, seu Ventres.** Sunt grossi. Et meliores ex eis sunt Giserij Anserum pinguium: deinde Gallinarum pinguium. Et hepata auium calida sunt & humida, saporosa. Et sanguis generatus ex eis laudabilis. Et saporosiora inter hepata auium, sunt hepata Anserum pinguium: deinde hepata Gallinarum iuuenum pinguium: maxime quando nutriuntur ex fructibus maturis & dulcibus.

Hepata. Splenes. Viscera, & Intestina. Adeps, et Pinguedo. Alæ, & Colla. Coria, & Cutis. Ventres.

De Ferculis, & diuersis manerebus ipsorum. — Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generatur.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	114	Sichetis.	Temper. in cal.	Cal. & tpa. in 1.	Operatum in compositione.	Hepati cholerico.	Facit dysenteriam, & corpus macerat.	Cum dulcoratur fauo mellis.	Sag. laudabilis.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
B	115	Salhadia, & Sindibetis.	Cali. & humi.	Cal. & hu. in 1.	Temperatæ salsedinis.	Colicæ.	Fastidit, & sanu efficit.	Cum cibo facto ex succo lemonedlorum.	Humor lauda.	Frigidis.	Senectuti.	Veri.	Frigidis.
C	116	Madua, & Maskia.	Frig. & tpa. hu.	Frig. tēper. in 1.	Cuius acetositas tēperata cum succo lemoncellorum.	Vincit choleram.	Complexionibus frigidis.	Cum chaloe mellito.	Nutri. flegma.	Calidis.	Iuuenibus.	Veri.	Calidis.
D	117	Brodium Cicerum.	Cali. & humi.	Cali. & hu. in 1.	Præparatum cū ciceribus, fabis, et lacte dulci.	Paralysi.	Cholericis.	Cum Sikabegi.	Lac, & sperma.	Frigidis.	Senectuti.	Veri.	Septentrionalib.
E	118	Sumachera, & Rummania.	Frigi. & sicc.	Fri. & sicc in 1.	Cum sumacho recenti.	Debilitati corporis.	Pectori.	Cum Matha lebia.	Sang. melanch.	Cali. & humi.	Iuuentuti.	Aestati.	Meridionalib.
F	119	Habamia, & Sicnisia.	Cali. et humi.	Cali et sicc. in 1.	Cum subtilibus carnibus, & frumento mundo.	Coitui, & spermati.	Stomacho debili.	Cum muri, & cimino.	Nutrit multum.	Calidis.	Iuuenibus.	Veri.	Septentrionalib.
G	120	Zirbea.	Tempera. cali.	Tpat. cali. in 1.	Cum syrupo acetoso.	Hepati.	Intestinis.	Cum chalce zuccarino.	Sang. temperatum.	Tpate calidis.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.
	1 2 3 4				5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Ioada. Sichels. Autores librorum coquinarum dixerunt, quod melius inter modos sit Sikibes: eo quod istud est temperatũ complexione componentiũ: & quod sit ex subtilioribus carnibus: & quod fit de bonis speciebus, & bonis seminibus: et coctũ igne, supposito, et superposito. Cum enim taliter præparatur, prodest cholericis, & sanguineis, confortat appetitum, & stringit uentrem, propter qualitatem, quã recipiunt carnes ex frigiditate & siccitate. Nisi sit multæ dulcedinis, et pinguedinis: et cũ carnibus uaccinis præparatũ. et est magis iuuatiuũ illis quibus descendũt ad stomachũ humores multi, et cholera, ppter amplitudinẽ meatuũ, q sunt inter spm & fel.

Filius. Albes. Salhadia, et Stindibeis. Eliguntur hæc duo Fercula pro illis, quorum complexiones declinant ad frigiditatem, declinatione modica (alias, moderatione colica) eo quod subtiliant, expellentes ipsam a stomacho. Et conferunt habentibus uentositates grossas, & patientibus de consuetudine colicam. Et præcipue quando ponitur in huiusmodi ferculis polypodium, & quando etiam ponitur in huiusmodi brodijs uinum uetus & purum, & bonum, operatur operationem consimilem.

Ie. Ser. Madua. Id est, carnes coctæ cum lacte acetoso. Maslia, id est, carnes præparatæ cum sero, Madua nutrit nutrimento multo, frigidæ complexionis, generans flegma, & conferens habentibus calidam complexionem: & nocet habentibus frigidam: propter quod præparanda est cum bonis seminibus, & speciebus calidis. sicut piper, galanga, darsim: & dulcoratum postmodum cum chaloe mellito. Et bibatur uinum citrinum. Et in secunda mensa fumantur penidiæ, & dactyli melliti. Secunda mensa. i. post cœnam, uel prandium.

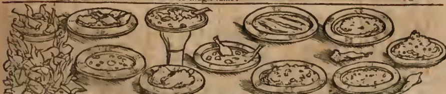
Iesdæus. Brodium Cicerum. Qualitas uincens in hoc ferculo est complexio Cicerum: quod est diureticum urinæ, & prouocatio menstruorum, & lactis: & extrahit fœtum, pulchrum reddit colorem: & nocet renibus & uesicæ, habentibus corruptionem: quorum inflatio debilior est inflatione fabarum. Sunt tamen nutribiliores ipsis. Et quando miscentur cũ eis oua pulli, & cepæ, multiplicant sperma: & impinguant corpus, et humectant siccitates.

Filius. Alb. Sumacheria, & Rumania. Eliguntur duo fercula, quia stomachis sunt conuenientia: & uentrem solubilem constipant: & sunt iuuatiua fluxui sanguinis, & complexionibus sanguineis, propter proprietatem quæ est in eis. Et qui uolunt constringere naturam ipsorum, miscent in præparatione Spinachiam, & Bletam: & qui constringere uolunt ipsam, miscent in præparatione ipsarum herbam acetosam, & stipites portulacæ. Verum Rumania est minor ista in operatione, quando non est permixtione aliqua dulcorata.

Filius. Mes. Habarisia, et Sirinsia. Hæc duo fercula sunt nutribiliora inter alia fercula humanis corporibus: quia sunt eorũ qualitatibus cõuenientia. Verũtamen requirunt stomachũ bonum, ipsa bene digerentem: quæ postquã bene digesta fuerint, & incesserint per uias cordis (in alio, per uenas cordis) bene nutriunt, & impinguãt, & roborant uirtutes: efficientes bonũ colorem. Sunt tamen tardæ digestionis, opilationẽ generantia, & lapidẽ, propter multã superfluitatem ipsorũ: & præcipue quãdo præparant cum lacte. Et sunt cibi exercitantiũ. Et præparata cũ specieb. calidis, sunt minoris nutrimẽti, & stabilioris digestionis (in alio, facilioris.) Et hæc fercula qñ fiũt cũ phasiolis & lentib. naturã retinẽt granorũ ipsorũ: et q̃ fiũt ex frumẽto uiridi, sunt hũidiora.

Ra. Ziribes. Eliguntur habentibus complexiones temperatas: eo quod eius nutrimentum est temperatum, nec nocet habentibus alias complexiones: præcipue quando est temperate composita, & præparata. Et uentrem rectificat, repugnans acuitati humorum, & depurans naturam, addens in uirtutibus. Cor lætificat, conferens ægris, quanto magis sanis.

Apta huc quæ supra fol. 19. Canone. 21.

Sicheis. Salhadia, & Stindibeis. Madua, & Maslia. Brodium Cicerum. Sumacheria, & Rumania. Habarisia, & Sirinsia. Ziribes.

De diuersitate Ferculorum. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generatur.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	[illegible]	Homadia.	Frig. & siccum.	Fri. & sicc. in 2.	Ex citris fusarijs.	Extinguit feruorem choleræ.	Neruis.	Cum Gallinis pinguibus.	Nutri. bonum.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Meridionalib.
B	142	Tamuua.	Cali. et humi.	Cal. & hu. in 1.	Ex carnibus uitulinis.	Impinguat extenuatos.	Abominationem facit.	Cum acetosis post eam assumptus.	Sang. grossum.	Calidis.	Iuuentuti.	Hyemi.	[illegible]
C	143	Berberis.	Frig. et siccum.	Fri. & sicc. in 2.	Ex berberis recentibus.	Inflammationi hepatis.	Constipatis.	Cum chaloe zuccarino.	Nutrimentum temperatum.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	[illegible]nalis.
D	144	Corumoria.	Calida.	Cal. et sicc. in 2.	Ex pinguedine Gallinarum.	Retardat ebrietate, & prohibet uaporē uini ascēdere.	Desiccat corpus.	Cum uino recenti.	Nutrimen. laudabile.	Calidis.	Iuuentuti.	Hyemi.	Septentriona.
E	145	Diuncuria.	Tpa. in ca. et sic.	Cal. et sic. in 1.	Ex speciebus cali. & digestiuis.	Ructuationē, & appetitum prouocat.	Dysenteriis.	Cum cibis frigidis ex lagagis, uel nebulis, seu medullis pinguibus.	Sang. acutum.	Frigi. & humi.	Senectuti.	Hyemi. et Veri.	Occidentalib.
F	146	Torolia, & Cerasia.	Cali. & humi.	Cal. & hu. in 1.	Quæ fit ex multis ouis.	Addit in coitu.	Cholericis.	Cum acetosis succis.	Nutrimentum multum.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
G	147	Agrestia, uel Choformia.	Frigi. & sicc.	Cali. tpat. in 1.	Ex agresto puro, & recenti.	Vincit choleram.	Pectoribus debilibus.	Cū amigdalis tritis, et nutritis cum lacte.	Ventositates in uentre.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridianis.

Opiniones Philosophorum. Electiones & Proprietates.

Filius. Mun. Homadia fit de aceto. Eligitur in ebrijs, & habentibus calidas complexiones, & consuetis pati mechite, & habentibus scire: & detestatur habentibus complexiones frigidas, & decrepitis. Nec comedant post hunc cibum dactylos mellitos, sed bibant bonum uinum, purum. Cibus tamen hic exasperat guttur, & obest pulmoni, tussi, & pectori: & obtemperat humores prauos.

Filius. Alb. Tamutia. Id est, carnes præparatæ cum furneis, & sunt digestibiliores, quam coctæ super tripodes. Eliguntur, quia addunt in coitu, & corpus impinguant: generant sanguinem, & uentrem obtemperant, expellentes uentositates, & dolores corporis ex frigiditate. Et detestatur stomachis debilibus, & consuetis pati nauseam, uel abominationem, & illis quorum cibi conuertuntur in choleram.

Ior. Berberesia. Id est, carnes præparatæ cum Berberis. Eliguntur habentibus complexiones calidas, & habentibus hepar inflammatum, & consuetis pati fluxum cholericum. Et hic cibus est saporosior inter omnia cibaria stiptica, & plurium iuuamentorum: & quod in hoc cibo continetur sapor bonus, & medicinale iuuamentum: & maxime, quando fuerit recens, & præparantur cum eo carnes Phasianorum, Perdicum, & Pullorum columbinorum (alias, pullorum tantum) & cum fuerint bene præparatæ.

Ar. Corumbria. Id est, carnes præparatæ cum Berberis caulibus. Eligitur brodium caulium ad laxandum uentrem: eo quod mundificat: & eligitur substantia ipsorum ad stringendum, eo quod desiccat, & est iuuatiua ebrijs. Veruntamen debilitat ipsum, sicut lentes: & præcipue oculos siccæ complexionis. Sed conferunt oculis humidis, & specialiter caules æstiui. Sunt tamen mali stomacho, & boni tremori, & uisceribus: & maxime spleni. Et soluunt maliciam uenarum, & menstrua prouocant.

Mas. Munturia. Id est, carnes frixæ, & præparatæ cum aceto & speciebus. Brodia huius ferculi habent uirtutem subtiliatiuam humorum, & incisiuam flegmatis: & hoc propter admixtionem acetositatis & salsedinis ipsorum. Habet tamen ferculum hoc, quantitatem aliquam difficilis digestionis: propter uarias causas & species, quæ miscentur in eis. Et non est nociuum habentibus complexiones frigidas & calidas: uerum tamen nociuum neruis, & melancholiæ.

Filius. Mes. Torosia. Id est, carnes coctæ cum ouis: & Cerasia, Id est, carnes coctæ cum lacte acetoso. Detestabilis est illis qui consueuerunt pati nauseam, & habentibus stomachum calidum & inflammatum: propter sitim quam efficiunt, & propter multam aquam quæ bibitur postea, ut auxilietur exitum ipsius ferculi. Et est cibus uernalis; conferens robustis, & exercitantibus: & cum huiusmodi ferculum digeritur, nutrit multum. Ferculum uero dictum Cerasia, debilius est in operatione.

Hall. Fibus. Alb. Agrestia, uel Choformia. Id est, carnes præparatæ cum agrestia. Eligitur huiusmodi ferculum, cum præparatur cum bono succo agrestiæ, quam decoxerit æstas quantitate aliqua decoctionis. Et quando præparatur cum succo recenti agrestiæ, est fortior in infrigidando, & magis conferens cholericis & sanguineis. Generat tamen uentositatem in stomacho, & in intestinis: eo quod est succus immaturus & indigestus, nec tempus habuit, seu spacium ad coquendum ipsum. Cum stipticitate stringit uentrem.

Apta huc quæ supra fol. 80. Canonc. 80.

Homadia. Tamutia. Berberesia. Corumbria. Munturia. Torosia, Cerasia. Agrestia.

De diuersitate Ferculorum. | Iuuamenta rationabilia.

H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	141	Michelebria.	Temperat. cali. & humi.	Temp. fic. in 1.	Præparatum cũ pinguedine Gallinarũ, & qđ nõ est durũ multũ.	Conseruat sanitatem.	Cholericis.	Quando prius comedũtur agrestia.	Nutrimentum temperatum.	Temperatis.	Omnibus.	Hyemi.	Temperatis.
B	140	Pumata, & Cibesia.	Frigid. & sicc.	Fri. & sicc. in 1.	Mucida, & speciata.	Fluxui cholerico.	Tussi.	Cum Gallinis pinguibus.	Frigi. temperatum.	Cholericis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridianis.
C	[illegible]	Rapata, & Cumabicia.	Cali. & multæ uentositatis.	Temper. cal. in 1.	De ouis Cabusu recentibus.	Vrinam prouocans.	Visum obtenebrans.	Cum uino recenti.	Sang. subtilis aquosus.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.
D	111	Diasicera.	Temperat. calid. & sicc.	Temper. cal. in 2.	Quod est ex peratis accetositatis, & salsedinis.	Male digestioni, occasione frigiditatis.	Melancholiæ.	Cum conditis de cucurbitis.	Sang. melancholicus.	Calidis.	Iuuenibus.	Veri.	Meridianis.
E	113	Rizon, et miliũ cum lacte.	Calid. temperat. humi.	Cal. & hu. in 1.	Cũ lacte caprino puro.	Vlcerata intestina glutinat.	Opilationi.	Cum zuccaro Taberzet.	Nutri. bonum.	Temperatis.	Omnibus.	Veri.	Temperatis.
F	116	Maguminiæ.	Inclinãs ad sicc. tempera. cali.	Temper. sic. in 1.	Ex temperatis in complexionibus.	Stomachis flegmaticis.	Pectori, et intestinis.	Cum mechelebria.	Sang. melancholicus.	Tempera. in cal.	Senectuti.	Aestati.	Calidis.
G	114	Mastabæ.	Cali. & humi.	Cal. & hu. in 2.	Bene cocta, habens aliquã humiditatem.	Exercitantibus.	Fastidit.	Cum uino subtili.	Nutri. multũ.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Filius. Ma. Mechelebria. Id est, ferculum, quod fit ex carnibus, uzo, & lacte, & speciebus calidis. Est cibus temperatus, bonus temperatis complexionibus. Temperantia uero sua est in eo, quod caliditas conuertitur ex frigiditate rizon, & obtemperatur siccitas rizon, æquata lactis humiditati. Et est de cibis quiescentium, & exercitantium moderate, & maxime temporibus temperatis. Qui cibus nec constrictiuus, nec laxatiuus existens, purificat intellectum, & delectabilia somnia efficit.

Filius Alb. Pumata, & Kibesia. Eliguntur hæc duo fercula habentibus complexiones cholericas, & habentibus stomachum debilem, & habentibus hepar calidum, uel inflammatum, & habentibus diuturnum fluxum cholericum: & communicantur patientibus asperitatem pectoris & pulmonis: & colicis, habentibus complexiones frigidas. Et suns nociua neruis. Sunt etiam offendentes sperma & coitum, minuentes appetitum.

Ma. Rapata, & Cumabitia. Eliguntur huiusmodi fercula caulium, habentibus complexiones frigidas. Gumebet est maneries caulis, cuius flos magnus & grossus, sicut unum uas magnum. Et odiuntur, quia flegma generant, faciunt uentositates, & dolores fortes. Et bona sunt ad prouocandam urinam, & maxime quando præparantur oua caulium ipsorum tantum: & quando elixantur cum aqua & sale huiusmodi caules, sunt nocui stomacho. Rapata uero calida est & humida, addens in coitu, quia uentositatum est generatiua: quæ cum bene digeritur, nutrit nutrimento multo & bono.

Filius. Ma. Difiscera. Est ferculum acetosum, factum de carnibus, & succo acetoso, & muri. Eliguntur Difiscera habentibus humidum stomachum, & plenum flegmate. Verumtamen est nociuum melancholiæ, & habentibus complexiones frigidas & siccas, & macilentis. Et hic cibus conficit ex Askipitio muri, seu uini: & generaliter uini est confectio, facta ex farina grossa (quæ nominatur polina) sale, origano, & aqua: quæ conseruatur ad usum. Hic cibus habet multas diuersas operationes: eo quod in eo sunt plures & diuersi sapores, uidelicet, dulcedo, acetositas, et salsedo: et secundũ hanc rationẽ complexio eius dicit a complexione uincẽtis.

Ra. Rizon, et Milium præparatum cum lacte. Eligitur hic cibus factus ex Rizon, uel ex Milio cum lacte, eo quod lac humectat siccitatem ipsorum: & fit propterea cibus temperatus in humiditate & siccitate, inclinans ad frigiditatem: quæ nutrit corpus multum: & quando comeditur cum zuccaro, uel melle, uelocius digeritur. Verumtamen est cibus inconueniens habentibus opilationem renum & hepatis, & illis in quorum renibus generatur lapis. Verum Milium, & Panicium, & Rizon sunt frigidiora, licet sint æqualia in siccitate. Quidam tamen dixerunt, quod Rizon calefacit calefactos.

Iudæus. Magumimæ. Sunt carnes præparatæ cum aceto in uase fictili, cuius orificium sit obturatum cum cera, seu pasta. De proprietate huius ferculi, est incidere flegma cum salsedine & acetositate, quæ sunt in eo: & est humorum subtiliatiuum, & nutrit abundanter quando digeritur. Verum replet caput acutis uaporibus, & obest cerebro & neruis. Est malum habentibus stomachos debiles. Et post hunc cibum diliguntur a quibusdam Melones comech: quod est de rebus magis offendentibus digestionem ipsius.

Io. Maskinbe. Id est, carnes assæ in loco quem ignis inflammauit. Aduersantur conualescentibus, & utentibus quiete, & statu, & stomachum habentibus debilem: maxime quando comeditur cum subtilibus cibis, uel post comestionem ipsius, assumatur cibus stipticus: eo quod fumescit cibus iste in stomacho ipsorum & corrumpitur. Attamen bonus est exercitantibus fortiter, & illis, quorum corpus est calidum, & pori aperti.

Apta huc quæ supra fol. 21. Canone. 28.

Maskinbe. Magumimæ. Rizon & Miliũ cum lacte. Difiscera. Rapata, & Cumabitia. Pumata, & Kibesia. Mechelebria.

De Ferculis infrigidatis, seu frixis, & assis supra carbones, & assis in ueru, pinguedineq; unctis. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexioni.	Aetates.	Tempora.	Regiona.
A	155	Bisimagnard.	Cali. et grossũ.	Tpate cali. in 1.	Præparatum cum succo acetosorũ fructuum.	Fortificat uirtutes.	Digestioni.	Cum uino odorifero.	Sang. plurimus temperatus.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
B	156	Mudacacate.	Cali. & humi.	Cali. & hu. in 2.	Ex carnibus animaliũ subtilium.	Corpus impinguat.	Fastidit.	Cum succo Sumach.	Sang. temperatus.	Temperatis.	Senectuti.	Veri.	Temperatis.
C	157	Thabeget.	Temperatum in caliditate.	Tpate cali. in 2.	Cum aceto, & succo Lemoncellorũ.	Stomachis cholericis.	Neruis, et ægritudinibus.	Cum chalce zuccarino.	Nutri. bonum.	Calidis.	Iuuenibus.	Veri.	Occidentalib.
D	158	Suffrixa.	Cali. temperate, sicc.	Tpate cali. in 2.	Humorosum, dulce.	Memoriã meliorat.	Orificio stomachi.	Cum acetosis.	Sang. declinans ad siccitatem.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
E	159	Suffrixa falsã.	Calida.	Cal. & sicc. in 2.	Vnctuosum, dulce.	Confortat, et sanitatẽ conseruat.	Pectori, & sitim inducit.	Cũ zinzibere dulci, uel con dimẽto de cucurbita.	Nutrimen. sicc. temperatũ.	Flegmaticis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
F	160	Assũ sup carbo.	Cali. & humi.	Cali. & hu. in 2.	Coctum, humorosum, & molle.	Minutionem celebrantibus.	Patiẽtibus in stomacho.	Cum trifera minori.	Nutri. multum si digeritur.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
G	161	Assum in ueru.	Cal. naturaliter, hu. accidẽtaliter.	Cali. et hu. in 2.	Humorosum ualde, & coctum (alias, acutum.)	Spiritum ualidum auget.	Stomachis debilibus.	Cũ uino odorifero.	Sicut assa supra carbones.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Montuosis.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

DOMVS TACVINORVM

Opiniones Philosophorum. | Electiones, & Proprietates.

Filius. Mū. **Bismagnard, & Sembusuch.** Bismagnard, id est, cibus factus cum aqua rof. & succis acetosis. Eligitur utentibus motu laborioso, bene digerentibus, & stomachū calidum habētibus: eo quod est compositū ex substantijs diuersis. Et licet diuersæ substantiæ fatigent, tamen stomachus reducet eas In naturā consimilem. Et hic cibus nutrit nutrimento multo, forti, & bono, cum digeritur. Et Sembusuch, id est, Calizon panis: quorum pasta non digeritur, quando non bene decoquuntur cum fiunt. Et Sembusuch est cibus, qui dicitur Ramoli, factus de carnibus minutim incisis, & ouis, & herbis: & impedit digestionē eorundē unctuosum eorū.

Hali. Filius. Alo. **Mudacatatæ.** Eliguntur carnes concisæ, seu minutim incisæ, pro illis quibus laxatio multiplicatur caussa coitus: uel pro exercitantibus exercitio forti; uel quibus superueniunt accidentia animæ retardantia digestionem, quæ faciunt languorem & timorem. Pars substantiæ carnium in brodium conuertatur: unde digestiua potest leuiter conuertere ipsas in sanguinem, & corpus ex hoc recipiet iuuamentum. Mundacatatæ, est cibus qui fit de carnibus minutim incisis cum speciebus.

Filius. Mes. **Thabeget.** Est cibus cum carnibus frixis, postmodum præparatis cum acetosis. Eligun tur Thabeget acetosa pro illis, in quorum stomacho generatur Flegma cum Cholera: eo quod ipsa sua siccitate desiccant flegma, & acetositate choleram. Et hij cibi nutriunt corpus nutrimento multo, inclinante ad siccitatem. Et ex eis quæ præparata fuerint cum Sumach, confortant stomachum, & retinent naturā. Et præparata cū succo Limocellorū, prouocant appetitū.

Elken. Di **Suffrixa.** Eliguntur Suffrixa sine brodio, pro illis, in quorum stomachis flegma multiplicatur: eo quod ipsum incidunt: maxime, cum præparantur cum calidis speciebus. Species enim retardant digestionem ipsorum. Et hic cibus generat nutrimentum siccum: propter quod est de cibis illorum, qui utuntur exercitio forti, & maxime cum fuerint ex carnibus inclinantibus ad grossiciem.

Ioh. Io. **Suffrixa falsa.** Eliguntur pro habentibus stomachum humidum, & quibus accidit oblliuio, & habentibus ægritudines flegmaticas, & utentibus exercitio, & motu: eo quod carnes, quæ recipiuntur sic præparatæ, non cito dissoluuntur, propter siccitatem, & ipsorum resistentiam. Verumtamen hic cibus debiles stomachos fatigat, postquam accidit abominatio sitis, & dolor debilis, leuis in corpore.

Filius. Alo. **Assum supra carbones.** Eliguntur carnes assatæ supra carbones, eo quod multum nutriunt: & odiuntur propter tarditatem descensionis ipsarum. Et assaturæ huiusmodi carnium agnorum paruorum efficiunt conuenientius & melius nutrimentum: maxime illis, qui per minutionem euacuati fuerint: eo quod humorositas ipsarum conuertitur in sanguinem uelociter, & confortat uirtutem uitalem.

D. Filius. Iol. **Assum in ueru.** Eliguntur carnes assatæ in ueru illæ, quæ sunt iuuenum Gallinarum, Perdicum, & Phasianorum, quarum assationi carbones suppositi, non fuerint malæ qualitatis: & infundatur sæpe ipsi assaturæ oleum amigdallinum: propter quod assata accipient humiditatem alteram ab humiditate sua. Et istæ assaturæ sunt de cibis habentium stomachū calidum, & habentium poros largos, & exercitantium exercitio multo.

Apta hue quę supra fol. 12. Canone. 24. notantur.

Bismagnard, Mudacatatæ, Thabeget, Suffrixa, Suffrixa falsa, Assum sup carb, Assum in ueru.

De Alsatis, & his quæ auferunt odorem allecium. | Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæritis.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	162	Alsum.	Calid. & humi.	Cal. & hu. in 2.	Alsum supra aquam.	Carnes efficit carnulagiuosas.	Stomachum offendit.	Cum exercitio forti.	Nutri. multũ.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.
B	163	Iudep de pane.	Calid. & humi.	Cal. & hu. in 2.	Cum pane fermentato.	Macilentis, et gracilibus.	Visceribus humidis.	Cum stipticis post ipsas commestis.	Sang. ualde hu.	Frigi. & siccis.	Senectuti.	Autumno.	Septentriona.
C	164	Iudep Cathay.	Calid. & sicc.	Cal. & sic. in 2.	Carens nucibus, & melle.	Ventribus uenatione semper.	Corrumpitur, & replet.	Cum citrullis dulcibus.	Sãg. ualde acu.	Frigidis.	Decrepitus.	Hyemi.	M[illegible]tuosis.
D	165	Iud. p de pauere.	Tẽpe. cal. & hu.	Tẽper. cal. in 2.	Cum zuccaro, oleo amigdal. & gallis.	Vigilijs, & Tussi.	Visceribus debilibus.	Cum stipticis: sicut cydonijs.	Sang. tempera.	Temperatis.	Omnibus.	Veri.	Occidẽtalibus.
E	166	Iudep de meloni et medul. amig.	Tẽpe. cal. & hu.	Tẽpe. c. et h. in 2.	Zuccarũ temperatæ dulcedinis.	Prouocant sperma, & urinam.	Corrumpit sanguinem.	Cum cibis acetosis.	Sãg. ueloces cõ[illegible]	Siccis.	Decrepitus.	Autumno.	Septentriona.
F	[illegible]	Iudep de dactyllis.	Calid. & sicc.	Cal. & sicc. in 2.	Cum dactyl. recentibus.	Coitus.	Sanguinem calidum efficit.	Cum granatis muzis.	Sang. turbidus.	Frigidis.	Decrepitus.	Hyemi.	Se[illegible]ntriona.
G	168	Coriandrum.	Ori. f. et h. Hip. tepidũ. Io. f. et s.	Fri. & sicc. in 2.	Hortulanũ, recens.	Extinguit calorem sanguinis.	Cordi.	Cum syrupo acetoso de cydonijs, seu gallis.	Nutri. modicũ.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridiona.

Afsum. Antiqui Medicorum consyderauerunt cocta Afsata, & Frixa in comparatione corporis humani: dicentes, quod ex Afsis & Frixis nutrimentum quod recipit corpus, est siccum: eo quod Afsum non habet in se humiditatis quantitatem qua posfit humectare corpus, licet diu moretur in stomacho. Et Frixum eodem modo. Et carnes omnes elixæ in aqua, se habent econtrario: eo quod recipiunt humiditatem ab aqua: & aqua humidisfimum est Elementorum, sicut Medici dicunt.

Iudep de pane. Id est, offa. Eligitur pro macilentis, & uolentibus corpus impinguare: eo quod multum nutrit, & uelociter descendit: cuius nutrimentum est laudabile. Sanguis generatus ex ipsa est fortis, & bonus: & maxime, quando conficitur cum pane fermentato cocto: quæ laxatiua est uentris, conferens habentibus tussim, & asperitatem cannæ pulmonis. Et est generatiua lapidum, & opilationum.

Iudep Charay. Id est, offa. Hic cibus est multi nutrimenti, & tardæ digestionis: & cum præparatur cum nucibus, uel oleo ipsarum, est fortis caliditatis: & cum amigdalis & oleo ipsarum, seu Sesamino, uel pinguedine Gallinarum, est temperatæ caliditatis. Et Iudep de Musis, est difficilioris descensionis a stomacho. Et quando præparatur cum zaccharo, addit in spermate, & urinam prouocat, & laxat uentrem, asperitati pectoris conferens.

Iudep de papauere. Eligitur cum zaccharo, præparatum ad infrigidandum corpus: & ad prouocandum somnum: propter frigiditatem papaueris: & quia multum moratur in stomacho: & confert tussi, & asperitati pectoris, & pulmonis, & quibus reumatizat caput. Descendens ab eo humor, subtilis, calidus. Et est tardæ digestionis: maxime quando est cum multo oleo. Et quando præparatur hic cibus cum papaueribus recentibus est fortioris præparationis.

Iudep de Melonibus, & medullis Amigdalarum. Detestatur: eo quod fit de Melonibus multæ dulcedinis: & quia sunt uelociter conuertibiles, corrumpunt humores existentes in uenis: propter quod febris accidit iuxta uelocem humorum corruptionem, seu tarditatem ipsorum. Remotio uero nocumenti ipsorum fit, cum comeduntur prius ipsis acetosa, & post fructus pontici, sicut Citonia. Cibus uero qui fit de medullis amigdalarum & nobulis, est similis cibo qui fit cum zaccharo & suis maneriebus, & operationibus: tamen omnes huiusmodi cibi sunt tardæ digestionis.

Iudep de dactylis. Cibus qui fit ex Dactylis, est Rural, est multi nutrimenti, & uelocis descensionis, & digestionis. Laxat uentrem, opilationem generat, & nocet ægritudinibus splenis, & hepatis: corpus impinguat, conferens uentositatibus grosfis, & ægritudinibus frigidis, & maxime quando in præparatione admiscetur fauus mellis, & crocus.

Coriandrum. Contingit, quod plures diligunt comedere allia recentia, & cepas cum fulcio uel lacte: quæ odiuntur, propter odorem ipsorum. Et facit sedare odorem ipsorum masticatio Coriandri uiridis, uel sicci, rutæ, pulegii, corticis citri, & foliorum ipsorum, & lauatio oris cum uino odorifero & bono, seu masticatio stipticorum aromaticorum, sicut Citonia, & Poma, & his similia: & etiam masticatio ciperi, gariofili, ligni aloes, & mentastrum. Apta hæc quæ supra fol. 31. Canone. 81.

H

Afsum. Iudep de pane. Iudep de Charay. Iudep de papauere. Iudep de Melonibus. Iudep de dactylis. Coriandrum.

	Numerus.	Nomina.	Gradus.	Natura.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generatur.	Cóplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	169	Zuccharum.	Ca.in 1. hu.in 2.	Est c. secũdũ Ori. Ioh. uero est cal. for. cali. & hu.	Album, clarum.	Mundificat corpus, & prodest renibus.	Sitim efficit, et commouet choleram.	Cum granatis mulis.	Sang. temperatus.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitabilibus.
B	170	Mel.	Cali. & sic. in 2.	Cal. Ori. calid. & sicc.	Quod est infans.	Mũdificat, laxat, et pluribus corruptionem carniũ, et aliorũ, et hũectat.	Sitim efficit.	Cum pomis mulis.	Sang. calidus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyeme.	Mō' anis. alias, frigidis.
C	171	Pfeludich.	Cal. tẽper. in 2.	Cal. calidum.	Zuccarinum.	Pectori, & pulmoni.	Opilat splenem, & hepar.	Cum modico amido, & multo Zuccharo.	Nutrimentum calidum.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
D	172	Cataysteĩ nucch.	Cali. & hu. in 2.	Calidum.	Bene coctum & fermentatum, sicut panis quadratus.	Vesibus exercitio.	Efficit bothor in ore, & opilat hepar.	Cum granatis bonis.	Sang. non cocius.	Frigidis.	Senibus.	Hyemi.	Frigidis.
E	173	Sc. chabis.	Cali. tẽpe. in 1.	Valde calid. & minor feludich in uiscositate.	Cum micis panis, bene coctis.	Meliores feludichi cerebro.	Hepati grosso.	Cum citrulis recentibus.	Nutrimentum multum.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
F	174	Chaloe cũ nuci.	Cal. & sicc. in 2.	Fortis calidicatis.	Quod est puræ albedinis.	Stomacho sic gmauco, & renibus.	Facit grauedinem capitis.	Cum lactucis, et papaueribus.	Tẽpa. multũ, aliá nutrit, multũ, uel spermã multũ.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Sepæ uiuo ualu.
G	175	Custahene.	Cali. in 1.	Temperate calidum.	Bene cocti, & modici olei.	Synthetici (alias, dysentericis).	Fastidit.	Cum uino lympha-to.	Nutrimentum multum.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Zuccharum Melius ex zaccharo est Calaxzec: & laudabilius & subtilius ex eo, quod est bene colatum. Est tamen zaccharũ temperatæ complexionis, sed inclinat ad humiditatem (alias, caliditatem) quod est in omnibus suis modis simile melli: sed sitim ualde non efficit sicut mel, attamen nutrimentum eius est maius nutrimento mellis. Sed si coquatur & despumetur, sedat sitim: & tussim, & ægritudinem stomachi, & renum, & uesicæ, & caliditatem extinguit. Manna calida est in primo gradu, utilis pectori, & pulmoni. Verum illa quæ cadit super arbores glandiũ est sicca: sed illa quæ cadit supra arborem landri, est calida & sicca.

Mel. Vrinam prouocat, & uomitum commouet. Et quando cum aqua decoquitur, & despumatur, perditur acuitas eius, & minuitur dulcedo & inflammatio eius (in alio, inflatio) & nutrimentum eius augetur, & urinæ prouocatio, & uentris laxatio. Et melius ex eo est acutum, puræ dulcedinis, spissum, & uernale, declinans ad rubedinem. Et Deps, id est, mel dactylorum, calidum est & humidum, complexionis temperatæ. Quod uero ex eo in sole decoquitur, est minoris humiditatis, & multæ dulcedinis, & caliditatis. Rob uero calidum est & siccum, sanguinem comburens. Musum uero ex eo, est minoris caliditatis.

Feludichi. Est multi nutrimenti, & difficilis digestionis. Leusunichi subtilius est Catayf, & est minoris nutrimenti, & difficilioris digestionis. Fingi uero sunt leuiores prædictis ad digerendum. Omnibus uero dictis cibis, quiescentes uti non debent: eo quod sunt magis conuenientes exercitantibus. Remouetur autem nocumentum ipsorum cum optimo uino assumpto, post quatuor horas finita comestione prædictorum. Prædictos uero cibos comedere non debent habentes hepatis seu splenis opilationem. Sunt tamen hij iuuatiui pectoris.

Catayf cum nucibus. Detestantur illis, qui timent generationem lapidis fieri in uesicis eorum: & præcipue habentibus renes calidos, & opilationem patientibus in hepate: propter uiscositatem ipsorum: & sunt conferentes patientibus apostema pectoris, seu pulmonis. Et quando præparantur cum zaccharo, amigdalis, & nucibus, habentibus stomachum temperatum. Qui dicitur Quadratum: pro eo, quod quarta pars est mica panis: alia ex rebus, quibus farcitur: alia ex pasta circũstante: & reliqua ex aceto. Res uero replentes ex quibus farcitur, sicut sunt Leusimcheri, cuius tertia pars sunt amigdalæ, & duæ tertiæ sunt zaccharum: & species debent esse ea proportione, qua recipiantur delectabiliter a gustu.

Chabis Hippocrates dicit, quod milla quæ fiunt ex farina frumenti, melle, oleo oliuarum, uel alijs oleis, sunt uelocis descensionis, & corrumpuntur uelociter in stomacho: eo quod farina, & oleum sunt uelocis descensionis: & mellis etiam descensionis uelocitas sedatur, cum igne decoquitur: & uelocitas corruptionis ipsius est, quia cum bene decoquitur cibus ipse, acuitur mel & oleum: et cum non decoquitur, remanet farina cruda.

Chaloe cum nucibus. Omnes modi & naturæ, seu cubsiæ, qui fiunt cum nucibus & melle, sunt generatiui choleræ: & qui fiunt cum amigdalis, sunt conferentes tussi quæ fit ex humiditate. Et qui ex eis præparantur cum festicis & melle, sunt conferentes habentibus in pectore & pulmone opilationẽ, & humorem flegmaticum. Et qui præparantur cum papaueribus & zaccharo, sunt conferentes fluxui reumatis, & tussi quæ fit ex caliditate. Et præparan cum Sisamino, fastidiunt, licet sint multi nutrimenti. Verumtamen permutatur complexio cuiuslibet Chaloe ex rebus quæ miscentur cum melle.

Cuskabenchi. Nutriunt magis quam aliqui modi Chaloe, quando digeruntur: eo quod in se partem panis continent: & est difficilis descensionis, eo quod oleum resistit decocturæ panis ipsius. Et frixum ex eis est difficilioris digestionis, quam aliter coctum: propter nimiam unctuositatem ipsius. Et hij sunt ex cibis exercitantium. Et ex Chaloe sicca & uiscosa, est difficilis digestionis: eo quod ignis propter admixtionem ouorum, præstat eis uiscositatem: & quæ ex eis liquefit sub lingua, econuerso.

Apta huc quæ supra fol. 23. Canone. 26.

Zuccharum. Mel. Feludichi. Catayf cũ nucibus. Chabis. Chaloe cũ nucib. Cuskabenchi.

De Præparatorijs Dentium, & conseruatione. | Iuuamentum rationabilis.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	176	Præpar. dentiū.	Cal. & sicc. cum stipticitate.	o	Quod est odoratum.	Dolori dentium ex frigiditate.	Renibus.	Cum lauantur ex aqua rosacea.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Frigidis.	Frigidis.
B	177	Maheleb.	Chab. et Theo. fri. & sic. Ior. ca. et hu. Mus. temperate cali.	Fri. & sicc. in 1.	Recens, magnū, & ponderosum.	Gingiuis, & urinā prouocat, ex frigiditate recentā.	Cerebro calido.	Cum temperatur cū oleo refrigeratiuo.	o	Frigidis.	Senectuti.	Frigidis.	Septentriona.
C	178	Aqua cāphoræ.	Filius Ab. calida, & sicca.	Cali. et sic. in 3.	Quod assimilat in colore, & tenuitate oleo salsami.	Mundificat sordes.	Ex caliditate sodæ.	Mixtū cum oleo uiolarum.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Orb. pter Sept.
D	179	Viuem.	Ior. & Mal. cali. & acutū, lumachium, & siccū.	Cal. in 3. sic. in 2.	Kerrifen mū dum. alias, berbin mundum.	Educit fœtū, & dentes a sordibus mūdificat.	Gutturi obest, & dentes adurit.	Cū medullis seminis melonum, & oleo uiolaceo.	o	Frigidis.	Senectuti.	Omnibus.	Omnibus.
E	180	Ciperi.	Kal. cali. & sicc.	Cal. & sicc. in 2.	Hortulanum album.	Vesicæ frigidæ, & stringuas stringit.	Gutturi, & tussi.	Cum miscetur zuccarū, uel sandalū.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
F	181	Sandalū albū.	Mal. et Mus. fri. et s. et odoriferū: rubeū uero fortioris frigidita.	Fri. in 3. cal. in 2.	Macasiri.	Ori, & hepati calidis.	Voci obest.	Cum candi.	o	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
G	182	Rosæ.	Dio. fr. et si. Ior. fr. et sic. G. diuersam uirtutē: nā dñat frigidi. eis.	Fri. in 1. sic. in 2. ali. c. in 1. si. in 2.	De Iuri, rubeæ.	Dētes, et gingiuas confortant.	Coitui cum comeditur.	Cum granis zedun secundamensa comestis.	o	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.

[illegible] Electiones, & Proprietates.

Alb. Præparatoria Dentium [illegible] Maymonem. Eligitur ex eo recens, ponderosum, cuius natura est calida & sicca: uerum siccitas est fortior caliditate. Hæc enim sua stipticitate confortant gingiuas, & dentes: & sua caliditate inflationes ipsorum soluuntur. Quod quia uentositatem generat, addit in coitu, & appetitu combinationis: & maxime quando miscetur in medicinis eorum compositum simile.

Ra. Maheleb. Ex laudabilioribus lauacris, accipitur tantum ex uirgis & ramis melioris odo-
Ior. ris: & quod ex ligno eius medius est, album, plenum, saporitum, Margaritaceum, & delatum
Ioh. de partibus Aldrabingen & Vehemit. Et dicitur, quod sit temperatum in caliditate, auferens
Ic. sua mundificatione odores horribiles, qui fiunt ex carnibus pinguibus. Dissolutione etiam, & aromaticitate (alias, attractione) frangit lapidem, & mollificat duros tumores. Abstergit lentigines, apertens opilationem, necans lumbricos: & aufert reumata, quæ sunt in pectore, & pulmone.

Aqua Camphoræ. Dixerunt ueteres cōfectionarij, quod sit aqua destillans ex cortice arboris Camphoræ Carassace: unde ab ipsa egreditur. Et dixerūt, qui hoc uiderūt, quod ex Camphora quoddam est, quod reperitur in corticibus arborum suarū, clarum: & aliud est de Camphora. Et quoddam est, quod reperitur inter cortices arborum, & lippos ipsorum: quod decoquitur, & colatur, post cuius cocturam (alias, colaturā) separatur aquositas ipsius. Et eius proprietas est, quando ponitur in cibis, muscæ elongabunt se ab eis. Item Origanum puluerizatum, & sparsum, super pisces, uel carnes, uel alia cibaria, fugat muscas ab eis.

Ior. Vsuem. [illegible] passerum. Berbim locus regionis Castrie. ubi eligitur habens grana
Maf. grossa & alba: quæ debent poni in aqua rosacea, & siccari in umbra: deinde redigant in puluerem, & in uasellis reponantur uitreis: postmodum ducatur super plano lapide, et reseruetur: quo utimur ad suffumigandum, contra toxica. Gal. dixit, quod lauant intestina, prosunt dysenterijs ipsorum, nocent uesicæ. Aufertur tamen eius nocumentum cum melle. Et uisus fuit quidam, qui utebatur comestione ipsius, & incurrit hydropisim. Et sapor eius est multæ mundificationis, nocens oculis, & ori.

Ra. Ciperi. Eliguntur de partibus Cussi, parui, quorum herba breuis, & unctuosa grana ipsius,
Filius. & quæ colliguntur ex pratis, & locis modicarum aquarum. Et post ipsos eliguntur qui sunt de
Mun. partibus Bausari. Et post istos de partibus Rafsi. Rafsis ciuitas. Et omnes isti modi conferunt apostematibus oris, habentes in se uirtutem incisiuam, qua frangunt lapidem, & urinam, & menstrua prouocant: & confortant stomachum, qui est debilis digestionis: & calefaciunt & desiccant sine mordicatione.

Maf. Sandalus albus. Eligitur ad confortandum dentes, & gingiuas: & aromatizant oris odo-
Muf. rem, conferentes sodæ accidenti ex caliditate. Confecti tamen cum medicinis hepatis & sto-
G. machi, confortabunt eos. Et liniri super inflationes calidas, in principio prodest, & maxime inflammationibus hepatis & stomachi. Rubei tamen ex eis frigidiores sunt albis, quorum iuuamentum æquale est iuuamento alborum. Sandali uero cum confricantur, ex fricatione caliditate acquirunt, sicut acquirit farina ex molitura, & ferculū ab igne.

Dl. Rosæ. Sunt diuersarum partium. Nam in quibusdam ex eis uincit amaritudo: & sunt par-
G. tes calidæ, subtiles. Et in quibusdam stipticitas: quæ sunt frigidæ, & grossæ. Et in
Ori. quibusdam aquositas: quæ sunt saporis insipidi. In quibusdam totali-
Io. ter uincit frigiditas: quæ sunt mediocres inter grossiciem & subtilitatem, & sunt confortantes cerebrum calidum.

Apta huc quæ supra fol. 24. & 25. Canone 1.

Præparatoria Dentium. Maheleb. Aqua Camphoræ. Vsuem. Ciperi. Sandalus albus, & rubeus. Rosæ.

De Aquis pluuialibus, & Fontium. | Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipſa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiões.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	183	Aqua fontium.	Frigida, & humida.	Fri. & hu. in 4.	Ex fontibus orientalibus.	Hepati calido, & digeſtioni.	Infrigidāt, & efficiunt inflationes humidas.	[illegible] neo, & exercitio moderato.	Vrinam prouocat.	Calidis & ſicc.	Calidis, & ſicc.	Aeſtati.	Calidis.
B	184	Aqua pluuialis.	Habens aliquid caliditatis.	Fri. & hu. in 4.	Ex bona terra recepta.	Tuſsi.	Raucitati, ſi corrupta fuerit.	Cum caleſit, (alias, quādo colligit mēſe Ianuarij.)	Sudorem prouocat.	Temperatis.	Temperatis.	Omnibus.	Omnibus.
C	185	Nix, et glacies.	Fri. naturaliter, ſic. accidētaliter.	F. et h. in 3. ali. 2.	Ex aqua dulci exiſtente.	Digeſtionem meliorat.	Tuſsim commouet.	Bibenda antea modicum.	Dentibus nocēt in duratis, paralyſ.	Calidis.	Iuuenibus.	Aeſtati.	Meridianis.
D	186	Aq. niui mixta.	Fri. naturaliter, & accidētaliter.	Fri. & ſicc. in 2.	Cum miſcetur cum aqua.	Digeſtioni, & præſeruat ab inflatione humida.	Pectori, & gutturi.	Cum balneo, & debili motu.	Frigiditatem, & humiditatem.	Calidis, & ſicc.	Iuuenibus.	Aeſtati.	Calidis.
E	187	Aqua calida.	Cali. accidentaliter.	Fri. & hu. in 2.	Tepida, dulcis.	Mundificat uillos ſtomachi.	Laxat inſtrumenta digeſtionis.	Cum miſcetur aqua roſacea.	Inflationes humiditates.	Frigidis.	Decrepit.	Hyemi.	Frigidis.
F	188	Aqua ſalſa.	Cali. & ſicc.	Cal. & ſicc. in 2.	Non amara, & fluens.	Soluit corpus.	Pruritum efficit.	Cū miſcetur cū bono luto, et iterū poſt eius potū ad balneum.	Sanas expellit.	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
G	189	Aqua aluminoſa.	Frigi. & ſicca.	Fri. & ſicc. in 2.	Quæ poteſt potari, & eſt modicæ ſupticitatis.	Hemorrhoidibus, & fluxui uentris.	Deſiccat corpus.	Cum rebus humidis, & dulcibus.	Coliam.	Cali. & humi.	Iuuenibus.	Veri.	Meridianis.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	

Opiniones Philosophorum. | Electiones, & Proprietates.

Hip. G. **Aqua fontium.** Ordiuntur Aquæ fontium quæ multæ sunt frigiditatis: & aquæ locorum arenosorum, quando a ieiunis bibuntur: quia obsunt stomacho, dentibus, inflationi, neruis, ossibus, & cerebro: eo quod sunt frigidæ complexionis. Sunt etiam malæ quæ dantur in balneis, & post coitum, & in exercitio forti, & siti quæ de nocte accidit in somno. eo quod calorem naturalem extinguit. Nisi sitis fuerit occasione febris, cibi saliti, aut rerum calidarum & siccarum.

Hip. G. Ori. **Aqua pluuialis** Hipp. dicit, quod Aqua pluuialis est melior inter aquas, leuior, & dulcior: eo quod subtilius est quod sol ex aquis extraxit: quæ licet corrumpitur, sua subtilitate, & non malicia corrumpitur. Nam omne leuiter corruptibile est subtile. Et cum corrumpitur aqua, raucitatem facit, (alias, siccitatem) & febres: & cum non corrumpitur, est bona. Melior tamen ex aquis, est, quæ pluit suauiter, & paulatim, & cum tonitruis: prima caussa, propter ipsius subtilitatem, quæ in ea existit: & secunda, propter motũ nubium ipsam subtiliantem.

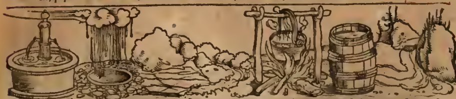
G. Mat. Ioh. **Nix & Glacies.** Nix quædam est glacies, & quædã gelu. Et de Glacie melius est, & peius secũdum maneriem loci in quo reperitur. Et de glaciebus melius est quod ceciderit super saxis, terris duris, et bonis arenis. Et cum acciderit non nisi malã aquam habere, tempera eam cum hac niue. Et de niuibus peius est, quod super mineras ceciderit. Et Nix licet sit frigida, & sicca in substantia, iudicat tamen Medicus in ea secundum opinionem (in alio, operationem) secundum quam est humida.

Mas. Io Aa. **Aqua Niui mixta.** Qui usus fuerit potu aquarum fluentium de fontibus, & infrigidatarum in aëre, & conseruatarum in arena, in domibus, non indiget niue: quia si niuis nocumentum non appareat iuuenibus incontinenti, tamen accrescens antea modicum apparebit decrepitis, & præcipue illis, qui consueti sunt pati podagram, seu ægritudines neruorum. Et ꝙ aqua non nutriat, signum est, quod non inspissatur dum coquitur, & famelicum non satiat, nec digesta dicitur, nec prouocat appetitum.

G. Ra. Ioh. **Aqua calida.** Eligitur ieiunis: quia stomachum lauat a ciborum superfluitate. Et possibile est, quod uentrem laxet, maxime cum Zaccharo mixta, & melle: cuius usus destruit digestionem, laxat stomachum & corpus, & prouocat fluxum sanguinis de naribus. Sed illa quæ nec est frigida, nec tepida, corpus inflat, & appetitum debilitat, & uisum: & sitim nõ sedat. Scias, quod eam subtiliat ignis, quando caussa grossiciei ipsius fuerit frigiditas: & ingrossat, quando caussa grossiciei fuerit caliditas. sicut in Nilo, in terra Aegypti.

Aqua salsa. Primo laxat corpus, deinde stringit & desiccat. Sulphurea uero, & picea, & de Naphtha prosunt scabiei, apostematibus ueteribus, & hydropicis. Aqua uero æris, urinam constipat: & aqua quæ egreditur ex mineris argenteis infrigidat, & desiccat temperate. Aqua siquidem terrea, prodest stomacho, & inflationi splenis, & calefacit & desiccat. Aqua tamen salsa, cum miscetur cum Sanich in uasis nouis creteis: deinde perforatur fundus uasis subtili foramine: aqua destillans exinde potata super pingues cibos, aufert nocumentũ ipsoꝝ.

Aqua Aluminosa. Aquæ oẽs hmõi sunt cõuenientes ad curandum ab exterius corpus, non ad potandũ. Tñ si potare aliquis indigeat, misceat cũ eis de luto suæ regionis: uel bulliat prius, & misceatꝰ cũ eis uinũ stipticũ, si assumẽtes fuerint frig. cõplexionis. Si uero fuerint cal. denꝰ cepæ pparatæ cũ aceto in comestione, et in potu syrupus acetosus. Et in aqs q̃ sunt malę q̃litatis, coquaꝰ cicera, et colatæ denꝰ ad bibendũ: post q̃s etiã cõuenienꝰ danꝰ cepæ pparatæ cũ aceto: et añ eas comedaꝰ de pastinacis syluestrib. piscib. salitis, uel cucurbitis. Etiã aqua turbida clara efficit, qñ ponunꝰ in ea alumẽ, uel medulla nucleoꝝ chrysomeloꝝ. i. psicoꝝ, seu carbões accensi. Apta huc quę supra fol. 52. Canone. 28.

Aqua fontium. Aqua pluuialis. Nix & Glacies. Aqua Niui mixta. Aqua calida. Aqua salsa. Aqua fluminosa.

De Vinis fructuum uuarum, & de cautela ad Ebrietatem, & Anxietatibus. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	190	Vinum.	Ioh. cali. sicc.	Cal. et sic. in 2.	Citrinum, odoriferum.	Famem sedat.	Bibitum immoderate.	Cũ rebus secundæ mẽsæ, & cum aqua mixtum.	Sang. calore tẽperatus.	Frigidis.	Decrepitis.	Cibis pcer æsta.	Frigi. Meridionalib. cal. cibis.
B	[illegible]	Vinum odoriferum.	Ioh. fortis ca. et igneitatis.	Cal. in 2. si. in 1.	Vnctuosum, odoriferum.	Curat ophthalmiam.	Sensibus, & memoriæ puerorum.	Cum pomis muzis, & medullis lactucarum.	Sang. subalus, acutus.	Frigidis.	Senectud.	Hyemi.	Frigidis.
C	[illegible]	Vinum r[illegible]e- um gro[illegible]m.	T parum in caliditate, & si cit.	Cal. & si c. in 1.	Splendidum.	Sedat syncopim. (alias, ficum.)	Spleni, & hepati debilibus.	Cum granatis acetosis.	Cholera rubea.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
D	191	Vi[illegible]um citrinum, acutum.	Fortius inter uina in caliditate.	Cal. & sicc in 2.	Annalæ, eclucidum.	Aufert nocumentum toxicorum.	Sedat coitus appetitum.	Cum Cidoniis muzis.	Cholera acuta.	Frigidis.	Decrepitis.	Vern [illegible]	Septentrionalibus.
E	[illegible]	Vi[illegible]pies neri acetosum.	Parcæ caliditatis, & siccitatis.	Cal. & hu. in 1.	Quod fit de umea quę dif funditur.	Cholericis.	Neruis, & ulceribus.	Cum chalõe secũdæ mensæ.	Sang. immundus.	Temperatis.	Iuuenibus.	Veri.	Orientalibus.
F	195	Vinum dedactylis.	Grossum & abominabile.	Cal. & hu. in 1.	Factum ex rutab melle ipsius.	Impiguat corpus, & laxat.	Opilat.	Cum granatis dulcibus.	Sang. rubicundus.	Frigi. & siccis.	Decrepitis.	Autumno.	Maritimis.
G	196	Amigdalæ, amaræ.	O. et so. c. et sic. cũ cordeib. c. ĩ 1.	Cal. et sicc. in 2.	Magne, dulces, & unctuosæ.	Comestęante potu plerũq; ab ebrietate, & anxietatib. abstergũt lenigines.	Intestinis.	Cum serũtur cũ amigdalis dulcibus, panicib. seu zuccharo.	Humor indigestus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrionalibus (alias, fri.
H													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Hip. G. D. **Vinum.** Diuersificatur in colore, odore, & sapore, ordine, potu, & tempore. Vinum album est modicæ caliditatis, & modici nutrimenti, uelox ad digerendum: nigrum uero econuerso. Odoriferum uero bonum sanguinem facit. Horribilis uero odoris, econtrario. Dulce est uelocis digestionis, fluere facit uentrem minus quam urinam: stipticum uero econtrario. Grossum est multi nutrimenti, & difficilis descensionis: subtile uero econtrario. Vinum nouum est inflatiuum: uetus uero alleuians.

Eligitur potus uini Luna existente in signis aquaticis: præter scorpionẽ. Deinde aërea Luna coniuncta cum Venere, & Ioue.

G. Hip. **Vinum uetus odoriferum.** In ultimitate est calidum in tertio gradu. Nouum uero in primo. Medium inter hæc est calidũ in secundo. Habentibus uero complexiones calidas, nocet uinum citrinũ, & rubeum, splendidum, uetus, amarũ, & purum: eo quod inducit Sodam, anxietates, & uigilias, maxime habentibus hepar & cerebrũ calidum. nam somnus & uigiliæ sunt iuxta caliditatem, & frigiditatem cerebri & uini. Habentibus uero complexiones contemperatas, prodest uinum rosaceum, non antiquum, moderatum in quantitate & lymphatione.

G. R. Ioli. **Vinum rubeum grossum.** Vinum grossum, nouum & dulce, est plurimi nutrimenti, & maxime nociuum stomacho: deterius uero est eo; nigrum, grossum, & dulce: hoc uero deterius est, nigrum, grossum & stipticum: eo quod est difficilis descensionis. Album uero inter omnia uina est minoris caliditatis: cuius nutrimentũ est magis iuuatiuum calefactis, & ad prouocandũ urinam: & præcipue subtile ex eo: eo quod omne uinũ album est stipticũ, grossum, uel aquaticum subtile: dulce uero nunquam. Omne uero uinum nigrum dulce est.

Eligitur existẽte ascendente in quinta domo illius, pro quo eligitur, et Luna existẽte in eo: & repudiatur si fuerit in octaua.

Vinũ citrinum acutũ. Quare uinũ citrinum acutũ, noceat cõualescentibus & debilia hñtibus corpora, est, ꝓpter siccitatẽ & acuitatẽ ipsius. Et quare etiã sedat coitũ, est: qa caliditas, qua cõplet cõbinatio & digestio spermatis, extrahit̃ ad supficiẽ corporis ex gaudio, et uini subtilitate. Et caussa quare hñtes cal. cõplexiones inebriant̃ citius potãdo ex scyathis paruis, q̃ in magnis, est: qa modicũ uinũ paruo scyatho cõtentũ, uelocius digerit̃, cerebrũ ascendẽs, cuius uapores uelocius in cerebrũ ascendũt, unde citius inebriãt, & uelocius multo. Et quare accidat occasiõe potatõis uini tremor, & nutabilitas, q̃uis ipm sit calidũ, est: qa tremor accidit occasiõe flegmatũ generatorũ ex mala digestione: & frigiditas accidit, qa aer ingredit̃ poros, q̃s uinũ aperit.

G. O. M. R. et glosatorum. **Vinũ acetosum.** Qñ colat̃ uinũ q̃d acescit a domo sua, uel fęce, & ꝑmutãdo miscet̃ cũ fęce alterius boni uini, annullat̃ acetositas eius. Cinis uitis albarũ uuarũ, et passulæ dissolutæ, et cicera trita, & myrtus, q̃dlibet ipsorũ in uino q̃d acescere cęperit impositũ, abscindit acetositatẽ. Et qñ uindemiant̃ uuæ, quæ cęperũt aliquantulũ desiccari in umbra, Luna existẽte diminuta lumine, q̃d exprimit̃ & decoquit̃ usq; ad consumptionẽ aquositatis ipsarũ, et reponunt̃ in uasis, orificia quorũ sunt cooperta lamina ferrea, applicetur tempore coruscationũ, & tonitruorũ, auferatur tempore boreali, assecuratur hoc uinum, quod ab acetositate præseruabitur.

Repudiat̃ Saturno existẽte in ascendente, propter impedimẽta ipsius: & Marte, propter excessus, quos facit in potatiõibus: et cauda, ne tediosi superueniant.

Ra. Ior. Mas. **Vinum de dactylis.** Eligunt̃ ad potandũ in quolibet uino cocto nuces tritæ, ad auferendum fumũ, si quis per ignẽ remanserit. Et ad faciendũ ipsum clarũ & mundũ, sal adponendũ est. Vinum uero de dactylis grossius est inter alia uina, & minoris caliditatis. Et uinũ quod fit ex melle dactylorũ, grossius est aliis uinis, & debilioris caliditatis, tardioris descensionis, & pluriũ uentositatũ, inter alia uina prædicta. Opilationẽ faciunt, maxime postquã ueterascũt. Vinũ tamen mellinũ fortioris est caliditatis inter alia uina, et magis operatur stuporẽ: Et uinum passularũ est debilioris operationis, quã uinum grossum, nigrũ. Vinum uero temperatũ dicitur esse de numero electorũ. Et uinũ in q̃ ponit̃ teda, est frigi. et stipticũ, et dicit̃ a qbusdã, q̃d est calidũ & sic.

D. Ori. Ioh. **Amigdalæ, maxime amaræ.** Si ex succo foliorũ uitis uuarũ albarũ accipiant̃ 3.2. & ex forti aceto 3.1. & rob agrestæ 3.1. & seminis caulis 3.2. et misceant̃: ex ipso confecto inter potationes quãtitates aliquæ bibant̃: ꝓseruat ab ebrietate, & ebrietatis stupore. Et si adsumant̃ ex semine caulis 3.2. & miscent̃ cũ rob agrestæ añ uini potatiões, ab ebrietate ꝓseruat. Et si uoluerit aliqs bibere abundãter, cibũ minuat. Et si assumat̃ de brodio caulis pingui, & comedat̃ de feludichi zaccharino, uel bibat̃ de uino dulci qualibet uice ter, & odoret̃ camphora, & nenufar, et nõ multiplicetur motus, uel loquela, ꝓseruãt ab ebrietate. Processus uero & principiũ potationis inantea debet esse a modico ad multũ. Si datur in potu diligenti uinũ aqua fruticũ uitis, mixta uino insciò potare, uinũ horrebit. Similiter si detur ante potũ myrtus, seu ruta ad potandũ, horrebit.

Apta huc quæ supra fol. 26. & 27. Canone 39. notantur.

Vinum. | Vinũ uetus. | Vinũ rubeum grossum. | Vinũ citrinum. | Vinũ acetosum. | Vinum de dactylis. | Vinum Amigdalinum.

De Odoribus, & Floribus. Iuuamenta rationabilia.

A	197	Myrtus.	Ioh. et Iohanni- cius frig. sicc.	Fri. in 1. sic. in 2.	Casruhuben, id est, contracta.	Hepati caloris emplastrata.	Vigiliis.	Cum uiolis recentibus.	o	Cali. et humi.	Iuuenibus.	Calidis.	Calidis.
B	198	Rosa.	Ori. frigi. & sti- ptic. G. diuer- sarum uirtutũ. lor. frigi. sicc.	Fri. in 1. sic. in 2.	De Iuri in Persia, recentes.	Cerebro calido.	Efficit quibusdam mesti- hue.	Cum camphora.	o	Calidis.	Iuuenibus.	Calidis.	Meridiana.
C	199	Ocimũ orientan.	Filius Ab. zoare cali. filius Mun. ca. in 1. M. fri. & sic. lor. ca. et sic.	Cal. in 1. sic in 2.	Origanatũ, ꝑpter suã frigiditatẽ ratione uiscositatis.	Dissoluit superfluitates cerebri.	Replet cerebrum frigidũ superfluitatibus.	Cum nenufar.	o	Temperatis.	Omnibus.	Cuiuscũq; uult.	Orientalibus.
D	200	Violæ.	lor. frigi. & humi. hñtes quiddam caliditatis.	Fri. in 1. hu. in 2.	Azichnę multiplicium foliorum.	Odorata ad birsem, et eius potus laxat choleram.	Catarrum ex frigiditate.	Cum Capri, & Sambuco.	o	Inflammatis.	Iuuenibus.	Cuiuscũq; uult.	Meridiana.
E	201	Lilia.	G. debilis cal. & quare humi. cũ stipticitate. lor. cali. & sicc.	Cal. in 2. si. in 1.	Cœlestia.	Dissoluũt superfluitates cerebri, & purgant aquam citrinam.	Sodam, ex caliditate.	Cum camphora.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
F	202	Citra.	Cortex eius cal. & sic. similit gra- na Caro fri et h. acetositas fr. et sic.	Cal. et sic. in 3.	De Fasisti- gna, id est, regia.	Cũ odore stomacũ, cõtra toxicũ cũ medicina: & cortex eius digerit cibum.	Cerebro calido, & est difficilis digestionis.	Cũ uiolis odorãdis recẽtib⁹ cũ comedunt ps cibũ.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Hyeme.	Frigidis.
G	203	Fructo mãdrag.	G. fri. uerũtamẽ est in eo hu. et c. lor. fr. & sic. acetositas ipsius f. et s.	Fri. in 3. sic. in 2.	Magni, & odoriferi.	Odorãdi contra sodã, prodest elephantię, & magnis infrigidationibus cutis.	Hebetant sensus, & somnium prouocant.	Cum fructu hederæ.	o	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
H	Numerus.	Nomina.	Natura.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.

Ie. Myrtus. Propter suam stipticitatem, est frigid. & sicc. & propter amaritudinem habet aliquid
G. cali. & humi. (in alio, subtilitatis.) Et Sanibucus est fortis caloris, & siccitatis. Et Sanibucus
Io. credo, prodest habentibus torturam oris, & paralysim sola ex frigiditate. Rosæ gariofilatæ, nominatæ arabice uisirim, propinquæ sunt Sambuco in uirtute: uerumtamē debiliores sunt eis, & delectabiliores. Narcissus temperatus in cali. & sicc. subtiliatiuus, & dissolutiuus humiditatum. Syluestris tamen fortior est, & calidior hortulano. Et campestris Narcissi si cepe accipiatur, & aliquantulū scindatur in crucem, plantetur postmodū in uiridario, duplicabit flos eius.

G. Rosa. Rosæ sunt diuersorum modorum. Nam ex eis sunt quædam rubeæ, splendidæ. Quæ
R. dam albæ. Et quædā citrinæ. Et quædam in exteriori superficie citrinæ, & in interiori sunt ni-
Mem. græ. Et earum naturæ sunt diuersarum uirtutum: uerumtamen omnes ad frigiditatem declinant: unde cerebrum infrigidant, & desiccant, & sedant caliditatem ipsius. Tamen habentibus frigidum cerebrum, catarrum faciunt. Et moschire, Cheri citrinum habet aliquid caliditatis. Nigrum tamen est temperatum. Ior. tamen dicit quod sit calidum & siccum in secundo.

G. Ocimum origanatum. Habet in se caliditatem, qua dissoluit superfluitatem cerebri mode-
Io rate. Quod si aspergatur aqua, seu infundatur, infrigidat, & humectat magis. Mentastrum
Mem. calidum & siccum est in tertio gradu, dissolutiuum uehementer humiditatum cerebri. Cuius succus prodest singultui facto ex repletione. Samsucus calidus & siccus in secundo dissolutiuus, & subtiliatiuus, nam dissoluit uentositates cerebri, & exopilat ipsum, & subtiliat humiditates eius. Cuius oleū prodest doloribus auriū, qui fiunt ex uentositate grossa. Et qñ ponitur succus eius in uentosa apposita locis sacrificatis, operaē, q̄ cicatrices dictorū locorū deleant.

Io. Violæ. Eliguntur contra cerebrum calidum propter suam frigiditatem: contra uigilias, quia
Ie. odorat faciunt uelociter dormire. Et si ponātur exterius supra caput recentes, faciunt urinam redolere sicut redolēt ipsæ, sicut accidit eum Alcanna unctis: eo quod urina eodem colore tingatur. Et Nenufar simile est uiolis in uirtute, et iuuamento: uerūtamen frigidius est eis, propter quod abscindit sodam contingentē ex caliditate. Et ipsum est duorū modorū, citrinū syluestre, & cœleste hortulanū: uerum cœleste delectabilius est, et humidius. Flos Panis porcini calidus est & siccus: qui si uino infundatur, et postmodū uinum ipsum bibatur, inebriat.

G. Lilium. Est diuersorum modorum: uerumtamen quodlibet calidum est, dissolutiuum ce-
D. rebri. Et Cheri citrinum est calidum, subtiliatiuum, & dissolutiuum temperatum: licet o-
Mem. mnes aliæ maneries eius sint temperatæ in caliditate & frigiditate. Ocimi gariofilati uirtus propinqua est in operatione Samsuco. Rachacaromos sunt temperatæ complexionis, & delectabilis odoris, conferentes leuibus uentositatibus cerebri. Fructus Hederæ sunt eiusdem uirtutis. Baschiæ uirtus est sicut uirtus fructus Hederæ.

G. Citra. Multæ prægnantiū comedunt ex eo, quando habent appetitus accidentales. Et ipsum
D. est contrariū mortalibus toxicis. Cuius cortex est calidus & siccus, et acutus. Et acetosum ipsi
Io. us frigi. & sicc. in tertio. Et caro ipsius inter hæc ex sua acuitate & aromaticitate confortat stomachum, & confert digestioni: cuius caliditas propinqua est temperantiæ. Et acetosum ipsius incidit & subtiliat: & caro eius mediocris est inter corticem, & acetosum ipsius. Bachechon dixit in libro quem fecit in Maymonem, & filius Embrahi dixit, quod si comedatur de nocte, strombosilitatem facit (in alio, stribosilitatem.)

G. Fructus Mandragoræ. Hi infrigidant cerebrum, & humectant, & illud insensibile red-
D. dunt. Arangi dissoluunt uentositates frigidas, & sunt Citris subtiliores. Limon-
Io. celli similes sunt eis in odore, & operatione ad cerebrum. Citoniorum uero odor est infrigidans, & confortans cerebrum, & animam: tamen odor Citoniorum abscindit abominationes, & uomitus.

Aptā huc quę supra fol. 37. Canone. 10.

Myrtus. Rosa. Ocimū origanatū. Violæ. Lilia. Citra. Fructꝰ Mādragoræ.

Iuuamentũ, & nocumentũ eorum quæ appropriantur ſecundæ menſæ. — Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipſa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	104	Cannamellæ.	Ior. ca. & hu. D. hñtes in ſe ſcipti.	Cal. & hu. in 1.	Multę ſuccoſitatis, & dulcedinis.	Pectori, & tuſsi.	Generat uentoſitatem.	Cum lauantur cum aqua calida.	Sang. tẽperato.	Frigidis.	Senectuti.	Quibus reperiuntur.	Qi ibs regiunt.
B	105	Candi.	Temperatum in caliditate.	Cal. in 1. h. in 2.	Purũ, tranſparens, & leue.	Cannæ pulmonis.	Stomachis cholericis.	Cum muzis fructibus.	Humor laudabilis.	Temperatis.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.
C	106	Cũ cũ aceti.	Ca. ſua talitate gñaliter fr. et ſi.	Fri. ſpa. ſic. in 2.	Leue, & fragile.	Abſcindituq tuſsim.	Generat lapidem in renibus.	Cum fructibus muzis, ſyrupo acetoſo de ſeminibus.	Nutrimentum ſiccum.	Cali. & humi.	Decrepitis, calidis in uirtute.	Hyemi, quia digerere facit.	Cali. & ſic. ma.
D	107	Feſtucæ at. nim.	Or. cal. et ſicc. ior. cali. & hu.	Cal. & ſicc. in 2.	Antiquæ, & magnæ.	Morſui ſerpentum.	Facit uertigines.	Cum chryſomelis ſiccis.	Sang. declinans ad ſiccitatem.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
E	108	Nucellæ.	M. c. et h. minus qͣ nuces. R. c. h.	Ca. in 1. hu. in 2.	Groſſæ, humoroſæ.	Addit in cerebro.	Offendit ſtomachum.	Cum Penidijs.	Sang. non bonus.	Frigidis.	Decrepitus.	Hyemi.	Septentriona.
F	109	Amigd. dulces.	Ior. torrefactæ ex corticib. c. & ſi.	Cali. et ſic. in 2.	Cuius cortices fricando ſeparantur.	Retardant ebrietatem.	Faſtidiunt.	Cum uino antiquo.	Flegma ſalſum.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Meridionalib.
G	110	Rabes.	Cal. & ſicc. in 2.	o	Conſeruatum in niue.	Variolis, & morbillis.	Pectori, & colicæ.	Cum citris conditis.	Humor [illegible] dus.	Calidis.	Iuuenibus.	Veri.	In qbus repleunt.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

D. Cannæ Mellis. Sunt temperatæ caliditatis, conferentes asperitati pectoris, gulæ, & can-
Io. næ pulmonis, mundificantes humiditatem existentem in eis: & urinam prouocant.
R. Quarum uentositates sedantur per excoriationem, & ablutionem aquæ
calidæ. Penidiæ uero calidæ & humidæ sunt: conferentes pe-
ctori, & tussi: lubricant uentrem, generant sangui-
nem temperatum, & ex eis meliores sunt,
quæ conficiũtur ex puriori zaccharo.

Io. Candi. Clarificant guttur, ad quod fluunt humiditates capitis, propter clamorem, & can-
Isa. tum, tussim & raucitatem, soluentes & conferentes pectori & pulmoni. Et quan-
do præparantur cum succo Coriandi recentis, et papaueribus, erunt ma-
gis conuenientes habentibus complexiones calidas. Et tin-
cti, seu infusi cum azurio, conferunt melan-
choliæ, & subtiliant ipsam.

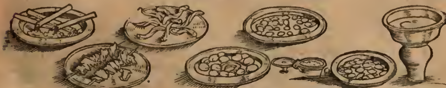
Io. Lutum coralcenum. Eligitur ut comedatur post cibum ad meliorandũ digestionem, & robo
Ie. randum, seu cõstringendũ orificium stomachi, & maxime post assumptionẽ unctuosoꝝ: et est
G. desiccatiuũ humiditatis stomachi. Et quantitas ex eis conferens, est ab una dragma usq; ad au-
reum: & si hanc quantitatem excesserit, operatur inflationem, opilationem, & citrinitatem. Et
habentibus uenas largas, minus obstat q̃ aliis. Habet etiam in se aliquid caloris, propter salse-
dinem, & nutrit nonnulla de animalibus: eo quod est terra munda. Proprietas tamen
luti prædicti, diuersatur secundum diuersitatem speciei ipsius.

Ori. Festucæ, uel Festicę. Eliguntur habentes in se stipticitatem, & aromaticitatem, ad conferen-
Io. dum stomacho, & expellendum humores pectoris, hepatis, & pulmonis, & mun-
Gal. dificandum renes. Verum stipticitatem non habentes parum conferunt,
aut nocent stomacho, & parum laxant, imo nutriunt modi-
co nutrimento, sunt tamen comedendæ post ci-
bum. Agricolæ autem dicunt, quod fiunt
ex insertione amigdalarum, in lentiscis, seu saucis hortulanis.

Theo. Nucellæ. Hipp. dicit, quod Nucellæ magis nutriunt nucibus, & sunt difficilioris digestio-
Mas. nis, nisi corticibus mundatæ fuerint. Quarum cortices sunt stipticæ, uentrem stringen-
tes, & habentes multum uentositatis: & uentositatem generant. Dixerunt ue-
ro quidam de antiquis, quando comeduntur cum ruta ante cibum,
non læduntur comedentes a morsu reptilium. Fertur etiam,
quod scorpiones fugiunt eas. Et quando comeduntur
cum ficubus, conferunt morsis ab eis.

G. Amigdalæ cum sale. Amigdalæ cum uino odiuntur, nisi ab eis, qui habent in stomacho fle-
D. gma: quæ boni sunt saporis, præparatæ cum sale: & sunt conferentes mundificationi pecto-
R. ris, & pulmonis, & faciunt uentrem laxum: eo quod habent in se abstersionem. Amaræ tam-
Cor. en ex eis sunt magis abstersiuæ pectoris, & pulmonis, & exopilatiuę opilationum sple-
nis, hepatis, renum & uesicæ. Sunt etiam utiles ad prouocandum urinam:
& cum fuerint uehementioris amaritudinis, erunt fortiores
in huiusmodi operationibus.

Io. Rabes. Eligitur pro stomacho debili, & cholerico, ut confortet orificium suum, & sedet
Ie. abominationes eius. Et prohibet uapores uini ascendentes ad cerebrum, & con-
Isa. fortat uentrem debilem. Naturam stringit, & rectificat pectus. Ve- Apta huc quę
rum nocet decrepitis, & habentibus com- supra fol. 11.
plexiones frigidas. Canone. 11.

Canna mellis. Candi. Lutũ coralcenũ. Festuca. Nucellæ. Amigdalæ cũ sale. Rabes.

De Musica, & Accidentibus Animæ, & medicinis mundificantibus Corpus. Iuuamenta rationabilia.

A	111	Cantus.	Cõcordari uoces instrumẽtorũ sonis, quorũ naturæ id usus.		Qui allicit aues.	Liberat ab ægritudinibus.	Quãdo affluet fiunt propter delectationẽ.	Cũ uritur per iuuamentum tantum.	o	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitatis.
B	112	Organũ. Fistu.	Vox quæ dam nata, uel cantus uiolentus.		Quod est proportionatum concorditer cum uoce.	Quando cantatur suauiter.	Qñ discorditer cantaĩ, q̃d ipsorũ alterũ uix audit.	Cũ pportionabiliter concordatur.	o	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitatis.
C	113	Sonare, saltare.	Mouere pedes, & personã proportionare ad sonum.		Qñ proportionabiliter ad æquaĩ intentio cantus, & actus psonæ.	Participatio uidẽdi, et audiẽdi delectationem consonantiæ.	Cum receditur a consonantia notarum.	Reditus ad notarũ consonantiam.	o	Pluribus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitatis.
D	114	Gaudia.	Exitus uirtutis uitalis, & calidi satis successiuè.		Quod ducit ad prosperitatem.	Periclitantibus, & tristibus.	Eo q̃d multiplicatũ mortem inducit.	Cum inhabitatione sapientũ, et discretione.	o	Frigi. et pinne	Decep. et ppric	Frigidis.	Frigidis.
E	115	Verecundia.	Motus cordis ad interius, & exterius.		Absq; certa causa.	Occultare ue recundiam.	Ex malo furore uitalis.	Cũ reformatione discretionis.	o	Temperatis.	Adulescentu.	Omnibus.	Omnibus.
F	116	Ira.	Ebullitio sanguinis in corde.		Impinguans, & colorẽ trãsmutatum restituens.	Paralysi, & torturæ oris.	Consentiendi bus illicitẽ uo luntati.	Rectificanda cum curialitate philosophica.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
G	117	Litargyrum.	Temperatum in calidirate, & desiccatiuum.		Ex Polemlucidum.	Desiccat apostema, cũ carnem generat.	Facit redire superfluitates ad cor.	Cum oleo rosaceo.	o	Frigidis.	Senibus.	Frigidis.	Septentriona.
H		Numerus. Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiões.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

G. Nico. Mac. **Cantus.** Vox debilis & submissa, seu semitonia, est quæ nullam habet proportionē ad acuitatem, seu grauitatem, sed est solum, ut sit tonorū principium. Verūtamen uox illa submissa, seu semitonia, se habet ad tonū, sicut literæ se habent ad loquelam. nam ex eis componuntur, & ad eas resoluuntur. Et pulsatio instrumētorum se habet ad Cantum, sicut Ars uersificatoria ad uersus. Et numerus tonorum est secundum numerum complexionum: propter quod prosunt ægritudinibus quæ fiunt propter accidentia animæ. Nam quidam Medicorū consueuerūt etiā curare cum eis uenā sciaticam. Et Musica, sicut diximus, operaṫ ad animos.

Eligitur in cātu & pulsatione, & musica, q̄d sit Luna in signis aëreis, & secundo igneis, coniuncta cum Venere, & Mercurio.

Is. Ors. Vniuersaliter. **Organare.** Vtilitas Organi, Cantus, & Pulsationis est, quod Cantor, seu Explicator tonorū aliquoties non potest uocem exaltare quantū conuenit, nec potest etiā complere quod uellet in chordis, & supplet illud organo, seu fistula mediante. sicut cantus qui fit supra Bemi, id est, species chordarū, est fortior q̄ qui fit supra Zir: et debet esse quasi sonus fistulæ mediocris inter relatorem, qui Cantor est, & inter non loquentē: qui sunt chordæ: propter q̄d diffiniuimus fistulationē, & diximus eam esse cantū in alio motū. Et electi fuerūt ad fistulandū illi de Signa. quia habuerūt amplas maxillas, ad recipiendū aërem, et grossa labia, ad retinendū cānulas fistularū, & cor frigidū ad muniēdas sufflationes (in alio, ad imitādas) & nō sunt expediti ad cantandū.

Labis. **Saltare.** Sonus Musicorū instrumentorū, est genus saltationis, & modus motus localis. Qui diuidiṫ in grauem primū, & leuem secundū ipsius: & in mediocrē, & leuem ipsius: & in sonū tonitrualē, & leuem. Et quilibet istorū habet sex modos ordinatos Cantuū, scilicet Cantū planū, cantū in modum Auium, cantū altum, cantum suauem, strictum cantū, plurium notarū elongatarū a uersibus, & cantū multiplicium notarū, cantum diuersarū notarum recedentiū a uoce, & recedentiū ad primū cantum. Et saltatio quædam fit cum instrumētis: & quædam sine. Et Saltator debet esse leuis in sua natura, in arte cōmendandus, in corpore & statura tēperatus.

G. Hip. R. **Gaudia.** Gaudium impinguat corpora macilenta, & gracilia: propter afflictiones, adæquando humores, & trahendo calorem naturalem exterius. Verū cum repente accidit, interimit: eo quod subito calorem naturalem exterius educit, propter quod gaudentibus sæpe oportet, uti alijs cogitationibus. Angustiæ enim sunt oppositæ Gaudijs: & sunt nociuæ omnibus corporibus frigidis & siccis. Quæ si continuæ fuerint, interimunt: nisi quis utatur bona dieta, & animam regat bono regimine.

Hip. G. R. **Verecundia.** In Verecundia mouetur calor naturalis interius, fugiendo ab eo quod Verecundia induxit: propter quod color eius fit pallidus: deinde per cogitationem mouetur exterius, & efficitur color ipsius rubeus: & similiter in tristicia. Verum multi opinantur, quod in cogitatu tristiciæ, & uerecundiæ, calor reuocatur interius: & quando aliquis sperat obtinere de aliquo, calor reuocatur exterius. Et hæc species desiccat corpus: propter quod apparet, quod quidam propter desperationem & spem patiuntur. Et colores sperantium sunt apparibiles, & desperantes sunt pallidi.

Ordinet, q̄d duæ infortunæ non sint in Ascendente, nec coniūctæ Veneri, Mercurio, & Lunæ.

Hip. G. Ori. M. **Ira.** Ex Ira multiplicata prouenit color citrinus, tremor, anxietas, & febris destructiua: nisi discretio naturalis expellat, & refrenet ipsam, & propterea obtemperetur. Contra confert timidis, & habentibus complexiones frigidas: eo quod sanguinem ad exteriora transmittit, ruborem efficiens, & replet uenas: & sudorem prouocat. Timor uero est his oppositus: eo quod calor reuocatur interius: de quo possibile est, quod interimat Melancholicos, timentes ex re modica, et suspicantes suspicionibus mendacibus.

Caueas ne Luna sit in tempore electionis in 7. & 8.

R. Schir **Litargyrum.** Tuchia, & semen Tamarisci cum teruntur, & miscentur cum aquis ros. sedant malum odorem sudoris titillarium & genitalium. Et succus foliorum liliorum, quando præparantur in uase terreo, & dimittitur quousq; desiccetur, deinde teritur cum corpore uasis ipsius, prodest eisdem. Et si uoluerit aliquis quod pili titillariū pueri non nascantur, depilentur, & inunganturloca cum sanguine ranarū, uel testudinum, mixto cum ouis formicarū, seu cum oleo stellionis, id est, lacerta inhabitāte domos: & rubor cum grossicie qui accidit in palpebris cum aqua rosa. in qua ponitur sumach, cum succo agrestæ uteri. Et cum sudor hominis multiplicabitur, ungatur corpus cum alchanna mixta cum succo foliorum liliorum.

Apta huc quæ supra fol. 28. & 29. Canone 22.

Cantus. Organum. Saltus. Gaudium. Verecundia. Ira. Litargyrum.

De Ebrietate, Vomitu, & confabulatorijs, Somno & Vigilijs. Iuuamenta rationabilia.

Numerus.		Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiões.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	218	Ebrietas.	Agitatio instrumẽtorũ sensuũ.	o	Quę delectationem non abscindit.	Grauibus dolonbus.	Generationi, & cerebro.	Cum confortantibus cerebrũ, et deinde cum uomitu.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Frigidis.	Septentriona.
B	219	Vomitus.	Exitus humorũ, uiꝗ cibi cõtrariꝰ.	o	Qui est facilis habẽtibus pectora ampla.	Stomacho, et inferioribus extremitatib. corporis.	Cerebro, & strictõ pectori.	Cum ligatura oculorũ, & attactu.	o	Flegmaticis.	Senibus, decrepitis.	Quãdo prouenit a labore.	Calidis.
C	220	Raphani, et similia.	Cal. et foh. calid. & sicc.	Cal. in 3. si in 2.	Hortulani recentes.	Ante cibũ ad uomendũ, pꝰ ad laxãdũ, & ad purgandũ aquã citriná.	Commouendo cibum, & humores.	Cum uomitu.	Humor malus.	Cali. et humi.	Decrepitis.	Frigidis.	Septentriona.
D	221	Somnus.	Immobilitas sensuum.	o	Dormire 8. horis, mediis iter duas primas noctis, & duas ultimas noctis.	Ad quiescendum, & digerendum.	Quãdo multiplicatur, desiccat corpus.	Cũ cibis hvmectantibus.	o	Flegmaticis.	Decrepitis.	Omnibus.	Omnibus.
E	222	Confabulator.	Est una caussa somni.	o	Conueniens naturæ uolenti dormire.	Delectãtibus in ipsis.	Si noluerit nisi unius cõfabulatõib. uti, et sunt plures confabulatores.	Nõ audire, nisi ab uno singulariter.	o	Omnibus.	Omnibus, præter pueris.	Omnibus.	Habitatis.
F	223	Confabulatiões in somnis.	Rumores ueri, seu falsi.	o	Conuenientiores ad audiendum.	Inducit somnum.	Quãdo sunt rumores mali.	Cõmutando ingrata, ad grata.	o	Omnibus.	Vnicuiꝗ secũdũ ætatem suam.	Omnibus, sed hyeme magis.	Omnibus.
G	224	Vigiliæ.	Exercitium sensuum.	o	Quibus completur digestio.	Ad adquisitionem eorũ quæ sunt ad uitam.	Tedium sensuum quãdo excedunt.	Cum somno.	o	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitans.

. 1 4 5 6 7 5 9 10 11 12 13

Ebrietas. Vini potus, est res extra naturam: eo quod spiritus animalis uini uaporibus conturbatur, & sensus, uirtutes, & operationes ipsorum concurrunt horribili cursu precipites: ita quod uinum ostendit ea quæ in sobrietate erant horribilia, in ebrietate grata. Et istorum aliqui naturaliter prouocantur ad iram, propter ebrietatem. Quidam stultizant absq; ratione, & causa. Et quidam exuberant in lætitia. Et aliqui reputant se habere sapientiam, & non ebrietatē: et possibile est accidere, ut disputent in Legibus.

Vomitus. Aliquis de necessitate contingit: & aliquis est uoluntarius. Voluntarius est, sicut accidit utentibus uomitu ad mundificationem corporis. Aut per medicinam, sicut per Antum. Aut absq; medicina, sicut accidit ipsa non utentibus. Qui uero accidit ex necessitate, accidit ex nocumento expulsiuæ uirtutis existentis in stomacho, Aut in sanitate, sicut accidit ebrijs, Aut in ægritudine, sicut accidit in crisibus, & diebus Canicularibus.

Eligitur Vomitu Luna existēte in signis Septentrionalib. coniūcta planetæ retrogrado.

Raphani, & sibi similia. Eligitur uomitus post exercitiū, balneum, & post potum syrupi acetosi facti cum seminibus, post comestionē piscium salitorum cum sinapi, & ferculorū, quæ dicuntur Strydebeng, melonum, raphanorū, seu radicum: & post comestionē de duabus horis, debet prouocari uomitus, istis assumptis, potando aquam aneti, aquā mellis, seu aquam calidam cum oleo sisamino: & bibendo uina diuersa, dulcia uidelicet & acetosa multones. Deinde assumatur penna infusa in oleo, qua in gutture posita euomatur. Post uomitum uero lauetur os cum uino, & aqua rosacea. Deinde recipiatur dosis una de syrupo de pomis: & abstineat a cibo usq; ad consimilem horam alterius diei: deinde comedatur, & uomatur.

Somnus. Prolixus Somnus debilitat uirtutē & calorē naturalē. Et Sōnus breuis tpis, flegma gñat, et corpus extenuat. Mediocris uero excitat uirtutes, et calorē naturalē, et efficit cogitationes bonas. Somnus attamē diuersificaē secundū diuersitates assumptorū. Quia si fuerint in corpore uirtutē separantes, erit possibile, q̄d uirtus pereat: ꝑpter q̄d iniungaē post cibos assumptionē, multiplicantib. et sistentibus in principio paraxismorū febriū, q̄d non dormiant, donec assumpti cibi plenitudo resoluatur, & alleuietur subsequenter. Quod si uacuū fuerit corpus, somnus infrigidat ipsum, & desiccabit, & uirtutem ipsius debilitat.

Confabulator. Debet recitator fabularū boni esse intellectus, in scientijs ipsius generis fabularū, in quibus delectaē animus, potens abbreuiare, et ꝑlongare cum uoluerit, Fabularū sermones ipsos ornare, cōtinuare, & ordinare, ut cōuenit. Nec mutet suā effigiem in ipsa confabulatione, nec ꝑlixitate sermonū uarieē confabulatoris intentio. Sit uero cōfabulator ipse boni modi, et bonæ curialitatis, potēs sustinere uigilias, scrutator sermonū, hostoriarū Regū, & sermonū delectabiliū, et risum ꝑuocanniū: & uersuū, et Rithmorū cōscius: ut propter ea Rex assumat plenitudinē gaudiorū. Nam propter hæc melioraē digestio eius, & mūdificabiē spūs, et sanguis ipsorū, et uacabit a uarijs cogitatōib. et efficiē bonę maneriei in rūorib. et euēnb. supeminētib. ef.

Confabulationes insomnis. Sermones confabulationum ut plurimum sunt de præteritis: qui aut sunt ueri, aut falsi, aut similes eis. Et diuersantur, aut iuxta desyderia Intendentis. sicut sunt historiæ Amatorum, sicut Tristrandi, & Isaldæ, & Paridis, & Helenæ. Aut iuxta delectationem, aut iuxta desyderia intellectus. sicut in scientijs, curialitatibus & historijs Alexandri, & similibus. Aut de pertinentibus iracundiæ. sicut bella, & prælia, & expugnationes castrorum, ciuitatum, & his similia confabulationeē sunt de genere accidentium animæ.

Vigiliæ. Hæ naturaliter laxant corpus, & uirtutes naturales, animales, calorem naturalem, & cordis caliditatem ad exteriora mouentes, per quos uigorantur sensus, & motus uoluntarius, unde interius cor Infrigidabitur, exterius calefiet. Cum uero uigiliæ prolongantur, & somnus minuitur, addit desiccationem corpori & caliditatem, & corrumpit humiditatem corporis, & facit oculos concauos apparere.

Apta huc quę supra fol. 19. Canone. 11.

Ebrietas. Vomitus. Raphani. Somnus. Confabulator. Loquēs in somnis Vigiliæ.

De Purgatione, & Constipatione, & mundificatione Dentium, & cura Ebriorum. — Iuuamenta rationabilia.

Numerus.	Nomina.	Gradus. Natura.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A 225	Purgatio.	Dominiū virtutis expulsiuæ.	Expellens humorem superfluum tantum.	Virtuti retentiuæ quiescenti.	In purgatione excedens.	Cum stipticis.	o	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.
B 226	Constipatio.	Victoria virtutis retentiuæ.	Retinere virtutem, donec profit.	Cōseruat humorum radices.	Retentioni superfluitatum.	Cum medicinis laxatiuis.	o	Omnibus.	Omnibus.	Hyemi.	Habitatis.
C 227	Coitus.	Est duorum cōbinatio cōparium ad immittēdū sp.	Qui fit donec cōpleter spermatizetur.	Ad conseruationem speciei.	Hiātibus anhelitos frigidos, et siccos.	Cum cibis generantibus sperma.	o	Cali. & humi.	Iuue. et adulesc.	Veri post mūdificationē mēstru.	Temperatis.
D 228	Sperma.	Materiæ generatiuæ cali. & humi.	Tpatū quantitate, & qualitate in aqua, descendēs ad fundum.	Generationi.	Cum in generatione fuerit defectus.	Cum cautela spermatis, & loci recipientis.	Animal aliqd.	Oib. et pcī. c. h.	Iuuenibus.	Temperatis.	Temperatis.
E 229	Mūdificatoria, et lauat. dentiū.	Mundificatio, & confortatio.	Non offendentes gingiuas.	Locis grossis, & concauis.	Cōmouentia dentes, & deturpantia gingiuas, & excoriantia.	Cum non frequenter utitur eis.	o	Intertonb. cali. (?)	Dētibus fortib. (?)	Omnibus.	Omnibus.
F 230	Ebrietas.	o Vini fastidium.	Quæ nunquam est bonum.	Nullum.	Cerebro, & virtutibus.	Cum odorationibus frigidis.	o	Nullis ipsarum.	Nullis ipsarū.	In quibuslibet mala.	Non habitatis.
G 231	Poca ordeacea. (alias ceruisia.)	Fr.c. & h. exopilans. G.f. & hu. imodica calidit.	Acutum, speciatum.	Extinguit caliditatē acuitatis, & ebrietatis.	Neruos inflat, & facit fastidium.	Cū miscet cū succo limoncellorum, et acetositate citri.	Humor malus.	Calidis.	Iuuenibus.	Calidis.	Calidis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Electiones, & Proprietates. Opiniones Philosophorum.

Hip. G. **Purgatio.** De rebus necessarijs est iuuare naturam, ad expellenda superflua. Hoc tamen uidendum est, quod si constipatio fuerit defectu cibi, & siccitatis caussa, ordinetur quod cibus multiplicetur, & humectetur cũ brodijs pinguibus: & offis infusis in liquoribus humidis. Quod si fuerit ex assumptione cibi stiptici præcedentis, qui constipauit, abstineat ab eo. Quod si fuerit ex abundantia cibi, elongetur. Quod si fuerit ex mala complexione, rectificetur mala complexio. Quod si fuerit ex retentiõe urinæ in renibus & uesica, sed ex caliditate acciderit, curetur cũ seminibus cõibus, melonibus Indis, & Iudep. Si ex frigiditate, cũ seminibus apij, & feniculi.

Eligitur in minutione manuũ, cũ sit Luna in mansionibus igneis: deinde in mãsionibus aëreis. Nisi luna fuerit i Geminis: & semilunijs melius, quam plenilunio.

Hip. G. Ru. **Constipatio.** Si ex frigiditate acciderit, intret balneũ, et fricetur ibidẽ. Si ex caliditate, solũ cum aqua tepida balneetur, et oleo uiol. Quod si uoluerit quod egrediatur de Branchos, id est, de aqua ubi fit Branchos, fiat cum aqua mellis gargarisiua, abstergens dentes, & cum Masticis masticatiõe. Et expulsio rancositatis fit cũ sternutatiõe, & positione faciei supra uapores aquæ calidæ. Et quod in stomacho est, trahendũ est cũ uomitu: & quod in pectore, cũ decoctione ficuũ, & radicũ lilij, & capillorum Veneris, & cum comestione Butyri. Et si corpus fuerit plectoricum, trahatur humor uincens, cum medicina mundificante & euacuante cum phlebotomia.

G. Ru. **Coitus.** Natura in generatiõe delectationẽ fieri uoluit subitam, ducentem ad finem nobilem generati: ex qua delectatione quãplurima mouentur: quemadmodũ anima rationalis. Et hoc accidit, quando fit pruritus quidam & titillatio: et præcipue cum uidetur operari: & etiã cum quis cogitauerit super eo, in somno, seu uigilijs. Et illud quod maxime moderatũ ex eo dicitur, est post cuius complementũ accidit leuitas, et gaudium. Agens uero, seu coiens, non sit repletus cibo, neque famelicus: quia accidit opilatio, & desiccatio. Sit & tempus moderatum, & aër non epidimitus, & corpus non paratum ad ægritudinem.

Eliguntur ad generationẽ masculorum, mãsiones masculinæ, ex quibus meliores sunt Libra, & Sagittarius: fœminarum uero Pisces, & Virgo: caueatur etiã si sit Virgo.

Hip. G. Ari. **Sperma.** Est ex superfluitatibus corporis nobilius: propter quod cum eius fit multa eductio, prosternitur uirtus, & accidit inde paralysis, tremor, & ægritudo iuncturarum, pulsatio cordis, sudor, apostema pectoris, & pulmonis, defectus appetitus ciborum, obscuritas uisus, & maxime decrepitis, & illis qui sunt frigidæ complexionis. Non coëuntibus uero, sed coire somniantibus, accidit animi peruersitas, testiculorũ inflatio, uniuersaliter ægritudines repletionum in corpore, & cerebro.

Ra. Ior. Bog. Iehu. **Mundificatoria.** Dentes uero offendit potus aquæ fri. post cibũ cal. et Chalõe, et comestio lactis, et ciborum acutorũ, et obstupefactio Dentiũ, medicinæ uomitiuæ masticatio, regulariter dentes frãgẽtes, & superflua mũdificatio dentiũ. Qui mũdandi sunt cũ fustibus botrorum dactylorum, et maxĩe illorum de Metha. Et corrosio dentiũ, lota, cũ frustis ramorum persici mũdificetur. Debent etiã abstergi dentes cũ panno linteo madefacto aqua ros. quibus apponendus est puluis confortatiuus, confectus ex ciperis, squinanto, rosis. Et de rebus etiã mundificãtibus dentes, sunt carbones nouiter facti ex lignis, & puluis terreus uasorum quæ ueniunt de Seni.

Mas. G. **Ebrietas.** Est eleuatio uaporũ calidorum ex uino ad cerebra debilia. Cuius cura fit cũ exercitio leui, & balneatione aquæ tẽperatæ, chalõe, potione syruporũ calorem extinguentiũ. Et abstinentia cibi curatur ebrius, cum fuerit multa ebrietate grauatus: cuius etiã pedes fricentur, & cerebrũ confortetur, & ingenietur, ut somnus inducatur: ad quod operatio uini circa stomachũ, & cerebrum sedatur. Deinde cibetur cum cibo facto de caulibus, & cibo de lentibus præparatis cum liquore muzi saporis, & cum rebus acetosis, & etiã pullis gallinaceis præparatis cum liquore acetoso. Et hæc omnia fieri debent post usum muzorum fructuum.

Iudæus. Gipeanus. **Foca. &c.** Iuuamentum Ebrietatis est illud, quod conficitur cum succo granatorum. Sed hordeaceum inflat, & speciarum calefacit & desiccat. Quod conficitur de pane, & herbis, est minus inflatiuum hordeaceo: uerum præseruat ab Ebrietate, si syrupo de limonibus, succo agresti, & Rob, mirtillorum bibens, ante potum uini utatur, & potus duorum dauit cineris sarmentorum, cum uilleo, & aqua niuis, et potus uini lymphati, & clarefacti paulotenus in camera Septentrionali. Et de proprietate Focæ est, mollificare, & abstergere ebur cum infusum fuerit in eo.

Apta huc quæ supra fol. 11. & seq. Cano. 14.

I 2

Purgatio. Constipatio. Coitus. Sperma. Mundificatiua. Ebrietas. Foca.

De Motu, Quiete, exercitio moderato, & speciebus ipsorum. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Natura.	Gradus.	MELIVS EX EA IPSA quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	313	Motus.	Processus uirtutum ad aliquem finem.	o	Quod prouenit ad nobiliorem finem.	Complementũ motons, & motu.	Quando fuerit superfluus.	Prohibendo impedimenta.	o	Frĩ. & motꝯ fortus: & econtra.	Iuuenibus.	Actiua, motꝯ fortiꝰ: et cõtrario.	Existenti extra temperantiã.
B	311	Quies.	Finis motus.	o	Conseruans finem motus.	Structuræ pectoris.	Flegma generat.	Cum motu.	o	Cali. habentib. poros apertos.	Decrepitis, & pueris.	Aestati, al. extra mãnd degẽtib.	Calidis.
C	314	Exercitium leue.	Motus animalis uoluntarius.	o	Tempatis in quãtitate, & qualitate.	Superfluitates expellit.	Macilẽtis habentibus poros apertos.	Cum quiete moderata.	o	Calidis, et humidis.	Vniuersis, sed pueris spat. fri.	Distemperatis.	Habitatis.
D	315	Equitatio.	Quidam motus moderatus.	o	Prouocãt sudorem.	In tribus, quæ dicemus.	Cum extenditur in ea.	Cum humidis.	o	Calidis.	Perfectis.	Temperatis.	Planis, expeditis.
E	316	Venatio terre.	Ad uenandum animalia syluestria.	o	Quies facilis uenationis.	Humores subtiliat.	Corpora desiccat.	Cum inunctione in balneis facta.	o	Temperatis.	Vniuersis, exceptis pueris.	Temperatis.	Vniuersis.
F	317	Exerci. cũ pila.	Est impulsio cũ instrumento ad hoc deputato.	o	Cum pila media.	Delectatio animæ, & exercitiũ moderatũ corporis.	Iuncturis debilibus.	Cum suauitate utendo.	o	Temperatis.	Adulescentibus.	Tpe ꝗ cuiuslibet circũiacentib.	Omnibus.
G	318	Luctatio.	Est moderatum exercitium inter duos.	o	Post cuius finem sentitur leuitas.	Corporibus torosis.	Pectoribus.	Cum somno post balneũ.	o	Calidis, & humidis.	Iuuenibus.	Veri, et circumstantib. ipsis.	Omnibus.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. | Electiones, & Proprietates.

G. Hip. Ru. **Motus.** Species Motus sunt sex. scilicet, Generatio, Corruptio, Augmentum, Diminutio, Alteratio, & loci Mutatio. Et caussa in hoc est: quia motus, aut est in substantia, aut in accidente. Si in substantia: Generatio, & Corruptio. Si in accidente, aut interiori, aut superficietenus. Si in interiori, aut secundum qualitatem: & est Alteratio. Aut secundum quantitatem, & est Augmentum, & Diminutio. Si exteriori seu superficietenus, est Motus localis.

Eligitur Luna existẽte in tertia domo, scilicet gaudij, cõiuncta fortunis, & ascendens & domi nus sint fortunati a dño terræ, hoc est, quartæ.

Hip. G. Ori. **Quies.** Per Quietem accidit corpori frigiditas, & humiditas, & artetica, carnolitas, caro superflua a natura derelicta, & turpitudo effigiei, mala digestio ciborum: & hæc omnia, quia superflua resolui non possunt ex motu. Quies autem est bona habentibus in suis corporibus uapores fumosos: quia dum quiescunt, non resoluuntur uapores ipsi nociui. nam resoluti miscentes se humoribus forte febres inducerent.

Hip. G. Ru. **Exercitium moderatum.** Temperatius inter tempora est Ver: deinde Autumnus. Et temperatius dierum, est mane dierum æstatis, & meridies dierum hyemis. Exercitium uero temperatum eget tempore, & loco conuenienti. Et generaliter Exercitium moderatum, diuersatur iuxta diuersitatem elementorum: quia exercitium moderatum iuuenilis ætatis, & corporum depressorum, in regionibus frigidis, & temporibus hyemalibus, quodlibet forte: & econuerso.

G. Ie. Gab. **Equitatio.** Est exercitium moderatum: quæ diuersatur secundũ diuersificationem, quantitatis, equitantis, & equitaturæ. Et suauis equitatio, est exercitium, quando non equitatur motu totius corporis. Et uniuersaliter iuuamenta exercitiorum moderatorum sunt tria. Primum, excitatio caloris naturalis: & est augmentum, ad meliorandum digestionem, & subtiliandas superfluitates. Secundum, pororum apertio, & meatuum mundificatio cum sudore, resiccantibus uaporibus. Tertium, duritia membrorum, & uirtus ipsorũ ex confricatione membrorum.

Eligitur equitatio in signis mobilib. Luna existẽte in trino Martis, & aspectu Iouis.

Iudæus. Ari. **Venatio terrestris.** Venatio in campis infrigidat & desiccat: quia est modus excedens quãtitatẽ temperatã, ex desyderio obtinẽdi, qui circũfluxerat, dissoluens humiditatẽ, quæ est caloris sustentamentũ: propter q̃d infrigidat corpus, & desiccat. Et hoc exercitiũ est detestandũ, maxime insuetis: quia homo morãs in quiete, deinde multo motu utens, & multoties cũ hoc comedens uenationũ carnes, descendũt prius q̃ digerant. Et laborantes in uenationibus, siue sint assueti exercitio, & uelint eo uti, siue sint plures uenatorũ qui non regunt, & uiuunt carnibus uenationũ, & laborãtes in suis uenationibus, utẽtes hoc cibo, non digesti cibi a stomacho descẽdũt, ppter q̃d gñant corpori ægritudines. Sed uenatio pisciũ & similiũ infrigidat, & humectat.

Eligitur Luna existẽte in signo, q̃d non aspicit dominus eius, & aquaticũ exercitiũ in signis aq̃ticis, aereum in aereis, & terreum in terreis.

Buc. Ie. **Exercitiũ solatiosum.** Melius int exercitia, q̃d annexũ est solatijs, & lętitijs ai, et est minoris laboris: non tñ sicut uenatio, quæ tantos labores exigit: nec sicut delatio armorũ, nec sicut laboriosa militia. nam hæc exercitia continuanda sunt. Sed solatia pilarũ continuari possunt. Nam exercitiũ paruæ pilæ, est de moderatis exercitijs, & iuuatorijs in omnibus ætatibus. Pilæ uero solatium fit multis modis. Nam aliquando ludendo cum uirga ducitur, aliquãdo cum lata tabula, aliquando cum lanceola, & aliquando inmediate cum manu. In huiusmodi uero solatio, inferiora corporis quiescunt, & superiora mouentur: in alijs econuerso.

Eligitur h mõi solatiũ, cũ Luna fuerit in signis mobilib, cauendum tñ ne participet cũ Saturno.

G. Ru. Io. Ori. **Luctatio.** Vniuersaliter existens exercitiũ habentibus corpora carnositate repleta, est periculosa: eo quod talis luctatio cõmouet in huiusmodi corporibus humores in eorum quietibus, quibus accidere poterit exinde ruptura, & uenire febris, caro superflua, ante derelicta, & mors subitanea, & alia iuxta naturam humorum, & membrorum recipientium ipsorum influentiam. Et exercitium est nociuum habentibus complexiones frigidas & siccas, & habentibus pectora stricta, macilentis, habentibus poros apertos, consuetis pati tussim, & stricturam anhelitus, & illis qui consueti sunt seruire in balneis, & similibus.

Apta huc quę supra fol. 12. Canone. 15. notantur.

Motus, Quies, Exercitium, Equitatio, Venatio, Ludus pilæ, Luctatio.

Opiniones Philosophorum. | Electiones, & Proprietates.

Io. **Balneum.** Aquæ frigidæ infrigidat naturaliter, & per accidens calefacit. Balneum uero aquæ calidæ econuerso. Verumtamen utrunq; humectat. Balneum uero aëris calidum, desiccat: propter quod sanitas conseruatur. Et conferunt febribus ethicis, hydropicis, & paralysi prouenienti ex euacuatione & repletione. Cum uero uoluens balneo humectari, aspergatur balneum ipsum aqua multa, & sedeatue multum in concha, seu fonte. Quod si desiccari uolueris, euacua & desicca multum balneum ab aqua ipsius, & sedeatur in fonte illo, donec inspisserue anhelitus & augeatur.

Eligitur ad introitũ Balnei, cũ ascendens fuerit domus Iouis, uel Martis, et Luna aspicit Venerẽ, uel fuerit in angulis.

G. Io. **Cameræ.** Aër balnei diuersarue secundum diuersitates Camerarum ipsius. Nam prima est tepida, secunda mediocris, tertia in uoluntate caliditatis & siccitans: in qua si moretur aliquis modicum, calefacit corpus & humectat: si diu, infrigidat & desiccat: propter multam distemperantiam humiditatis, & caloris naturalis dissolutionem: & infrigidat accidentalitee, extrahendo a corpore humouem cholericum. sicut accidit hoc in febribus tertianis.

Hip. G. Hyp. **Aqua delectabilis. &c.** Hæc poros aperit, & attrahit humorem cholericum, infrigidans accidentaliter, & humectans naturaliter: & dolorem mitigat, & digerit reumata, & humores: prouocat somnum: sedat nocumentum rigoris, dissoluens grauitates, & dolores capitis: & remouet ardorem prouenientem ex sole, conferens paralysi, impinguans corpus, ingrediens ipsum post modicam comestionem.

Hip. G. **Aqua calida. &c.** Aqua fortiter calida, multum calefacit, & parum humectat. Dixit Hip. Si quis intrauerit frequenter balneum, liquefiet pinguedo ipsius, mentem corrumpens, & syncopim facit. Et idem dicit in alio loco, quòd nocet illis, quorum uenter est strictus: nisi forte balnei aqua fuerit infrigidata. Et illis etiam, quorum uenter est humidus per crasim: eo quod balneum stringit. Nocet etiam illis, quorum uirtus est debilis, & uomitum patientibus, & in quorum stomacho sunt humores cholerici, & quibus facile manat fluxus sanguinis de naribus.

Hip. G. Io. **Aqua frigida.** Iuuamentum balnei aquæ frigidæ est, quia infrigidat & humectat: & calefacit accidentaliter, propter clausuram pororum: facit etiam retineri uapores interius, propter quam caussam balneario in eis post cibum meliorat digestionem. Diuersarue tamen operanõ eius ratione habitudinis, & temporis præsentis: eo quod iuuenis densi corporis, cum balneatur in aqua frigida tempore æstiuo, augetur caliditas, & uirtus ipsius, & melioratur ipsius digestio: & aufert paralysim ex repletione, ex copia caliditatis interius profundatæ.

Eligit in natatonib. & lauacris i aqua frigida, cũ Luna fuerit in Cancro, uel in Pisce, nec sit iuncta Saturno, & detestat Luna exsistẽte in Capricorno, uel Aquario.

Hip. G. Io. **Aqua. &c.** Nocumentum accidens ex balneo aquæ frigidæ est, cum balneatur post exercitium, coitum, uigilias, uomitũ, medicinam laxatiuam, & uentris fluxum ex indigestione: & si bibita fuerit etiam nocet. Obest etiam ægritudinibus iuncturarum, & tumoribus frigidis, & abscindit fluxum sanguinis ex naribus, & ex alijs locis fluentem. cum circa eã loca non manat, embrocatur: eo quod aqua cõagulat sanguinem. Et accidit decrepitis ex aquæ frigidæ balneo; sicut accidit serpentibus ex frigiditate hyemis. Et de iuuamento aquarum fontium, sicut diximus in capitulo de aquis potabilibus.

De. Glo. Mac. **Psilothrũ. &c.** Præcedit inũctionẽ Psilothri ad hoc ut non exurat locũ, inunctio cũ malua: deinde lauet cũ aqua fri. locus inũctus & desiccat⁹: postmodũ locus inũgat psilothro, ita m̃ q̃d inũgat prius psilothro ꝓprius digit⁹, & scribat in cruce dextra dicẽdo, Miserere Deus Salomonis filij David. Huius uerò psilothri inunctio fieri debet postq̃ sudauerit in balneo, & sudoris ipsi⁹ facta fuerit abstersio, et desiccatio. Cũ uero abradere cœperit, morandũ est in camera cali. balnei, donec psilothrũ liquefiat: postmodũ fricet locus cũ cartamo trito, cũ semine melonũ, & farina rizon, tẽperatis cũ aqua myrthi, & prunorũ, et fumigatis in uase aliquo, & reseruatis: de quo dissoluto cum aqua ros. quoties necesse fuerit recipitur, & inungitur, seu lauatur locus.

Eligit h⁹ inũctio cũ Luna fuerit minuta lumine, prius q̃ a sole euadat, et gñaliter hęc electio ualis est ad mũdificãdũ sordes oẽs corporis.

Balneũ aquæ frigidæ, & Cameræ. | Aqua delectabilis. | Aqua calida. | Aqua frigida. | Aqua in balneis frigi. bibita. | Psilothrũ.

De ordinatione Balnei, & uariatione uestimentorum post balneum, & conseruatione sanitatis unguium. Iuuamenta rationabilia.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIUS EX RE ipsa quam quæris.	IUVAMENTUM eius.	NOCUMENTUM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
H 146	Auripigmentum.	Cal. [illegible] sic. su- pu. cōsūtiu.	Cal. & [illegible] in 4.	Quod est de laminis deauratis, leuibus.	Abradit pilos, & trahit humores cū sudore.	Colorat cutem nigro colore.	Cum fuoco rizon, & car cantarū.	o	Frigi. & humi.	Senectuti.	Hyemi.	Habitatis.
Q 147	Inūctio olei sine fricatione.	Humectat naturaliter.	Frigi. spa. in 4.	Post balneum.	Hūectat corpus, & preseruat ab apostematibus.	Habitudinē lenit.	Cum sandalo, aqua ros.	Habitudinem limpidam.	Siccis.	Decrepitis.	Aestati.	Lucolis, et mōtuolis.
π 14[illegible]	Fricatio ab q̄ olei inunctione.	Calefactiua, & desiccatiua	o	Leuis.	Aperit, & resoluit uapores.	Facit Bothor.	Cum balneo temperato.	Membrorum duriciem.	Humidis.	Iuueni. et Senė.	Hyemi.	Septentrionalibus.
π	Bismalua.	Theo. calid. temperate.	Cali. spat. in 2.	Montana, tenera.	Mūdificat & lenit uentrē, & dissoluit apostemata orificij ani.	Mollificat crispitudinē capillorum.	Cū mixtione gariofil. et sandalorum.	Lenit membra.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitatis.
C 150	Vestis linea.	Frigi. & sicc.	Fri. & sicc. in 2.	Leuis, splendida, & pulchra.	Temperat calorem corporis.	Desiccat cutem, & prohibet exire uapores.	Cum mixtione setæ.	Desiccationem apostematū.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati, et Veri.	Septentrionalibus.
O 151	Vestis de seta, & lana.	Cali. & desiccatiua.	Cal. & sicc. in 2.	De partibus Masi, & Fali.	Educit calorem.	Inflammat calorem.	Cum uestibus lineis, & subtus eas.	Additionem caloris.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Montanis.
Ω 152	Oleum uiolaceum.	Frig. et humi.	Fri. & hu. in 2.	Factū de bonis uiolis.	Mollificat duriciem neruorum.	Laxat neruos, & membra.	Cum oleo sambucino.	Debilitatem tactus.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridianis.

Opiniones Philoſophorum. Electiones, & Proprietates.

D. Glo. May. Rog.

Auripigmentũ. In calce lota, ſeu extincta, auripigmentũ tantũ, quantũ quarta pars ipſius calcis ponaſ. Deinde teraſ, & miſceaſ pro calefactis, cũ aquis hordei, uel rizon, uel ſucco melonũ: pro infrigidatis uero cũ ſucco maioranæ, ſeu mẽtaſtri. Quod ſi educere uolueris aliqd ſub cute exiſtens, miſceaſ cum ꝑdictis aloës epimitidæ, myrrhæ, & coloquintidæ ãñ. ʒ. 1. ad ꝑſeruandũ apoſtemata, & bothor corporis. Et ſi accipiaſ ſpuma maris, & miſceaſ cũ aqua, depilabiſ locus inũctus. Vel accipiaſ ſpuma maris, & teraſ, et infundaſ multoties in aquã auripigmẽti: deinde in aqua athalli, & ſublimetur, abradit pilos aſperſa ſuper locum piloſum. Quod ſi hæc plura uideantur acuta, diſſoluantur in aqua fontium frigida & recenti. Quod ſi modicum acuta fuerit, diſſoluatur in aqua prædicta. Alias auripigmentum mixtum cum melle, abradit.

Eligitur ad faciendum abraſionẽ pilorũ, Luna exiſtẽte in ſigno bicorporeo: excepta Virgine.

G.

Inunctio olei. Si oleum frigidũ fuerit, ſicut uiolaceum, lenit ſuperfluitates, aperit poros, lenit & humectat corpus. Et ſi fuerit calidum, ſicut ſambucinum, & muſcelinum, & coſtinum, calefacit, & diſſoluit diſſolutione uehementi, cum aliquo ipſorũ utuntur febricitantes, poſt completam digeſtionem humorum. Olei enim inunctio, antequam fiat pororum apertio, operatur retentionem ſuperfluitatum, quas natura ſub cute expellit: facta uero pororum apertione, diſſoluit ſuperfluitates, & corpus humectat.

G. Hip. Ior.

Fricatio. Fricationis uero ſimplicis, ſeu præter oleum, quædam eſt lenis: & hæc diſſoluit, & liquefacit humores, & poros aperit. Et quædam eſt fortis: & hæc diſſoluit humiditates, & membra indurat. Et quædam eſt mediocris: & hæc ſanguinem trahit ex ſuperficie corporis. Et olei inunctio abſq; fricatione, poros claudit, & prohibet reſolutionem ab eis. Poſt balneationẽ cum aqua calefacta, conſeruat calorem naturalem, ne diſſoluatur, & calefacit & humectat. Et poſt balneationem in aqua frigida, inunctio infrigidat & humectat.

Eligiſ ad ueſtimẽta induenda, Luna exiſtẽte in ſignis mobilib. ꝑter Capricornũ. Et melius inter ſigna mobilia, eſt Libra et Aries: et maxie qñ aſpexerit Venerem, ſeu Iouẽ, trino uel ſextili aſpectu.

Ior.

Biſmalua. Eſt duplex. Alia eſt alba. Alia uiridis. Viridis eſt melior. Dixerunt tamen quidam ꝙ eſt calida in primo gradu: & in ipſa eſt aliquid ſtipticitatis: & eſt humectatiua, & digeſtiua, & mundificatiua: & propter hoc abſtergit maculas nigras faciei. Alia ad leniendum faciem, & planificandũ capillos. Rec. pſillij torrefacti, triti, & educti per pannum de ſera & lana. Alia conferens furfurib. capitis. Lauantur capilli cũ ſucco bletæ, & delet. Alia. Si miſceatur cum ſucco, quem diximus ſtaphiſagriæ, interficit pediculos, & lendes. De operationibus uero uſuem, ſandal. & roſ. diximus in capitulo lauationis manuum.

Supra fol. 59. Ieſu.

Veſtis linea. Omnia ueſtimenta tangentia corpus calefiant prius: deinde calefaciunt. Præter ueſtimẽta linea. Nam hęc prius infrigidant corpus, deinde adquirunt corpori lenẽ caliditatem. Veſtimẽta uero Scumeyſi corpus leniũt & humectant. Bombicina uero quãto nobiliora ſunt, tanto magis leniũt, et calefaciũt corpus: et ecõuerſo. Veſtimẽta uero habẽtia pilos ſpiſſos, ſunt de hyemalibus ueſtibus. Et ueſtimenta leuia, rara, & ſplendida, ſunt eeõuerſo. Calceare ocreas, ſeu calciamenta dextri pedis, prius ſiniſtro, præſeruat a dolore ſplenis.

Hali. Filius. Ab.

Veſtes de ſera & pellibus. Veſtimẽta de ſera leue efficiunt corpus: ſi de ſera torta fuerint, minus corpus calefaciunt, ꝙ ſi de bombicea fuerint. Sed ueſtes de pelle, diuerſantur ſecundũ diuerſitatẽ animaliũ. Sed meliores ſunt, quæ fiunt de pelle Biſſari: nam hæ calefaciũt fortiter. Sed pelles Vulpinę ſunt magis calefactiuę. Pelles uero Cuniculoꝝ et Leporũ, ſunt minoris caliditatis, ꝙ de Biſſari: q̃ ſunt cõuenientiores corporib. tẽpatis, ꝓpter leuitatẽ ipſaꝝ. Pelles uero Agnorũ ſunt magis calefacientes pellibus Hedinis, & magis conferẽtes dorſo, & renib. Et ſedilia quæ fiũt ex garis paludis, conferũt Hemorrhoidib. Veſtimẽta uero aſpera, macre faciũt corpus.

Deteſtaſ inciſio unguiũ digitoꝝ, cũ Luna fuerit ĩ Geminis: & inciſio unguiũ pedum, qñ Luna fuerit in Piſcibus, et ꝑcipue cũ iuncta fuerit Mercurio, uel Ioui.

Oleum Violaceum. Vngues ſunt de extremitatibus corporis. Et quoꝝ inũctio ſanitatẽ præſeruat ipſoꝝ. Inciſio uero ipſorũ fit die Iouis: ut aſſecureſ de ruptura ipſoꝝ, ſi forte forfices tetigerint carnes digitorũ, uel lotæ fuerint cũ ſale, poſt inciſionẽ accidere poteſt, q̃d digiti incurrant inflationẽ calidã: quæ curaſ cũ ſemine pſillij infuſo in aq̃, et aſperſo ſupra petrã: et appoſito. Sed ſi ſenſerit pulſationẽ in locis iſlatis, ſignat putredinẽ fieri. Accipiaſ de farina groſſa, et maſticeſ: q̃ maſticata digito patienti apponaſ. Quod ſi putredo remaneat, ita q̃d unguẽ cadere cõtingat, inũgaſ extremitas digiti patientis cũ oleo fri uel cæra, nã hæc nõ ꝑmittũt turpẽ unguẽ renaſci.

Apta hæc quę ſupra fol. 17. Canone. 16.

Auripigmentũ. Inunctio olei. Fricatio. Biſmalua. Veſtis linea. Veſtis ſerica. Oleũ uiol.

Fumigationes bonæ, Iuuamenta & Nocumenta syruporum.

	Nomina.	Natura.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM.	NOCVMENTVM.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Ætates.	Tempora.	Regiones.
A	Xyloaloes.	Mus. calid. & sicc.	o	Nigrū, ponderosum, & amarum.	Retinet, confortat stomachum, & spiritus.	Aegritudinibus cerebri calidis.	Cum fumitur cum camphora.	Cremētum spiritus uitalis.	Fr[illegible]is.	Senectuti.	H[illegible]i.	Sep[illegible]ona.
B	Muscus.	Mus. calid. & sicc.	o	Sxladi, quod fertur de partibus Culbeth.	Confortat cor, & cerebrum.	Cerebro calido.	Cum camphora.	Cremētum uirtutum.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	S[illegible]
C	Camphora.	[illegible] frigida, cal. & substantia frigi.	o	Rubrum, album, & magnum.	Abscindit fluxum sanguinis ex naribus.	Inducit uigilias, & nocet coitui.	Cum uiolis, & nenufare.	Delectamentum.	Calidis.	Iuuentuti.	Ac[illegible]o.	[illegible]
D	Ambra.	[illegible] calid. & h[illegible] declinans ad calidum t.	o	Grisea, leuis, & pinguis.	Confortat cor, & multiplicat spiritus.	Consuetis pati Machure.	Cū camphora, & odoramento alchannæ.	Audacia.	Frigi. & humi.	D[illegible]is.	Hy[illegible]	[illegible]epte[illegible]io[illegible]
E	Aq[illegible]acea.	[illegible] fri. & stiptica, in quæ est ultrorica.		Quod fit ex subsumatione rosarum absq; aqua.	Confert uirtutibus, & instrumentis ipsorum.	Exasperat pectus.	Cum candi, & Iulep.	Placitas.	Calidis.	In iuuentute.	Aestati.	[illegible]epte[illegible]ionalib.
F	Syrupus acetosus.	Fri. & cali. fri. & subtiliare. Mus. Ioh.	o	Coctus mundus, moderate coquatur.	Incidit, subtiliat, mundificat, & aperit.	Coitui, tussi, & dysenteriæ.	Cum Iulep de redeo.	Humor frigidus.	Omnibus.	[illegible] mulieribus.	Omnibus.	H[illegible]ans.
G	Syr[illegible] acetos. de lem[illegible]us.	[illegible] ex opilatione & d[illegible] qui fit ex cali. R[illegible]	o	Quod fit secū dum artis canones.	Descēdere facit cholerā, & flegmas.	Stomacho pectori, & neruis.	Cum syrupis de papaueribus.	[illegible]m, de[illegible] no[illegible] cit curandum.	F[illegible] h[illegible] mi.	Iuuentuti et ultra.	Hyemi et decrescit.	Frigidis.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

M. **Xyloaloes.** Eligit Indiæ: qa eſt delectabilius in fumigationb. Deinde Xyloaloes Saamſi: quia
Ie. hmõi facit magis redolere pãnos, poſtq̃ eſt lignũ aloes humidiũ: eo q̃d melis eſt ad maſticandũ.
Ior. Lignũ aloes uero Crinũ, eſt de mõ Saamſi. Et in hoc eſt dulcedo, p quã gñant pediculi. Sed In-
dũ hẽt amaritudinẽ, quæ phibet gñationẽ ipſoꝝ. Et lignũ aloes eſt diuerſoꝝ modoꝝ, ſcd'm di-
uerſitates regionũ, ex qbus ferẽ. Verũ nõ quęlibet arbor ipſius dicit xyloaloes. Et xyloaloes po
nit inciſa ſub terra: ppterea, ut ſordes & terreſtreitas ſua abſcindat. Et locꝰ ortus ipſiꝰ eſt igno
tus. Et hmõi xyloaloes ẽ cõferẽs mẽbris ĩteriorib. et cõfortat cerebrũ & neruos, et cõfert hepati.

G. **Muſcus.** Folliculi cõtinẽtes Muſcũ Cubit ſunt, ſubtili ex ueſicula & muſco. Gergeri folliculi
Ior. ſunt hijs cõtrarij: q muſcꝰ eſt minoris ſubtilitatis, & aromaticitatis. Verũ muſcꝰ Chiarã medio
M. cris eſt inter pdictos: cũ quo miſcet limatura argẽti, & plũbi, ut ſit ponderoſus. Muſcus Salmiri
di eſt declinãs ab operatione pdicti: quia motus de proprio folliculo, in uaſe uitreo conſeruat.
Et folliculus in quo continet muſcus, eſt umbilicus anialis, ſimilis Gazelo, habẽtis duo cornua
erecta uerſus altũ: quæ ueſicæ ĩueniunt plenæ ſanguine: quæ cũ conſeruant tpe diurno, ſanguis
ille tranſit in muſcũ. Et cũ hæc anialia a maritimis, elongant uerſus deſertũ incedẽtia, ſpica na
turaliter paſcunt, & tũc ipſoꝝ muſcus erit delectabilior. Cũ uero ppe maritimã cõmorant, pa-
ſcunt myrrha. Falſificatur mi hic muſcus cũ radice dicta Matir, & cum herba ſalich trita.

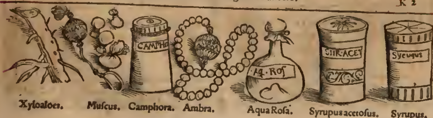
Ior. **Camphora.** Riachi eſt radix oim camphoraꝝ, inuenit in corporibus arboꝝ. Fruſta ipſius in
Mx. modũ ſalis albi. Fruſtũ mi unũquodq; ipſius eſt ponderis aurei, uel minus. Camphora uero mi
lo. nuta uocat Miſſen. Et Camphora cõmixta fruſtis arboris, decoquit, ſicut diximus in præpara
tione aquæ Camphoræ, & hæc camphora uocat Firroli, (in alio, Syſiri,) ex qua conficiũtur
ſtatuæ. Et Camphora non nominat diuerſis noibus, niſi propter diuerſitatẽ regionũ, & partiũ
Inſulaꝝ, et non ex alia cauſsa. Et fertur, q̃d ſub umbra arboris camphoræ morari poſſunt ultra
centũ hoies: cuius corpus eſt albũ, declinãs ad rubedinẽ, ex quo cũ frangit, cadit Camphora.

Maſ. **Ambra.** Eſt ſicut cerebellũ. Et mais ex ea eſt ponderis mille aureorũ: et hęc Ambra egredit de
Ior. fontibus reptis in mari ſupnatãs aquę: de qua ſupnatãtes aues deſcendẽtes comedũt, & moriũ-
tur ppter comeſtionẽ ipſius. Alij uero dicũt, q̃d ſit ſupfluitas, ſeu ſtercus anialis. Alij uero di-
cunt, q̃d ſit de ſordibus maris. Et ex oibus modis Ambræ melior eſt griſea, & deterior quæ eſt
coloris niuoſi: poſt quã in bonitate eſt Ambra piſcea (alias, picea) Ambra piſcis eſt qui horri-
bilẽ odorem habet. Nam piſces deglutientes ipſum, eijciunt poſtmodũ: & quãdo præparat, in
decolanõe (in alio, in decoctione) egredit ex ea harena. Eſt etiã alius modus Ambræ pinealis.
Et eſt alter modus, q dicit mũdus, carẽs odore. Such uero conficit ex humidis emblicis. Qui ſi
non repiunt, fit ex ramich. Et Ramich eſt galla recens, agreſtis. Et iſti modi Such ſunt frigidi.

Iudæ- **Aqua Roſacea.** Eligitur potus eius ad confortationem cordis & ſtomachi: & odor eius, ad
us. ſedandũ syncopim: eo quod excitat quinq; ſenſus, & dilatat animã, & confortat corpus, cum
aromaticitate, & ſtipticitate, ſi cum roſis miſceantur alij flores, ſeu ſpecies aromaticæ: ut cam-
phora, & crocus: & ſublimet aqua illa roſacea, efficietur uirtutũ rerum mixtarum.

Filius. **Syrupus acetoſus.** Qui fit cum zaccharo, eſt conueniens omnibus ſanis complexionibus,
Iſa. ætatibus, & regionibus: & qui cum melle eſt temperatus inter caliditatem & frigiditatem: &
factus cum radicibus, eſt declinans potius ad caliditatem, magis exopilans, & inciſiuus, &
minus extinctiuus, & infrigidatiuus, q̃ acetoſus ſimplex. Et ſyrupus acetoſus de ſemini-
bus, eſt magis aperiens opilationem. Acetoſus uero ſimplex, eſt fortior ad ſedandum
ſitim, & infrigidandum hepar: cuius iuuamenta dicemus poſt.

G. **Syrupus ſimplex.** Hic eſt conueniens ſanis & ægris, diſſoluens uentoſitates: & exuperat
Ie. choleram ſua acetoſitate, conferens expulſioni ſputi a pectore & pulmone. Vrinam prouo-
Ra. cat. Et Syrupus acetoſus de Citonijs, quem compoſuit G. eſt conferens confortationi ſto-
machi & hepatis, & addit in appetitu, & prodeſt conualeſcentibus. Et Syrupus aceto- Apta huc quę
ſus ſquilliticus, eſt conferens hydropicis, & ægritudinibus uentris accidentibus ſupra fol. 140
ex frigiditate: & educit fœtum, & confert aſmati, & difficultati anhelitus, Canone. 12.
tus, accidentibus ex humore flegmatico uiſcoſo.

Xyloaloes. Muſcus. Camphora. Ambra. Aqua Roſa. Syrupus acetoſus. Syrupus.

De Syrupis Rob, & dispositionibus Camerarum, habito respectu iuxta temporum dispositiones. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Natura.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiões.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	160	Syrup. de Citoniis.	Frigi. & sicc.	Fri. in 2. sic. in [illegible]	Bene c[illegible] si- tos, ex [illegible] bus coquinatibus confectus.	Meliorat di- gestionem, & stringit uen- trē, & abscin- dit uomitū.	Exasperat guttur, & pectus.	Cum syrupo dulci, sicut de papaueribus.	o	C[illegible]. & humi.	Senectuti.	Aestati, & cir- cumstantiis.	[illegible]
B	161	Syrup. de Pa- paueribus.	Frigi. & tempe.	Fri. tempe. in 2.	Confectus ex seminibus, & corticibus pa pauerū, & a qua pluuiali.	Pectori, & ce rebro calido.	Offendit cō- plexiones uis- cerum ex fri- giditate.	Cū mina bo- na. (alias, myrrha.	o	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	[illegible]
C	162	Syrup. Rosa ceus.	Fri. & siccus laxatiuus.	Fri. & cal. in 2.	In aqua, cuis ipses rosę post bullitionem mutatę sunt.	Educit subti- lem cholera.	Cōprimit sto machum, & intestina.	Cum aqua hordei, & humida.	o	Calidis.	Iuuenibus.	In media aesta- te.	[illegible]is.
D	163	Syr. de Iulep cō fecto de aq̄ rosa.	Frigi. & humi. dus.	Cal. & hu. in 1.	Bene coctus, & confectus cum aqua rosa.	Ebrietati, & cōseruationi sanitatis.	Fluxui, & na- turae intestino rum, & dy- senterijs.	Cum syrupo de pomis.	o	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Occ[illegible]ib.
E	164	Rob de ribes.	Fri. & sicc. con- frictiuus.	Fri. & sicc. in 2.	Quod defer- tur de Sires.	Cōfortat sto- machum, & digestionem.	Dolori gulae, & gutturis.	Cum Rob de granatis mel- liferis.	o	Cal. & humi.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionis.
F	165	Camerae aesti- uales.	Frigi. & humi. temperate.	o	Quae assimi- lantur tempe- rantiae Veris.	Complexio- nem, & dige- stionem ob- temperant.	Prohibēt dis- solutionem aestatis.	Cum bal- neo.	o	Calidis.	Iuuenibus.	In meridie.	Meridianis.
G	166	Camerae hye- males.	Contēpera. in caliditate.	o	Quae assimi- lantur extre- mitati Veris.	Excitat uirtu tes sopitas a frigore.	Sitim efficiūt, et faciunt de- scendere cru- dum cibum.	Cum dispoſi tione uersus aërem septen trionalem.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Fortiter frigi- dis.	Montanis.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Sab. **Syrupus de Citoniis.** Est confortatiuus stomachi, & sitis sedatiuus. Sciendum tamen, quod succus Citoniorum diutius conseruatur succo pomorum. Mina speciata est de natura specierum. Syrupus uero pomorum est frigidus & siccus, confortatiuus orificij, conferens pulsationi cordis, roborans animum, retinens uomitum, & fluxum uentris. Syrupus tamen qui fit de pomis Hierosolymitanis melior est, & pro huiusmodi operationibus, propter bonitatem coloris: Verum est minoris frigiditatis, propter ipsius dulcedinem.

(Left margin: Sab. Filius Sab. Ior.)

Confortatiuus. Eligit in Syrupis medicinalibus, quod Luna sit iuncta Veneri & Ioui, in signis aereis et aquaticis.

D. **Syrupus Papaueris.** Eligitur contra uigilias, eo quod stuporem efficit. Et est conferens tussi & reumati. Et syrupus de Nenufare est conferens dolori capitis: & reumatibus descendentibus ad pectus, uel ad stomachum. Syrupus de Lemoncellis est frigid. & sicc. habens in se aliquid caliditatis propter corticem: uincit choleram, conferens stomacho, & appetitui. Meliorat digestionem, sedat uomitum, & prodest ebrietati.

Refrigeratiuus. Eligit in purgatione, quod Luna sit in Scorpione, uel in sua triplicitate. Detestatur, si sit coniuncta cum Ioue, uel planeta retrogrado.

Iudæus. Laxatiuus. **Syrupus Rosa.** Eligitur syrupus de aqua Rosa. rubea: confectus propter uirtutes ipsius laudabiles. Et fit, acuendo ipsum cum scamonea: & simpliciter non acuendo. Et est possibile, quod temperetur cum syrupo acetoso. Syrupus Viol. est temperatus in frigiditate & humiditate: lenit pectus & guttur, & ualet contra tussim cum febre, & lubricat uentrem. Syrupus de granatis cum menta confectus, est frigidus & siccus, sedans uomitum, & sitim, conferens cholerico orificio stomachi. Syrupus confectus cum thure, confert uariolis, rubori corporis, & mesthiræ, & similibus.

Filius Mun. **Syrupus Iulep.** Est temperatus, declinans ad frigiditatem & humiditatem. Extinguit caliditatem stomachi, confortans eum: & reprimit acuitatem febrium. Aqua mellita, cum speciebus, confert ægritudinibus frigidis: cuius mundificatio minor est mundificatione mellis. Laxat uentrem siccum, sed premit stomachum, & intestina parata ad expellendum superfluitates: & retinet cibum inuentum in stomacho, & confortat distribuentes ipsum per partes corporis.

Refrigeratiuus. Eligitur ut fiat hæc dispositio cameraru, Luna existente in signis fixis, seu bicorporeis, et Luna & ascendens sint fortunati a domino ascendentis (alias, a domino term.)

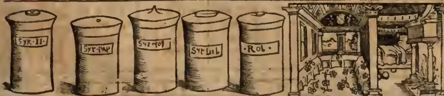
Sab. Sera. **Rob de Ribes.** Rob de myrtillis confert fluxui cum tussi. Rob de cellis, est frigidus, conferens tumori gulæ ex caliditate. Rob de nucibus est calidum, conferens inflammationibus gulæ ex frigiditate. Rob agrestæ frigid. & sicc. alterat choleram, uomitum reprimens, & sitim, uentrem stringit. Et similiter Rob de aceto citri, uerumtamen est fortioris operationis. Rob de prunis confert febribus cholericis, quando uenter est strictus.

Ra. Gab. **Cameræ æstiuales.** Eligunt tépore æstiuo Cameræ Septétrionales, inuestitæ plurib. suppositis pánis subtilib. et raris, aspersę odoramétis fri. et aqs dulcib. et bedurg, amplis, plenis spébus fri, redoletibus herbis, et fructib. frigidis odoriferis: quę fumigant etiā cum sandalo & camphora: & rorant panni pdicti aqua rosa. téperata, cū ulno odorifero. Et per hanc dispositioné carnerarū, & conuersationé alicuius in eis nudo corpore, fit phibitio a calore ueheméti. eo qd aer est tunc frigidior nobis. Et cum hęc operari non possumus, induimus corpus uestiméntis, & caput cooperimus biretis, quæ sunt calidiora nobis: & præcipue cum aerem calidum circūdantem nos, & mixtum uaporibus nostri corporis, rectificare cum flabellis non possumus.

Prohibet hæc constitutio camerarū fieri, cū infortunæ fuerint in angulis, tertia domo, et eius opposito.

Cameræ hyemales. Eligit in Cameris hyemalib. ut habeant carbones igné diutius continétes, & ligna nō hñtia malas qlitates. sicut sunt ligna ficus, et similia. Et Cameræ suffumigent suffumigationib. aromaticis calid. sicut neda ambræ. Et ostia cameræ sint disposita ad oriente, & in cameris lecti leues & molles sint. Nā hæc cōstitutio cameraę sitim efficit, et ciborę descensum festinare facit añ horā debitā, et uniuersalit sicut balnea cooperant post cibū. Et cū cameræ inficiunt forte cimicibus, suffumiget suffumigationib. nucū cupssi, et odoraméto neptę albæ, tūc interficiunt. Et si accipiat auripigmentū ductū cum aqua in aliq uase, et roret cum ea locus continens muscas. Itē herba sancti Iohannis scarlerza, uel eius flores, ualet contra cimices.

Apta huc quę supra fol. 51. Canone. 19.

Syrupus Cit. Syrup. Pap. Syrup. Rof. Syru. Iulep. Rob de Ribes. Cameræ æstiuales. Cameræ hyem.

De mutatione Aeris, occasione Ventorum, & temporum. Iuuamenta rationabilia.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
H 157	Ventus meridionalis.	Cali. & humi.	Cal. in 1. frig. in 1.	Transiens per bonam regionem.	Pectori.	Perturbat sensus.	Cum camphora, & aquarosa.	0	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Autumno.	Septentrionali.
G [illegible]	Ventus Septentrionalis.	Cali. & sicc.	Fri. in 1. sic. in 1.	Transiens per aquas dulces.	Clarificat sensus.	Pectori, & tussi.	Cum balneo, & vestimēto.	0	Cali. & humi.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionalib.
F 160	Ventus orientalis.	Temperatus.	Temp. cal. in 1.	Trāsiens per aquas, & prata pulchra.	Multiplicat spiritus.	Ophthalmiæ, & coriza.	Cum aqua florum.	0	Temperatis.	Omnibus.	Veri.	Orientalibus.
E 170	Ventus occidentalis.	Aliquo spatio.	Tp. al. f. in 1. al. 1.	Declinis Septentrionalibus.	Procurat digestionem.	Tremori, & frigori.	Cum calefactione.	0	Temperatis.	Omnibus.	Veri.	Orientalibus.
D 17	Ver.	Temperatum.	Tp. a. hu. in 1.	Medium ipsius.	Vniuersaliter animalibus, & terræ nascētibus.	Corporibus immundis.	Mundificādo corpora.	0	Temperatis.	Iuuenibus.	Nullis pprorib.	Temperatis.
C 172	Aestas.	Cali. & sicc.	Tempera. in 1.	Principium ipsius.	Dissoluit superfluitates.	Impedit digestionem ratione cholere.	Cum infrigidantibus hu|midis.	0	Frigidis.	Decrepi. et sen.	Nul. pportionat.	Montanis.
B 171	Autumnus.	Aliquo spatio.	0	Medium eius.	Gradatim pcedēbus ad contraria.	Tempatis cōplexionibus.	Cū rebus humectantibus, & balneo.	0	Temperatis.	Adulescentib.	Nul. pportion.	Temperatis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Hip. G. Ventus Meridionalis. Regio Meridionalis consistit in dextra parte, respiciente uersus Orientem. Et est regio calida; eo quod declinat uersus eam: & distat modicum a circulo Augis (in alio, axis) & est humida: propter uapores dissolutos, & magno mari circumdante. Et hebetat motum, & corpora, perturbat sensus, prouocat paroxismum epilenticum, Inducit soda, replet cerebrum superfluitatibus, & maxime humidis, & debilitat digestionem.

Hip. G. Ventus Septentrionalis. Regio Septentrionalis est opposita regioni Meridionali, ex parte sinistra consistens, respicienti uersus Orientem. Cuius complexio est frigida & sicca: eo quod elongatur egressus (in alio, incessus) Solis a loco illo. Nam sol transit per eum, cum est in circulo Augis suæ, & tunc distat longius quam possibile est a terra. Et hæc regio humores mundificat, clarificat spiritus, & sensus corroborat, prohibens fluxus reumatis: & obest complexionibus frigidis. Hippo. opinatur, quod uentus est aër motus, Arist. uero dicit, quod est uapor descendens a terra.

Hip. G. Ventus Orientalis. Regio Orientalis, quæ Arabice dicitur Sabel, uersus ortum Solis, est temperata, declinans ad caliditatem, & siccitatem. Temperata, quia Sol non elongatur ab ea in tantum, quod remaneat frigida: nec tantum appropinquat, quod fit calida, sicut accidit alijs ab ipsa: quæ propter suam temperantiam efficit habitudines temperatas, & corpora sana, uirtutes fortes, & habitatores coloratos, albo & rubeo colore.

Hip. G. Ari. Ventus Occidentalis. Regio Occidentalis Arabice dicitur Dubur, & est sicut regio Orientalis, non simpliciter temperata, sed declinans ad frigiditatem & siccitatem. Non simpliciter temperata dicitur, quia Sol non immittit radios suos mane super eam: & habitantes in regione illa, sentiunt in crepusculis matutinalibus frigus, & in serotinis calorem, sicut in autumno sentitur. Sunt alioqui octo uenti, quorum quilibet declinat uersus unum latus quatuor primorum, & uniuscuiusque complexio istorum octo, est secundum naturam illius ad quam declinat.

Hip. D. Ver. Principium temporis Veris est, quando Sol ascendens, intrat primum punctum Arietis, uidelicet decimoquinto Martij. Cuius natura est temperata, propter incessum Solis super lineam rectam æquinoctialis: & ultimum eius, quando Sol consistit in ultimo Geminorum. Et tẽpus Veris continẽt tres menses, propter tria signa: mense uero secundo intrat Sol Taurum, uidelicet decimoquinto Aprilis, & egreditur in medietate Maij. Et quilibet illorum mensium, natura assimulatur alteri propter uicinitatem. Et sic se habent omnia tempora.

Hip. D. Aestas. Principiũ Aestatis est, quãdo Sol intrat primũ gradum Cancri, uidelicet. 16. Iunij: finis uero eius, est, quãdo Sol est in fine Virginis. s. 16. Septembris. Mensis uero secũdi, Aestatis principiũ est, quãdo Sol intrat primũ gradum Leonis. 16. Iulij: & finis ipsius, quando intrat primum gradum Virginis. 16. uidelicet Augusti: Cuius natura calida est & sicca: eo quod Sol existens in ascensu suo, quantũ plus est possibile uersus Septentrionem incedit, ad cenith capitis nostri, & calefacit nos. G. & Hippo. opinantur, quod principium Aestatis fit, quando oritur Gallina, seu frons Tauri, & est principium messionis.

Hip. D. Autumnus. Principium Autumni, est, quando Sol incipit descendere, intrans principium Libræ. 16. uidelicet Septembris: tunc conuertitur Septentrio uersus temperantiam, declinans ad meridiem: cuius ultimum est Sagittarij decimoquarto uidelicet Decembris. Mense uero secundo est descensus Solis in primum gradum Scorpionis decimoseptimo uidelicet die Octobris. Vltimum ipsius est decimoquarto Nouembris. Huius uero natura temporis est frigida & sicca, temperate: sicca, propter siccitatem æstatis remanentem: & frigida, propter adproximationem hyemis.

Apta huc quæ supra fol. 35. et seq. Cano. 40.

Ventus Meridionalis. Ventus Septentrio. Ventus Orientalis. Ventus Occidentalis. Ver. Aestas. Autumnus.

Demutatione Aeris, occasione temporũ, & partiũ ciuitatum, Seu de regionib. epidimijs, & cum praeseruatiua. — Iuuamenta rationabilia.

274	Hyems.	Frigida, & humida.	0	Conuegua Veri.	Meliorat digestiones.	Generant flegma.	Calefactio cũ igne, uel uestimento, seu balneo.	0	Cali. & sicc.	Iuuenibus.	Non proportionata ei.	Maritimis.
275	Regio septẽtri.	Frigida, & sicca.	0	Habẽs bonas aquas, & terram superficiei bonam.	Inducit fortitudinẽ, & prudentiam.	Pectoribus strictis.	Cum obtẽperatione menstruum.	0	Cali. & humi.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
[illegible]	Reg. o meridio.	Calid. & sicc. (in alio, frumi.)	0	Distans a mari, & appropinquans septentrioni.	Inducit largitatem, et alacritatem.	Variolis & morbillis, digestioni, et intellectui.	Confortãdo stomachum, & caput	0	Frigi. & sicc.	Senectuti.	Autumno.	Exsiccab. iuxta polũ Septẽtriona.
277	Regio oriẽtalis.	Temperata.	0	Septentrionalis, circa partẽ meridionalẽ, habens interpositionem.	Fere omnibus uirtutibus.	Quia multorum fulgurũ, & terraemotuum.	Cum secessu in subterranea.	c	Temperatis.	Omnibus.	Veri.	Orientalibus.
278	Regio occidẽta.	Variabilis temperanter.	0	Insulae Alabor.	Manifestationi minerarum.	Complexiones deuiare facit.	Cum rectificantibus ipsas.	0	Temperatis.	Senectuti.	Veri.	Septentrionalibus.
[illegible]	Aẽr epidimiae.	Malum periculosum.	0	Cuius nõ corrumpitur substantia.	Destructioni inimicorum.	Animalibus terrae nascentibus.	Cum fumigationibus cum uarijs.	0	Nullis.	Nullis.	Malis omnibus.	Malis uniuersaliter.
280	Tyriaca.	Calida, & sicca.	0	Quae liberat gallum toxicatum.	Tussi, & aegritudinibus in. & sicc. (alias, toxicis.)	Vigilijs.	Cum infrigidãtibus, sicut aqua hordei, & similibus.	0	Frigi. & humi.	Senect. & senio	Hyemi, & tẽpori opportuno.	Vbi nocumentum.
Numerus.	Nomina.	Naturae.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quaeris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
1 2	3		4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Hip. Hyems. Initiū Hyemis, est descensus Solis in principiū Capricorni: & est finis declinationis
D. eius uersus medium Decēbris: & ultimū eius est descensus uersus extremitatem pisciū in Martio, ubi est circulus ascensionis meridionalis. Initiū uero est mensis secundi, existentia Solis in Ianuario: & ultimū in Februario. Et possibile est, quod unus circulus uenit uno die ante, uel post, cuius natura est frigida & humida, propter elongationem Solis à cenith capitis. Hipp. uero opinatur, quod principium eius sit, quando occidit Gallina, seu frons Tauri, quod est tempus seminandi.

Hip. Regio Septentrionalis. Regiones existentes sub polo Septentrionali, sicut Sclauonia, & si-
D. miles, sunt fortis frigiditatis, & siccitatis: quarū incolæ sunt amplii pectoris, & prudentes, et horribilis dispositionis propter occultationē caloris: & sunt subtiliū nbiarp, propter excessum caloris ipsius, ab extremitatibus, & sunt tamē longæ uitæ, propter bonā digestionem ipsorū: & sunt parum bibentes, eo quod multum comedunt: quorū mulieres sunt fertiles: eo quod non mundificantur à menstruis, propter frigiditatem aquarum, quibus utuntur: & sunt pauci lactis, & difficilis partus: & earum est strictus uenter.

Hip. Regio Meridionalium. Regiones existentes sub polo meridionali, sicut Aethiopia, sunt ferè
D. contrariæ dispositionibus septentrionalibus, quarū complexiones sunt calidę & humidæ, multarum corruptionum: quarum aquæ sunt turbidæ, & salsæ: & colores incolarū ipsarum sunt nigri: quibus festinat ebrietas, propter debilitatem capitis, & humiditatem ipsorum: ad quorum uiscera multum descendit flegmatis: ex quo minuitur appetitus, & debilitatur ipsorum digestio, frigiditatem ipsorum prædicta augente. Quorum & dispositiones sunt suaues; uitæ breuis, & uentres molles: propter malam digestionem.

Hip. Regio Orientalium. Regionū Orientalium, aër est clarus, & temperatus sicut Ver.: uerum-
D. tamen declinans ad siccitatem. Quarū cibi sunt temperati, & aquæ dulces, claræ: eo quod Sol non diu moratur super eis, ut efficiantur salsæ: nec elongatur ab eis, ut fiant turbidæ: quarū regionum incolarum colores sunt albi, mixti rubori, & corpora pinguia, uoces claræ, ægritudines paucæ, figuræ pulchræ, somnia sublimia, frutices multi, arbores grandes. Natura gnaui & prudentes, propter temperantiam qualitatis ipsarum, quinimo sunt gentes suauitatis & quietis.

Hip. Regio Occidentalium. Aër declinans ad caliditatem & humiditatem, non est clarus: qua-
D. rum cibi sunt calidi, aquæ turbidæ: eo quod Sol non oritur mane super eis. Quarum in æstate aëris est frigiditas, & sero caliditas Solis, sicut accidit in autumno. Propter quod uirtutes eorum sunt debiles, & colores ipsorum mali, & ægritudines multæ. Regionum uero mediarum inter has, complexio est mediocris, cuius natura similis est, naturæ illius cui adproximat, cum diminutione aliqua.

Hip. Aër epidimius. Cum fuerit aëris odor horribilis, & aderit multiplicatio uariolarum, & æ-
D. gritudinum corruptarum & mortalium, morandum est in criptis, seu in domibus subterra-
R. neis, & siccis, & in mansionibus, longe uidelicet ab habitationibus: & loca sunt roranda cum aceto, & suffumiganda cum thure, & folijs myrti, & sandalis: & comestio eorum assiduetur cum aceto præparata. Et etiam potatio aceti lymphata. Et euacuentur corpora, & mundificentur cum medicinis, & minutioribus Assiduetur & comestio boli armeni lori, & odoratio aquæ ros. & Camphoræ.

G. Tyriaca. Completur post 10. annos, & operantē cum ea usq; ad 30. annos, & finitur eius ope-
Hip. ratio in 40. Et cum aliquis morsus uenenose, biberit ex ea scyathiū unum, cum uino, & unxerit membrum morsum, confortat cor, & educit uenenum extra. Et incidantur membra morsa scorpionum, & ligentur super eandem partem, & incipiat minuere ægrotum, & dare uinū mixtum cum aloë. Et comprime carnes, & pone super locum morsum. Et detur etiam in potu thus masticatum sigillatum, Luna in scorpione, in lapide Basar insculpta, fit figura scorpionis: Luna etiam existente in scorpione, qui etiam unus sit ex angulis ascendentis. Et prouocat uomitum mox illius qui toxicatus est, cum lacte. Apta huc quę supra fol. 111. Cano. 39. 40.

Hyems.

Septētrio. Meridies.

Oriens. Occidens. Aër epidimius.

Tyriaca.

ET FORTE aliquis legens hunc Librum meum, dicet, quod uixi longo tempore, nec indigui auxilio huius libri: multoties enim immisi multa diuersa cibaria in stomacho simul & semel, & accidit mihi contrarium dispositionis eorum, quæ dicta sunt: eo quod nō euenit mihi inde nisi bonū. Verū si cogitasset dicens hæc, quod Deus dn̄s noster, si condemnaret suū peccatorem incontinēti ex primo peccato, nullus peccaret. Si fur etiā puniretur de primo furto quod cōmitteret, nullus furaret. Et si cognouisset corpus humanū similari terræ. Nam quādo cultor studuerit super culturā terræ, seminando bona semina, & irrigando eam aqua moderate, & extirpauerit uepres, & inutiles herbas, accrescūt ei exinde prouētus: sin aūt, ecōtrario. Si ergo terris hoc accidit, quid corpori humano? Si quis igit̄ hoc modo prædicto fuerit opinatus, contradicet sententiæ philosophicali. Nam signū est in hoc, quod Caui, uel Gaui, in uere comedūt herbas, & mundificant corū corpora uomitu. Et huic simile accidit pluribus anialibus. Et possibile est, q̄d aliquis infectus opponet contra ea quæ diximus, de operatione proprietatis, absq; uia probationis: æstimans, quod omnia probatione carentia, non sint alicuius iuuamenti, propter quod non sit curandum de eis. Nos uero dicimus, ꝙ non est de proposito, neq; sapientia, negligere iuuamentū q̄d ex Syrupo acetoso accidit ad extinguendam choleram, donec certificetur ex probatione de operatione eius: imo uti debemus eo, relinquentes inquisitionem probationum, semper adhærēdo operationi ipsius. Nec debemus ab aliquo labore huius Libri reprehendi: sed parcatur nobis, & doctori nostro: eo quod æstimari debet ueraciter, quia ex toto ingenio, et cogitatione nostra inquirentes, nullū librum dimisimus taliter ordinatū, quē non legissemus cum præsentē librum composuimus, ad hoc quod approximaretur cordibus dominorū, & amicorꝛ nostrorū. Rogabimus igitur Deum, ut perducat nos ad uiā congruitatis, et ꝙ præbeat nobis intellectū habendi noticiam glorificandi, & laudandi eum sicut suæ pertinet maiestati; Amen.

CANON AVTORVM

margine citatorum.

Al.	Albes	Buc.		Filius Alb.	
D.	Dioscorides	El.	Elken	Gab.	
Filius Mun.		Filius Mes.		Gl.	Glous.
G.	Galenus	Gi.	Giptianus	Ia.	Iabes
Ha.	Hali.	H.	Hippocrates	Ioh.	Iohannicius
Ie.	Iesu	Ieh.	Iehus	Is.	Isaac
Io.	Ioannes	Ior.	Iordanus	Mas.	Masnoe
Iu.	Iudæus	Ma.	Maymo	Mu.	Museia
Mes.	Mesue.	Mun.	Mundinus	Ra.	Rasis
Or.	Oribasius	P.	Paulus	Schi.	Schiarchandi
Rog.	Rogerius	Ru.	Ruffus	The.	Theodosius

LIBER ALBENGNEFIT Philosophi, de Virtutibus MEDICINARVM, ET CIBORVM, translatus a Magistro Gerardo Cremonensi de Arabico in latinum.

X ANTIQVORVM LIBRIS, hunc librum aggregaui de uirtutibus Medicinarum, & Ciborum, in quo mentem meam diu fatigaui, & posui eum occupatiõem meam, fundendo preces in eo, quod DEO sublimi & glorioso appropinquat. quia per ipsum iuuamentum cõmune, & proprium speraui, ultra id, quod in cognitione illius est de iuuamento in arte Medicinæ.

Medicinæ autem intentio est, sanitas: & est secundum duos modos. Primus modus, est cognitio complexionum corporum hominum. Secundus est, cognitio Medicinarum, & Ciborum, quorũ cognitione existit sanitatis permanẽtia in sano, & ipsius reditio super infirmum: & sunt materia curationis per medicinam, & electionem eius. Qui autem uirtutem Medicinarum simplicium, et Ciborum cognitionem uult habere, est indigens cognitione uiarum quibus earum uirtutes, & ipsarum operationes inueniuntur. Et hæ quidem uiæ sunt.8. Vna earum est, ut sit medicina, cuius uirtutem experiri uult aliquis, uacua a qualitate adquisita accidentali. cuius exemplum est in medicina simplici, aqua frigida, quæ per accidens corpus calefacit, quando super ipsum funditur: quoniam infrigidat cutem, & aggregat eam, & inspissat ipsam, quam ob rem coãrtantur uapores qui exspirabant, quare calefacit corpus propter illud: sicut aqua calida infrigidat per accidens, quoniam rarificat corpus, quare respirault uapores calefacientes, & infrigidatur corpus. Et secunda est, ut sit ægritudo, in qua experitur medicina simplex. sicut febris ethica. Et tertia est, ut ea medicentur ægritudines contrariæ, donec certificetur. Et quarta est, ut sit uirtus medicinæ æqualis uirtuti ægritudinis, quæ cum ea medicatur, donec declaretur operatio eius in ea sufficienter. Et quinta est, ut consyderetur operatio medicinæ, an sit operatio eius in calefactione, & infrigidatione hora qua recipitur. Nam si non calefacit nisi post spacium, cum in principio infrigidauerit, tunc calefactio eius non est nisi per accidens: & similiter etiam si non infrigidat nisi post spacium, & iam in principio rei calefacit, tunc infrigidatio eius non est nisi per uiam accidẽtis. Et sexta est, ut consyderetur operatio eius in omni corpore, & in omni hora, quare est eius infrigidatio, & ipsius calefactio unà res semper. Nam si est ita, tunc operatio eius est per naturam: & si non est ita, tunc operatio eius est per accidens. Et septima est, ut sit calefactio medicinæ in illa re, ad

Medicinæ intentio, sanitas.

Cognitio Medicinarũ & Ciborũ discitur octo uijs.

1 2 3 4 5 6 7

quam comparatur calefactio eius, aut ut ipsius infrigidatio non sit in alia. Nam si non comparatur calefactio eius, nisi ad corpus hominis, tunc oportet, ut dicatur, quia calida est ex uia qua calefacit corpus hominis, non propterea quod faciat illud in alio animali. Nam non oportet propterea quod Iusquiamus infrigidat corpus hominis, ut infrigidet corpus Turdorũ, quibus est cibus. Non oportet propterea, quod Nigella soluit hominem; & non nutrit ipsum, ut soluat Coturnicem, cuius cibus est. Et oleum nutrit hominem, et non interficit ipsum, sed interficit omne animal
8 cui non est sanguis. Et octaua est, ut distinguatur inter medicinam, & cibum. Sciatur ergo, quod Medicina est illud, quod calefacit corpus, aut infrigidat ipsum. Et Cibus facit id: quoniam addit in substantia corporis, & augmẽtat ipsum. Inquit G. Nos nominamus totum, quod facit stare substantiam nostram, & augmentat nos, Cibum: & totum quod mutat naturam nostram, Medicinam nominamus.

Medicina.

Cibus.

Viæ aliæ cognitionis Medicinarum, & Ciborum.

Et ex uijs iterum quibus extrahuntur uirtutes medicinarum, & ciborum sunt istæ aliæ, & sunt istæ quinq;, quæ stant loco eius utenti eis, quo dicatur operatio eius, et quo multiplicabitur ratiocinatio. Vna earum est
1 uia sumpta ex uelocitate alterationis rei, & difficultate alterationis eius.
2 Secunda uia est sumpta ex uelocitate cõagulationis eius, & difficultate
3 4 cöagulationis eius. Tertia est uia sumpta ex sapore rei. Et quarta est uia
5 sumpta ex odore rei. Et quinta est uia sumpta ex colore rei. Prima autem quæ est ex uelocitate alterationis, & difficultate eius, est, quod omnis medicina cuius alteratio est uelox ad naturam ignis, est calida potentia. Verumtamen non est necessarium, ut illud ex medicinis, cuius est hæc uia, calefaciat corpus hominis, imo non oportet necessario: nisi quando est subtilis substantiæ, solidum, durum, in quo non sunt superfluitates, uel uacuitates: quoniam non est grossę substantiæ, aut quæ est rari corporis, possibile est ignis resoluat illud, & conuertat illud uelociter ad naturam suam, et caliditas corporis non faciat illud cum eo: fit ergo per hanc caussam, q non calefacit corpus. Et scitur, quod medicina, in qua agunt duæ caliditates, caliditas ignis, & caliditas corporis hominis, non est nisi subtilis substantiæ, rari corporis: sed caliditas ignis potest super illam, & uincit eam uelociter. Hoc cognoscitur duabus rebus: quarum una est Oleum, & altera est Arundo sicca, et Pilus. In oleo quippe quando adproximat igni, inflammatur ab eo: & quando occurrit corpori hominis, non calefacit ipsum calefactione manifesta uelociter. Et ratio q oleum inflammatur uelociter, et non calefacit corpus hominis, quoniã oleum est uiscosum, grossæ substãtiæ. Cum ergo occurrit corpori, adhæret ei, & fit difficilis separatio eius ab ipso: quoniam non est possibile, ut attenuetur, & subtilietur per aërem uelociter, & penetret, & perueniat ad interiora cor

poris: quia significatio illius est, quia quãdoq; ponis in uase super ignem aquam & oleum, de quibus primo finitur aqua, remanet oleum ultimo: & Arundo, et Pilus, quando occurrunt corpori hominis, non calefaciũt ipsum. Et scitur, quando medicina est quam præparat ignis, & non calefacit corpus hominis; ex duabus rebus id fieri: quarum una est substantia caliditatis, & secunda natura materiei. Ignis uero est subtilior res, & calidior, qui submergit in corporibus: de proprietate cuius est, ut adurat ea, donec perueniat ad profundũ eorum in spacio breui: & facilis fit penetratio eius per separationem partium eorum, & eorum subtiliationem, & conuersionem eorum ad naturam suam. At uero caliditas corporum hominum, non est nisi uaporosa, grossa, debilis, non ualens agere in eis hora qua occurrit eis, operatione qua resoluat ea; & conuertat ipsa ad naturam suam. Et omnia quidem, quæ calefaciunt corpus, indigent, ut in eis agat caliditas corporis in primis, & mutet ea, donec ei reddatur post illud, calefaciunt corpus: hæc est ergo caussa, quæ est propter substantiam caliditatis. Caussa autem quę est ex natura materiei, est, quod ista duo, scilicet Arundo, et Pilus, non est in eis possibile, ut diuidantur, neq; trahãtur, neq; frangantur per attractionem, fractura qua fiant in termino pulueris: omne uero de quo est uoluntas, ut calefaciat corpus, indiget, ut diuidatur in minores partes q; sunt, donec fiat ei facile suscipere operationem caliditatis corporis, & impressionem eius in ipso, & mutationem eius, qua immutet ipsum: & ex caussa hac, quod calamus fit aromaticus, calefacit corpora hominum, plus q; faciat ea ex speciebus calami quæ sunt apud nos. Secunda uia est sumpta ex uelocitate coagulationis, & difficultate eius. Dico ergo, quod duæ istæ uiæ sunt necessariæ in inquisitione de uirtutibus medicinarum & ciborum. Verũtamen prima quę est sumpta ex uelocitate alterationis eius, & difficultate eius, non est necessaria, nisi in consyderatione in esse medicinarum calidarum potentia. Et secunda quæ est sumpta ex uelocitate cöagulationis, & difficultate eius, non est necessaria, nisi in consyderatione in esse medicinarũ frigidarum potentia. Et secundum hoc, quando sunt duæ res, quarum esse in grossitudine substantiæ & subtilitate eius, occurrit secundum similitudinem unam, tunc illa earum quæ difficilius sumit cöagulationem per frigus, est certe frigidioris complexionis: & quando sunt duæ res, quarum esse in subtilitate substantiæ, & grossitudine, non occurrit secũdum similitudinem unam, tunc si est grossitudo substantiæ unius earum secũdum frigiditatem alterius, utraq; simul cöagulantur secundum similitudinem unam: uerũtamen unam earũ, & est illa, quæ est grossioris substantiæ, æstimat aspiciens eam, quia est uehemẽtis cöagulationis. & caussa in illo est, substantiæ grossæ: quãuis frigus complexionis unius earũ, sit ue-

Ignis calor.

Calor corporis humani.

Velocitas, & difficultas coagulationis.

hementius grosſitudine alterius. Et in illis, quæ ſecundum contrarium ſunt, non eſt poſsibile ut ſit coãgulatio earũ, utraqꝫ in quantitate temporis unius, imo oportet ut illa, quæ ex duabus illis eſt frigidioris complexionis, aut groſsioris ſubſtantiæ, cõaguletur in ſpacio temporis minoris, & ſit coagulatio illius, quæ eſt minoris frigoris, et minoris groſsitudinis aliarũ, in ſpacio temporis longioris. Et ſimiliter etiã occurrit res in hoc, ut ſit una earum durior multum, & durior parũ, comparatione ſua: illud enim non accidit ei, niſi ſecundũ quãtitatem ſuperfluitatis eius, in uno duorum modorũ neceſsario. In tertia uero, quæ eſt uia ſumpta ex ſapore rei quæ guſtatur, dico: quia cum corpora ſint compoſita ex elementis, & elementa ſint inæqualium quantitatũ in compoſitione corporum, propter diuerſitatem quantitatũ elementorum, et in omni compoſitione eorũ ſint proprietates multæ, & fiant ſaporibus etiam, propter diuerſitatem quantitatum harũ, proprietates multæ, & cum ſint ſapores multi, neceſſarium fuit inſtrumentũ, quo diſtinguatur inter illum qui ex illis eſt cõueniens corpori, et illũ qui eſt incõueniens corpori. Poſuit ergo Creator benedictus, & ſublimis illud inſtrumentũ, ſcilicet Linguam, & poſuit eam multi ſenſus: & poſuit illud quod continuatur ei ex numeris, multi numeri: quod eſt, quia continuãtur ei. 7. numeri: ut propter illud, quod eſt ei de ſuperfluitate ſenſus, diſtinguat̃ per eam, inter illud quod occurrit ei de calido, frigido, humido, ſicco: & diſtinguatur inter incõueniẽs, & cõueniens corporis: & cum res cõuenientes corpori ſuperfluant, et ſint quędam earum plus cõuenientes naturæ corporis, & quędam earũ minus diuerſæ naturæ corporis, oportet ut ſint etiã quædam earũ plus diuerſæ naturæ corporis, & quædam earũ minus, ut ſint qualitates rerũ quæ guſtantur multæ, ſcilicet ſapores earum. Dico ergo, quod qui ex ſaporibus ſunt compoſiti, ſunt infiniti, qui non fiunt, niſi ab additione, & diminutione in compoſitione. Singulares autẽ, & ſimplices ſunt octo, & ſunt, Ponticitas, Amaritudo, Acuitas, Acetoſitas, et Stipticitas, Salſedo * Humectuoſitas, et Dulcedo. Et ſunt iſti guſtus ex diuerſitate ſubſtantię corporis, quod guſtatur in ſubtilitate, & groſsicie: & ex diuerſitate complexionis eius. Diuerſitas autem ſubſtantiæ corporis eſt: Quoniam ſi eſt groſsa, fit cauſa groſsiciei eius aut dulcis, aut ponticus, aut amarus. Et ſi eſt ſubtilis, fit cauſa ſubtilitatis eius aut acutus, aut acetoſus, aut unctuoſus. Et ſi eſt media inter ſubtilitatem, & groſsiciem, fit aut ſtipticus, aut ſalſus. Ex diuerſitate complexionis quoqꝫ: Quoniam ſi complexio ſubſtãtiæ calida eſt, fit guſtus eius amarus, aut acutus, aut ſalſus. Et ſi complexio eius eſt frigida, fit guſtus eius, aut ponticus, aut acetoſus, aut ſtipticus. Et ſi complexio eius eſt media inter calidum & frigidum, fit ſapor eius, aut dulcis, aut unctuoſus. Compoſitio autem ſpecierum ſubtilitatis ſubſtantiæ, & groſsitudinis

Iudiciũ rei per Saporem.

Sapores ſimplices ſunt octo.

Alias, unctuoſitas.

Nouem sunt species cōpositionis subtilitatis substantiæ, & grossitudinis eius.

eius cum speciebus, caliditatis complexionis substantiæ, & frigiditatis
eius facit nouem species compositionis. Quarum una est species cui non
est Sapor ex corporibus: & est media inter subtilitatem partium, et gros-
situdinem earum, & inter complexionem frigidam & calidam. Et octo
species reliquæ, sunt illæ, quibus fit gustus. Nam ex compositione sub-
stantiæ grossæ, complexione frigida, generatur sapor Ponticus. Ex com- 1
positione substantiæ grossæ, complexione calida, generatur sapor A- 2
marus. Et ex compositione substaintiæ grossæ, cum media complexio- 3
ne inter calidam & frigidam, generatur sapor Dulcis. Et ex compositi- 4
one substantiæ subtilis, cum complexione frigida, generatur sapor Ace- 5
tosus. Et ex compositione substantiæ subtilis, cum complexione calida, 6
generatur sapor Acutus. Et ex compositione subtilis snbstātiæ, cum me- 7
dia inter calidam & frigidam, generatur sapor Vnctuosus. Et ex compo- 8
sitione; inter grossitudinem, & subtilitatem substanriæ mediæ, cum com
plexione frigida, generatur sapor Stipticus. Et ex compositione substan- 9
tiæ mediæ inter grossitudinem, & subtilitatem, cum complexione calida,
generatur sapor Salsus. Dico ergo in diuisione gustiuum, ꝙ omne quod
occurrit linguæ, aut non agit in sensu gustus, aut agit in ipso. Si ergo non
agit in ipso, nominatur Thesien, et est illud cui non est sapor. Aut est sim
plex, sicut aqua, quæ est elementum. Aut est corpus compositum, super
quod non uincit calor, neq; frigiditas, sed est temperatum. Aut est decli-
ue parumper ab æqualitate ad frigus: sicut sunt medicinæ quæ nominan
tur opilatiuæ. Et opilatiuæ sunt secundum duos modos. Modus primus
est, terrestris siccus, quod ex siccitate exsiccat corpus. sicut Amylum, &
Thucia, & Cerussa plumbi, & Climia, & Calx abluta, & Hemathites;
quando abluitur unumquodq; eorum decenti ablutione, et quæ sunt eis
similia. Secundus est uiscosus humidus, qui humectat corpora. sicut ole-
um saporitum, & albugo oui, & caseus recens, et pingue ex corpore por-
ci, & cæra saporita, abluta, colata: & sicut malua agrestis & domestica, &
interior pars cucurbitæ, & rasuræ eius. Et ista diuersificantur in uiscosi-
tate sua. quoniam super albugine oui est terrestreitas magis uincens, &
super oleum saporitum aëreitas est magis uincens. Quod autem non a-
git in sensu gustus, est, quoniam simplex est. sicut aqua: & sensus est com
positus. Simplex uero non efficit in cōposito operatione compositi: pro-
pterea, quod nulli rei agenti naturali inest ut agat, nisi in eo quod est si-
mile ei potētia, ut extrahat illud ad effectum: neq; paretur ei, etiam quod
est simile similiter, qa non recipit nisi quod in eo est potentia. Saporem
autem simplicem, impossibile est esse in composito, neq; potentia, neque
actu: & propter illud non recipit ipsum, neq; alteratur ad eum, sicut eius
alteratio ad compositum, ex eo, propter conuenientiam eius ad ipsum in

Medicinæ opilatiuæ.

Isaac in dietis. Simplicia nō agunt in compositis, quod composita in compositis.

compositione. Quod si agat illud, quod occurrit linguæ in sensu gustus aliquid nunc ipsum, aut facit in eo nocumētum, aut in eo delectationem. Quod autem facit in eo delectatiōem, est illud, quod est decliue ei, quod delectat ipsum, & est simile complexioni corporis hominis, & est calidū & humidum, cum æqualitate: facit ergo in lingua ex delectatione simile ei, quod in reliquo corpore, ex delectatione, quādo occurrit ei aqua tepi-

Sapores octo.

da. Illud autē quod est secundū hanc complexionem, scilicet aqua, super ipsum magis est uincens, nominatur Dulce. Et si aër super ipsum est magis uincens, nominatur Vnctuosus. Et omnis cibus delectationum, non nocens sensui, est aut dulcis, aut unctuosus, aut utrumq; aggregat saporem. Qui autem ex cibis est, quem cooperit alius ab istis duobus, non assimilatur, & non administratur, nisi cibus, & medicina. Qui autem efficit læsionem in lingua, trahit ipsam, mordicando eam: uel per inordinationem, quam facit. Sed mordicatio est species solutionis continuitatis, quæ per superfluam separationem, sicut calidum efficit, aut per superfluam aggregationem sicut frigidum. Separatio autem calidi, aut est cum grossitudine, et terrestreitate, aut cum subtilitate & igneitate. Et separatio quidem calidi cum grossitudine & terrestreitate, aut est talis, quæ separat uehementer, & nominatur Amarus. Aut talis, quod separationem efficit infra uehementem: & nominatur Salsus. Et separatio calidi cum subtilitate, & igneitate, nominatur Acutus. Et aggregatio quidem frigidi, aut est cum grossitudine, & terrestreitate, aut cum subtilitate, & aquositate. Aggregatio uero eius cum grossitudine & terrestreitate, quando uehementem efficit aggregationem, nominatur Ponticus: & si facit aggregationem, quæ sit infra uehementiam, nominatur Stipticus. Aggregatio uero frigidi cū subtilitate & aquositate, nominatur Acetosus. Iam uero manifestū est, quod Sapores sunt octo. Amarus, Salsus, & Acutus, & Ponticus, & Stipticus, & Acetosus, & Dulcis, & Vnctuosus.

Iam illud quod aggregat linguam, et exsiccat eam, et coārtat eam, et exasperat: et non in eo quod apparet tantum facit aggregationem æqualem a boni latere, sicut frigidum, imo facit aggregatiōem usq; in profundum eius inæqualem, & propter illud facit asperitatem eius, & exsiccat eam: si facit has operationes operatione forti, nominatur Ponticus. Et si facit operationem ut fortem, nominatur Stipticus. Et quādo non efficit aliquid horum quod diximus, imo contrariū illius, & abluit linguam, & abstergit quod est in ea, donec sibi adhærent aliqua ex rebus stipticis, & abstergit eam, & abluit ipsam, nominatur Salsus. Et si abstersioni eius superfluitas uirtutis addat super operationem salsi, nominatur Bauracus. Et quando abstergit salsus & bauracus, donec exasperat linguam exasperatione uehementi lædendi, nominatur Amarus. Et quando contingit, quod occur-

rit linguæ, & facit in ea mordicatiõem, & corrosionem cum caliditate uehementi, nominatur Acutus. Et quando mordicatio, quam facit, est uácua a caliditate quam facit acutus, et cum illo facit in eo cui occurrit simile ebullitioni, nominatur Acetosus. Et quãdo contingit, ꝙ quando occurrit linguæ, rectificat ex ea quod corruptum est, & sedat, et lenit asperitatem eius, & fit sicut unguentũ, quod replet uacuitates, et impinguat maciẽ: tunc si occursus eius ad ipsam est cum dulcedine linguæ, nominatur Dulcis: et si non delectat eam delectatione dulci, nominatur Vnctuósus. Et sicut Bauracus est de genere salsi: similiter suauis, uel saporitus est de genere dulcis: quoniam efficit operationem duplicem ex lenificatione et sedatione. Verumtamen in suaui permiscetur humiditas aquosa multa, & tunc minuit eum a dulcedine sua.

Ponticus ergo est terrestris, qui aggregat & incidit, & constringit poros, sicut coria præparant: et præparat, & ingrossat, & infrigidat, et exsiccat. Et Amarus est terrestris, calidus, igneus: qui mũdificat meatus, et abstergit, & subtiliat, & incidit grossiciem, & calefacit nõ ueheméter, et præparat sanguinẽ ad adustionem, & maliciã, & multiplicat in eo choleram citrinam: quoniã calefacit sanguinẽ, & exsiccat ipsum exsiccatione & calefactione forti. Acutus est igneus: qui subtiliat, & mũdificat, & calefacit uehemẽter, et attrahit, & adurit, et resoluit. Et Acutus calefacit plus ꝙ̃ Amarus. Propter illud ergo exsiccat caliditatem, & inflãmat corpus uelociter, & adurit sanguinem, & mouet ipsum, & facit declinare ipsum in primis ad choleram citrinã: deinde ad melancholiam. Et Acetosus est frigidus, & aquosus: uerũtamen nón est cum frigore forti: choleram refrænat, & sanguinẽ, et stringit uentrem, quãdo stomachus & intestina sunt mũdá, & subtiliat ea: et soluit ipsa, quãdo sunt in eis flegmata multa: et infrigidat corpus, & incidit, et subtiliat, & aperit, et mundificat meatus: & expellit, & infrigidat in toto illo. Stiptici uero operationes, sunt infra operátiones Pontici: qui infrigidat corpus, & exsiccat ipsum, et minuit carnem eius, & ipsius sanguinem, si asiduetur: & confortat stomachũ, et stringit uentrem: & generat sanguinem melancholicum: & infirmat magnitudinem factam in hepate proprie: & nocet neruis, et membris neruosis omnibus, & superfluit in exsiccatione corporis. Verũtamen excitat appetitum ad cibum fortitudine sua. Salsus uero est terrestris, calidus, sicut in igne: qui adgregat, et opilat, & exsiccat: præter quod calefacit uehementer. Dulcis, calidus, temperatus in illo mollificat & digerit: præter quod calefacit manifeste: & soluit uentrem, et mollificat stomachum: & conueniens pectori, & pulmoni, tenerum efficit corpus, et multiplicat sperma: & asiduatio eius multiplicat choleram, et sanguinem, & commouet ægritudines factas ex eis, et generat opilatiões, & apostemata in hepate,

& in splene: & præcipue quando membra sunt præparata ad illud: sicut fit in febricitantibus et habentibus hepata calida. Vnctuosus uero est aquosus, et aëreus: qui humectat et lenit, et mollificat stomachũ, prӕter q̃d calefacit manifeste: et mollificat stomachũ, et soluit uentrem, et sanat uelociter ante sufficientiam cibi: et præcipue febricitantes, et habentes hepata calida, et stomachum calidum: et lenit uentrem, et humectat ipsum, et addit in flegmate, et retardat cogitationem, et multiplicat somnum. Et dico, quod Ponticus et Acetosus, in frigore sunt æquales: uerumtamen Ponticus est grossus & terrestris, et Acetosus est subtilis, aquosus. Et plurimũ operationis Pontici, est in manifesto corporis: quoniam est tardæ penetrationis: et plurimæ operationis Acetosi, est in profundo corporis: quoniam penetrat uelociter in corporibus sensibilibus. Dulcis autẽ et Amarus, sunt calidi: uerumtamen Dulcis in caliditate sua est humidus, et similiter unctuosus: et propter illud sunt conuenientes naturæ hominis, nutrientes ipsum: cum corpus hominis sit temperatũ in caliditate, et humiditate. Amarus autem est calidior Dulci, et siccior eo. Quoniam quando superfluitas fit in decoctione, est omnis dulcis cum igne: aut decoquit ipsum, et uincit super ipsum amaritudo, et inueniuntur amarus & dulcis abstergentes: uerumtamen dulcis abstergit abstersione temperata, et non soluit continuitatem, imo humectat: et amarus abstergit abstersione inæquali, et soluit continuitatem: & quoniam soluit continuitatem, non delectat, ideo lædit: uerumtamen caliditas eius minor est caliditate acuti, & est grossus, siccus, terrestris. Cum ergo ponitur in ulceribus, abstergit ea, et minuit carnem natam in eis: et quando bibitur, incidit grossitudinem superfluitatum quæ sunt in uenis: et propter illud prouocat menstrua, et iuuat ad exspuendum saniem, et humiditatem grossam ex capite, et pectore, & confert sodæ. Et significat super siccitatem eius, quoniam non putrefit, neq; generantur ex eo uermes, neq; nutrimentum fit ex eo, quando est amarus pure. Acutus autem et Salsus sunt etiam calidi, sicci, sicut Amarus: uerumtamen Acutus est plus calidus, & subtilior eorum, quoniam est igneus: et propter illud corrodit, et adurit, & liquefacit. Sed Salsus est terrestris, calidus: uerumtamen caliditas non efficit in eo operationem suam, quam efficit in Amaro, neq; subtiliat eum cum subtilitate, qua subtiliat Amarum: & propter illud Salsus est minoris caliditatis quam Amarus per gradum. Fit ergo Salsus in gradu secundo, et Amarus in gradu tertio.

Quatuor Gradus.

Antiqui autem contenti fuerunt, ut ponerent quatuor Gradus in uirtutibus Medicinarum, & Ciborum. Cum ergo auditur sermo eorum, calidum, aut frigidum, aut humidum, aut siccum: ipsi non uolunt per illud, nisi comparatione ad complexiõem corporis hominis sani: cum sit com-

plexio temperatior complexionibus alijs, & propinquior eis ad æqualitatem, & medicationem qualitatum quatuor: & propter superfluitatem corporis hominis, super reliqua animalium corpora, ligatur cum eo intelligentia: & propter superfluitatē anīalis super plantas, adiuncta ei est sensibilitas. Plantis uero facta est materia, et similiter uirtutes animæ, & eius operationes apparent in meliore, plus q̃ sit earum apparitio in deteriore. Cum ergo inuenitur ex istis medicinis, et cibis aliquid, quod non imprimit in sensum, neq; fugat ipsum aliqua specierū fugæ, tunc ipsum est conueniens corpori hominis, sicut aqua tepida. Nam propter conuenientiam suam complexioni corporis hominis in æqualitate, inuenimus sensum delectari tempore eius, et recipit eius desyderiū. Et quando inuenis aliquid, quod in sensu aliquam efficit impreſsionē, sed tamen illa impreſsio est sine læsione, neq; est horribilis naturæ: tunc scias, quia iam recessit a cōplexione corporis hominis in quantitate, quæ apparet ex eo, per gradum unū, et est primus: & quod in eo est, mutat corpus ab æqualitate: uerumtamen non mutat ipsum mutatione manifesta, quare indiget in mutatione eius tempore. sicut est dulcedo, et unctuositas: utraq; enim sunt calidæ in primo gradu. Et quando inueneris illud cuius additur impreſsio, & fugat sensum manifeste, quamuis, uel si non appareat ei nocumentum, neq; dolor, scias quod iam additur reflexio eius a complexione corporis hominis per duos gradus, et est secundus: & quod in eo est, est q̃d mutat corpus mutatione manifesta, quæ non est cum uehementia, sicut Salsedo, et Acetositas: uel ita ut Salsedo est: uel sit in gradu secundo caliditas, & Acetositas in gradu secundo frigiditatis. Et quando inuenis aliquid cuius impreſsio iam addit uirtutem & multiplicatur, et facit dolorem, et læsionem, et fugat sensum fuga forti, scimus quod reflexio eius ad cōplexionem corporis hominis iam fit ad tertiū gradum: uerumtamen quamuis mutet corpus mutatione uehementi, tamen non est corrūpens sicut Amaritudo. Ipsa nanq; est in gradu tertio caliditatis. Et quando inuenis aliquid cuius operatio additur, et superfluit: donec corrumpit complexionē corporis hōis, per superfluitatē separatiōis, si est calidū, aut per superfluitatē adgregationis, si est frigidū, scimus quod reflexio eius a cōplexione corporis hōis iam superfluit, et addit̄, et peruenit ad quartū gradū: et est q̃d mutat corpus mutatiōe corrūpente: sicut acuitas. Ipsa em̄ corrūpit cum adustione, et est in quarto gradu. Inquit G. Siccitas quādo est in quarto gradu, efficit operationē acuitatis. Antiqui uero cōuenerūt super hoc, ut starent apud gradū. 4. et non cogitauerūt in eo quod est post eum: q̄a non inuenerūt ad illud formā conuenientē in operatione, in qua poſsibile esset cogitationē incedere: uerūtamē diuiserūt hos quatuor gradus in tres ordines: primū, et mediū, et postremū. Dixerūt ergo principiū

Primus.

Secundus.

Tertius.

Quartus.

gradus, et medium eius, et postremũ eius. Verũtamen possibile est, ut sint inter hos tres ordines, media occulta sensui corporeo, et propter illud dimisit intellectus eorũ remorationẽ, et non fecit super ea cadere nomen.

4. Odor Quarta est, quæ est sumpta ex odore rei. Dico ergo, quod Odor secũdum plurimũ est conueniens sapori: quod est, quia plurimũ uaporis imprimit ĩ sensum olfactus, sicut ĩprimit sapor in sensum gustus. Verbi gratia: ex aceto, et omnibus rebus acetosis, et acutis, sicut alliũ, et cepæ, suscipit sensus & olfactus simile ei quod recipit sensus gustus. Et in qbusdam rebus diuersis, fit odoratus a gustu, et pręcipue in illis, quæ ex medicinis sunt boni odoris. Verbi gratia, Rosæ odor diuersus est a sapore eius. Quod est, quia in rosa inuenit gustus quiddam ponticũ, et quiddã amarum, et quiddam insipidũ, et aquosum: et comprehendimus illud per gustum, et non cõprehendimus hos sapores per odoratũ. Verũtamen nos cõprehendimus, quod omnis res habens odorem bonũ, est calidæ cõplexionis, subtilis substantiæ: quantitatẽ uero illius, aut eius compositionem cũ frigido, non significat tibi olfactus: per gustũ uero est super fiduciam eius quod gustas, et iterum odor non significat, nisi supra illud, quod ex uapore resoluitur de medicina: sed uapor non resoluitur ex omnibus partibus odorati. Quod si resolueretur ex eis omnibus, non esset motio eius, qua mouet olfactum, et operatio eius in eo motio una, & operatio una. Sensus uero gustus non est taliter. Odor ergo antecedit ad sensum olfactus ex superficie medicinæ: et non resoluitur ex omnibus partibus rei odoratus: et si resolueretur ex eis omnibus, non occurreret sensui olfactus in hora una. Et tu quidem, quando gustas rosam, iudicas quod isti sapores sunt in ea: et quando olfacis eam, non iudicas quod sunt in ea.

5. Color Quinta uero, quæ est sumpta a colore rei, est, quia si rosa est rubea in colore suo, & cerusa est alba, non tamen omne rubeum est calidum, neque omne album est frigidum. Nix enim & Calx, et Sambucus, & Piper album, et Gipsum, et Zuccarum, et Elleborus albus, et Amylum, & lac, omnia ista albi sunt coloris, diuersarum uirtutum et contrariarum. Iudicium ergo super uirtutem medicinæ ex colore eius, longinquius est a uerificatione, quàm iudicium ex calore eius. Cuius exemplum est illud quod præmissum est, ex hoc, quod in colore uno sunt medicinæ calidæ & frigidæ, humidæ & siccæ. Verum certificatur ex colore, quod uinum, & mel, & cepa, & uua, & ficus, & quæ sunt illis similia, quanto plus est unumquodque uehementioris albedinis, est minoris caliditatis: et omne quod est uehementioris caliditatis, aut rubedinis, aut nigredinis, est decliuius ad caliditatem. Et similiter Rosa, & quæ sunt illis similia, Nam rosa quanto plus est uehementioris albedinis, est frigidior. Et similiter est in tritico, & fabis, & fasiolis, & lentibus, & cicere, et

omnibus feminibus & floribus. ficut lilium album, et citrinũ, et uarium. Et quod eſt citrinũ, aut rubeum, uehementioris eſt caliditatis, ꝙ album.

¶ Sermo in adpropinquatione Medicinæ ex CORPORE.

QVANDO uis cognoſcere uirtutem rei, tunc incipe, et experire uirtutẽ eius cũ re cui adiungitur: & oportet ut diſcernas medicinã agentem cum ſubſtantia ſua, ex eo quod præceſſit ex rememoratione noſtra de eo. Et uolo ponere aquam ſubiectam nobis, ut inquiramus de ea. Nam qui ex uulgo infirmi ſunt, eam accipiunt, et ſani, et uiuũ indigens ea eſt. Comparemus ergo eam in primis ad corpus temperatũ, quod non eſt frigidum ualde, neꝗ calidum: deinde comparemus eam poſt illud ad illos, quorũ naturæ ſunt malæ cõplexionis attemperamento exiſtẽtes. Quãdo ergo facimus illud, inuenimus aquã infrigidare corpus temperatũ in tẽpore longo: & infrigidat illud quod eſt malę complexionis uelociter, & præcipue, quando aqua eſt frigida: quando uero aqua eſt calida, infrigidat ipſum cũ tarditate. Et ſi cõpares aquã frigidam ad corpus adoleſcentis, calefacit corpus eius tẽpore paruo: & ſi appropinquas eam ad illũ, qui habet ægritudinẽ ſimplicem calidã, aut frigidam, calidam ſimplicẽ, ſicut eſt febris ethica, et frigidam ſimplicẽ, ſicut febris accidens ex congelatione per niuẽ, infrigidat eũ aqua infrigidatione manifeſta: & oportet ut non ſit frigus eius per accidens, ſed per naturã ſuam. forta ſse eñ ægritudo eſt compoſita, ſicut apoſtema calidũ. Cum ergo appropinquamus ei aquã, efficit in eo operationem ſecundũ modum naturalem: deinde facit in eo operationẽ aliam accidẽtalẽ: & quando ægritudo eſt ſimplex, non efficit aqua in eo operationẽ accidentalem. Et tu quidem experire operationẽ medicinæ ſimplicis, in ægritudine ſimplici, per operationẽ medicinæ cõpoſitæ, in ægritudine cõpoſita: & eſt opiũ ſuper apoſtema calidũ. Et medicina quidẽ compoſita, operatur in corpore plus, ꝙ ſit opatio medicinæ ſimplicis. Exemplũ quidẽ opationis cõpoſitæ in cõpoſitis, eſt, pſiliũ, quod plus infrigidat corpora noſtra, & abſcindit ſitim, ꝙ aqua: quãuis aqua in natura ſua ſit frigidior pſilio, quãdo eſt puræ frigiditatis: quoniã eſt elementũ, quod eſt ſimplex. Et propter illud cõuenerũt philoſophi ſuper hoc, ꝗd elemẽta non nutriũt corpus oĩno, neꝗ aſsimilanẽ alicui mẽbrorũ, niſi mediantibus plantis, et ſanguine. qm̃ Elementa propter propinquitatẽ ſuam ad plantas, cõueniunt cũ eis, et permutantur ad eas: et plantæ propter propinquitatẽ ſuam ad ſanguinẽ, aſsimilanẽ etiã cum eo, & pmutanẽ ad ipſum: & ſanguis ꝑpter propinquitatẽ ſuam ad mẽbra aĩalis, aſsimulaẽ eis, & permutaẽ ad ea: qm̃ per eum eſt eorum uirtus, & ipſorũ eſſentia. Longiores uero res a cibo aĩalis, ſunt elemẽta: cum ſint ſimplicia, quibus non ſunt ſapores: propter illud recipiunt ſa-

Aquæ operatio.

Elementa.

Plantæ.

Sanguis.

pores omnes, & apparent in eis: ficut recipit aqua, cui non eft color, oēs colores: & propter illud facta eft humiditas grandinea, quæ exiftit: uifus ita, quod non eft ei color, quare recipit colores: & facta eft lingua fine fapore, & propter illud recipit fapores: & cum in interiore parte hominis pahnæ, eft plurimum fenfus tactus, & eft temperatius quod fit in corpore. Cum ergo tu ponis aquam fubiectum tuum, & non mentitur fenfus tuus, & tu quidem experire aquam, cuius uis experientiam, in primis cum fenfibus tribus: fcilicet per uifum, ne aqua fit turbida: & per guftū, ne fit ei qualitas falfa, aut alia: & per olfactum, ne fit ei qualitas mala, fœtida. Cum ergo eft taliter, eft aqua primitiua, munda, pura: hæc eft ergo aqua frigida in natura fua. Cum ergo tu calefacis eam, non eft aqua folā per calefactionem calefaciens, & comburens etiam, fed fimiliter eft opium, & pomum dæmonis, & mandragora omnia, quando calefacis ea, & appropinquas corpori hominis, calefacis ipfum & comburis illud, etiam quando funt fuperfluæ caliditatis. Dico ergo, quod medicinæ omnes quarum tu uis experiri uirtutes, quando tu ponis eas fuper corpus hominis, oportet, ut non fit in eis caliditas accidentalis, & frigiditas, & non aqua folum, fed omnes res. Cuius exemplum fit cæra, quam liquefacis cum oleo faporito, & fricas eam, & infrigidas ipfam cum aqua, & ponis eam fuper membrum calidum: quare infrigidas ipfum, & humectas illud: & non per frigus naturale, fed per illud quod adquifiuit ab aqua frigida de frigiditate. Secūdum hoc ergo exemplum, inquire de rebus oē mnibus: nam certificabitur tibi, quod uis de cognitione uirtutum medicinarum, & ciborum, quando approximabis corpori eius ex uirtute accidentali. Et oportet ut difcernat, qui uult cognitiōem uirtutum medicinarum, & ciborum illud quod dicitur in ea, fcilicet ex eis experiri, quod eft calidum, aut frigidum potentia & actu. Calidum ergo actu, ficut caliditas exiftens in igne. Potentia uero, caliditas exiftens in Piretro, & Caftoreo, & Pipere, & quæ funt illis fimilia. Et frigiditas actu, eft ficut frigiditas exiftens in glacie, & niue. Sed potentia frigiditas, eft exiftens in opio, & pomo dæmonis, & mandragora. Et intentio fermonis noftri cum potentia, eft, quod res præparata eft, ut fit in actu: & dicitur fecundum duos modos. Aut per hoc, quod mutatur. Aut illud, ut generetur. Mutatio autem eius eft, quando remanet fpecies eius, fed quod non remouetur. ficut cum res alba fit rubea. Generatio uero eius, quando alteratur, & conuertitur. ficut panis fit fanguis. Panis ergo eft fanguis potentia: cum ergo alteratur, & conuertitur, fit fanguis actu, & non remanet panis, fecundum quod fuit. Et oportet, ut difcernat quod dicitur in re: quia calefacit corpus fecundum duos modos. Aut calefacit ipfum ita quod addit in caliditate caliditatis eius, & augmentat eam. Aut quod ad

Actus. Potentia. Mutatio. Generatio.

dit in substantia eius. Si ergo addit in caliditate corporis, nominatur medicina calefaciens actu, aut potentia. Actu, sicut ignis. Et potentia, per uiam qua est medicina. Et hæc species, aut est propinqua. sicut uenenum Viperæ. Aut minus propinqua, sicut Cantharides: & sunt utræq; corrumpentes corpus, & sunt ex genere medicinarum interficientium. Plurimum autem in propinquitate paucitatis sunt, sicut Euphorbium, et Pirethrum, & Castoreum. Et si addit in substantia corporis, tunc etiam est actu, aut potentia. Actu quidem, sicut puer teneri corporis, quem applicat homo pectori suo, donec occurrat stomacho eius. Potentia uero est, sicut cibus superueniens corpori. Quod autem superuenit corpori ex cibo, est secundum duos modos. Veniens ita quod uincit eum corpus in primis, est cibus: deinde corpus uincit ipsum in postremo, & nominatur cibus medicinalis. Et oportet ut discernat, quod medicinarum sunt quatuor genera. Primum genus est, quod non mutat corpus, & ipsum mutat corpus. & hoc genus est perimens, aut cum caliditate. sicut uenenum Viperarum: aut cum frigiditate, sicut opium. Et secundum genus est, quod mutat corpus, & corrumpit ipsum: & hoc genus etiã mutat, aut ita quod attenuat & subtiliat. sicut est illud quod accidit ex Iusquiamo: aut ita quod putrefacit. sicut illud, quod accidit ex Cantharidibus: & hoc genus etiam est corrumpens corpus. Et tertium genus est, quod corpus mutat, deinde reddit ipsum, & mutat corpus & calefacit ipsum calefactione uehementi. sicut Euphorbiũ, & Castoreum, & Piretrum, & Piper. Et quartum genus est, quod mutat corpus in primis, deinde corpus post illud mutat ipsum. Cum ergo mutat ipsum, addit ipsum in substantia caliditatis corporis: Si est ex rebus calidis, superfluam caliditatẽ. sicut cepæ, et allium, & synapi, & quæ sunt illis similia. Quod si est ex rebus frigidis, superfluam frigiditatem. sicut lactuca, & simila hordei, id est, hordeum fractum in mola, & quæ sunt illis similia. Manifestum est igitur, quod genera medicinarum sunt quatuor. Quoniam rei superuenientis corporis uirtus, si est comparata uirtuti corporis, & corpus agit in eam, deinde reddit ipsam, & agit in corpus, tunc est medicina absolute. Et si est fortior corpore, donec non ualeat corpus agere in eam, neq; mutare ipsam, imo ipsa est mutans corpus, tunc ipsa proculdubio est medicina corrumpens, interficiens. Et si corpus est fortius ea, donec mutet ipsam, & soluat eam, donec assimilet eam substantiæ suæ, tunc ipsa est cibus absolute: quoniã cibus generat in membris corporis secundum dispositionẽ assimilationis suæ cum eo impressionem, & mutat ipsum post hanc mutationẽ. Et hæc mutatio & impressio, est fortasse manifesta sensui: et fortasse non est manifesta in principio rei, sed declaratur post spacium longum. Et quod ex cibo imprimit in corpus impressione manifesta, nominatur cibus medi-

Medicinarum 4. genera.

cinalis. sicut lactuca ex frigidis, & allium ex calidis. Haec enim duo antequam digerantur, mutant corpus. Lactuca igitur infrigidat, & propter illud dormire facit: & allium calefacit, & propter illud sitire facit. Deinde utraque, postquam digeruntur, addunt in quantitate substantiae corporis tantum, praeter quod mutent ipsum in qualitate sua.

Modi cognitionis uirtutũ Medicinarum & Ciborum.

Et oportet ut scias, quod cogitationi uirtutum Medicinarum, & Ciborum sunt duos ordines. Ordo primus est, cognitio frigidi & calidi, & humidi, et sicci. Et secundus ordo est, cognitio digestiui ex eis, & lenitiui, & indurantis, & opilatiui, & aperientis opilationem, & abstersiui, & rarificatiui, & inspissantis, et aperientis orificia uenarum, & constringentis ea, & comburentis, et putrefacientis, & minuentis carnem. et consolidantis, & attrahentis, et albezearim, & sedantis dolorem.

Sermo in MATVRATIVO.

MATVRATIVVM est calidum & humidum, cuius caliditas est aequalis superfluitatibus quae eo curantur, neque minuitur ex humiditate eius aliquid. Et maturatiuum quidem cum aequalitate

* sua corpori, in caliditate & humiditate sua, oportet ut sit opilatiuũ, uiscosum. quoniam quando ipsum opilat poros corporis, coärtat spiritum innatum, per quem fit digestio, et reliquae operationes naturales. Et est sicut oleum concussum cum aqua calida, & farina tritici decocta cum aqua calida, et panis, & oleum, et pinguedo porci, & pinguedo uituli, et pix, et resina pini, et butyrum rubeum, scilicet coctum. Ista quando coniungun tur cum oleo calido, & thus, et colofonia, et sisamum, ista quando impinguantur, et caulis decoctus cum butyro cocto, et quae sunt illis similia.

Sermo in LENIENTE.

LENIENS autem est calidum: uerumtamen est pluris caliditatis parũ, quam corpus cuius lenit duriciem, & pluris siccitatis: & propter illud, quod membrũ quod indiget medicina leniente, est duricies: et duricies, quae indiget medicina leniente, est accidens a chimo frigido, grosso, & uiscoso: tunc indiget medicina in qua sit caliditas, quę liquefaciat illum chimum, et resoluat ipsum, & finiat eum: et non oportet, ut sit caliditas eius superflua: ut non finiat subtile et dimittat grossum in lapidem conuerti, et non resoluatur. Oportet ergo, ut sit caliditas eius in gradu secundo, et in principio tertij. Et siccitas eius iterum non oportet, ut sit superflua, imo in gradu primo. sicut folia altheae cum butyro cocto, et mastix cum butyro crudo, & bdelliũ, & storax liquida, & aqua rosata, & armoniacum, et hysopus humida, et quae sunt sicut illa, et medulla ossis cerui, et medulla ossis uituli, et medulla ossis cameli, et pinguedo gallinae, et pinguedo caprae, et pinguedo anseris, et muscilago altheae, et muscilago seminis lini, & muscilago fenugraeci, & quae sunt illis similia.

¶ Sermo in Indurante cum FRIGORE.

INDVRANS cum frigore, est sicut Portulaca, & Psilium, et Alztahalub, et quæ sunt illis similia ex Solatro.

¶ Sermo in OPILATIONE.

ET OPILANS cum frigore, est Medicina quæ opilat poros corporis opilatiõe absq; apertione. Et est, p̄culdubio, aut terrestris, aut uiscosa, nõ mordicans. qm̃ si est mordicans, nõ fit ut figat̃ in poris: quoniã liquefacit ex mẽbro aliquid, aut trahit ad ipsum aliqd, quare resoluitur, et currit. Oportet ergo, ne sit ei sapor oĩno, neq; caliditas uehemens, neq; frigiditas uehemens. Terrestris quidem est. sicut amylum, & thutia, et cerussa plumbi, & climia, et calx, & hematites. Ista omnia, quando abluuntur decenter, deinde exsiccant̃. Viscosa uero non mordicatiua sunt, sicut malua syluestris, et malua domestica, & interior pars cucurbitæ, & rasura eius, et citrulli: & quæ sunt illis similia.

¶ Sermo in Apериente OPILATIONES.

APERIENS autem Opilationes, est contraria opilanti: quoniam subtiliat res grossas, & incidit eas: et est illa quæ est amara: aut baurachia. sicut radix lilij cœlestis, et squilla, et amigdala amara, et herbus, & baurachi, et lupinus, & scha: et quæ est ex medicinis apertiuis, in qua est cum uirtute operationis aliquid ponticitatis, aut stipticitatis. Si ponitur exterius, non aperit, propter stipticitatẽ suam, aut propter ponticitatem: & si bibatur, aperit opilationes uiscerum.

¶ Sermo in ABSTERGENTE.

ABSTERGENS uero est similis aperienti opilationes, uerumtamẽ est debilior ea, & non indiget subtiliatione illa, qua indiget aperiens opilationes: & propter illud plures medicinæ quæ abstergunt sunt dulces. sicut mel, fabæ, et hordeum, et amigdala, & batheca dulcis, & furfur tritici, & similia eis.

¶ Sermo in RARIFICANTE cutem.

ETIAM est q̃d calefacit corpus calefactione tẽperata, & non exsiccat, & non est grossũ. sicut camomilla, & flos altheæ, & oleum de lieruo, & oleum de raphano, et oleum antiquum, & his similia.

¶ Sermo in INSPISSANTE cutem.

EST SIMILIS opilanti, uerumtamen est debilius eo: & est illud q̃d est frigidũ, aquosum, non mordicatiuũ. sicut aqua frigida hordei, et spuiua, & lenticula aquæ, & poma mãdragorę, et eis similia.

¶ Sermo in APERIENTE orificia uenarum.

HOC EST grossum, acutum. sicut allium, et cepæ, et fel tauri, & lilium, et flos papaueris ruffi, & cepa narcisi, et alhalchoen, & oleum lilij cœlestis, et quæ eis sunt similia.

¶ Sermo in Constringente POROS, & VENAS.

HOC EST grossum, frigidum, stipticum, non uiscosum. sicut uirga pastoris, & arnoglossa.

¶ Sermo in ADVRENTE.

ADVRENS est calidum superfluũ, grossum. sicut arsenicum, & zega, et calcantum, et æs ustum, et cinis ficus, & sinapis, et stafisagria, et resisiæ, & est coruiscus, et similis est eis arbor Mariæ.

¶ Sermo in Putrefaciente, corrodente.

EST calidum superfluũ, subtile. sicut zimar, & urtica: et eis similia.

¶ Sermo in diminuente carnẽ ex VLCERIBVS.

EST EX genere zinziar, uerũtamẽ est debilius eo. sicut cortices æris, et hematites, & cucumer asininus, et radix colocintidæ, et cinis testudinis, et cinis cancrorum, et cinis limaciarũ, et cinis serpentũ, et uiparũ.

¶ Sermo in CONSOLIDANTE.

EST QVOD constringit, & desiccat cum æqualitate. sicut sanguis draconis, & thus, et myrrha, & aloes. Et quãdoq; consolidat per accidens illud quod minuit carnes, quando ponitur ex eo parũ cum eo quod consolidat ulcus. sicut cærotũ. Et ex eis est q̃d consolidat cũ stipticitate sine mordicatione. sicut alumen, et gallæ, & merdasengi, et plumbũ ustũ, et scoria ferri, plũbi, & cerussa plũbi, et antimoniũ combustũ. Et ex eis est q̃d consolidat cũ mordicatiõe, et adustione. sicut colcotar cõbustũ, & tuthia, cathymia, et cortices ferri, & cortices æris, et calx abluta quadã ablutione.

¶ Sermo in ATTRAHENTE.

EX EO est, quod attrahit cũ qualitate sua: et ex eo est, quod attrahit natura sua. Quod ergo attrahit natura sua, est sicut medicinæ solutiuæ. Sed quod attrahit qualitate sua, attrahit per caliditatem, & subtilitatem. Et caliditas & subtilitas, aut sunt in medicina ex natura sua: aut insunt ei ex putrefactione, quæ accidit ei. Quod autem ex natura medicinæ est, est sicut pulegiũ coruinũ, & serapinũ, et asa. Sed q̃d est ex putrefactione quę accidit medicinæ. sicut fermentũ, & stercus antiquũ, et limus.

¶ Sermo in BEZAARIM.

EX EO EST quod agit cum euacuatione. Quod autem agit per hoc quod resoluit, aut resoluit ex sua qualitate: aut resoluit sua natura. Quod facit illud sua natura, complexio eius est media, in eo quod est inter rem recipientẽ ad rem, quã recipit: & propterea illud quãdo ministratur in hora sanitatis, est nociuum.

¶ Sermo in SEDANTE dolorem.

EST ILLVD quod est calidũ. sicut cõplexio corporis in gradu primo: & est subtile, euacuans, et resoluens, & rarificat, et subtiliat, & ma-

curat, & uenit cum omni quod est in membro ex dolore, et ex infirmitate ad æqualitatē. sicut chimus calidus, aut uiscosus: & si est grossus, aut multus, aut annexus in poris sub tilibus: aut uentositas frigida, aut grosa, cui non est meatus: & non oportet, ut sit stipticum inflatiuum, sicut oleum anetinum, imo nudum ex uirtute stiptica.

De tertio Ordine.

ORDO autem tertius, est cognitio eius quod frangit lapides, et eius q̄d adiuuat spuere illud quod est in pectore, et mundificare ipsum, & mundificātis cerebrū, et mundificātis aures, & oculos, et os, & palatum, et stomachū, & intestina, et hepatis uenas, & gibbositatē eius, & splenem, et renes, & uesicam, et prouocantis urinā, et lapidem: excitantis coitum, & abscindentis coitū, et generantis lac, & abscindentis ipsum, & prouocātis menstrua, et abscindentis ea, & mordificātis intestina ex stercore, et uermibus, & prouocātis sudorē, et mundificātis sudorē corporis.

Sermo in frangente LAPIDES.

EST illud quod incidit: quādo non est caliditas manifeste: nā tunc frangit. sicut radix spargi, & radix arundinis, et poliū, & nitrū adustum contritū, et acetū squillæ, & cinis scorpionū, et lapis spongiæ: quoniā ista sunt frangentia. Quando cū eis est caliditas uehemens: dum indurant lapidem, non frangunt ipsum. Et si cū eis est caliditas quæ non sit uehemens, sicut diximus, & accipiatur cum eis, adiuuat res humida ad frangendum. quoniā si fuerit superfluæ caliditatis, separant subtile a grosso, & educunt subtile, et remanet grossum.

Sermo in mundificante pulmonē, et pectus, & iuuante ad Asma, et Tussim antiquā, & generationē Sanici in eis.

ILLA sunt semen bautiæ syluestris, et est daucus, & semen lini, et alhassæ, et semen raphani, & raphanus, et nasturcium, & sisamū, et cordumeni, et semen cucumeris, & semen batellinæ, et semen rutæ, et nigella, et piper, & polium, et prassiū, & cassioli, et rahunt, et costus, et amomum, et sulphur, et galbanū, et myrrha, & opoponacū, et cepæ, & alliū, & squilla, et calamentū, et hysopus sicca, & amigdala amara, et ficus sicca, & pinea, et castoreum, & herbus, et armoniacū, & bdellium, et olibanū, & asa, et aristolochia longa & rotunda, et sticados: & ouū sorbile, quando sorbetur cū melle: et ficus antiqua, quando decoquitur in lacte, præcipue camelæ, et cicer cum lacte. Et conferunt per accidens, subfumigatio cum laudano, et cum storace. & stercus leporis, et pili eius, et stercus Gazeli, & radix cucumeris asinini, et semen feniculi: & rahunt, quando subfumigatur cum eo, iuuat.

De Mundificantibus Cerebrum.

MVNDIFICantia cerebrum ex naribus, quādo cum eis fit caput

purgium, sunt succus siclæ, & succus cucumeris asinini, et oleum de lilio, & oleum de amigdalis, et succus radicis arboris Mariæ, & quando exsiccatur radix, & teritur cum pipere et baurach: et calamentum.

¶ De Mundificantibus OCVLOS.

MVNDIFIcantia Oculos per lachrymas, et conferunt prurítui, et grauitati, & corrosioni, et debilitati uisus, sunt omnes medicinæ abstergentes. sicut feniculum humidũ, et aqua cĩnamomi, fel perdicis, et mel, & aqua casieli, et oleum de lierua, & oleum balsami, et oleum nucis, et oleum anetinũ. Et ex succis, ad illud etiam sunt succus acori, & harmel, et succus papaueris ruffi, & arboris Mariæ, et succus cepæ, & synapis, & rutæ.

¶ De Mundificantibus AVRES.

MVNDIFIcantia Aures, sunt mel, et uinum dulce, & oleum amigdalinũ, et fel tauri, & succus capparis, et fel piscis ominis, & ficus, et baurach, & myrrhæ, et succus siclæ, & similia eis.

¶ Mundificantia Cerebrum ex ORE.

MVNDIFIcantia ex Ore cerebrum sunt, passa montana, id est, stafisagria, et squinantum, & mastix, et piretrum, & synapis, et muri, & quæ sunt eis similia, quando masticantur: et quandoq; decoquuntur, et gargarizatur cum eis.

¶ Mundificantia per PALATVM.

MVNDIFIcantia ex Palato, sunt baurach, et aloes, & semen urticæ, et grana alhoros, hoc est, Cardamomum, et synapis, & calamentum, et hysopus, & allia.

¶ De Confortantibus stomachũ, et nocentibus ei.

CONFORTantia stomachũ, et nocentia ei. Conferentia autẽ ei sunt, dactyli immaturi, et citonia, & oliuæ salitæ, et oliuæ conditæ cũ aceto, et oleum crudũ ponticum, et glandes, & castaneæ: et præcipue quando comeduntˀ in lacte: et oĩa olea spinosa: et sunt illa, in quibus sunt amaritudo, et stipticitas: et rosæ, et fumus terræ, et napi conditi cum aceto, et cũ synapi, et raphanus, et synapis, et nasturciũ, et piretrũ, et spargus cum muri & aceto, et myrtilli, et alcanneriæ, et similia eis: et capparis condita cũ sale, et cortices citri, et absinthiũ, et aloes, et uinũ purum. Et nocentia ei sunt grana Iuniperi, et grana Pini maiora & minora, et grana halhert, et alhacöen, et semen agni casti, et sicla, et acetosa, et napi crudi, et bleta, et atriplex, et malua, et quæ sunt eis similia (nisi comedantˀ ista cũ muri, et aceto, et sisamino) et fenugręcũ, et lac: qm̃ acescit in eis q sunt frigidę cõplexionis, et in stomacho frigi. et mutantˀ in stomacho cali. et isscha armeni, et abrotanũ, et baurach, et mel, qñ sumitˀ multũ ex eo, et batelma, et oĩs

medulla, et cerebrũ, et uinum nigrũ & grossum et durũ, pręcipue nouũ.

¶ De Mundificantibus INTESTINA.

MVNDIFIcantia Intestina sunt titimallus, et lac eius, & semen atriplicis, et succus caulis, et decoctio polypodij, et aqua ciceris, et folia agni casti, et decoctio alahassæ, et scordion, et calamẽtum: et butyrum recens, quando assidue lambitur: et ficus sicca, quando feruet in aqua: et oleum olfacinum, et agaricum.

¶ De Mundificantibus uenas HEPATIS.

MVndificantia uenas hepatis sunt de pulpa coloqntidæ, et camomilla, et absinthiũ, et aq̃ casei, et ius galli antiq, decrepiti, et aq̃ ciceris albi.

¶ De Mundificãtib. Gibbositatẽ hepatis.

MVndificãtia Gibbositatẽ hepatis, sunt amomũ, et decoctio squinãti, et radix acori, et gentiana, et cortices radicis lauri, et rahunt, scene, et succus liqricię, et amigdala amara, et anisum, et feniculũ, et daucꝰ, & semen apij hortulani, et montani, et asarũ, et myrrha, et eupatorium.

¶ De Mundificantibus RENES.

MVNDIFIcantia Renes sunt oĩs medicina incidens. sicut radix arnoglossæ, et fructus eius, et spargus, et radix peoniæ, et radix ciceris nigri, et amigdala amara, et capillus Veneris, et fu, et cime squinanti, et daucus, et semen apij hortulani, et montani, et acorus, et cortex arboris uitis, et sanguis hyrci siccatus.

¶ De Mundificantibus SPLENEM.

MVNDIFIcantia Splenem, sunt ellcborus niger, et decoctio calamenti, et cortex radicis capparis, et infusio cucurbitæ amaræ, et tamariscus, et pulpa coloquintidæ, et camomilla.

¶ De Mundificantibus VESICAM.

MVNDIFIcantia Vesicam sunt stercus galli exsiccatum, et rahunt, et sauina, et carpobalsamũ, et decoctio glandiũ, et fructus alhulaię, id est, aglenter, et balaustiæ, et succus liqriciæ, et decoctio rubeæ, et menta, et foliũ, et spica, et nera excorticata, et spargus.

¶ De Prouocantibus VRINAM.

PROVOcantia Vrinã, sunt oĩa quæ calefaciũt, et exsiccãt. Et plurima illorũ sunt medicinæ acutæ. sicut apiũ, et semen eius, et feniculi, et semen bauciæ, et ameos, et fu, et meu, et asarũ, et acorus, et apium montanũ, et siseleos. Et ex prouocantibus est semen spargi, et semen cucumeris, et melonis, et bauciæ, et scariolæ, et napi, et secaniabin.

¶ De Mundificantibus Lapidem ex uesica.

MVNDIFIcantia lapidẽ ex uesica. et renibus, sunt cordumeni, et ciperi, et oleum de amigdalis dulcibus, et bdelliũ, et radix

feniculi, et olibanum, et amigdalæ amaræ, et decoctio radicis altheæ. Et testiculi porci exsiccati, qui teruntur, et sumitur puluis eorum siccus: deinde parū uini post ipsum. Et lapis Iudaicus, et lapis inuentus in spongia marina, et stercus columbarum, et cinis leporis.

De stimulantibus Coitum.

STIMVLANTIA Coitum, et multiplicantia sperma, Ex cibis quidem, omne q̄d est multi nutrimēti, multæ inflationis. Ex medicinis uero, omne calefaciens, humectās. Cibi quidē sunt sicut pineæ, et cicer, et fabæ, & ficus, et amigdalæ, et nux, et fistici, et cepæ, et lac cū zaccharo, et uitellā ouorꝫ, et sisamū, et mel. Et medicinæ, eruca, et spargus, et stincus, et satyrion, et secacul, et piper nigrū, et est granū alzelem, et been, et zinziber.

De Abscindentibus Coitum.

ABSCINDENTIA Coitū, et desiccantia sperma, sunt, quæ ex cibis sunt ingrossantia, exsiccantia, infrigidantia. Ex oleribus q̄dem lactuca, et atriplex, et blitus, et cucurbita, et cucumer, et citroli, et sandix, et morū, et aluiniar, et alcofre. Et omne exsiccatiuū ex medicinis, sicut ruta, et piper, et agnꝰ castus, et ciminū, et myrabolani, et carabe, et ciperi, et balaustiæ.

De Prouocantibus Lac.

PROVOCANTIA Lac, et generantia ipsum, sunt aqua hordei cum lacte, et feniculū humidum decoctū, et semē feniculi, et anetum, et anisum, et semē lini, et farina milij, et decoctio fenugręci, & eruca, & semen cucumeris, et caulis coctus. Et ex eis q̄bus fricat̄ corpus, et prouocatur lac, sunt lumbrici terrestres, et nigella, et scoria ferri, et fel tauri, et succus hordei infusi, et pinguedo anseris, et om̄e subtiliatiuū, incisiuum, q̄n cū eo nō est caliditas, nisi ęqualis, pauca, et nō est exsiccatiuū, gn̄at lac.

De Desiccantibus Lac.

DESICCANTIA Lac, sunt oīa desiccantia. sicut piper, et ruta, & arbor Abraam, et arbor Mariæ, et anetū, et coriandrū siccū, & semen albedarogi, et menta, et calamentum, et sauina, et semen rutæ, et lupinus, et pulegium ceruinum. Et omne infrigidatiuum, stipticum. sicut sumac, et balaustiæ, et lens, et acetum, et agresta. Et omne narcoticum frigidum. sicut lactuca, et coriandrum, et iusquiamus, et papauer.

De Prouocantibus Menstrua.

PROVOCANTIA Menstrua secundum plurimū sunt oīa quæ prouocant urinā cum calefactione et subtiliatione. sicut asarum, & aqua mellis, et castoreum, et aqua ciceris, et myrrha, et daucus, et serapinum, et casioli, et galbanum, et sauina, et rubea, et calamētum, et storax, & arbor Mariæ, et alcanna, et altit, et opoponacum, et faseoli: omnia ista prouocant menstrua: et quando sufficientia est super unum istorum, et decoquitur in uino, et bibitur, prouocat menstrua.

¶ De Abscindentibus Menstrua.

ABSCINDentia Menstrua, sunt thus, et balaustiæ, et gallæ, et acatia, et carabe, et bolus armenus, & terra sigillata, et semen plantaginis, et scoria ferri, & myrabolani. Et ex eis ponuntur super dorsum, & super ilium sinistrum, et abscindit menstrua. sicut sanguis draconis, & antimonium, et alumen: et quæ sicut eis similia.

¶ De Mundificantibus Intestina ex stercore.

MVNDIFIcantia Intestina ex stercore sunt, storax, et aloes, & mastix, et allium, quādo bulliuntur cum oleo, et muri: et synapis, et ficus cum baurach, et medulla cartami.

¶ De facientibus descendere uermes.

FACIENtia descendere uermes, et ascarides, et lūbricos ex uentre, sunt seha armenū, et alabrengi, et lupinus, et abrotanū, et lumbrici terrestres, et ataraxacon, et scariola agrestis, et sal indū, allinitran, et nigella, et poliū, et siccidis, et herba auris muris, et fel tauri, et coloquintida, & aloes.

¶ De Prouocantibus Sudorem.

PROVOCANtia Sudorem ex corpore toto, sunt calida sicca omnia. sicut ciminum, & anisum, et calamētum, et polium. Et ex oleis, et medicinis, etiā cum qbus fricatur corpus. sicut oleum cum baurach, et oleum cucumeris asinini, et oleum raphaninū, et oleum balsami, & oleū camomillę, et oleum anetinū, et albenakctin, et est purū, et oleum nardinū, et costus, et ex illo balsamū, et carpobalsamū, et rahunt, et calamus aromaticus. Et ex medicinis quę excitant sudorē, quādo subsumigāt cum eis, sunt castoreum, et bdellium, et agnus castus, et lens parua, et carpobalsamū.

¶ De Mundificantibus Cutem.

MVNDIFICANtia Cutem sunt arsenicum rubeum, et citrinum, et aristolochia, et calamus aromaticus, et piretrum, & stafisagria, et sambucus, et cinis glandium, et radix altheæ, et farina fabarum, et farina lupinorū, et sarcocolla, et mel, et herbus, et baurach, et spuma maris, et dactyli, et cicer: et uniuersaliter omne in quo est abstersio.

Inquit Aggregator huius libri. Iam præmisi illud, quo fit iuuamētum ex cognitione uirtutum Medicinarum, et Ciborum, et quomodo auxiliatur per illud, & nunc in principio narraui ea. Dico ergo, propterea, quod Cibi, et Medicinæ sunt multæ, cōuenere antiqui, præcipue postremi, ut ordinarent ea secundum literas alphabeti. Et hoc est ubi incępi.

¶ Explicit ALBENGNEFIT.

LIB. IACOB ALKINDI philosophi De GRADIBVS Rerum.

VONIAM PRIMOS VETERES, ut de uirtutibus cuiusq; medicinæ singillatim in caliditate, frigiditate, siccitate, & humiditate loquerentur, ualde sollicitos esse cognoui: unde in hoc quatuor inuenerunt differentias, uel definitiones, dicentes Gradum primum, et secundum, & tertium, & quartum in unaquaq; qualitatum esse: quod tamen in composita medicina dicere prætermiserunt. Non enim dixerunt, quod hæc medicina, scilicet composita, in aliquo gradu ita, & ita existat, in caliditate, uel frigiditate, siccitate, & humiditate: non tam, quod magis proprium fuerit, scientiam eius rei in medicina simplici attendere, quam in composita. Licet enim huius rei scientia secundum ordinem simplicis medicinæ præcedat compositam, non est tamen conueniens, ut ipsa in sola simplici attendatur medicina, & non in composita. Quia composita medicina, quamuis ex medicinis constet, quarum uirtutes in simplicitate earum diuersificantur, non tamen sequitur, ut eius complexio diuersificetur quando componitur: intellexi, quod ad scientiam uirtutum medicinarum compositarum pertingere, non minimi existat lucri. Quia igitur medicinam compositam multoties componimus, consecutum est, ut eius uirtutes secundum multitudinem, & paucitatem diuersificentur: quod quidem prouenit ex uirtutibus earum, a quibus fuerit composita. Impossibile enim fuit, ut in quarundam uirtutibus, ex quibus fuit composita, consisteret, & illarum uirtutes non obtineret. Quia igitur illud inuestigare proposui, nec potui prætermittere, quin cuiusque gradus relationem quam ad alterutrum habet, perciperе studerem, in inquisitione æqualitatis absolutæ laborare æquum fuit. Ipsa enim est ubi contraria æqualiter coniunguntur, ita ut a neutro eorum ad aliud declinet. Fuit itaque eius inquisitio magis proprie præmittenda. Quia nil calidum dicitur, nec frigidum, nec siccum, nec humidum, nisi ex eo quod temperamentum iam addidit supra æqualitatem: & quia ipsa est & origo, & principium, & elementum huius totius quod de hoc dicitur, & ab ipsa prouenit augmentum, & in illa resoluitur. Si enim quid sit resolutionis intentio quæritur. Dicitur, quod sit augmentorum ab æqualitate ablatio, donec æqualitas remaneat. Sicut ego, si DEVS uoluerit, explicabo.

Resolutionis intentio

Et quia eorum quæ ſuper æqualitatem addita fuerunt, neque quantitates, neque ſpecies omnino notæ fuerunt, neceſſe fuit nobis illud explicare. Augmentorum autem intellectus, Gradus ſunt quatuor, qui ſupra æqualitatem additi ſunt. Dicam ergo, quod omnia Augmenta naturalia quinque modis ſunt. Primum eſt Augmentum dupli, Poſt quod eſt augmentum quod addit partem unam: quod eſt continens quantum eſt illud cui comparatur, & eius medietatem. Poſt hoc uero eſt augmentum addens partes, quod continet quantum illud, & eius duas tertias. Poſt hoc ſequitur augmentum dupli, quod addit partem, & eſt compoſitum ex prima ſpecie & ſecunda. Conſequitur autem hoc augmentum dupli, addens partes, quod ex prima ſcilicet ſpecie, & tertia componitur. Quia ergo hoc ex parte exponere in numeris naturalibus cupio, ipſos ſecundum ordinem naturæ ſuppoſui in ordinibus ſuis, quorum unus alium præcedere non poteſt: & incæpi ab uno, qui eſt cauſa numeri, cum ab illo ortus fuerit, & creuerit. Quod, ut menti hunc librum noſtrum legentis, citius inſigatur, & affirmetur, æquum fuiſse credidi præmittere, quod de hijs quinque ſpeciebus præpoſuimus. Augmentorũ modi quinq;.

Eſt autem ordo naturalis iſte, 1. ij. iij. iiij. v. vi. vij. viij. ix. x. Dico igitur, quod augmentum duorum ſupra unum, duplum eſt unius: & unum duorum, eſt medium. Iam igitur patet, quod primum augmentorum naturalium, eſt augmentum dupli: & quod duo, duplum ſunt unius. Nos quoque augmentum dupli præmiſimus: quia natura ipſum præmiſit: & quia prima proportio naturalis, quæ in directione paucitatis inuenitur, medietas exiſtit, id eſt, quod unum eius ordinis eſt, qui eſt poſt ipſum, ſcilicet duo, medium eſt. Apud nos enim nihil intereſt, utrum dicatur augmentum, ſiue dicatur proportio. Primum augmentum.

Præterea dico, quod augmentum trium ſupra duo, eſt id quod addit partem, hoc eſt, quod tria iam addiderunt ſupra duo, partem duorum: duorum namque pars unum eſt, & eſt illud quod addit partem. Iam ergo manifeſtum eſt ex hoc, hoc augmentum naturali ordine ſequi illud, quod eſt ante ipſum. Similiter quoque augmentum quatuor ſupra tria, ex genere eſt eorum, quæ addunt partem. Inde dico, quod augmentum quinque ſupra tria, ſunt duo: duo nanque duæ partes trium exiſtunt, quod illud eſt quod addit partes. Dico igitur, quod augmentum quinque ſupra duo, eſt primum augmentum duplum, quod addit partem, & eſt illud quod quinque iam addiderunt ſupra duo cum duplo eorum & uno: unum namque duorum eſt pars: & hæc eſt pro- Secundũ augmentum.

portio composita, quam componi diximus ex proportione dupli, & ea quæ addit partem. Dico etiam, quod augmẽtum octo supra tria, est primum augmentum duplum, quod addit partes: & hoc est, quod octo iam addiderunt supra tria duplum ipsorum ex duarum partium suarum quantitate: & est proportio composita, quam ex prima specie & tertia componi diximus. Iam ergo manifestum est ex his quæ diximus, illud quod præmisimus de his quinque modis, necessario ponendum ab eo. Quorum primus augmentum dupli continet, sicut, i. & ij. & iij. & viij. Et secundus id quod addit partem: ut ij. & iij. & iiij. & v. Tertius similiter modus augmentum partium continet: ut, quinque ad tria, & nouem ad septem. Quartus uero est modus augmenti dupli, quod addit partem, ut, ij. & v. & xi. & xxiij. Et quintus est, in quo est augmentum dupli, quod addit partes: quemadmodum, iij. & viij. & xviij. & xxxviij.

Consyderemus ergo, quanta proportionum fiat resolutio, ut ad æqualitatem redeant, & ponamus aliquid, quod sit exemplum, & regula, qua perueniamus ad hoc quod in æqualitatem resoluere uoluerimus. Multa enim sæpe quæruntur, ad quorum scientiam perueniri non potest, nisi exemplis rerum positis, quæ cum eis sint eiusdem generis. Ponamus igitur tres numeros proportionales dupli proportione. Aequalitas enim, ut post hæc explicabo, inueniri non potest, nisi in hac: & ipsa est prima species, quam præmisi, quæ etiam prima naturaliter est inuenta. Hoc autem est, ut sint tres numeri proportionales, & sic proportio primi ad secundum, ut secundi ad tertium. Quos cum conuertimus, erit proportio tertij ad secundum, ut secundi ad primum: & sit primus minor, secundus medius, tertius maior. Cum ergo uoluerimus eos resoluendo ad æqualitatem reducere, minuemus ex medio quantitatem minoris, & ex maiori quantitatem medij, & minoris, & qui remanent æquales inueniuntur. Si ergo remanentes species secundum ordinem dupli composuerimus, statuentes duplum in lineis, & ponentes maiorem primum, & minorem postremum: & deinde supposuerimus huic primo ei similem, & sub medio numerum continentem quantitatem ipsius, & huius primi, & sub postremo quantitatem ipsius, & primi, & duplum medij, prouenit compositum, quod addit partem. Illud quoque quod addit partes constituitur: componimus id quod addit partem quemadmodum prius posuimus duplum, & exequimur omnia quemadmodum fecimus prius. Duplum autem quod addit partem constituitur: componimus illud quod addit partem, ita ut est absque conuersione, & facimus ut prius fecimus. Duplum autem quod addit partes componitur, cum statuerimus illud quod addit

partes absque conuersione: & exequimur in eo omnia ut in aliis feci-mus. Cum ergo has species resoluendo ad æqualitatem reducere uolu-erimus, minuemus ex medio minoris quantitatem, & ex maiori du-plum eius, quod residuum fuit ex medio, & quantitatem minoris: & si numeri tres æquales remanserint, iam illud inuenimus quod quære-bamus. Si uero non, iam egressi sunt ab illa specie, in qua relationem habuerunt, & transierunt in illam speciem quæ magis remota est a na-tura, quam species a qua resoluta fuit hæc. Post hoc quoque conse-quenter operabimur ut prius. Quod si numeri tres, qui sunt residui, æ-quales sunt, & conueniunt, iam consecuti sumus quod uoluimus. Si autem non, iam in aliam speciem transierunt, quæ magis elongata est a natura ipsius.

Verbi gratia. Ponamus æquales numeros in linea una, tribus ordini-bus distincta, et sit prima, & sint in ea isti tres numeri i. i. i. Deinde ad-iungamus ei lineam secundã, in qua sint ordines numeroꝶ proportione dupli proportionales, & sunt isti, i. ij. iiij. Si ergo uoluerimus resol-uendo eos ad æqualitatem reducere, ex medio quod est duo, minuemus quantitatẽ minoris, quod est unum. Deinde minuemus ex maiore quod est quatuor, duplum eius quod remansit ex medio, et minorem quod est unum, & duo, et remanebit unum. Iam ergo numeri omnes resoluendo æquales inueniũtur. Quòd si q̃d ex quatuor superfluit speciebus, resol-uendo ad æqualitatem reddere uolueris, non consequitur, ut ea quæ re-sidua erunt æqualia inueniantur, imo in aliam speciem transibunt, quæ a specie æqualitatis naturaliter remotior erit. Exempli caussa, duabus li-neis tertiam adiungemus, in qua erunt numeri proportiones continen-tes augmenti, quod addit partem: & sunt isti, iiij. vi. ix. Deinde an-nectemus huic lineam quartam continentem proportionem augmenti, quod addit partes, in qua sint numeri isti, ix. xv. xxv. Huic quoq; con-sequenter adiungemus lineam quintam, in qua sint numeri continentes proportionem dupli, quod addit partem, & sunt hij, iiij. x. xxv. Cui similiter annectemus lineam sextam, in qua sunt numeri connexi pro-portione dupli, addentis partes, & sunt isti, ix. xxiiij. lxiiij. Cum ergo uoluerimus harum specierum numeros resoluendo ad æqualitatem reducere, minuemus ab omni linea ex lineis cuiusque speciei, numerum minorem ex medio, & deinde medium & minorem ex maiore. Nume-ri igitur qui residui erunt, non inueniuntur æquales, imo erunt natura-liter remotiores a specie æqualitatis. Quapropter ex eo quod superflu-it, oportebit nos facere quemadmodum exequuti fuimus: prius resoluendo, donec æqua-litas inueniatur.

Qđ dicit hic, non quiescendũ, donec æqualitas inueniatſ, sciẽdum esse non posse eo modo quo ostẽdit. Sed si ita fiat, ut ĩ duplici ostẽsum est, ĩueniri poterit q̃d dicit.

Posſunt autem hæ species & aliter componi, & non secundum dispositionem dupli, sic, ij. iij. iiij. quæ est linea numerorum qui addunt partem. Et deinde adiungimus ei quartam lineam secundum proportionem augmenti addentis partes, ut eam in qua sunt, iij. v. vij. Et post addimus ei lineam quintam continentem proportionem dupli, quod addit partem: ut illam in qua sunt, ij. v. xi. Et deinde adnectemus ei sextam lineam, continentem proportionem dupli, quod addit partes. ut illam, in qua sunt, iij. viij. xviij. Quemadmodum subiecta docet figura.

Aequalitas.	i.	i.	i.			
Multiplex.	i.	ij.	iiij.			
Superparticularis.	iiij.	vi.	ix.	ij.	iij.	iiij.
Superpartiens.	ix.	xv.	xxv.	iij.	v.	vij.
Multiplex superparticularis.	iiij.	x.	xxv.	ij.	v.	xi.
Multiplex superpartiens.	ix.	xxiiij.	lxiiij.	iij.	viij.	xviij.

Cum ergo uoluerimus has quatuor species resoluendo ad æqualitatem reducere, minuemus in unaquaq; linea, cuiusq; speciei numerum minorem ex medio: deinde medium, & minorem ex maiore: quod postquam fecerimus, remanebunt numeri non tenentes æqualitatem, uel in parte, uel in toto: nec unquam reperies, quod omnes numeri qui residui sunt, æquales inueniantur. Iam ergo ex hoc manifestum est, æqualitatem minime reperiri posse, nisi in proportione dupli, quæ est prima: et est etiam ostensum, quod proportio dupla proportionalis est, et quod augmenta quæ resoluendo ad æqualitatem reducuntur, sunt proportionalia. Si ergo quamlibet quatuor specierum conuertendo ad dupli proportionem, quæ est prima, reduxerimus, inueniemus æqualitatem in eis, & quod proportionales fuerint. Ideoq; dictum est, quod æqualitas non inuenitur, nisi in proportione dupli. Postquam ergo iam ostensum est, primum ex augmentis naturalibus, augmentum dupli esse, & quod æqualitas in ea reperitur, cum alia in ipsam resoluuntur, demonstrabo æqualitatem quæ est in qualitate. Deinde ostendam illud, quod ab æqualitate egressum est: & post hoc in ipsam resoluam. donec augmentorum mensuræ supra æqualitatem manifestæ sint,

Quod hic dicit, æqualitatẽ nõ posse reperiri, nisi in dupla proportione, ꝓpter gradus, de q̃bus intendit dicit: aliter em̃ nunq̃ posset oñdere, q̃d intẽdit.

si DEVS uoluerit.

Aequalitas absoluta in qualitate.

Dico ergo, quod æqualitas in qualitate, est contrariorum adinuicem temperantia in re æquali, & eorum effectus æquales, scilicet ut eius sit calefactio quanta infrigidatio. Oportet igitur, ut egressus ab æqualitate, sit augmentum unius qualitatis supra sibi contrariam. Quod sic colligitur. Caliditas & frigiditas contrariæ sunt, quarum unaquæq; eam quæ

sibi affertur fugat. Sic igitur in æqualitate sunt æquales, quarum neutra aliquid super aliam addit, nec intenditur. Conueniens tamen est, ut cum una ex qualitatibus aliquid supra sibi contrariam augmentauerit, secundum suam speciem addat. Iam igitur manifestum est, quod discessus ab æqualitate in qualitate, est augmentum unius duarum qualitatum supra sibi contrariam. Apud nos enim nihil interest, siue æqualitates dicantur temperantes, siue æquantes, seu alternantes, siue rectificantes. Quod autem unius qualitatis augmentum dicimus, nihil aliud intelligi uolumus nisi ipsius intensionem. Augmentum enim in qualitatibus non proprie dicere possumus. Ipsum enim ex proprietatibus quantitatis una proprietas existit: & quia unaquæque duarum qualitatum contrariarum locum occupauit, in quo ipsi consistit eleuatio. Fuitque locus quem calor occupat, ab eo quem tenet frigiditas, alius. Vnus enim locus duobus non supponitur contrarijs. Indigemus igitur, ut dicamus in æqualitate tot partes contineri calidas, quot frigidas, cum ipsa in minimas diuiserimus partes.

Si autem nobis aliquis obijciat, dicens caliditatem caussa suæ raritatis & dilatationis maiorem occupare locum debere, quam sit locus quem tenet frigiditas, & hoc caussa suæ constrictionis. Dicemus caliditatem non dilatari, cum eius contraria coniungatur ei & æquetur: quia contrarietas est inter eas, & insecutio: nec etiam æquius est, caliditatem remouere frigiditatem a loco suo, quã ut caliditatem frigiditas. Postquam ergo caliditati nunc adest, quod diximus contra frigiditatem, non dilatatur in loco suo caliditas magis, quam frigiditas in suo.

Quod si uolueris minimam ex partibus rei in complexione æquali, intellectualiter considera, quæ est pars indiuisibilis caussa suæ paruitatis: & inuenies conueniens esse, ut sit in ea tantum caliditatis, quantum frigiditatis: cum rei æqualis compositio facta sit ex partibus istis. Iam ergo ex hoc uerificatum est, in re æquali tot partes calidas contineri quot frigidas: & manifestum est, quod discessus ab æqualitate secundum qualitatem, est augmentum unius qualitatis supra sibi contrariam: quod etiam indagando secundum quantitatis directionem exposuimus. Iam igitur ostensum est, quantitatem eorum, quæ ab æqualitate discesserunt, secundum quantitatem in qualitate ex hoc quod in eis est de æqualitatis manifestatione, metiri. Deinceps uero explicabo eorum resolutionẽ in æqualitatem, præcipue cum æqualitas non reperiatur, nisi in eo quod in ipsum resoluitur. Dicam ergo, quod licet augmenta, quia supra æqualitatem fuerunt, in æqualitatem resoluantur, præter augmentum dupli, consequens est tamen secundum hunc

ordinem, ut non omne quod ab æqualitate discesserit, in ipsam proprie resoluatur: & quia iam manifestum fuit, quod in re æquali tantum est caliditatis quantum frigiditatis. Ponamus rem æqualem, unam partem, cuius una medietas calida, & altera ipsius frigida sit: & ponamus etiam unamquamque contrariarum quæ æquantur, medium. Erit ergo calidum medium, & frigidum medium.

Dico ergo, quod oportet ut sit quantitas augmenti primi, quod discessit ab æqualitate, cuius calor non uehementer sensui manifestus apparuit, dupla caliditatis quæ in re æquali existit. Ex eo itaque patet, quod de augmento dupli exposuimus, & est in dupla frigiditatis quæ est in re æquali, postquam rei æqualis caliditas tanta est quanta frigiditas ipsius, & est pars media ex unaquaque earum, sicut diximus. Est ergo in augmento primo quantitas caloris, pars prima integra. Frigiditas uero quantitas mediocritatis caloris qui est in ipso. Cum ergo resoluerimus hoc primum augmentum in æqualitatem, & remouerimus unum duplum caliditatis, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipsæ sunt duo media, quæ se uicissim contemperant, ex quibus processit æqualitas. Ex hoc quoque manifestum est, quod æqualitas in unoquoque augmentorum reperietur cum remouerimus prima augmenta. Inueniemus ergo partes contrarias, quæ sese, ut dictum, temperant.

Dico præterea, quod oportet ut sit mensura augmenti secundi, cuius calor excesserit augmentum primum, manifeste dupla caloris primi, augmenti primi, quemadmodum de augmento dupli docuimus: & quia mensura primi augmenti iam fuit pars una integra, & dupla caloris qui est in re æquali, & dupla etiam frigiditas ipsius; oportet ut sit calor secundi augmenti duæ partes, & sit duplus caloris primi augmenti, & quadruplus caloris qui est in æqualitate, & quadruplus etiam frigiditatis quæ in ipsa continetur. Ipsius enim calor, ut dictum est, eius frigiditati æqualis est. Quod ergo in augmento secundo frigiditatis inuenitur, tantum est, quantum quarta pars caliditatis in eodem inuentæ. Cum ergo hoc secundum augmentum abstulerimus, remanebit primum: primum quoque cum remouerimus augmentum, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipsum, ut dictum est, sunt duo media, quæ ad inuicem temperant se, a quibus æqualitas processit.

Et dico itidem, quod oportet, ut sit mensura tertij augmenti, cuius calor & effectus secundum augmentum excesserunt uehementer, non tamen multitudine dupla caliditatis augmenti secundi. Quod ex hoc manifestum est, quod de augmento dupli exposuimus. Sed quia men

sura augmenti eius secundi, dupla fuit caloris augmenti primi, & quadrupla caloris qui est in æqualitate, exigit ut sit calor augmenti tertij, quadruplus caloris augmenti primi: & quia calor augmenti primi duplus fuit caloris qui est in re æquali, & duplus frigiditatis eiusdem, oportet ut sit calor augmenti tertij octuplus caloris, qui est in æqualitate, & octuplus etiam frigiditatis, quæ in ipsa existit, postquam calor æqualitatis frigiditati ipsius æquatur. Ex hoc quoque patet, quod illud, quod in augmento tertio frigiditatis existit, tantum est quantum octaua pars caloris eiusdem. Cum ergo abstulerimus hoc augmentum tertium, remanebit secundum augmentum: quod inde cum sublatum fuerit, remanebit augmentum primum: hoc quoq; primum cum remotum fuerit, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipsa, ut dictum est, sunt duo media, quæ sese uicissim temperant, a quibus processit æqualitas.

Itidem dico, quod oportet ut sit mensua augmenti quarti, cuius calor & effectus tertium augmentum uehementer supergressi sunt, dupla caloris augmenti tertij. Quod ex eo patet: quod de augmento dupli docuimus. Sed quia calor augmenti tertij, quadruplus fuit caloris augmenti primi, & caloris qui est in æqualitate octuplus, oportet ut sit mensura caloris augmenti quarti octuplus caloris primi augmenti, & sexdecuplus caloris qui est in æqualitate: qui etiam frigiditatis in ipsa, quę in ipsa reperitur sexdecuplus existit: quemadmodum ostendimus, quod calor æqualitatis est sicut eius frigiditas. Est ergo illud frigiditatis, quod in quarto existit augmento, tantum, quantum est medietas octauæ partis caloris in ipso existentis. Cum ergo remouerimus hoc quartum augmentum, remanebit tertium: tertium quoq; cum abstulerimus, remanebit secundum: cumq; secundum remouerimus, remanebit primum: primum quoque cum sublatum fuerit, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipsa, ut sępe dictum est, sunt duo media, quę se ad inuicem temperãt, ex quibus æqualitas constituta est. Non dissimiliter quoque erit mensura augmenti primi, & secundi, & tertij, & quarti, cuius æqualitatem frigiditas supergressa est: quemadmodum fuit mensura caloris, qui æqualitatem excessit, cuius supergressionem explanauimus. Caliditas quoq;, quæ est in augmento cum frigiditas intenditur, ita erit, ut fuit frigiditas augmenti in quo fit caloris intensio.

Postquam ergo iam exposuimus manifeste hoc quod proposueramus in æqualitate absoluta, reuertamur ad ostendendum hoc in æqualitate, quæ secundum relationem attenditur. Dico ergo æquale in medicinis, quod secundum comparationem quam habet ad humanam speciem, æquale uocatur: & est quod neque calefacit, neque infrigidat, **Aequale i medicinis scd'm comparatio-nem.**

neque humectat, neque desiccat. Cum igitur aliquid sic fuerit, consequens est, ut quod ex caliditate in eo continetur, sit, quemadmodum continetur illud, quod ex frigiditate, & calidarum partium quantitas in eo sit tanta, quanta frigidarum, cum scilicet ad humanam speciem æqualem comparatur: hoc est, quod si huius calefactio respectu illius speciei, non est maior ipsius in frigiditatione, uel humectatio desiccatione, ipsum est æquale, quod secundum comparationem dicitur. Oportet etiam, ut hoc æquale sit principium, & eius elementum ad quod dicitur æquale: quia in ipsum resoluitur illud quod supra ipsum augmentum fuit, & quod ab eo egressum fuit. Oportet etiam, ut mensuræ augmentorum supra hoc æquale sint, quemadmodum augmentorum mensuræ supra æquale absolutum fuerunt. Conueniunt igitur huic æquali, quod secundum comparationē dicitur, ea quę æquali, quod absolute dicitur, conuenire monstrata sunt: hoc est, quod ut diximus, hoc æquale est principium, & elementum eorum respectu quorum dicitur, & in ipsum resoluuntur augmenta, postquam ab illo orta fuerint.

Huius autem, quod dicimus medicinam hanc calidam, uel frigidam, uel siccam, uel humidā in primo gradu existere, expositio est, quod eius caliditas, uel frigiditas, uel siccitas, uel humiditas, aliquid supra æquale auxit, quod est primum augmentorum, sensui non ex toto manifeste occurrens. Etiam ostensum est, primum augmentum naturale est augmentum dupli, & quod in ipsum in æquale resoluitur. Oportet ergo, quod partes qualitatum, quæ sensui occurrunt, & in gradu primo existunt, duplum sint huius, quod est in æquali secundum suam speciem, & duplum etiam eius, quod in eo est ex sibi contraria, secundum quod iam declarauimus. Sed cum remouerimus, quod est in primo gradu, quod scilicet est primum augmentum ex partibus qualitatum supra æquale additum, remanebit æquale, in quo qualitates secundum æqualitatem connectuntur: sicut ostendimus in conuersione, quæ fit secundum resolutionem, cum aliquid ad originem reducitur, a qua ipsi fuit principium. Gradus enim primus non ab alio constituitur, nisi ex duplo, quod est in æquali ex sua specie, uel si uis ex sibi contraria, quemadmodum declarauimus. Similiter cum dicimus hanc medicinam calidam, frigidam, siccam, uel humidam in gradu secundo, eius intentio est, quod eius caliditas, uel frigiditas, uel siccitas, uel humiditas iam aliquid supra primum gradum auxerit, quod est primum augmentum supergrediens primum gradum manifeste. Et oportet ut sit huius augmenti mensura dupla eius, quod est ante ipsum in primo gradu: quemadmodum ostendimus, quod resolutio, quæ fit, cum aliquid ad suum reducitur principium, quod est æquale, non inuenitur, nisi in augmento

dupli. Erit ergo uirtus qualitatis in secundo gradu dominātis, dupla uirtutis dn̄antis in primo: sed uirtutis dominantis in primo gradu mensura, ut ostensum est, dupla fuit mensurę uirtutis, quę est in ęquali, secundū suam speciem, aut si uolueris, secundū sibi contrariam. Erit ergo uirtus in secūdo gradu dominās quadrupla eius, quod est in ęquali secundū suam speciem, aut si uolueris secundū sibi contrariam. Cum ergo illud quod in gradu secundo superat, remouerimus, remanebit gradus primus, in quo primū augmentum attenditur: & cum primū sustulerimus gradū, remanebit æquale, in quo qualitates secundū æqualitatem coniūguntur: sicut demonstrauimus in cōuersione quę fit dum reditur ad ęquale. Non dissimiliter etiā cum dicimus medicinā hanc calidam, uel fri. uel sicc. uel hu. in gradu tertio existere, intenditur, quod eius cali. uel fri. uel sicc. uel hu. iam addit supra gradum secundū, quod est primū augmentorū, quæ gradum secūdum supergressa sunt, non tamen in ultimo. Vnde oportet, ut huius tertij augmenti mensura dupla sit eius quod ante ipsam existit, in secundo gradu: sicut ostendimus in augmento dupli. Mensura uero augmenti secundi, iam dupla fuit mensurę augmenti primi, & quadrupla suę simili, ut sibi contrariæ, quæ est in æquali. Erit igitur mensura dominij tertij gradus quadrupla augmenti primi, & octupla eius quod in æquali inuenitur, ex sua simili, uel ex sibi contraria. Cum ergo tertij gradus dominium sustulerimus, residuū erit gradus secundus: secundum quoque cum remouerimus, remanebit primus: hunc quoque cum abstulerimus, remanebit æquale, in quo qualitates, secundum æqualitatem cōmiscentur. Similiter cum dicimus hanc medicinā calidam, uel frigidam, uel siccam, uel humidā in quarto gradu, intendit, quod eius caliditas, uel frigiditas, uel siccitas, uel humiditas, iam aliquid auxit supra gradū tertium, quod existit primū augmentum, tertiū gradum excedens: cuius effectus ualidus existit, hoc est, quod ad nos ex eius caliditate peruenit, cōbustionem operatum est, & quod ex eius frigiditate, insensibilitatem, & mortificationem efficit eius cui applicatur. Oportet igitur, ut sit huius quarti augmenti, mensura dupla eius quod ante ipsum est in gradu tertio, sicut de augmēto dupli patefecimus. Sed tertij augmenti mensura, iam fuit quadrupla uirtutis gradus primi, & octupla eius quod est in æquali ex sua simili, uel sibi contraria: erit igitur secundum hoc uirtus dominij quarti gradus, octupla uirtutis primi gradus, & sexdecupla illius, quæ est in æquali, ex sua simili, uel sibi contraria. Cū ergo hunc quartū gradum ad æqualitatem reuertendo reduxerimus cum sublatione eius quod est in eo, relinquitur gradus tertius: tertium autem cum abstulerimus, remanebit secundus: & secundum cum remouerimus, remanebit primus: primo quoque sublato, residuum erit æquale, in quo qualitates, æqua-

litati connexæ ſunt. Hoc itaque modo, qualitas reſolutionis augmentorum ad æquale conſiſtit, a quo eorum fuit principium. Ex hoc quoq; manifeſtum eſt, uirtutes graduum medicinarum, quæ ab æquali principium ſortiuntur, ad ipſum reſolui, uel conuerti a quo proceſſerunt. Nos autem iam oſtendimus, reſolutionem in æqualem inueniri non poſſe, niſi in proportione dupli, & proportionem dupli proportionalem exiſtentem. Sequitur ergo ex hoc, uirtutes graduum medicinarum ſenſui apparẽtes, quę ſcilicet ſupra ęquale aliquid augent, proportionales dupli proportione exiſtere. Ordo uero proportionum ex quo ad hanc peruenitur concluſionem, eſt, ut dicamus uirtutes graduum medicinarum eſſe, quæ in æquale cõuertuntur: ſicut iam manifeſtum eſt. Omne autem quod in æquale reſoluitur, in proportione dupli exiſtit. Conſequens igitur eſt ex hoc, ut uirtutes graduum medicinarum ſenſui apparentes, proportionales ſint dupli proportione.

Comparationes Graduũ ad inuicem.

Cum ergo adiunxeimus huic concluſioni ſuam comparationẽ: hoc eſt, quod hoc eſt, quod proportio dupli eſt proportionalis: conſequitur ex hoc, uirtutes graduum medicinarum dominantes, proportionales eſſe: ſcilicet ut ſit proportio caliditatis, quæ in æquali conſiſtit ad caliditatem, quæ in primo gradu attenditur, ſicut proportio caliditatis gradus primi, ad caliditatem ſecundi gradus. Et proportio caliditatis gradus ſecundi ad caliditatem tertij gradus, ſicut proportio caliditatis tertij gradus ad caliditatem quarti gradus. Similiter quoque erit proportio frigiditatis, quæ eſt in æquali ad frigiditatem gradus ſecundi, & proportio frigiditatis gradus ſecundi ad tertij gradus frigiditatem. ſicut proportio tertij gradus ad frigiditatẽ quarti gradus. Virtutes autem contrariæ uirtutibus quæ ab æquali, ſecundum augmentum receſſerunt, ſi denominauerimus ſecundum modum comparationis excedentium, erunt proportionales, addentes: hoc eſt, erit menſura augmenti frigiditatis, quæ eſt in æquali ſupra frigiditatem gradus primi, ſicut menſura frigiditatis gradus primi, ſupra menſuram frigiditatis gradus ſecundi, ſupra menſuram frigiditatis gradus tertij: ſicut menſura frigiditatis gradus tertij, ſupra menſuram frigiditatis gradus quarti. Si autem denominauerimus quaſdam earum ex alijs, erunt æquales: quemadmodum oſtendimus omnes æquales exiſtere, ex eo, quod in æquali reperitur, cum augmenta ſublata fuerint: ipſæ enim partes æquales inuenientur. Huius autem declaratio eſt, quod æquale illud exiſtit in quo continetur tantum caliditatis, quantum & frigiditatis, ſiue partes ſint magnæ, ſiue paruæ. Ponamus igitur, quod æquale ſit pars minima partium, cuius medietas ſit calida: & medietas ſit frigida, & quod caliditas primi gradus dupla ſit eius quod eſt in æquali ex cali-

ditate, sicut ostendimus, primum augmentum naturale esse augmen-
tum dupli: quia ergo quod in æquali continetur ex frigiditate, æquum
est ei quod est in ipso ex caliditate, oportet ut sit caliditas primi gra-
dus dupla etiam frigiditatis, quæ est in æquali: cum ipsius frigiditas
suæ caliditati sit æqualis. Et quia caliditas primi gradus, dupla est fri-
giditatis, quæ est in æquali, erit quod reperitur in ipso ex frigiditate
quantum est medietas eius, quod est in ipso ex caliditate. Ergo calidi-
tas erit pars, & frigiditas partis medietas. In gradu quoque secundo,
quod ex caliditate reperitur, duplum est eius, quod est in ipso primo
ex caliditate: sicut patefecimus ex augmento dupli. Sed quod est in
gradu primo caliditatis, ut ostensum est, duplum quoque eius est quod
est in æquali ex caliditate, & duplum etiam eius quod est in ipso ex
frigiditate. Oportet ergo, ut sit quod in gradu secundo est, ex calidi-
tate quadruplum eius, quod est in æquali ex caliditate, & quadru-
plum etiam frigiditatis quæ est in ipso cum mensura, cum ad frigidi-
tatem facta fuerit. Et cum fuerit caliditas secundi gradus quadrupla
frigiditati quæ est in æquali, postquam, quod in ipso est frigiditatis,
æquum est ipsius caliditati, erit caliditas duæ partes, & frigiditas par-
tis medietas. In gradu similiter tertio, quod caliditatis continetur, du-
plum est eius quod est in secundo ex caliditate: quemadmodum os-
tendimus ex incremento dupli. Sed quod in gradu continetur secun-
do ex caliditate, quadruplum existit eius, quod est in æquali ex ca-
liditate, & quadruplum etiam eius quod in eodem continetur ex fri-
giditate. Oportet igitur ut sit quod in gradu tertio est caliditatis, o-
ctuplum caliditatis, quæ est in æquali, & octuplum etiam frigidita-
tis eiusdem, cum mensura, cum ad frigiditatem facta fuerit. Et cum
caliditas gradus tertij, octupla fuerit frigiditatis quæ est in æquali, erit
quod est in ipso ex frigiditate octaua pars eius quod est in eo ex cali-
ditate, ergo erit caliditas partes quatuor, & frigiditas pars media. In
gradu quoque quarto quod est ex caliditate, duplum est eius, quod
est intensio ex caliditate, quemadmodum ex augmento dupli patefe-
cimus. Sed quod est intensio ex caliditate, iam fuit octuplum eius
quod in æquali continetur ex caliditate, & etiam octuplum frigidi-
tatis quæ est in ipso. Oportet igitur, ut sit quod est in gradu quar-
to ex caliditate, sexdecuplum eius, quod est in æquali ex caliditate,
& etiam sexdecuplum eius quod in ipso continetur ex frigiditate, cum
ad frigiditatem commensuratum fuerit. quia caliditas gradus quar-
ti caliditatis gradus tertij dupla est. Et cum caliditas gradus quar-
ti sexdecupla fuerit frigiditati, quæ est in æquali, erit illud quod
est in ipso ex frigiditate, quantum est medietas octa-

uæ partis eius, quod in ipso reperitur ex caliditate. Erit ergo caliditas octo partes, & frigiditas partis medietas. Non dissimiliter quoque quod ex frigiditate in primo gradu, & ij. & iij. & iiij. continebitur, cum incremento ad caliditatem se habebit, secundum proportionis modum, quem præmissimus ex frigiditate: & mensura in humiditate & siccitate, ad eundem modum obseruabitur.

Iam ergo ex hoc manifestum fuit, qnod cum tu proportionaueris uirtutes contrarias, uirtutibus quæ ab æquali re procedentes peruenerunt ad augmētum, quare quælibet in quolibet gradu est medietas partis unius inter se, erunt æquales. Cum autem proportionaueris eas secundum modum relationis quem habent recedentes, erunt proportionales, dupli proportione: hoc est, quod frigiditas caliditatis tertij gradus, addit super frigiditatem caliditatis quarti gradus, quantum est quarti gradus frigiditas. Similiter quoq; gradus secundus super tertium, & primus super secundum, & æquale super primū: hoc est, quod frigiditas caliditatis quarti gradus, tanta est quanta medietas octauæ, caloris eiusdem, & in tertio gradu octaua, & secundo quarta, & in primo media, & in æquali similiter. Calor quoq; qui attenditur secundum dominium frigiditatis in tertio gradu, eodem modo calorem frigiditatis quarti gradus superat cum quantitate caloris quarti gradus. Gradus quoque residui similiter se habent: in siccitate quoque & humiditate idem inuenitur. Iam ergo ex hoc quod præmisimus, manifestum est, omnibus proportionibus, quæ in proportione augmenti attenduntur, proportionem dupli meliorem existere, in qua æquale reperitur: hoc est, quod ipsa in æquale resoluitur, sicut demonstrauimus. Musicæ quoque tractator docuit hanc proportionem omnibus alijs proportionibus meliorem esse, & * in medicinis conuenientiorem, scilicet dupli proportionem.

Alias, in naturis.

Ex hoc quoque declaratum est, quosdam non nominasse gradum primum, ij. iij. iiij. nisi solummodo secundum modum quo numeri ordinatio uocatur, & non aliter: hoc est, quod etiā eorum sermo in nominando gradum primum, ij. iij. iiij. intelligitur absque qualibet duarum intentionum. Quarum una est eorum, qui eos secundum ordinem numeri, & eorum computationem nominauerunt, quę est huiusmodi, primo, secundo, tertio, quarto. Alia autem eorum qui hoc secundum uirtutum modum dixerunt: scilicet qui quartum gradum nominauerunt, eo quod eius uirtus quadrupla sit primi: & tertium, quod eius uirtus tripla sit primi: & secundum, quod eius uirtus dupla primi existat. Si qui igitur hos gradus, primum, secundum, tertium, quartum, sic nominari dixerint secundum ordinem numeri, & non secundum uirtutum ordinationem, non erit eorum dictio conueniens, secundum prædictum modum no-

minationis: cum ipsi in gradibus uirtutes quærant. Quod si fuerint etiam aliqui, qui dicant in gradibus quartum dici, quod eius uirtus sit quadrupla primi, & tertium caussa suæ uirtutis, quæ est tripla primi, erit iste ordo graduum absque proportione. Nos uero iam ostendimus in præcedentibus, ipsos proportionales existere.

Galenus quoque in libro x. tractatuum, quem de componendis medicinis edidit, in parte uidelicet octaua, cum de quinta confectione medicinarum Andromachi tractaret, ad curandum stomachũ, eorum destruxit sententiã, qui quarti gradus uirtutem primi quadruplam, & tertij primi triplam asserebant. Confectio autem illa satis aperte potest in illo libro intelligi, si quis intente consyderare uoluerit: & si fuerit boni intellectus, & in proportione instructus, intelliget sententiam illorum qui dicunt, quartum gradum quadrupli primi, & tertium triplum primi, annullatam esse.

Alij præterea fuerunt, qui Graduũ uirtutes secundum hunc ordinem se habere dixerunt: affirmantes, uirtutem caloris primi gradus habere se in quinque octauas uirtutis caloris quarti gradus, ideoque tres eius octauæ remanent frigidæ. Dixerunt etiam, quod uirtus caliditatis secundi gradus, habet in se tres quartas uirtutis caliditatis quarti gradus, & remanebit eius quarta frigida: & quod uirtus caliditatis tertij gradus cõtineat septẽ octauas uirtutis caliditatis quarti gradus, et remanebit eius octaua frigida. Qui autem eos in hanc induxit sententiam, fuit quidam qui dixit: quod si nos misceremus medicinam in quarto gradu calidam, cum medicina frigida in eodem gradu, æquaretur medicina, & essent in ea quatuor partes calidæ, & quatuor frigidæ. Et si adderemus quintam partem calidam, esset calida in primo gradu, essentque eius quinque partes calidæ, & tres frigidæ. Similiter si adderemus sextam partem calidam, in secundo gradu esset calida, & essent eius tres quartæ calidæ, & alia quarta frigida. Septimam quoque partem calidam si adderemus, esset medicina calida in tertio gradu, essentque ipsius septem octauæ calidę, & reliqua octaua frigida. Quod si octauam partem calidam adderemus, esset medicina calida in quarto gradu, & esset tota calida, nihil in se habens frigiditatis. Huius autẽ intentio falsa existit, & secundũ modum experimenti, & secundũ eum qui argumentatur contra eũ, ponens principium suũ secundum dicta illius: hoc est, quod si prędictus misceret medicinã calidam in tertio gradu, cũ medicina frigida in eodem gradu, æquaretur medicina, essentque in ea tres partes calidæ, & tres frigidæ: quod si pars una caliditatis adderetur, esset calida in primo gradu, & essent eius quatuor partes calidæ, & duæ frigidæ: essent ergo secundum hoc, primi gradus duæ tertię calidæ, & una frigida: ex præmis-

Opinio quorundam circa Graduũ uirtutes.

Dissolutio opinionis præcedentis.

sis uero quinque eius octauæ fierent calidæ, & tres frigidæ: hoc autem est impossibile. Similiter quoque, si pars secunda cum prima fieret calida, esset medicina calida in secundo gradu, essentque eius quinque partes calidæ, & pars reliqua frigida: ergo secundum hunc modum, quinque sextę secundi gradus existerent calidæ, & una frigida: sed in precedentibus eius tres quartę fuerunt calidæ, una quoque frigida: quod omnino contrarium & impossibile est. Ita etiam, si pars tertia cum secunda, & prima calida fiat, erit medicina tota calida, nihil in se retinens frigiditatis. Sed in pręcedentibus ostensum fuit, quod cum pars tertia cum partibus quæ ipsam pręcedunt in quarto gradu calida sit, eius septem octauæ calidę existunt, & reliqua octaua frigida. Ideoq; hæc intentio falsa manifeste existit. Non enim oportet, ut huius intentionis inuento aliquo, in gradu quarto attendat quod non æque in gradu tertio, & secundo obseruari possit. Postquam ergo huius intentionis falsitas manifeste apparuit, & eius etiã sententia manifeste destructa est, qui uirtutẽ quarti gradus primi quadruplã, & tertij triplam primi asserebãt, ex eo, quod G. in receptione medicinæ sui libri comprobauit, & ex eo quod nos declarauimus.

Et postquam ostensum est, quod gradus dupli proportione proportionales existunt, scilicet quod proportio uirtutis gradus primi, ad secundum est in effectu, sicut proportio uirtutis gradus secundi ad tertium, & proportio uirtutis gradus tertij ad quartũ: declarabo nunc, quomodo compositio componendi medicinas, secundũ hanc proportionem, quæ omnibus alijs in proportione augmentorũ melior existit, comprehendi queat.

¶ De Compositione MEDICINARVM in generali, quæ fit sex modis.

DICAM ergo, quod Compositio Medicinarũ, licet infinitas recipiat sectiones, in sex tamen restringitur, quæ sub regulis rationis cõprehensę sunt. Quarũ una est, Compositio medicinę calidæ, cum alia medi-
1 cina calida. Et secunda, Compositio medicinę frigidæ, cum alia medicina
2 frigida. Et tertia, Compositio medicinę calidæ, cum medicina frigida.
3 Quarta quoq; medicinę Compositio, est medicinę temperatæ, cum alia
4 medicina temperata. Quinta, etiã Compositio medicinę temperatæ cum
5 medicina calida. Sexta, Compositio medicinę temperatæ, cum medicina
6 frigida.

Compositio Medicinæ calidæ cum calida triplex.

Compositio quoq; medicinę calidæ, cum alia calida, tribus modis fit. Vnus est, ut ipsa medicina misceatur medicinę æque calidæ ut ipsa est. Secundus est, ut cõiungatur medicinę maioris caliditatis. Tertius est, ut medicina minoris caliditatis, medicinę maioris caliditatis coniungatur. Quod si Compositio medicinæ ex æque calidis fiat, non erit in ea

caloris augmentum, & non minuetur ex ea aliquid. Et si compositio medicinæ fiat ex medicina calida, & alia quæ sit minoris caliditatis, erit medicina composita minus calida. Sed si compositio medicinæ fiat ex calida, & alia quæ sit maioris caliditatis, erit medicina composita, magis calida, neque minuetur ex ea aliquid, & erit eius caliditas inter augmentum & diminutionem. Nos itaque huius quod diximus exemplum ponamus. Cum miscuerimus duas aquas, quarum unaquæque sit bulliens in summo, neque in nostra permixtione aliqua intrauerit mora, non minuetur ex earum caliditate aliquid, sed remanebunt feruentes utræque. Si autem unam minus feruentem cum alia miscuerimus quæ magis ferueat, augmentabitur caliditas aquæ minus feruentis, propter aquam magis feruentem: & minuetur caliditas aquæ multum feruentis, propter aquam minus feruentem. Non est tamen conueniens, ut existimemus medicinam calidam, caliditatem calidioris medicinæ cui admiscetur, minuere propter modum qualitatis minoris caliditatis, sed propter proprietatem eius, quod est cum eius minore caliditate ex qualitate frigiditatis. Eodem modo, medicinæ frigidioris frigiditas minuetur ex eo, quod est minus frigida ex qualitate caliditatis. Propter hoc etiam in præcedentibus declarauimus, frigiditatem, quæ est cum caliditate primi gradus, æquari medietati caliditatis ipsius: & sic in reliquis gradibus est intelligendum: ut ex hoc cognoscas illud quod nomen frigiditatis comprehendit, ex nomine caliditatis, aut ex nomine caliditatis nomen frigiditatis, aut nomen humiditatis ex nomine siccitatis, aut nomen siccitatis ex nomine humiditatis pendere: quemadmodum in sequentibus propalabo.

Exemplum.

¶ De Compositione MEDICINAE quæ fit ex frigida medicina cum alia frigida.

COMPOSITIO uero Medicinæ, quæ fit ex frigida medicina cum alia frigida, tribus etiam fit modis. Vno, ut medicina frigida in compositione iungatur alij medicinæ eiusdem frigiditatis. Non ergo quando fit compositio, augmentabitur frigiditas, neque minuetur ex ea aliquid. Secundo, ut in compositione medicina frigida, cum alia maioris frigiditatis admisceatur. Tertio uero, ut in compositione medicina frigida cum alia minoris frigiditatis admisceatur. Diminutæ igitur frigiditas, ex augmentatæ frigiditate augebitur, & augmentatæ frigiditas ex diminutæ frigiditate minuetur: eritque medicina composita, inter frigiditatem frigidioris, & frigiditatem minus frigidæ. Hoc quoque manifestum est & apparens ei qui propositum exemplum memoriæ commendauerit. Rursus in compositione quæ fit ex coniunctione medicinæ calidæ cum frigida, unaquæque qualitatum a sua minuitur contraria. Et rur-

Compositio medicinæ frigidæ cum frigida triplex.

ſus in compoſitione quæ fit ex commixtione medicinæ æqualis cum alia æquali, erit medicina ex eis compoſita æqualis. In Compoſitione quoq; medicinæ, quæ fit ex coniunctione medicinę calidæ non æquali, erit medicina ex eis compoſita non æqualis. quia cum æquale inæquali admixtum fuerit, non erit medicina ex eis compoſita æqualis. hoc enim unum eſt ex per ſe notis, quæ probatione non indigent. Et neceſſe eſt, ut caliditas medicinę calidæ, minuatur ex eo quod declarauimus. Et hoc eſt, quod illud quod eſt in minus calido, ex qualitate frigiditatis reprimit caliditatem eius quod eſt magis calidum. Huius ſermonis ſumma eſt, quod cum compoſitio fit ex cõmixtione æqualium cum æqualibus, & calidorum cum æque calidis, & frigidorum cum frigidis eiuſdem frigiditatis, non augmentabitur eorũ uirtus, neq; minuetur ex eo quod eſt in ea aliquid: eſſet ergo temperata, aut calida, aut frigida. Sed ſi compoſitio fit ex commixtione diuerſarum medicinarum ex augmento & diminutione, aut ex contrarietate, minus ab augmentato augebitur, & maius a diminuto minuetur.

¶ Expoſitio Compoſitionis MEDICINAE, & renunciatio compoſitionis medicinæ calidæ, cum alia medicina calida.

CONGREGABIS itaq; pondera calidarum quæ in gradibus ſunt, & ſeruabis ea: quę etiam in eis ex uirtutibus frigidis reperitur coniungens, & quę ſit earum denominatio, ex numero calidarũ uirtutum ſcies. Nos autem iam ſæpe in eis quæ præceſſerunt diximus, quod cum uirtutes frigidæ fuerint tantum, quantum media pars calidarum uirtutum, erit medicina ex eis compoſita, in primo gradu calida: & cum uirtutes frigidæ fuerint quantum quarta pars calidarũ uirtutum, erit medicina in ſecundo gradu calida: & cum fuerint uirtutes frigidæ quantum octaua uirtutum calidarum, erit medicina calida, & in tertio gradu: & cum fuerint frigidæ medicinæ uirtutes, quantum ſextadecima pars uirtutum calidarum, erit medicina calida in quarto gradu. Similiter quoque inuenietur regula medicinarum frigidarum, in quibus frigiditas dominatur, & uni quatuor graduum comparabitur. Quod ſi uirtus medicinæ intra duos ex quatuor gradibus fuerit, proportionem eius ex differentia, quæ inter illos duos gradus inuenitur, ſcias. Eius itaque quod diximus exemplum ponamus. Hoc eſt, quod cum miſcuerimus pondus ℥. i. maſticis, quod in ſecundo gradu exiſtit calidum, cum pondere ℥. ij. cardamomi, quod eſt in primo gradu calidum, multiplicabimus uirtutem caliditatis gradus primi, quæ una eſt, in duabus ℥. cardamomi, & prouenient inde duæ partes: deinde multiplicabis etiã uirtutem gradus ſecundi, quæ eſt duo, ſecundum primam regulam in i. ℥.

Graduum in Compoſitis diſcretio.

masticis, & prouenient inde partes duæ. Adiunges itaque duas partes caliditatis cardamomi, duabus partibus caliditatis masticis, & fiunt quatuor partes calidæ: quas conseruabis, quemadmodum indicaui tibi. Tu autem iam sciuisti ex præmissis, quod partes frigidæ, quæ cum caliditate primi gradus existunt, sicut quantum caliditas, medietas calidarum partium: est ergo in illa ex frigiditate, pars media, cum ad partes calidas comparata fuerit. Multiplicabis igitur hanc mediam in pondus ʒ. ij. cardamomi, & erit pars integra frigida. Similiter quoque tu iam sciuisti, quod partes calidæ caliditate secundi gradus, duplum sunt primi, & quod earum quarta est frigida, & quod quarta duorum est medietas. Multiplicabis itaque medietatem in pondus unius ʒ. masticis, & erit medietas frigida. Eam igitur adiunges parti frigidæ, & perueniet ex eis pars, & medietas partis frigiditatis. Scies itaque quæ sit denominatio partis, & mediæ partis frigidæ, & ex quatuor partibus calidis quas seruasti: ipsæ autem erunt tres octauæ. Ostensum est igitur, quod huiusmodi medicinæ compositæ tres octauæ, quæ sunt cum eius partibus calidis, frigidæ sunt. Iam autem sciuisti, quod frigiditas quæ est cum caliditate primi gradus, est quantum medietas eius quod est in illo ex caliditate: & quod frigiditas quæ attenditur respectu caliditatis gradus secundi, est quantum pars quarta caliditatis ipsius. Sciuisti etiam, quod tres octauæ minus sunt medietate, quæ est frigiditas quæ in caliditate primi gradus reperitur, & plus quam quarta, quæ est frigiditas, quæ secundum caliditatem secundi gradus attenditur. Oportet igitur, ut medicina hæc, cuius tres octauæ, quæ cum partibus calidis inueniuntur, frigidæ sunt, intra gradum primum & gradum secundum existat.

Cum ergo uoluerimus scire, in quoto gradu sit medicina calida: superfluitatem, qua frigiditas, quæ secundum gradum attenditur primum, frigiditatem quæ cum gradu secundo reperitur, superat, scias: quæ est quartæ partis frigidæ. Minues itaque hanc ex octauis tribus, quæ sunt frigiditas compositæ medicinæ, & remanebit octaua. Deinde scies quæ sit denominatio eius, ex quatuor, quæ est superfluitas, quæ inter duos gradus inuenitur: inueniesque ipsam esse medietatem. Ex hac ergo medietate caliditas secundi gradus reprimetur. Minues itaque hanc denominationem a gradu secundo, & erit medicina composita in medio secundi gradus calida. Et hoc est quod demonstrare uoluimus. Regula quoque quæ in compositione medicinæ frigidæ cum medicina frigida attenditur, erit similiter.

¶ Dominatio Compositionis Medicinæ.

VIRTVTES ponderum Medicinarum calidarum, quæ in gradibus attenduntur, aggregabis: & ex eis etiam ex uirtutibus frigidis adunabis: & unumquodque eorum separatim per se seruabis: uirtutes quoque ponderum frigidarum medicinarum, quæ in gradibus attenduntur: & quod cum eis est ex uirtutibus calidis, adiunges, & uirtutes frigidas, uirtutibus frigidis. Si ergo uirtutes calidæ cum frigidis alternentur, medicina composita in caliditate & frigiditate erit æqualis. Quod si uirtutes calidę frigidis plures fuerint, scies denominatiōem uirtutum frigidarum ex eis: & facies sicut pręmisimus. Frigidæ quoq; uirtutes, si calidis plures extiterint, quæ sit uirtutum calidarum denominatio ex eis, notabis: & facies sicut præmissum est. Compositio autem medicinę æqualis cum æquali, est sicut diximus: uidelicet quod medicina ex eis composita erit æqualis.

¶ Narratio Compositionis MEDICINAE æqualis, cum medicina calida.

VIRTVTES ponderum Medicinarum æqualium frigidas, & calidas, uniuscuiusq; uidelicet gradus per se aggregabis: uirtutes quoque calidarum medicinarum, & quod cum eis est ex uirtutibus frigidis, similiter congregabis: deinde uirtutes calidas calidis, & frigidas frigidis adiunges: & uirtutes frigidas ex calidis denominabis, & facies ut pręmissum est. Cuius exemplum est: ut misceamus mannæ 3. 1. cum cardamomi. 3. 1. Et ea iam sciuisti, q; illud quod ex caliditate in medicina æquali continetur, est quantum etiam in ipsa ex frigiditate. Et quia hoc ita est, medietas eius calida, & alia frigida est. quod enim & secundum hoc in ipsa est ex caliditate, est pars media: & quod ex frigiditate, pars media. Quod si poneremus quod in ea continetur ex caliditate partem, & quod ex frigiditate partem, & gradus alios secundum hunc ordinem statueremus, scilicet proportione dupli proportionales erunt. Sed quia, caliditas primi gradus, & ipsius frigiditas, in ipsis partibus continentur, quæ sensui manifeste occurrunt, melius est, ut quod in æquali continetur ex caliditate, & frigiditate, ponatur pars media calida, & media frigida. Accipies itaque pro. 3. cardamomi, partem unam calidam, & mediam frigidam: propter hoc qnod demonstrauimus: pro 3. quoque mannæ sumes mediam partem calidam, & mediam frigidam: deinde coniunges partes calidas duarum medicinarum, & prouenit ex eis pars, & partis medietas calidæ: partes quoque frigidarum duarum medicinarum aggregabis, & prouenit ex eis pars una frigida. Scies itaque, quæ sit denominatio partis ex parte, & media, & erunt duæ tertiæ. Scies ergo, quod huiusmodi expositæ medicinæ calidę duæ ter-

tiæ, frigidæ sunt. Oportet ergo, ut hæc medicina composita æqualis, sit calidior: eo quod calor qui est in æquali, est quantum ipsa frigiditas. Scias ergo differentiam quæ est inter æqualem, & gradum primum secundum frigiditatem: & hoc est medietas. Minues igitur eam ex duabus tertijs, & remanebit sexta: deinde scies quæ sit eius denominatio, ex differentia quæ est inter æquale, & primum gradum: & inuenies tertiam. Ex hac ergo denominatione, caliditas primi gradus fuit repressa. Ideo medicinæ caliditas erit in duabus tertijs gradus primi. Et hæc est regula quæ obseruanda est in compositione medicinæ æqualis, cum frigida. Illud præterea quod tibi patefeci in uirtutibus calidis & frigidis, ex me intellige, quia in humidis & siccis idem obseruatur: & similiter in residuo eius totius quod in hoc libro continetur, ex intentione caliditatis & frigiditatis.

Exemplum componendi Medicinam.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis	Siccitatis	Humidit.
Cardãomi	ʒ i.	pars una.	pars media.	pars una.	ps media.
Zuccari	ʒ ij.	partes duæ.	pars una.	ptes duę.	ps prima.
Indi	ʒ i.	pars media.	pars una.	pars una.	ps media.
Emblici	ʒ ij.	pars una.	partes duę.	ptes duę.	pars una.

Congregabis itaque partes calidas, & erunt quatuor, & media: partes quoque frigidas colliges, & erunt quatuor, & dimidia: & siccæ erunt sex, & humidæ tres. Postea scies quæ sit frigidarum partium denominatio ex calidis. Ipsæ uero fiunt totidem, quot & illæ. Cum igitur æquales fiunt illis, medicina composita in caliditate & frigiditate erit temperata. Deinde scies etiam denominationem partium humidarum ex siccis, quæ est earũ medietas: & quia sic etiam medicina est sicca in primo gradu, & in caliditate & frigiditate æqualis.

Exemplum Compositionis alterius Medicinæ.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis	Siccitatis	Humidit.
Masticis	ʒ i.	partes duę.	pars 5.	partes ij.	ps media.
Cardãomi	ʒ ij.	partes duę.	pars i.	partes ij.	pars una.

Pars 5. media, uel semis, idem.

Partes calidas adunabis, quæ erunt quatuor: frigidæ autem cum collectæ fuerint, erunt pars una & 5. siccæ erunt, iiij. humidę uero erunt pars una, & 5. Deinde scies denominationem partium frigidarum, ex qua prouenient tres octauę: tres autẽ octauę minus sunt medietate, quæ est frigiditas gradus primi, & plus quam quarta, quę est frigiditas gradus secundi. Erit ergo caliditas huius medicinę compositę, addens supra caliditatem gradus primi: quia est plus duplo frigiditatis medici-

næ compositæ. Scias itaque, superfluitatem frigiditatis quæ est intra gradum primum & secundum, quę est quarta (quam postquam minueris ex tribus octauis, remanebit octaua) scias ergo denominationem eius ex quarta, quæ est duorum graduum differentia, & inuenies eam medietatem. Est itaque ex hoc scitum, frigiditatem huius medicinæ, super frigiditatem gradus secundi per quantitatem medietatis, augmentum fore. Ex hoc igitur consequitur, caliditatem gradus secundi, minoratam esse secundum quantitatem suæ medietatis. Quantitas autem augmenti frigiditatis medietatis, supra frigiditatem gradus tanta est, quanta diminutio caliditatis suæ. Cuius rei probatio est, quod si frigiditas gradus secundi augmentatur secundũ quantitatem frigiditatis quæ est in gradu secundo, reprimetur caliditas ipsius gradus, & descendet ad gradum primum. Quod similiter erit obseruandum in reliquis gradibus. Iam igitur manifestum fuit, mensuram augmenti frigiditatis medicinæ, supra frigiditatem gradus mensuræ diminutionis caliditatis eiusdem gradus æquari. Vnde cum medietas caliditatis gradus secundi, in prædicta medicina sit diminuta, relinquitur ut sit eiusdem caliditas caliditatis medietas gradus secundi: aut si mauis, fac secundum hoc quod præcessit in superfluitate: quæ intra gradum primum & secundum inuenitur. Hoc tamen leuius est, & manifestius apparet probatio eius operationis.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis	Siccitatis	Humidi.
Masticis	ʒ ij.	Partes iiij.	Pars 1.	Partes iiij.	Pars una.
Alchon	ʒ 1.	partes ij.	pars 5.	partes ij.	pars 5.
Balaustiæ	ʒ 1.	pars 5.	partes ij.	partes ij.	pars 5.
Harmel	ʒ 1.	partes iiij.	pars 5	partes iiij.	pars 5.
Emblici	ʒ ij.	pars 5.	pars 1.	pars 1	pars 5.
Nigellæ	ʒ ij.	partes viij.	pars 1.	partes viij.	pars 1.
Euforbij	ʒ 1.	partes viij.	pars 5.	partes viij.	pars 5.
Nasturtij	ʒ 1.	partes viij.	pars 5.	partes viij.	pars 5.

Huius itaq; Medicinæ partes frigidæ, si ex calidis denoĩentur, erunt ipsarũ quinta: quinta uero minor est quarta, quæ est quantitas frigiditatis gradus secundi: & maior octaua, quæ est frigiditas gradus tertij. Quapropter considerandũ est, q̃ sit augmentũ quintæ super octauã, & inuenietur esse trium quartarũ decimæ: denominabis ergo eas ex octaua, & erunt tres quintę. Minuentur igitur tres quintę a gradu tertio, & remanebit medicina calida in duabus quintis gradus tertij. Quod si hæc medicina ex c. 3. mellis conficiatur, erit secundũ hunc numerũ, & hoc pon-

dus. Erit enim frigiditas ipsius minor quarta per quantitatem unius partis, & trium quartarum partis unius, quod est ualde paruum. Oportet igitur, ut huius medicinæ caliditas secundi gradus, a caliditate sit maior secundum paruam quantitatem, uidelicet partis, & trium quartarum unius partis.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis	Siccitatis	Humiditatis
Mastícis	ʒ ij.	Partes iiij.	Pars i.	Partes. iiij.	Pars i.
Acori	ʒ i.	partes ij.	pars 5.	partes ij.	pars 5.
Balaustiæ	ʒ i.	pars 5.	partes ij.	partes ij.	pars 5.
Harmel	ʒ i.	partes iiij.	pars 5.	partes iiij.	pars 5.
Emblici	ʒ ij.	partes viij.	pars i.	ptes viij.	pars i.
Nigellæ	ʒ ij.	partes viij.	pars i.	ptes viij.	pars i.
Euforbij.	ʒ i.	partes viij.	pars 5.	ptes viij.	pars 5.
Nasturtij	ʒ i.	ptes viij.	pars 5.	ptes viij.	pars 5.
Mellis	ʒ c.	partes cc.	pars i.	partes cc.	pars i.

¶ Directio, siue rectificatio Graduum, unius scilicet ex contrarietate quæ est in alio.

GRADVS itaque caliditas atque frigiditas, a suis cõtrarijs, quæ in alijs sunt gradibus, rectificant ab illis, scilicet quæ sunt in gradu tertio, ex quantitate dupli, & septimæ unius: & ab his quæ sunt in gradu secundo, ex quintuplo: ab his quoque quę sunt in gradu primo & quindecuplo. Gradus item tertij caliditas & frigiditas a suis contrarijs, quæ in alijs sunt gradibus, rectificantur ab his, scilicet quæ sunt in secundo ex duplo, & tertia unius: & ab his quæ sunt in primo, ex septuplo. Gradus quoque secundi caliditas & frigiditas, rectificantur a suis contrarijs quæ sunt in primo ex triplo. Rectificatio uero hic, temperamentum intelligitur. Intenditur enim, ut caliditas frigiditate temperetur, aut frigiditas caliditate, & sic in alijs. Ideoque æquale nullum temperat ex gradibus, cum ipsius caliditas sit quanta eius frigiditas. Vnde dum medicina componitur ex æquali, & non æquali, nunquam erit æqualis. Scias ergo hoc

Rectificatio Graduum quid sit.

¶ Compositio quarti Gradus cum suo contrario, quod est in primo, ut ab eo temperetur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Piperis	ʒ i.	Partes viij.	Pars c.
Hypoquistidos	ʒ ij. & vij.	Pars i. et media vij.	Partes 8. et 2. vij.

Huius itaque compositæ medicinæ partes, calidæ sunt, viij. & media septima. Frigidæ similiter sunt, viij, & media septima.

¶ Compositio quarti Gradus cum eo quod ex suo contrario inuenitur in secundo, ut temperetur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Piperis	ʒ i.	Partes viij.	Pars 5.
Balaustiæ	ʒ v.	Partes ij. 5.	Partes x.

Huius quoq; medicinæ calidæ partes sunt.x. & media: & frigidæ similiter decem & media.

¶ Compositio Gradus quarti cum eo quod est in primo ex suo contrario, ut temperetur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Piperis	ʒ i.	Partes viij.	Pars 5.
Violarum	ʒ v.	Partes vij.& 5.	Partes xv.

Huiusmodi medicinæ partes calidæ sunt quindecim, & 5. & frigidæ, quindecim & media.

¶ Compositio Gradus tertij, cum eo quod in gradu secundo inuenitur ex suo contrario, ut temperetur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Asari	ʒ i.	Partes iiij.	Pars media
Arnoglossæ	ʒ & tertia	ps i.& vij. unius	pt.iiij.et duæ tertiæ unius.

Huius similiter medicinæ partes calidæ sunt quinq;, & sexta: & frigidæ.v. & sexta.

¶ Compositio Gradus tertij, cum eo quod ex suo contrario in primo gradu existit, ut temperetur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Galangæ	ʒ i.	Partes iiij.	Pars 5.
Mirobalani	ʒ vij.	Partes iij. et 5.	Partes vij.

Huius medicinæ compositæ partes calidæ sunt, vij. et media: frigidæ, vij. & media.

¶ Compositio gradus secundi, cum eo quod ex suo contrario in primo gradu inuenitur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Ambræ	ʒ i.	Partes ij.	Pars 5.
Bellirici	ʒ iij.	Partes i. et 5.	Partes iij.

Huius similiter compositio medicinæ calidæ partes sunt, iij. & 5. & frigidæ, iij. & dimidia.

¶ Quia igitur in principio libri quædam præposita fuerunt signa, in quibus numeri proportionales quasi confuse dispositi sunt, ideo in hoc loco ad maiorē expresionem hanc subijcimus tabulam; ut quod ibi dicitur, distincte intelligatur.

CAVTELA De partibus Graduum.

1.	1.	1.
1.	ij.	iiij.
ij.	iij.	iiij.
iij.	v.	vij.
ij.	v.	xi.
iij.	viij.	xviij.

De partibus Graduum sciendum est, quod si quis subtiliter uoluerit attendere remissæ qualitatis augmentum, & intensæ remissionem, inueniet eas certissime. Caueat tamen, ne unquam eas æquales reddat: non enim esset tunc in gradu.

¶ Medicinæ Galeni compositio, quam secundū Andromachum ædidit, in octaua parte, lib. x. tractatuum.

Mansiones	Medicinæ	Pond.	Caliditatis	Frigid.	Humid.	Siccitatis
Fri. et sic. in 2.	Arnoglos.	pt. vij.	par 1.	pt. iiij.	pars 1.	ptes iiij.
Cal. et si. in 2.	Masticis	ptes ij.	ps 1. & iij.	iij. ps 1.	tert. pt. 1.	ps 1. et iij
Ca. et sic. in 2.	Myrrhæ	pars 1.	ptis 2. iij.	pt. sexta	ptis sexta	pt. 3. ij.
Cal. et si. in 2.	Mentæ	pars 1.	ptis 2. iij.	pt. sexta	ptis sexta	part. 3. ij.

Receptio huius medicinæ, quæ in libro 10. tractatuum continetur, in quo secundum autoritatem Andromachi scripsit, in tractatu scilicet octauo, cuius etiam Alkindus autoritatem induxit, si secundum dupli compositionem accepta fuerint uerba Galeni, uera inueniuntur. Calidis ēm stomachi passionibus confert, propter multitudinem frigidarum partium. Quod si secūdum uerba eius accipiatur, qui dixit quartum gradum esse primi quadruplū, & tertium primi triplum, Galeni uerba erunt erronea, & erit medicina stomacho nociua: propter multitudinem calidarum partium. Scias ergo hoc.

FINIS.

AD LECTOREM.

¶ Primum te Lector candide monemus, ut quas uocum directiones legeris in hoc Indice, simplici, atque unica appellatione signatas (pręcipue uero Tacuinorum tabulas spectantes) sese ad præcedentem sui ordinis typum præcedentis numeri referre. Vt ab exemplo, Ficus fol. 19. Tacuinum sui ordinis e regione sinistri lateris numerum. 18. respicit, gradum, naturam, & cætera id genus multa ostendens, tanta rerum uarietate, ut quod ad Res non naturales pertineat, non alter expresserit pulchrius, copiosius, limatius hoc Autore. Quæ uero cum ijs contextu quodam uerborum uides, passim Alkindi, passim quoque Albegnefit scriptis exsucta sunt, eadem tamen serie, chartarumque numero clauduntur. Vale.

¶ INDEX trium Autorum huius Libri.

¶ A.

ABstergentia 113
Acetum, & Acetata 56.57
Acetata proprie 13
Acetosa non proprie, 14
& eorum præparatio ad cibum. eo.
Adeps, & pinguedo 75
Adurentia 134
Aer temperatus, & distemperatus 36
Aeris quadruplicis uirtus & operatio 36.37
Aer epidimitus 117
Agrestia 79
Agrestæ succus 55
Alæ, & Colla animalium 75
Allium 56
Alterationis ciborum & medicinarum uelocitas & difficultas 110
Alue 55
Ambra 111
Amigdalæ amaræ 91
Amigdalę cum sale 97
Amylum 47
Anetum 54
Anguillæ 71
Animæ accidentia quinque 29
Aperientia orificia uenarum 113
Apium 53
Apium duplex ibi.
Aqua 107
Aqua hordei 47
Aqua Camphoræ 89
Aqua fontalis 91
Aqua pluuialis eo.
Aqua niui mixta eo.
Aqua calida eo.
Aqua fortiter calida 107
Aqua frigida eo.
Aqua salsa 91
Aqua sulfurea ibi.
Aqua æris ibi.
Aqua terrea ibi.
Aqua aluminosa ibi.
Aqua delectabilis 107
Aqua Rosacea 111
Aquarum delectus, uarietas, & earum naturæ 91
Asa 55
Assatum, & assatura 13
Assipitium 8.71
Assum 85
Assum super carbones 83
Assum in ueru eo.
Attrahentia 131
Atriplex 59
Augmentorum modi quinque 142
Auium syluestrium ordines 69

¶ B

BAlneum 107
Balnei operationes, iuuamenta & nocumenta 32
Balneorum ornatus 33
Berberesia 79
Bismagard 13
Bismalua 109
Bletæ paruæ 59
Bletæ magnæ eo.
Brodium cicerum 77
Bubulichi 71
Bussuri 43
Butyrum recens & coctum 15.63.

¶ C

CAssallationes 43
Caloris ignis, & uaporis humani discretio 131
Cameræ 107
Cameræ æstiuales 103
Cameræ hyemales eo.
Camerarum præparatio 85
Camphora 111
Cancri 71
Candi 97
Cannæ mellis eo.
Cantus 99
Cantus musicus 39
Capparis 57
Capitis lotio, absterſio, & pectinatio 33
Capita animalium 73
Cardones lactauli 59
Cardones asinini ibi.

Carmeni 55
Carnium natura, & delectus 16
Carnes porcinæ 18
Carnes sylvestres 17
Carnes membrorum animalium 18
Carnes arietum 65
Carnes caprarum & hędorum eo.
Carnes uitulorum eo.
Carnes uaccinæ & camelinæ eo.
Carnes falitæ eo.
Carnes Gazelorum 67
Carnes leporinæ eo.
Carnes gruum eo.
Carnes biftardi eo.
Carnes pauonum eo.
Carnes anatum & anferum eo.
Carnes perdicum, fturnorum, phafianorum, coturnicum, & turturum eo.
Carnes auicularum 69
Carnes gallinarum eo.
Carnes gallorum eo.
Carnes pullorum, columbarum, & turturum eo.
Carnes animalium caftratorum eo.
Cartami flos 55
Carruc 41
Carui 55
Cafeus recens 61
Cafeus uetus eo.
Catayf cum nucibus 87
Cepæ 57
Cerebra animalium 73
Chabis 79.87
Chalde , 23. & feq.
Chaloe cum nucibus 87
Cho formia 79
Chrifomela 41
Chures cum oleribus 63
Ciborum fimplicium qualitates & gradus 7
Cibus fimpliciter compofitus 8
Ciborum compofitorum naturæ eo.
Ciborum iudicium iuxta fapores eo.
Ciborum rectificatio, & remotio nocumenti eorum 9
Circa ciborum operationes principia quędam generalia eo.
Cibus medicinalis eo.
Cibalis medicina eo.
Cibi qua cura fumendi, uel fugiendi 20. & feq.
Ciborum diuerfitas, & eorum uaria operatio 21.22.120
Ciborum & medicinarum cognitio difcitur octo uijs 119. & 120.
Cicera 55
Ciminum comune eo.
Ciminum nigrum 55
Ciperi 89
Citra 95
Citraria 53
Citrulli 57
Cydonca, Citonia 41
Coci offitium, cura, & culinæ prouifio 19
Coitus 51.103.
Coitum ftimulantia 138
Coitum abfcindentia eo.
Colla animalium 73
Coluftrum 35.61
Confabulator 103
Confabulator in fomnis eo.
Confortantia, & nocentia ftomacho 136
Confolidanoa 134
Conftipatio 105
Conftringentia poros & uenas 134
Corda animalium 73
Coria & cutes animalium 75
Coriandrum 55.85
Corrodentia & putrefacientia 134
Corumbria 79
Coturnices 69
Crocus 55
Cucumeres 57
Cucurbitæ 59. 63
Cumabitia 81
Cuskabenchi eo.
Cuzardi 69

¶ D

DAug, uel Daufum 61
Darriæ 41
Darfini 55
Dentium præparatoria, mundificatio, & conferuatio 24.89
Dentibus nociua 35
Dentium ftupefactionem auferentia 44
Digeftionis bonæ, aut malæ figna 22
Di fifcera 81
Diminuentia carnem ex ulceribus 134

¶ E

EBrietas 101.103
Ebrietatis remedia 95
Elixum, & Elixatura 18
Enula 56.57.
Aequalitas abfoluta in qualitate rei 145
Aequale in medicinis fecundum comparationem 148
Aeftas 113
Equitatio 105
Eruca 53
Exercitiorum corporis difcretio, & uarietas 51.52
Exercitium moderatum 105

Exercitium solatiosum 105

¶ F

FABAE 49
Feludichi 87
Ferculorum descriptiones uariae 77
Festucae 97
Ficus 39
Ficus siccae 45
Floricum 61
Flos panis porcini 95
Foca 103
Folia Asae 55
Fricatio 109
Frixa 14
Frumentum 47
Frumentum elixum 49
Fungi 59

¶ G

Galbraira 41
Galli 69
Gallinae eo.
Gaudium 99
Gelatina 62
Giserij & uentres 75
Glacies 91
Glandes 45
Gradus primi & secundi cognitio 146
Gradus tertij & quarti cognitio 147
Graduum adinuicem comparationes 151
Graduum appellatio duplex 152
Graduum uirtutes quidam aliter opinati 153
Graduum in compositis discretio 156
Graduum rectificatio 161
Granata dulcia 39
Granata acetosa eo.
De Granis, & uictualibus quae ex eis fiunt 46

¶ H

Habarisa 72
Hederae fructus 95
Helem 61
Hepata 61.75
Herbae & olera 52.53.54
Homadia 79
Homo assimilatur lunae 5
Hordeum 47
Hyems 117

¶ I

Indurantia cum frigore 133
Inspissantia cutem eo.
Inunctio olei 109
Ira 99
Iudep de pane 85
Iudep de Catay eo.
Iudep de papauere eo.
Iudep de melonibus & medullis amigdalarum 85
Iudep de Dactylis eo.
Iudicium rei per Saporem 128

¶ K

Karrubli 45
Kemach 61
Kibesia 81

¶ L

Lac dulce & coagulatum 15
Lac asininum ibi.
Lactis uarietas ibi.
Lac ex uarijs substantijs componitur 62
Lac acetosum eo.
Lac prouocantia 138
Lac desiccantia eo.
Lactucae 93
Lapidem frangentia 135
Leguminum naturae, & electiones 31.48
Lenientia 132
Lentes 49
Lilia 95
Linguae animalium 75
Litargyrum 92
Luctatio 103
Lupini 49
Lutum corascenum 97

¶ M

MADVA 72
Magumimae 81
Maheleb 89
Mala dulcia 41
Mala acetosa ibi.
Manna 24
Maskia 77
Maskinbe 81
Maturatiua 118
Mechelebria 81
Medicina cibalis 14
Medicinae intentio, sanitas 119
Medicinarum & Ciborum cognitio discitur octo uijs 119.120.& 121
Medicinae operatio 120
Medicinarum quatuor genera 131
Medicinarum compositio generalis, fit sex modis. 154
Medicinae calidae cum calida compositio triplex 155
Medicinae frigidae cum frigida compositio triplex 155
Medicinae calidae cum calida compositio alia. 156.& se.
Medicinae compositae dominatio 158
Medicinae aequalis compositae narratio, cum medicina calida eo.
Medicinam componendi exempla 159.160

Medicinarum compositiones uariæ, iuxta graduum differentias 161 & seq. usque ad finem libri.
Mel 87
Melones 43
Melones musi & insipidi eo.
Melones Indi eo.
Melongianæ 57
Membrorum animalium qualitates. 18
Membrorum hominis ministeria, & offitia. 19
Mensæ secundæ conuenientia & disconuenientia 18
Menstrua abscindentia 139
Mentastrum 95
Meridionalium regio 117
Mesch 49
Minutiones 30
Misisfe 65
Motus species sex 105
Mudacatatæ 83
Mundificatoria 103
Mundificantia pulmonem & pectus. 135
Mundificantia cerebrum 116
Mundificantia cerebrum ex ore eo.
Mundificantia cerebrum per palatum. eo.
Mundificantia oculos eo.
Mundificantia aures eo.
Mundificantia intestina 137
Mundificantia intestina ex stercore. 139
Mundificantia uenas hepatis 137
Mundificantia gibbositatem hepatis. eo.
Mundificantia renes eo.
Mundificantia splenem eo.
Mundificantia uesicam eo.
Mundificantia lapidem ex uesica. 138
Mundificantia cutem 139
Munkuria 79
Musæ 43
Muscus 111
Musicæ usus & opera 18
Myrtus 95

¶ N

NABATH 41
Nasturtium 53
Narcissus 95
Nedæ compositio 34
Nenufar 95
Nix 91
Nucellæ 97
Nuces 45
Nux Indiæ 43
Nutrimenti rectificatio 9

¶ O

OCimum 53
Ocimum originatum 95
Occidentalium regio 117
Oculi animalium 73
Odoriferorum usus per singulos anni menses 27
Odorum partitio 14
Olera & herbæ 53
Olerum naturæ 53
Oleum sesaminum 55
Oleum de nucibus eo.
Oleum oliuarum eo.
Oleum omphacinum eo.
Oleum cartaminum eo.
Oleum uiolaceum 109
Oliuæ duplices 61
Opilantia 113
Opilationem aperientia eo.
Organorum pulsatio 30
Orientalium regio 107
Origani species 55
Oua 15
Oua cum hepatibus 63
Oua gallinarum eo.
Oua perdicum eo.
Oua anserum, anatum, & struthionum eo.
Oua piscium 71

¶ P

PAnis natura, et uaria eiusdem pistura. 11. 50
Panis de simila 51
Panis opirus eo.
Panis azymus eo.
Panis rizon eo.
Panis de furno 51
Panis in testa factus eo.
Panis de gastellis eo.
Pasulæ 45
Pastinacæ 59
Pedes & tibiæ animalium 73
Penidiæ 97
Persica 39
Phasioli 49
Pili ut crescant 13 & seq.
Pili ut non crescant 14
Piper longum 55
Pira 39
Pisces 73

Piſcium natura, delectus, & digeſtio 17.18
Piſces ſaliti 71
Piſces cocti, & in aceto depoſiti eo.
Porri 55.59
Portulaca 53
Pruna 59
Pſilothrum 107
Pulmones animalium 71
Pumata 81
Purgatio 103
Purgationes uariæ 30
Purgatio medicinalis 31
Putrefacientia & corrodentia 134

¶ Q

QVIES 105
Quies ſuperflua 32

¶ R

RAbes 97
Radix plantæ 57
Rapata 81
Rapæ 57
Raphani 97
Rarificantia cutem 133
Raſen 57
Reblebi 55
Regionum quatuor deſcriptio 117
Res non naturales ſex 5
Reſolutiua 134
Reſolutionis intentio 140
Rhadbaruchi 51
Rizon 49
Rizon & Milium preparatum cum lacte 81
Roſæ 89.95
Ruta 55
Rutal 41.45

¶ S

SACHNE 71
Salhadia 77
Saltatio 99
Sambucus 95
Sandalus albus, & rubeus 89
Sanitas, medicinæ intentio 119
Sapores ſimplices octo 122
Sauich trioci 47
Sauich hordei eo.
Scariola 53
Sedantia dolorem 135
Sembuſuch 83
Seminum naturæ & uſus 10 & ſe.
Semen papaueris 55
Septentrionalium regio 117
Sicheis 77
Sinapi 55
Sirmſia 77
Siruſuk 24
Somnus 102
Somni operatio 29
Somniorum cauſsæ 30
Somnia ómoroſa eo.
Spargus 59
Specierum uarietas, & ad decoctionem præparatio 13
Speciatorum adminiſtratio eo.
Sperma 103
Spica aromatica 55
Spinachiæ 59
Splenes 75
Stindibeis 77
Stomachi caliditas 16
Stomachi ſenum fortificatio 32
Stringar 57
Sueci uarij 55
Sudorem prouocantia 139
Suffrixa 14.61.63
Suffrixa falſa 83
Sulcius 61.83
Sumach 55
Sumacheria 77
Sycomori 42
Syruporum diſcretio 34
Syruporum confectiones uariæ 35
Syrupus acetoſus 111
Syrupus ſimplex eo.
Syrupus de citonijs 113
Syrupus papaueris eo.
Syrupus roſaceus eo.
Syrupus de Iulep eo.
Syrupus de Ribes eo.

¶ T

TAcuini in gratiam Magnatum compoſiti 6
Tacuinorum partitio in Domos eo.
Tacuinorum autor, Arabs eo.
Tamutia 79
Terregenbim 24
Terratufuli 59
Teſticuli animalium 73
Thabeget 83
Thaset 71
Themeſich 49
Timor 90
Toroſia 79
Tyriaca 119

¶ V

VBera animalium 71
Vegetabilium comparatio 10
Venatio terreſtris 105
Ventres animalium 75
Ventrorum operationes 58
Ventorum quatuor deſcriptiones 113

Ver 113
Verecundia 99
Vermes facienda descendere 139
Vestis linea 109
Vestis de fera, & pellibus eo.
Vigiliarum operatio 29.111
Vini uarietas, uirtus & natura 26
Vinum quomodo, & a quibus bibendum 27
Vinum album, rubeum, odoriferum, dulce, stipticum, grossum, subtile 93
Vinum nouum & uetus ibi.
Vinum uetus odoriferum eo.
Vinum rubeum grossum eo.
Vinum album ibi.
Vinum citrinum acutum eo.
Vinum acetosum eo.
Vinum de dactylis eo.
Vinum temperatum 93
Violæ 95
Viscera & intestina 79
Vomitus 108
Vrbien 78
Vrinam prouocantia 137
Vsuem 89
Vuæ 19

¶ X

Xyloaloes 118

¶ Z

Zarolæ 48
Zinziber 55
Ziribeyti 8
Ziribelgi eo.
Ziribes 77
Zuccharum 87

*

¶ TACVINORVM tituli.

De fructibus recentibus, & speciebus ipsorum 38
De fructibus & maneriebus ipsorum 20.22
De Fructibus, & auferentibus stupefactionem Dentium 22
De Granis, & Victualibus quę ex eis fiunt 26
De Leguminibus & naturis ipsorum 28
De Panibus, & modis decoctionis ipsorum 50
De Herbis, siue Oleribus, & proprietatibus ipsorum 52
De herbis 52
De Aceto, & Acetatis, & quibusdam fructibus 56
De Herbis & condimentis 58
De Lacte, & condimentis alijs. De Ferculis, item suffrixatis, et postmodum infrigidatis. Et lacte acetoso, Caseo, & Oliua 60
De Lacte, & ijs quæ sunt ex lacte, & modis ipsorum, & condimentis, & Ouis 62
De Carnibus animalium, & naturis ipsarum. Et de recentibus, & salsis 62
De Carnibus animalium syluestrium, quadrupedum & Auiũ 66
De Auibus 68
De Piscibus recentib. & salitis 70
De Carnibus membrorum animalium, & naturis ipsorum. Et de recentibus & salsis 72
De Membris animalium interioribus, & eorum partibus extremis 72
De Ferculis, & diuersis maneriebus ipsorum 76
De Ferculorum diuersitate 78.80
De Ferculis infrigidatis, seu frixis, & assis supra carbones, & assis in ueru, pinguedineq; unctis 82
De Assatis, & ijs quæ auferunt odorem allecium 82

De Chaloe simplicibus, & compositis 86
De præparatorijs & conseruatione Dentium 88
De aquis pluuialibus, fluminũ, & fontium 90
De Vinis fructuum uuarum, & de cautela contra Ebrietatem, & anxietatibus animi 92
De odoribus & floribus 92
Iuuamentum & nocumentum eorum, quę apponuntur secundę mensę 96
De Musica, & accidentib. animæ, & medicinis mundificantibus corpus 98
De Ebrietate, Vomitu, & confabulatorijs, Somno & Vigilijs 100
De Purgatione & Constipatione, & mundificatione dentium, & cura Ebriorum 102
De Motu, Quiete, Exercitio moderato, & speciebus ipsorum 102
De Operationibns Balneorum, & partibus ipsorum 106
De ordinatione Balnei, & uariatione Vestimentorum post Balneum, & conseruatione sanitatis Vnguium 108
De fumigationibus bonis, iuuamentis & nocumentis Syruporum 110
De Syrupis Rob, & dispositionibus Camerarum, habito respectu iuxta temporum dispositiones 112
De mutatione Aeris, occasione Ventouum & temporum 112
De mutatione Aeris occasione temporum, & partium ciuitatũ. Seu de regionibus epidimijs, cum præseruatiua. 116

